

VÝROČNÍ ZPRÁVA

za školní rok
2013/2014

ČŠI

Česká školní
inspekce

Výroční zpráva

České školní inspekce za školní rok
2013/2014

Praha, prosinec 2014

Obsah

ÚVOD	7
ČÁST A	9
1 Předškolní vzdělávání	10
1.1 Podmínky předškolního vzdělávání	10
1.1.1 Děti v předškolním vzdělávání	10
1.1.2 Síť škol zajišťujících předškolní vzdělávání	11
1.1.3 Školní vzdělávací programy v předškolním vzdělávání	12
1.1.4 Prostorové a materiální podmínky v předškolním vzdělávání	13
1.1.5 Ekonomické podmínky vzdělávání v předškolním vzdělávání	13
1.1.6 Řízení mateřských škol	13
1.1.7 Organizace předškolního vzdělávání s ohledem na potřeby dětí	14
1.1.8 Personální zajištění předškolního vzdělávání	14
1.1.9 Podpora pedagogických pracovníků v předškolním vzdělávání	14
1.1.10 Školní klima v předškolním vzdělávání	15
1.1.11 Školní systémy hodnocení a kontroly	15
1.2 Průběh předškolního vzdělávání	16
1.2.1 Zajišťování rovných podmínek v přístupu ke vzdělávání	16
1.2.2 Podpora individualizace vzdělávání podle možností a potřeb dětí	16
1.2.3 Podpora dětí se SVP a nadaných dětí	16
1.2.4 Realizované formy a vzdělávací metody, činnosti dětí	17
1.2.5 Motivace dětí	17
1.2.6 Podpora výchovy ke zdraví, školní úrazy	18
1.2.7 Rozvoj kooperativního učení	18
1.2.8 Dopady preventivních a inovačních programů v předškolním vzdělávání	18
1.2.9 Podpora komunikativních dovedností dětí	19
1.2.10 Podpora rozvoje gramotností	20
1.2.11 Podpora rozvoje v oblasti přírodních věd a ekologické výchovy	20
1.2.12 Podpora rozvoje sociálních a občanských kompetencí	22
1.3 Výsledky předškolního vzdělávání	24
1.4 Závěry	25
2 Základní vzdělávání	27
2.1 Podmínky základního vzdělávání	27
2.1.1 Síť škol zajišťujících základní vzdělávání a žáci v základním vzdělávání	27
2.1.2 Školní vzdělávací programy v základním vzdělávání	28
2.1.3 Prostorové a materiální podmínky v základním vzdělávání	30
2.1.4 Ekonomické podmínky základního vzdělávání	31
2.1.5 Řízení základních škol	31
2.1.6 Organizace základního vzdělávání s ohledem na potřeby žáků	33
2.1.7 Personální zajištění základního vzdělávání	33
2.1.8 Podpora pedagogických pracovníků v základním vzdělávání	34
2.1.9 Školní klima v základním vzdělávání	35

2.1.10 Školní systémy hodnocení a kontroly	36
2.2 Průběh základního vzdělávání	36
2.2.1 Zajišťování rovných příležitostí ke vzdělávání, podpora žáků se SVP a žáků nadaných ..	36
2.2.2 Adaptace žáků na první ročník povinné školní docházky	37
2.2.3 Vzdělávání žáků v přípravných třídách	38
2.2.4 Podpora individualizace vzdělávání podle možností a potřeb žáků, realizované formy a vzdělávací metody	39
2.2.5 Motivace žáků	40
2.2.6 Podpora výchovy ke zdraví, školní úrazy	40
2.2.7 Využívání učebních pomůcek	41
2.2.8 Dopady preventivních a inovačních programů v základním vzdělávání	42
2.2.9 Podpora rozvoje gramotností	45
2.2.10 Podpora rozvoje v oblasti přírodních věd a ekologické výchovy	46
2.2.11 Podpora rozvoje sociálních a občanských kompetencí	49
2.3 Výsledky základního vzdělávání	51
2.3.1 Výsledky žáků na úrovni 4. a 8. ročníků základních škol	51
2.3.2 Celkové výsledky vzdělávání žáků	52
2.4 Závěry	53
3 Střední vzdělávání a vzdělávání v konzervatořích	55
3.1 Podmínky středního vzdělávání	55
3.1.1 Žáci ve středním vzdělávání	55
3.1.2 Síť škol zajišťujících střední vzdělávání	56
3.1.3 Školní vzdělávací programy ve středním vzdělávání	58
3.1.4 Prostorové, materiální a ekonomické podmínky středního vzdělávání	60
3.1.5 Řízení středních škol	61
3.1.6 Personální podmínky středního vzdělávání	62
3.1.7 Podpora pedagogických pracovníků ve středním vzdělávání	63
3.1.8 Školní klima ve středním vzdělávání	64
3.1.9 Školní systémy hodnocení a kontroly	65
3.2 Průběh středního vzdělávání	65
3.2.1 Zajišťování rovných příležitostí při přijímání ke střednímu vzdělávání	65
3.2.2 Adaptace žáků na první ročník středního vzdělávání	66
3.2.3 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných	67
3.2.4 Motivace a podpora rozvoje osobnosti žáka	68
3.2.5 Podpora výchovy ke zdraví, úrazovost	69
3.2.6 Vzdělávání na pracovištích praktického vyučování	70
3.2.7 Dopady preventivních a inovačních programů ve středním vzdělávání	71
3.2.8 Podpora rozvoje gramotností	73
3.2.9 Podpora rozvoje v oblasti přírodních věd a ekologické výchovy	74
3.2.10 Podpora rozvoje sociálních a občanských kompetencí	77
3.3 Výsledky středního vzdělávání	79
3.3.1 Žáci opakující ročník	79
3.3.2 Výsledky žáků na úrovni 2. ročníků středních odborných škol	80
3.3.3 Ukončování středního vzdělávání maturitní zkouškou a závěrečnou zkouškou	80
3.4 Závěry	81

4	Základní umělecké vzdělávání	84
4.1	Podmínky základního uměleckého vzdělávání	84
4.2	Průběh základního uměleckého vzdělávání	86
4.3	Výsledky základního uměleckého vzdělávání	87
4.4	Závěry	88
5	Zájmové vzdělávání	90
5.1	Školní vzdělávací programy v zájmovém vzdělávání	90
5.2	Školní družiny a školní kluby	91
5.2.1	Podmínky pro zájmové vzdělávání ve školních družinách a školních klubech	91
5.2.2	Průběh vzdělávání ve školních družinách a školních klubech	92
5.2.3	Výsledky vzdělávání ve školních družinách a školních klubech	94
5.3	Střediska volného času	94
5.3.1	Podmínky pro zájmové vzdělávání ve střediscích volného času	95
5.3.2	Průběh zájmového vzdělávání ve střediscích volného času	95
5.3.3	Výsledky zájmového vzdělávání ve střediscích volného času	96
5.4	Závěry	97
6	Zjištění z inspekční činnosti v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy	99
6.1	Podmínky v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy	99
6.2	Průběh v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy	100
6.3	Výsledky v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy	100
6.4	Závěry	101
7	Zavádění nových metod, postupů a nástrojů inspekčního hodnocení vycházejících z projektu NIQES	102
8	Mezinárodní aktivity a mezinárodní spolupráce	106
8.1	Aktivity ČŠI v systému Evropských škol ve školním roce 2013/2014	106
8.2	Zapojení do mezinárodních šetření, mapování znalostí a dovedností žáků	110
8.2.1	Zajištění úkolů mezinárodních šetření v rámci projektů ESF	110
8.2.2	Zajištění mezinárodních šetření PIRLS 2011 a TIMSS 2011	110
8.2.3	Zajištění mezinárodního šetření PISA 2012	110
8.2.4	Zajištění mezinárodního šetření ICILS 2013	111
8.2.5	Zajištění mezinárodního šetření TALIS 2013	111
8.2.6	Posouzení systému monitoringu a evaluace v ČR	112
8.2.7	Překonávání školního neúspěchu v ČR	112
8.3	Spolupráce s OECD, aktuální a plánované zapojení v jednotlivých šetřeních	112
8.3.1	PISA 2015	112
8.4	Spolupráce s IEA, aktuální a plánované zapojení v jednotlivých šetřeních	112
8.4.1	TIMSS 2015	113
8.5	Zapojení ČŠI v projektech SICI	113
8.6	Vyhodnocení mezinárodních závazků České školní inspekce za školní rok 2013/2014	113

9 Souhrnné poznatky z kontrolní činnosti.	117
9.1 Kontrola – definice.	117
9.1.1 Vymezení obsahu jednotlivých kontrolních systémů	117
9.1.2 Souhrnné výsledky kontrolní činnosti	117
9.2 Souhrnné poznatky z veřejnosprávní kontroly využívání finančních prostředků státního rozpočtu poskytnutých školám a školským zařízením podle § 160–163 školského zákona ve školách a školských zařízeních všech zřizovatelů	118
9.2.1 Základní informace o provedených kontrolách	118
9.2.2 Souhrnné výstupy veřejnosprávní kontroly	118
9.2.3 Závěry veřejnosprávní kontroly	121
9.3 Bezpečnost a ochrana zdraví	123
9.3.1 Podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví	123
9.3.2 Výsledky kontrol BOZ žáků	124
9.3.3 Souhrnné výstupy z provedených kontrol	127
9.3.4 Úrazovost	128
9.4 Souhrnné poznatky z kontrolní činnosti v zařízeních školního stravování.	132
ČÁST B Tabulková část	136
Přílohy	161
Příloha 1 Kritéria hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání na školní rok 2013/2014.	162
Příloha 2 Změny v právních předpisech souvisejících se vzděláváním, které nabyly účinnosti ve školním roce 2013/2014.	174
Příloha 3 Přehled tematických zpráv a informací	177
Příloha 4 Vybrané náměty a připomínky ČŠI pro MŠMT	179
Příloha 5 Slovník pojmů užívaných v rámci činností ČŠI	182
Příloha 6 Seznam zkratk	194

Úvod

Česká školní inspekce předkládá výroční zprávu za školní rok 2013/2014 dle § 174 odst. 9 písm. d) a odst. 12 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Výroční zpráva ČŠI představuje souhrn poznatků zjištěných inspekční činností o stavu vzdělávání a vzdělávací soustavy.

Činnost ČŠI ve školním roce 2013/2014 vycházela z Koncepčních záměrů inspekční činnosti pro období 2009–2013, schválených poradou vedení MŠMT č. 13 ze dne 31. března 2009, a z Koncepčních záměrů inspekční činnosti pro období 2014–2020, schválených poradou vedení MŠMT č. 33 ze dne 24. září 2013, v souladu s Plánem hlavních úkolů inspekční činnosti na školní rok 2013/2014 (schváleným MŠMT dne 13. srpna 2013).

Při hodnocení kvality vzdělávání v navštívených školách vycházela ČŠI z Kritérií hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání na školní rok 2013/2014, schválených MŠMT dne 13. srpna 2013, přičemž byl kladen důraz na hodnocení účinnosti podpory rozvoje osobnosti dítěte, žáka a studenta a dosahování cílů vzdělávání ze strany škol a školských zařízení. Celým kritériálním rámcem prolínají zásady rovného přístupu ke vzdělávání a zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce (více viz příloha 1).

Pro inspekční hodnocení škol a školských zařízení je využívána hodnotící škála, která má čtyři stavy – nadstandardní stav, požadovaný stav, rizikový stav s možností nápravy v dané lhůtě a krizový stav odpovídající výmazu ze školského rejstříku (více viz příloha 5). U soukromých škol je škála pro celkové hodnocení modifikována podle zákona č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů.

V tematickém programovém cyklu ČŠI byla ve školním roce 2013/2014 inspekční činnost zaměřena na zjišťování pokroku a hodnocení rozvoje přírodovědné a sociální gramotnosti dětí a žáků. Tematické inspekce podle § 174 odst. 2 písm. a) školského zákona vycházely z platného Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky ze dne 16. listopadu 2011.

Kontrolní činnost zaměřená na dodržování právních předpisů, které se vztahují k poskytování vzdělávání a školských služeb, byla realizována v součinnosti s dalšími kontrolními orgány v ČR, které mají oprávnění právnícké osoby vykonávající činnost škol a školských zařízení kontrolovat. ČŠI se zaměřila na zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů a na specifika školního stravování.

Veřejnosprávní kontrola dle § 174 odst. 2 písm. e) školského zákona byla zaměřena na hospodárné, účelné a efektivní nakládání s finančními prostředky poskytovanými na činnost škol a školských zařízení. Kontrolní plán vycházel z principu proporcionality, bylo zkontrolováno 7,73 % z celkové výše prostředků poskytovaných na činnost škol a školských zařízení ze státního rozpočtu v roce 2013.

Pro hodnocení stavu vzdělávání v jednotlivých částech vzdělávací soustavy analyzuje ČŠI zejména vlastní data shromážděná z inspekční činnosti. Hodnocení tedy vychází z poznatků z inspekčních hospitací pedagogického procesu, z analýzy příslušných dokumentů škol, z rozhovorů s pedagogickými pracovníky a řediteli škol a z výsledků výběrového šetření ve 4. a 8. ročnících základních škol a 2. ročnících středních odborných škol. Výroční zpráva využívá také údaje z vývojové a výkonové ročenky MŠMT, rejstříku škol a školských zařízení a data Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání.

Personální a ekonomické zajištění činnosti České školní inspekce vycházelo ze schváleného rozpočtu pro rok 2013 a 2014. Ve školním roce 2013/2014 působilo v ČŠI 251 školních inspektorů a 80 kontrolních pracovníků (přepočtené osoby), při inspekční činnosti ve školním roce 2013/2014 spolupracovalo 145 přizvaných osob.

Celkem bylo realizováno 9 368 inspekčních akcí. Z toho bylo provedeno 3 892 inspekčních návštěv, přičemž bylo navštíveno 3 854 škol a školských zařízení (tj. 39,9 % z celkového počtu škol a školských zařízení zapsaných ve školském rejstříku). Bylo evidováno celkem 31 441 školních úrazů. Školní inspektoři se zúčastnili 751 konkurzních řízení na ředitele škol nebo školských zařízení. ČŠI šetřila celkem 527 stížností, které obsahovaly 1 011 bodů. Zpráva zahrnuje poznatky z elektronických dotazníkových šetření, tzv. inspekčních elektronických zjišťování (viz příloha č. 3 Přehled tematických zpráv a informací).

ČŠI uložila ve školním roce 2013/2014 celkem 911 lhůt k přijetí opatření pro odstranění zjištěných nedostatků a předala 96 podnětů jiným orgánům. Byl podán jeden návrh na výmaz školy z rejstříku škol a školských zařízení.

Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2013/2014 je členěna do dvou hlavních částí – části textové a části analytické.

V textové části je hodnocena vzdělávací soustava ve třech hlavních kapitolách podle stupně poskytovaného vzdělání, v uměleckém a zájmovém vzdělávání, dále jsou zařazeny kapitoly týkající se zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, činnosti v projektu Národní systém inspekčního hodnocení vzdělávací soustavy v ČR, mezinárodních aktivit ČŠI a výsledků kontrolních zjištění.

V hlavních kapitolách jsou shrnuta pozitivní a negativní zjištění, která mohou být návodem pro vedení škol a zřizovatele k dalšímu rozvoji školy. V příloze č. 4 uvádíme souhrn námětů a připomínek ČŠI předávaných v průběhu školního roku MŠMT ke zlepšení stavu předškolního, základního a středního vzdělávání.

Ve druhé části (část B) jsou v tabulkových přehledech prezentovány souhrnné poznatky inspekčních zjištění. Za nimi jsou pak zařazeny přílohy.

ČÁST A

1 Předškolní vzdělávání

1.1

Podmínky předškolního vzdělávání

1.1.1 Děti v předškolním vzdělávání

Ve školním roce 2013/2014 navštěvovalo předškolní vzdělávání dle údajů MŠMT celkem 363 568 dětí, to je oproti předchozímu školnímu roku nárůst o více než 9 000 dětí. Vysoká účast pětiletých dětí ještě mírně vzrostla na 90,5 % (88,2 % v roce 2012/2013). Podíl dětí se zdravotním postižením se nezměnil, činí 2,8 % ze všech dětí v předškolním vzdělávání, shodně jako ve školním roce 2012/2013. Podíl dětí-cizinců dosáhl mírného nárůstu na 1,7 % (předchozí školní rok 1,5 %), podobně jako podíl dětí mladších tří let (9,1 % v roce 2013/2014, 9,0 % v roce 2012/2013). Nevyhovující stav v přijímání nejmladších dětí se tedy nezměnil. Počet odmítnutých žádostí dokonce ještě oproti roku 2012/2013 vzrostl na celkem 60 281 (58 939 v roce 2012/2013, 49 186 v roce 2011/2012). Je tedy zřejmé, že všechna realizovaná opatření v této oblasti zatím nestačí.

Tabulka 1

Děti v mateřských školách

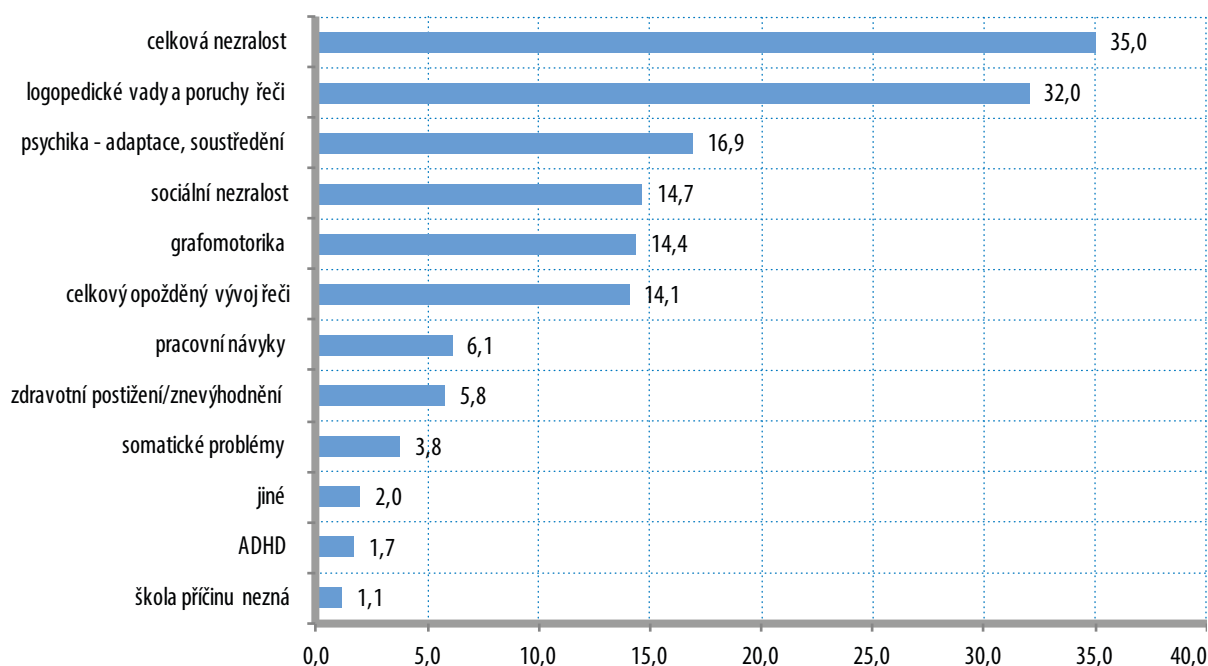
Sledovaný parametr ČR (statistika MŠMT)	Stav ve školním roce			Trend
	2011/2012	2012/2013	2013/2014	
Počet dětí v PV celkem	342 521	354 340	363 568	+
Podíl 5letých dětí v MŠ z celkové populace 5letých dětí (v %)	89,1	88,2	90,5	+
Podíl dětí se zdravotním postižením z celkového počtu dětí v PV (v %)	2,8	2,8	2,8	0
Podíl cizinců v PV (v %)	1,4	1,5	1,7	+
Podíl dětí mladších 3 let v PV (v %)	9,2	9,0	9,1	+
Podíl dětí s odloženou povinnou školní docházkou z celkového počtu dětí v PV (v %)	22,8	22,8	20,0	-
Počet odmítnutých žádostí o přijetí k PV	49 186	58 939	60 281	+

Naopak podíl dětí s odkladem povinné školní docházky mírně klesá. Oproti předchozímu školnímu roku byl zaznamenán pokles o 2,8 %. Důvody k odkladu zůstávají podobné jako v předchozích letech. Největší procento tvoří celková nezralost (35 %), dále logopedické vady a poruchy řeči (32 %). Poruchy adaptace a soustředění jsou na třetím místě příčin (16,9 %). Podobně početně jsou zastoupeny i sociální nezralost, grafomotorika a celkový opožděný vývoj řeči.

Graf 1

Hlavní příčiny odkladu povinné školní docházky (v %)

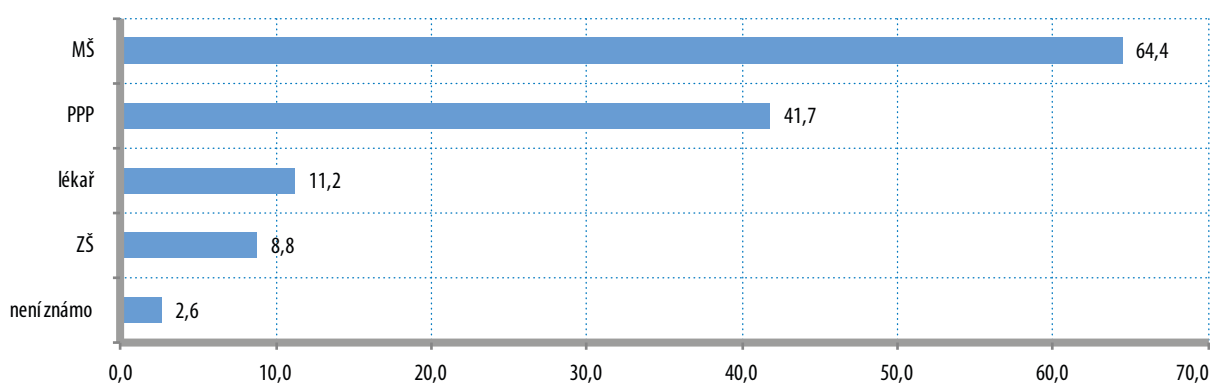

ADHD = hyperkinetická porucha (HKP) – porucha pozornosti s hyperaktivitou.

Významná je okolnost, že při zjištění školní nezralosti sehrávají hlavní roli mateřské školy. Doporučily totiž odložení začátku povinné školní docházky v 64,4 % případů. Dalšími odborníky, kteří odklad povinné školní docházky dětem často doporučovali, jsou pracovníci pedagogicko-psychologických poraden (41,7 %) a lékaři (11,2 %).

Graf 2

Iniciátor doporučení k odkladu povinné školní docházky (v %)

1.1.2 Síť škol zajišťujících předškolní vzdělávání

Z meziročního srovnání vyplývá, že celkový počet mateřských škol mírně roste. Je to zapříčiněno především rostoucím počtem dětí a vysokou poptávkou po místech v mateřských školách. Ve školním roce 2013/2014 bylo v ČR 5 085 mateřských škol, to je nárůst o 74 škol. S tímto růstem se logicky pojí i vyšší počet tříd.

Bylo založeno i více soukromých mateřských škol, jejichž podíl z celku subjektů, které poskytují předškolní vzdělávání, vzrostl o procento oproti předcházejícímu školnímu roku na 4,9 %.

S vyšším počtem dětí se pojí i nárůst počtu zdravotně postižených dětí na 10 063 (o 296 dětí více) a vzrostl i počet dětí-cizinců na 6 307 (nárůst o 873 dětí).

1.1.3 Školní vzdělávací programy v předškolním vzdělávání

Česká školní inspekce stále sleduje, zda jsou školní vzdělávací programy pro předškolní vzdělávání zpracovány dle závazného kurikulárního dokumentu – Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Ve školním roce 2013/2014 realizovala celkem 453 komparačních analýz ŠVP s RVP PV. V rámci inspekčních hodnocení bylo provedeno 405 hodnocení školních vzdělávacích programů (zbývající část byla hodnocena bez návštěvy školy).

Z celkového počtu provedených komparací bylo pouze 62,5 % ŠVP zpracováno v souladu s RVP PV. Zbývajících 37,5 % nebylo zpracováno v souladu se zmíněným dokumentem, ale u 20,5 % byla náprava provedena ještě během inspekce a nebylo třeba škole ukládat lhůtu k odstranění nedostatků.

Velmi podobná jsou zjištění, které části činí zpracovatelům největší problémy a které jsou naopak většinou v pořádku. Jednou z nejsilnějších stránek ŠVP bylo zpracování obecné charakteristiky školy (nesoulad jen v 3,8 % případů), dále charakteristika vzdělávacího programu (nesoulad v 8,2 % případů) a popis organizace vzdělávání (nesoulad v 9,3 % případů).

Naopak nejčastější chyby byly opakovaně zjištěny v rozpracování vzdělávacího obsahu (ve 24,1 %). Při podrobnějším pohledu je zřejmé, že potíže činí školám správné nastavení okruhu činností a očekávaných výstupů (68,8 % ze všech nedostatků v rozpracování vzdělávacího obsahu), chyby bývají v nastavení, jak s integrovanými bloky (učivem uspořádaným do ucelených částí) dále pracovat (43,1 %), ve zpracování integrovaných bloků (42,2 %) a v charakteristice hlavního smyslu integrovaných bloků (41,3 %).

Druhou problémovou částí ŠVP je už několik let evaluační systém, ve školním roce 2013/2014 byl nesoulad v této oblasti zjištěn ve 21,2 % všech posouzených ŠVP. V popisu nebyly správně vymezené oblasti hodnocení (63,5 %), časový plán (rovněž 63,5 %), odpovědnost pedagogů (60,4 %) a nebyly zřejmé metody a techniky vyhodnocování (59,4 %).

Třetí oblastí, ve které byly často zjištěny nedostatky, jsou podmínky vzdělávání, ve které byl nesoulad celkově zjištěn u 19 % ŠVP.

Tabulka 2

Soulad ŠVP s RVP PV (v %)

Oblast ŠVP		2011/2012		2012/2013		2013/2014		Trend souladu
		729 ŠVP		306 ŠVP		453 ŠVP		
		Soulad	Nesoulad	Soulad	Nesoulad	Soulad	Nesoulad	
Formální náležitosti ŠVP	Identifikační údaje	93,1	6,9	89,5	10,5	85,9	14,1	-
	Obecná charakteristika školy v ŠVP	97,3	2,7	96,7	3,3	96,2	3,8	-
	Charakteristika ŠVP	92,9	7,1	90,2	9,8	91,8	8,2	+
Obsahové náležitosti ŠVP	Podmínky pro vzdělávání	88,5	11,5	82	18	81,0	19,0	-
	Organizace vzdělávání	92,9	7,1	86,3	13,7	90,7	9,3	+
	Vzdělávací obsah	86	14	72,5	27,5	75,9	24,1	+
	Evaluační systém	88,6	11,4	81	19	78,8	21,2	-
	ŠVP celkem	83,5	16,5	67,6	32,4	83,0	17,0	+

1.1.4 Prostorové a materiální podmínky v předškolním vzdělávání

Prostorové a materiální podmínky se ve většině škol průběžně zlepšují. Zřizovatelé dbají na pravidelnou obnovu veškerého zařízení, nábytku i budov škol. Pozitivním prvkem je rovněž snaha využít všechny volné prostory pro potřeby dětí (např. rekonstrukce nevyužívaných prostor pro dílny, tělocvičny apod.). Mnohde pořizují zřizovatelé nadstandardní prvky, které prostředí zkvalitňují (bazény, sauny, dopravní hřiště či ekologické prvky na zahradách apod.). Rovněž didaktické pomůcky pořizují školy moderní (interaktivní tabule, Magic Box, PC programy, případně tablety). Ve školním roce 2013/2014 probíhala ve více než 90 % navštívených škol menší či větší investiční akce zaměřená na materiální rozvoj školy. Nejčastěji se tyto akce orientovaly na opravy a úpravy budov, tříd, zájmových koutků, školních zahrad a ICT techniku. Celkem 31 % škol má bezbariérový přístup.

1.1.5 Ekonomické podmínky vzdělávání v předškolním vzdělávání

V roce 2013 byly dle statistiky MŠMT celkové výdaje na školství 172,8 mld. Kč, to je oproti předcházejícímu roku o 1,4 mld. Kč více. Vzrostly tak i výdaje na předškolní vzdělávání, a to z 16 933,5 milionu Kč na 17 846,3 milionu Kč. Výdaje na předškolní vzdělávání tedy činí z částky na celý sektor vzdělávání 10,3 %.

Přestože došlo k navýšení financí na sektor předškolního vzdělávání, výdaje na jedno dítě se oproti roku 2012 snížily, a to o 706 korun na částku 42 398 Kč.

Pracovníci České školní inspekce hodnotili navštívené školy z hlediska jejich finančních podmínek. Téměř všechny školy byly hodnoceny příznivě, pouze u 1 % škol byl zjištěn rizikový stav, ostatní školy byly ve stavu požadovaném (96,6 %) nebo nadstandardním (2,4 %).

1.1.6 Řízení mateřských škol

Dle hodnotící škály ČŠI bylo 82,3 % mateřských škol řízeno na požadované úrovni a 7,1 % bylo hodnoceno jako příklad dobré praxe. Závažné nedostatky byly shledány v 10,4 % škol, krizový stav řízení v 0,2 %.

Ředitelé MŠ pozitivně hodnotí vysokou autonomii, kterou jim právní subjektivita školy umožňuje. Na druhé straně poukazují na přetížení administrativními povinnostmi, poměrně vysoký týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti a v některých případech na zasahování zřizovatelů do jejich kompetencí.

Ředitelům se stále lépe daří uplatňovat manažerské dovednosti a delegovat část kompetencí na učitele, zlepšovat materiální a personální podmínky MŠ. Tato skutečnost je ČŠI hodnocena pozitivně. Naopak ČŠI opakovaně poukazuje na nedostatky v jejich kontrolní činnosti, v poskytování objektivní zpětné vazby pedagogům v oblasti kvality jejich práce a v metodickém vedení začínajících učitelů.

Některé MŠ nevyužívají pedagogickou radu důsledně jako poradní orgán ředitele školy a neprojednávají zde pedagogické, ale pouze organizační záležitosti.

ČŠI v 224 školách sledovala, s jakými problémy se potýkají ředitelé do 2 let praxe. Ukazuje se, že je pro ně obtížná orientace v právních předpisech a jejich uplatňování v praxi. Problematické je mnohdy i zavádění inovací v dlouhodobě stabilizovaném kolektivu pedagogických pracovníků. V 13,5 % MŠ z výše uvedených 223 nesplňovali ředitelé předpoklady pro výkon funkce stanovené v § 5, § 32a a § 33 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. S tímto problémem bylo většinou spojeno nedostatečné nebo žádné metodické vedení pedagogů.

ČŠI rovněž sleduje a vyhodnocuje, zda školy přijaly a realizovaly opatření na základě nedostatků zjištěných při předchozí inspekční činnosti. V případě následných inspekcí bylo zjištěno, že až na výjimečné případy (1,8 %) ředitelé opatření k uvedeným nedostatkům přijali a také je realizovali.

Ve školním roce 2013/2014 proběhlo u mateřských škol 355 konkurzů na ředitele školy, z toho bylo 231 na samostatných MŠ. Nejčastějším důvodem pro pořádání konkurzu, který nastal u více než poloviny všech konkurzů, bylo uplynutí funkčního období ŘŠ. O další funkční období se na daných školách ucházelo 39,4 % dosavadních ředitelů. Téměř třetina konkurzů se konala po rezignaci ředitele školy. Konkurzy byly výhradně pořádány z iniciativy zřizovatele školy a většina ředitelů (92,4 %) byla vybrána do funkce hned napoprvé.

1.1.7 Organizace předškolního vzdělávání s ohledem na potřeby dětí

ČŠI sledovala a vyhodnocovala, zda organizační zajištění chodu mateřské školy splňovalo požadavky vymezené v RVP PV. Na požadované úrovni byla celkově organizace vzdělávání hodnocena v 83,1 % škol, jako příklad dobré praxe byla hodnocena v 5,2 % škol. Naopak v 11,4 % MŠ byly zjištěny v organizaci závažné nedostatky, v 0,2 % krizový stav.

V 89,6 % MŠ měly děti v průběhu dne dostatek prostoru pro spontánní aktivity, požadavek vyváženosti spontánních a řízených aktivit naplňovalo 86,4 % škol. Organizace vzdělávání respektovala psychohygienické zásady v 94,2 % MŠ, tempo vzdělávání bylo přizpůsobeno potřebám dětí v 95,3 % MŠ.

1.1.8 Personální zajištění předškolního vzdělávání

V navštívených školách v daném školním roce pracovalo 4 849 pedagogů. Z tohoto počtu bylo 15,4 % do 3 let praxe a 4,9 % v důchodovém věku. Z hlediska odborné kvalifikace je situace stále neutěšená, protože 10,7 % přepočtených učitelů nesplňuje podmínku odborné kvalifikace, přičemž možnosti studia pro doplnění kvalifikačních předpokladů kapacitně neodpovídají potřebám škol. V tomto údaji jsou zahrnuti i učitelé, kteří již požadovaný obor studují (dle dostupných údajů 8,7 %). Lze tedy očekávat, že pedagogičtí pracovníci, kteří doposud studium nezačali, zákonem stanovený limit pro doplnění odborné kvalifikace nesplní (31. prosince 2014).

1.1.9 Podpora pedagogických pracovníků v předškolním vzdělávání

Kvalitu poskytovaného vzdělávání hodnotí prostřednictvím hospitační činnosti nejčastěji ředitel školy (81,6 %), v podstatně nižší míře jeho zástupce (30,8 %). Doposud stále spíše výjimečně jsou k tomuto účelu využívány vzájemné hospitace (27,8 %) a není tak dostatečně využíván potenciál odborně a metodicky zdatných učitelů ve škole. Nejčastěji je pedagogům poskytována zpětná vazba prostřednictvím hospitační činnosti vícekrát za rok (81,3 %) a pouze 1,5 % ředitelů uvedlo, že učitele nehodnotili nikdy.

Ředitelé v 52,8 % inspektovaných škol uvedli, že ve svém pedagogickém sboru mají učitele do 3 let praxe. Nejčastější péče o začínající pedagogy spočívá v přidělení mentora (63,9 % škol, kde byli zaznamenáni začínající učitelé) či v účasti na kurzech nebo seminářích (56,8 %). Na základě souhrnu poznatků z provedených inspekcí bylo zjištěno, že si ředitelé systematicky neověřují kvalitu a četnost práce mentora. V důsledku toho je metodická pomoc začínajícím učitelům poskytována převážně formálně, bez důsledného vyhodnocování jejich odborného růstu.

Z celkového počtu pedagogických pracovníků inspektovaných škol (4 326) absolvovalo 4,6 % studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů a 65,2 % učitelů studium k prohlubování odborné kvalifikace prostřednictvím kurzů a seminářů v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. To se pozitivně odrazilo v uplatňovaných metodách a formách práce v souladu s filozofií RVP PV.

V rámci hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání ČŠI monitorovala klima školy, a to v oblasti materiálního vybavení, personálního složení, mezilidských vztahů a kultury školy.

Informace byly zjišťovány v rámci pohospitačních rozhovorů s pedagogy i řediteli MŠ. Ředitelé hodnotili materiální podmínky ve svých školách ve srovnání s učiteli mírně pozitivněji. Celkem 97,2 % jich uvedlo, že ve škole mají dostatek vyhovujících učebních pomůcek, učitelé byli stejného názoru v 93,8 %. S materiálně-technickým vybavením školy je spokojeno 94,3 % ředitelů a 90,3 % učitelů. Celkem 90,7 % ředitelů se domnívalo, že pedagogové jsou se svým pracovním zázemím celkově spokojeni, 90,2 % pedagogů to potvrdilo. V hodnocení oblasti personálního zajištění se ředitelé a učitelé shodovali. Domnívali se, že děti jsou ke vzdělávání dostatečně motivovány a zapojují se (98,9 % učitelů, 99,4 % ředitelů). Téměř všichni dotazovaní učitelé byli spokojeni s tím, co se děti v průběhu vzdělávacího procesu naučí (99,4 %), a s tímto tvrzením souhlasilo 97,4 % ředitelů. Učitelé (99,5 %) i ředitelé (99,3 %) se shodují, že většina dětí respektuje autoritu učitele a děti spolu dobře vycházejí. Ke všem dětem přistupuje spravedlivě dle svého názoru 93 % učitelů a 94 % ředitelů. Velmi pozitivně hodnotily obě skupiny kolegiální vztahy a uvedly, že mezi kolegy převládá spolupráce (97,7 % učitelů, 99 % ředitelů). Komunikaci mezi učitelským sborem a vedením školy hodnotí jako bezproblémovou 96,3 % učitelů a 98,9 % ředitelů. Komunikaci pedagogů s vedením školy vyhodnotilo jako rizikovou 0,9 % dotazovaných učitelů a potvrdilo to 1,1 % ředitelů. Spolupráci s rodiči označili pedagogové i ředitelé MŠ až na výjimky jako funkční, spolupráci s místní komunitou jako efektivní.

ČŠI sledovala, zda mateřské školy naplňují požadavek § 12 školského zákona, který jim ukládá provádět vlastní hodnocení školy. Zaměřila se na skutečnost, zda MŠ vyhodnocují svoji práci systematicky a komplexně a zda se zaměřují na oblasti, které uvádí RVP PV (naplňování cílů programu, kvalita podmínek vzdělávání, způsob zpracování a realizace obsahu vzdělávání, práce pedagogů, výsledky vzdělávání).

Systematické hodnocení individuálních a skupinových výsledků vzdělávání dětí na požadované nebo nadstandardní úrovni provádí 93,7 % MŠ. V mnoha případech je však toto hodnocení formální a pedagogové již dále se zjištěnými informacemi důsledně nepracují. Celkem 4,9 % škol, které byly hodnoceny jako příklad dobré praxe, dokázalo na základě prováděného hodnocení cíleně připravovat vzdělávací nabídku pro jednotlivé děti. U 6,3 % škol byl v realizaci tohoto zásadního požadavku pro osobnostní rozvoj dětí konstatován rizikový stav.

Systémové hodnocení celkových výsledků vzdělávání provádí na požadované nebo nadstandardní úrovni 92,3 % mateřských škol. Z toho však pouze 4,4 % MŠ v souvislosti s vyhodnocováním celkových výsledků vzdělávání přijímaly systematická opatření ke zlepšení a byly hodnoceny jako příklad dobré praxe. Rizikový stav v této oblasti byl zjištěn u 7,7 % MŠ.

V systému vlastního hodnocení mají MŠ dobře propracované oblasti materiálních podmínek, BOZ, nedaří se stále nastavit efektivní funkční evaluační systém v oblasti naplňování ŠVP a v kvalitě personálních podmínek v souvislosti s realizací vzdělávacího procesu. Převažuje formální popis a pozitivní hodnocení. Ředitelé prozatím většinou nedokážou vyhodnotit zejména slabé stránky vzdělávacího procesu a systematicky s hodnocením dále pracovat. Jak je již uvedeno i výše, problémem je sledování individuálních vzdělávacích pokroků dětí i sledování a vyhodnocování celkových výsledků vzdělávání v souvislosti s přijímáním opatření ke zlepšení.

Ve všech mateřských školách stále není zaveden systém pravidelné informovanosti rodičů o prospívání jejich dítěte, jeho individuálních pokrocích v rozvoji i učení a domluva na

společném postupu při jeho výchově a vzdělávání. Aktivitu, jako jsou například společné vyhodnocování výsledků vzdělávání dítěte, plánování vzdělávacích cílů a spoluúčast na přípravě vzdělávací nabídky atd., jsou spíše ojedinělé.

V souvislosti s hodnocením kontrolních systémů MŠ bylo zjištěno, že 25,6 % ředitelů se zabývalo podněty nebo stížnostmi, které se týkaly práce školy. Celkem 1,3 % ředitelů škol se podanými podněty vůbec nezabývalo, ačkoliv jim byly podány.

1.2

Průběh předškolního vzdělávání

1.2.1 Zajišťování rovných podmínek v přístupu ke vzdělávání

Obecně platí, že mateřské školy zabezpečují rovné podmínky při vzdělávání pro všechny děti. ČŠI však stále zaznamenává určité nedostatky v některých oblastech předškolního vzdělávání. Největším problémem je nedostatek volných kapacit mateřských škol, který některým, zejména mladším dětem neumožňuje účast v předškolním vzdělávání v době, kdy to dítě potřebuje. Dalším negativním faktorem je, že některé školy nejsou zcela připraveny na vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Současně však integrace naráží na nedostatečné finanční zajištění a vysoké počty dětí ve třídě.

Naopak je třeba zmínit pozitivní jev, že MŠ, kde jsou častěji zařazeny děti s jazykovou bariérou, zvládají jejich integraci většinou velmi dobře.

1.2.2 Podpora individualizace vzdělávání podle možností a potřeb dětí

Individualizace vzdělávání je jednou z nejnáročnějších forem pedagogické práce. Jejím cílem je volba vhodných metod a přístupů podle možností a potřeb jednotlivých dětí. Pedagogickými pracovníky však byla uplatněna pouze ve 32 % hospitovaných tříd. Příčin tohoto nepříznivého zjištění je několik. Vyšší míru podpory individualizace omezují nejen vysoké počty přijatých dětí ve třídách (28), ale mnohde i ekonomická situace škol, která neumožňuje souběžné působení dvou učitelů v době řízených činností. Z tohoto důvodu je individualizace vzdělávání využívána spíše v době spontánních a odpoledních aktivit. Další, závažnější příčinou je skutečnost, že pedagogičtí pracovníci doposud plně nepřijali pedagogické hodnocení (diagnostiku) jako podporu individualizace vzdělávání v podmínkách mateřské školy. Pedagogické hodnocení bylo sice ve všech navštívených školách zavedeno, často však šlo pouze o formální záležitost, se kterou se dále nepracovalo. To znamená, že učitelé nedovedli v pedagogickém procesu účinně využívat diagnostické a evaluační aktivity k tomu, aby s jejich pomocí přizpůsobili vzdělávání rozdílným možnostem a potřebám dětí. Zkušenosti z inspekcí však na druhou stranu potvrzují, že individualizace vzdělávání byla uplatňovaná u dětí s jazykovou bariérou, a to s podporou asistentů pedagoga.

1.2.3 Podpora dětí se SVP a nadaných dětí

Větší měrou se individualizace vzdělávání týkala výuky dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, jejichž počet činil 2,4 % z celkového počtu zapsaných dětí v hospitovaných třídách. Z inspekčních zjištění vyplývá, že nejčastější příčinou integrace těchto dětí byly logopedické vady a poruchy řeči, poruchy autistického spektra a poruchy chování a pozornosti. K uplatňování individualizace vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami přispívaly kvalitně vypracované individuální vzdělávací plány, přítomnost asistentů pedagoga, snížený počet dětí ve třídě, ale i skutečnost, že 44 % pedagogických pracovníků absolvovalo seminář či kurz obsahově zaměřený na vzdělávání dětí se SVP. Neopominutelným zjištěním je i skutečnost, že v průběhu inspekčních hospitací bylo přítomno 71,6 % dětí z celkového počtu dětí se SVP. Hospitace

provedené ČŠI potvrdily, že učitelé při práci s dětmi využívali různá podpůrná a vyrovnávací opatření. Ve třídách, kde byly děti se SVP přítomny, poskytovali nejčastěji dětem individuální podporu v rámci výuky (81,5 % z celkového počtu těchto tříd) a k tomuto účelu využívali i přítomnosti asistenta pedagoga (55,4 %). Rovněž uplatňovali speciální metody, postupy, formy a prostředky vzdělávání (51,1 %) odpovídající konkrétnímu zdravotnímu postižení.

Z provedených inspekcí vyplynulo, že v navštívených školách se děti diagnostikované jako mimořádně nadané vyskytovaly ojediněle. Přestože i v těchto případech byly učitelé ve spolupráci se školskými poradenskými zařízeními zpracovány individuální vzdělávací plány, inspekční zjištění potvrdila, že pedagogičtí pracovníci nemají v této oblasti dostatečné zkušenosti. Na trhu chybí vzdělávací semináře zaměřené na problematiku vzdělávání dětí mimořádně nadaných a to vše se odráží v nižší kvalitě poskytované péče. Naopak podpora dětí nadaných v oblasti výtvarné, pracovní, hudební či pohybové je v mateřských školách velmi častá a je realizována prostřednictvím zájmových útvarů, které jsou součástí ŠVP.

1.2.4 Realizované formy a vzdělávací metody, činnosti dětí

Ze sledovaných forem vzdělávání byla učiteli nejčastěji uplatňovaná frontální výuka (92,8 %). Příčiny tohoto zjištění byly již uvedeny výše (vysoký počet dětí ve třídě, méně časté překrývání dvou učitelů při dopoledních činnostech). V souvislosti s tím byla často aplikovaná samostatná práce dětí (60,4 %) a následovaly skupinové, popř. kooperativní činnosti (54,5 %). Převládající frontální formy výuky však pozitivně ovlivňovala skutečnost, že 82,3 % učitelů při nich vhodně využívalo metodu prožitkového učení a učení hrou. V důsledku toho byl naplňován jeden z cílů kurikulární reformy, tj. odklon od paměťového osvojování si „učiva“ směrem k získávání životních zkušeností. Učitelé tak prostřednictvím prožitkového učení nechávali děti, aby prakticky zkoušely, řešily a prováděly činnosti samy. S tím souvisí skutečnost, že dovednostně-praktické metody byly použity v 75,8 % sledované výuky. Vybavení didaktickými pomůckami ve školách je velmi dobré. Kvalitní pomůcky jsou volně dostupné, učitelé je dětem nabízejí průběžně. Intenzivněji s nimi pracují při řízených činnostech, systematicky např. při přípravě na přechod do ZŠ. Didaktické pomůcky různého charakteru nechyběly téměř při žádné didakticky zacílené individuální, skupinové a frontální činnosti. Jejich nižší využití či chudší výběr byl spíše výjimečný. V hospitovaných třídách využívalo 74,3 % dětí kreativní technické hračky a 91,3 % dětí projevovalo zájem o knihy.

Negativním zjištěním byla podstatně menší míra využívání názorně-demonstračních metod (experimenty) a promyšlené práce s textem (45,2 % a 34,7 %).

V 93,2 % MŠ bylo v průběhu dne pedagogů podporováno spontánní sociální učení, méně učení kooperativní 68 %. Děti byly vzdělávány v přirozených souvislostech a vztazích v 92,5 % MŠ.

Učení hrou bylo využíváno v 90,6 % MŠ, naopak využívání situačního učení činí některým MŠ problémy. Tyto činnosti byly zaznamenány pouze v 78,8 % škol. Řízené zdravotně-preventivní pohybové aktivity zařazuje do denního programu pravidelně 90,5 % MŠ. ČŠI to hodnotí vzhledem k výchově ke zdraví a zdravému životnímu stylu jako velmi pozitivní.

1.2.5 Motivace dětí

Vhodně volená motivace pozitivně ovlivňovala průběh a výsledky vzdělávání. Učitelé, kteří uplatňovali moderní pedagogické postupy v souladu s filozofií RVP PV, dokázali velmi dobře pracovat s vnitřní motivací, pomocí které přirozeně aktivizovali děti k činnostem a vzbuzovali jejich zájem o ně. Vzdělávání tak bylo intenzivněji propojeno s praxí a životními situacemi (95,5 %) a děti nenásilně vyhledávaly souvislosti s ostatními oblastmi (80,6 %). Prostřednictvím vnější motivace vytvářeli učitelé dětem podnětné prostředí a pestrou na-

bídku činností. Důležitou úlohu v oblasti motivace sehrávalo i hodnocení, které poskytovalo dětem průběžnou zpětnou vazbu (zjištěno u 85,2 % hospitací).

1.2.6 Podpora výchovy ke zdraví, školní úrazy

Podpoře výchovy ke zdraví věnují mateřské školy dlouhodobě velkou pozornost. Děti jsou systematicky vedeny ke zdravému životnímu stylu prostřednictvím pestré a vyvážené stravy, rozšířenou nabídkou pitného režimu, zařazováním předplavecké výchovy, saunováním či pobytem v solné jeskyni. Děti jsou vedeny k tomu, aby rozlišovaly, co prospívá jejich zdraví a co mu škodí (74,3 %), spontánně uplatňují základní kulturně-hygienické návyky (96,2 %) a zintenzivnil se rozvoj pohybových dovedností (92,3 %). Vysoké procento dětí respektovalo pravidla o ochraně zdraví a bezpečí (98 %) a uplatňovalo zdravotně-preventivní postoje (96,8 %). Index školní úrazovosti (tj. počet úrazů na 100 žáků) oproti předchozímu školnímu roku mírně poklesl z 0,3 na 0,28 a při srovnání se základními i středními školami vychází předškolní vzdělávání v úrazovosti nejlépe – v základním vzdělávání index úrazovosti dosáhl hodnoty 2,58, ve středním vzdělávání 1,88.

1.2.7 Rozvoj kooperativního učení

Kooperativní učení se postupně stává součástí plánovaných metod a forem práce v mateřských školách. Prostor pro kooperativní učení byl vytvořen v 68 % hospitací. Podpora kooperativních činností se projevovala zejména v průběhu spontánních činností, manipulativních či výtvarných a především u nejstarších dětí. Důvodem je skutečnost, že tuto metodu dokáže správně aplikovat jen nevelký počet učitelů, neboť je většinou nesprávně zaměňována za práci ve skupinách. Školy, které častěji a vhodně metodu kooperativního učení uplatňovaly, dosahovaly velmi dobrých výsledků především v oblasti sociálních vztahů a komunikativních dovedností.

1.2.8 Dopady preventivních a inovačních programů v předškolním vzdělávání

Zajištění školního poradenství

Školy na základě zjišťování individuálních výsledků dětí doporučují jejich návštěvu ve školském poradenském zařízení (97,4 %) převážně ke zjištění školní zralosti. Z finančních důvodů využívají k této činnosti interního psychologa pouze 2,1 % inspektovaných škol a 11,5 % využívá externího psychologa docházejícího do škol. Některé z výše uvedených škol (2,9 %) však ve výchovně-vzdělávací činnosti doporučení školského poradenského zařízení nezohledňují. Příčinou tohoto nedostatku je chybějící podpora individualizace vzdělávání, která předpokládá odpovídající pedagogické vedení. Mnohem intenzivněji probíhala spolupráce se SPC při podpoře integrace dětí se SVP (konzultace IVP, návštěvy speciálních pedagogů ve škole týkající se naplňování IVP včetně metodické podpory učitelů). Pravidelná a kvalitní je spolupráce speciálních tříd se SPC a klinickými či školními logopedy. Mateřské školy zpravidla nabízely rodičům možnost konzultací s ředitelem školy či učiteli v jednotlivých třídách. V případě potřeby zajišťovaly kontakt s logopedem, popř. PPP. Tyto běžné formy poradenství či pomoci při navázání potřebné spolupráce jsou dlouhodobě ve většině škol funkční. Mnohdy však vycházejí z intuitivních postojů učitelů, neboť chybí metodická podpora učitelů zaměřující se na poradenskou roli školy.

V rámci individuálních potřeb dítěte a jeho rodiny zajišťovaly některé školy další konzultace či hlubší spolupráci (psycholog, rodinná terapie v součinnosti se školním prostředím apod.), v případě potřeby např. úzce spolupracovaly se sociálními pracovníky a preventisty kriminality v místě působení.

Rozvojové projekty v předškolním vzdělávání

Do rozvojových projektů se v roce 2013/2014 zapojilo 22,8 % inspektovaných škol, to je ve srovnání s předchozím školním rokem (47,5 %) takřka polovina. Realizované projekty byly financovány z lokálních zdrojů (41,5 %), z ESF (27,5 %), jako rozvojový program MŠMT (20,5 %), krajem (13,5 %) a z jiných zdrojů (16,4 %). Školy hodnotily zapojení do projektů jako velmi přínosné z pedagogického i finančního hlediska. Nejvýraznější byl přínos projektu MŠMT k logopedické prevenci, do kterého se části škol podařilo zapojit a využít finanční prostředky k proškolení pedagogů, pořízení didaktických pomůcek i materiálního zázemí pro logopedickou péči. Byly využívány i projekty na podporu inkluzivního vzdělávání (asistenti pedagoga), ale školy v rámci projektů reagovaly i na lokální specifika – např. vzdělávání cizinců v lokalitě se silnou vietnamskou komunitou. Na rozvoj interkulturních kompetencí dětí, globalizace a regionalizace se zaměřuje projekt Evropská územní spolupráce Rakousko (hlavním mottem programu je „Společně přejdeme hranice“) a další projekty příhraniční spolupráce (např. s Polskem a Slovenskem).

Rozvojové projekty dle sdělení vedení MŠ obohacovaly vzdělávací nabídku škol, zlepšily materiální prostředí a celkově podpořily celkový rozvoj znalostí a dovedností dětí.

Partnerství

Hodnocení úrovně partnerství rodičů a MŠ se v regionech i v jednotlivých mateřských školách liší. Velmi záleží na přístupu vedení MŠ, pedagogického sboru i na přístupu rodičů.

Ve většině MŠ je spolupráce rodičů se školou zaměřena zejména na pomoc s organizací akcí školy, účast na školních slavnostech, zprostředkování exkurzí, sponzorské dary apod.

Mnohdy však chybí skutečně aktivní spoluúčast rodičů na vzdělávání dítěte v MŠ. Možnosti účastnit se vzdělávacího programu školy a vstupovat do her svých dětí využívají rodiče zejména při adaptaci dítěte v MŠ. Možnosti podílet se aktivně na dění v MŠ, spolupodílet se na plánování programu mateřské školy, na řešení vzniklých problémů apod. je však využíváno minimálně.

Rodiče často požadují po škole realizaci kroužků, minimálně však mají zájem se těchto aktivit účastnit společně se svými dětmi. V případě realizace edukativně stimulačních skupin byla jejich ochota zapojit se vyšší. Některé mateřské školy nabídly rodičům zapojení do projektu „Česko čte dětem“. Jejich aktivita v jednotlivých mateřských školách byla velmi rozdílná.

1.2.9 Podpora komunikativních dovedností dětí

Podpora komunikativních dovedností má dle zjištění během inspekční činnosti ve srovnání s předchozím školním rokem mírně stoupající tendenci. Učitelé si začínají uvědomovat význam této oblasti a vedou děti více než v předchozích letech k vyjadřování myšlenek, vyprávění zážitků, děje, k vyslovení přání. Zaměřují se na naslouchání druhým a ve větší míře kladou problémové otázky. Komunikace je nejčastěji rozvíjena v individuálních rozhovorech nebo v komunitních kruzích, ale velké počty přítomných dětí jsou často limitujícím faktorem, který neumožní aktivní vyjádření každého dítěte. Mírné zlepšení je patrné také v práci s textem i v zapojení do různých projektů a aktivit (např. Celé Česko čte dětem, návštěvy knihoven). Pozitivní jevy ale nelze přeceňovat, v některých školách převládají zjištění negativní, děti zde nejsou k aktivnímu projevu dostatečně podněcovány nebo dostávají jen minimální příležitosti.

Přetrvávajícím problémem je nedostatečná pozornost věnovaná prevenci logopedických vad, často i nesystémové řešení logopedické péče. Individuální odbornou logopedickou péči zajištěnou kmenovým pedagogem poskytuje jen 29,7 % škol. Celkem 22,7 % škol zajišťuje v MŠ individuální odbornou logopedickou péči externím pracovníkem.

MŠMT v uplynulých letech podpořilo další vzdělávání v této oblasti a poskytlo finanční prostředky na krátkodobé i delší kurzy (např. Podpora logopedické prevence v předškolním

vzdělávání, Logopedický asistent), ale pozitivní dopad v přímé práci s dětmi je patrný pouze v těch školách, kde o tyto kurzy projeví učitelé zájem. Dle dat MŠMT se v roce 2013 zúčastnilo programu Podpora logopedické prevence v předškolním vzdělávání celkem 134 mateřských škol. V roce 2014 to již bylo 222 mateřských škol.

1.2.10 Podpora rozvoje gramotností

Z hlediska rozvoje gramotností v obecném slova smyslu se mateřským školám nejlépe daří rozvíjet sociální gramotnost. Z hospitačních záznamů jednoznačně vyplývá, že děti ve více než 90 % přirozeně uplatňují společenské návyky a dohodnutá pravidla soužití ve třídě. V tomto pozoruje ČŠI pozitivní trend, zejména pokud jde o společné vytváření pravidel a jejich vhodné uplatňování při sociálním učení.

U předčtenářské gramotnosti se ukázala jako velmi dobrá podpora verbálního projevu, a to konkrétně dovednost převyprávět zážitky nebo sdělit své potřeby. Dle hospitačních záznamů děti přirozeně vyprávěly to, co slyšely, viděly nebo zažily v průběhu 91,5 % hospitací. Poměrně ucházející úroveň je také v dovednosti dětí rozlišovat písmena (61,6 %). Děti projevovaly i zájem o knihy, a to během 59,8 % hospitací. Naopak se dlouhodobě školám nedaří efektivně podporovat práci s textem. Jen ve 44,6 % hospitací bylo patrné, že děti kreativně navazují na vysechnutý text. V této oblasti opakovaně upozorňujeme, že práce s textem je pro podporu předčtenářské gramotnosti velmi důležitá, ale velká část učitelů nevolí adekvátní metody, které by kreativitu dětí požadovaným způsobem podnítily.

Také podpora matematické gramotnosti je předmětem dlouhodobého sledování ČŠI. Z dostupných záznamů vyplývá, že situace je velmi podobná jako v předchozím školním roce. Děti se sice velmi dobře orientují v prostoru a v ploše (83,9 % případů), ale orientace v elementárním počtu je nižší (72,2 %) a řešení jednoduchých problémů či hledání variací řešení je ještě slabší (pouze 67,7 %). Dokládá to také, že učitelé tuto oblast v předškolním vzdělávání podceňují, případně že si nejsou jisti, jak správně postupovat, a proto si ji během inspekční návštěvy vůbec nezvolí.

V rámci přírodovědné gramotnosti bylo zjištěno, že při 90,2 % provedených hospitací měly děti elementární poznatky o okolním prostředí a v 65,4 % byly vedeny k péči o životní prostředí. Ve více než třech čtvrtinách navštívených tříd (76,4 %) byly děti podněcovány k cílenému pozorování a v téměř polovině (43,4 %) měly příležitost k experimentům.

1.2.11 Podpora rozvoje v oblasti přírodních věd a ekologické výchovy

ČŠI sledovala rozvoj v oblasti přírodních věd a ekologické výchovy v 612 mateřských školách. V nich a v jejich okolí bylo zjišťováno vytvoření vybraných podmínek vhodných pro rozvoj zájmu o přírodní vědy a ekologickou výchovu. V 66 % navštívených MŠ byla v dostatečné míře zajištěna odborná literatura (encyklopedie, atlasy, klíč k určování rostlin apod.) a počítačové výukové programy pro vzdělávání dětí v oblasti Dítě a svět. Koutek živé přírody byl zjištěn jen v 45 % MŠ. Podobně vybavení pomůckami, které by umožnily dětem ve škole experimentovat, bylo k dispozici v méně než polovině MŠ (44 %).

Školní zahrada poskytovala v dostatečné míře příležitost k pozorování a zkoumání přírody na většině MŠ (68 %). V okolí školy byly příležitosti k pozorování a zkoumání naplněny u ještě více škol (88 %). Navíc většina sledovaných MŠ (61 %) často doplňovala praktické poznatky ze světa přírody při jednodenních výletech nebo ve škole v přírodě apod.

V mateřských školách byl sledován způsob začlenění rozvoje zájmu o přírodní vědy a ekologickou výchovu do vzdělávacích programů. Toto začlenění bylo zaznamenáno téměř ve všech mateřských školách. Tři čtvrtiny navštívených mateřských škol začlenily rozvoj sledované oblasti do integrovaných bloků, z nich téměř polovina promyšleně, necelá třetina spíše nahodile.

Tabulka 3

Způsob začlenění přírodovědného vzdělávání do školních a třídních vzdělávacích programů

	Počet MŠ	Podíl MŠ (v %)
Promyšleně a strukturovaně v integrovaných blocích	274	44,8
V integrovaných blocích, ale spíše nahodile a málo strukturovaně	174	28,4
Strukturovaně a promyšleně, ale ne v integrovaných blocích	113	18,5
Začleňuje nahodile, ne v integrovaných blocích	50	8,1
Nezačleňuje	1	0,2

Průběh výuky byl sledován v 1 661 hospitacích. Poznávání živé a neživé přírody probíhalo nejčastěji metodou předávání poznatků, méně již pomocí praktických činností. Nejčastěji bylo do vzdělávacích činností začleňováno předávání poznatků o živé přírodě.

Tabulka 4

Metody poznávání živé a neživé přírody (v %)

	Podíl hodin		
	Začleňováno často	Začleňováno zřídka	Nezačleňováno
Seznamování se světem živé přírody formou předávání poznatků	90,0	9,7	0,3
Praktické činnosti – živá příroda (ošetřování zvířat, rostlin, péče o školní zahradu a blízké okolí, strukturované sledování přírodních jevů)	74,1	24,8	1,1
Seznamování se světem neživé přírody formou předávání poznatků	79,1	20,5	0,4
Praktické činnosti – neživá příroda (jednoduché pokusy s materiály, pozorování krajiny, počasí)	72,9	25,0	2,1

Ve výuce byly sledovány kromě jiného vybrané aktivity vhodné pro rozvoj přírodních věd a ekologické výchovy. Nejvíce byly zaznamenány tematické vycházky (75 %). Provádění jednoduchých experimentů bylo naproti tomu zaznamenáno jen zhruba v jedné třetině hospitovaných tříd (29 %).

Tabulka 5

Výskyt sledovaných aktivit (v %)

	Podíl hodin
Tematické vycházky	75,0
Prohlížení encyklopedií nebo jiných vhodných materiálů	61,2
Tvořivá hra s různými materiály (písek, voda, přírodniny apod.)	56,3
Využívání pracovních listů pro oblast Dítě a svět	53,8
Strukturované sledování přírodního jevu	42,6
Provádění jednoduchých experimentů (s lupou, mikroskopem, dětské pokusy)	29,4
Využívání výukových programů na PC pro oblast Dítě a svět	8,0
Žádné z uvedených	4,9

Úroveň rozvíjení sledované oblasti byla ve většině hospitovaných tříd dobrá (54–60 %) a často výborná (23–33 %). Nejlepší úroveň (89 %) byla zjištěna u získávání povědomí o významu životního prostředí a jeho ochraně. Nejnižší úroveň (77 %) byla při vedení dětí k samostatnosti při řešení problémů a otázek spojených s objevováním světa přírody.

Tabulka 6

Úroveň rozvíjení oblasti přírodních věd a ekologické výchovy ve výuce (v %)

	Podíl hodin		
	Výborně	Dobře	Celkem výborně a dobře
Děti získávají povědomí o významu životního prostředí a jeho ochraně	32,8	56,2	89,0
Vzdělávání přispívá k ucelenému utváření elementárních poznatků o světě přírody (živé i neživé)	30,7	56,1	86,8
Děti při dětských činnostech objevování okolí a světa prezentují získané elementární poznatky (vyprávění, tvořivá činnost)	27,0	60,8	87,8
Způsob získávání poznatků o přírodě účinně motivuje děti k otázkám a hledání odpovědí (praktické činnosti, dětské encyklopedie, atlasy zvířat, rostlin, zemí, dětská literatura, práce s otázkou PROČ)	25,3	57,8	83,1
Děti jsou vedeny k samostatnosti při řešení problémů a otázek spojených s objevováním světa přírody	22,6	54,4	76,9
Ve třídě je vyhodnocován individuální pokrok dětí ve vztahu k rozvoji sledované oblasti	11,4	32,6	44,0

Hodnocení individuálního pokroku dětí ve sledované oblasti bylo na dobré nebo výborné úrovni sledováno v méně než polovině hodin (44 %). Téměř nebo vůbec nebylo zaznamenáno v jedné pětině hospitovaných tříd.

1.2.12 Podpora rozvoje sociálních a občanských kompetencí

Z pohospitačních rozhovorů s pedagogy vyplynulo, že 99,5 % dětí respektuje autoritu učitele a učitelé a děti spolu dobře vycházejí. V klimatu jednotlivých škol se tak projevovala příjemná a přátelská atmosféra mezi dětmi navzájem i mezi dětmi a zaměstnanci. Vedení dětí k chápání a dodržování základních lidských norem má bezprostřední vliv na příznivé klima třídy. Jednotlivé inspekce potvrdily, že přátelské prostředí s určitými pravidly je vhodným vzorem pro chování dítěte a inkluzivní vzdělávání vede k rozvoji tolerance.

Děti byly vedeny k samostatnému rozhodování, ke schopnosti vyjádřit svůj názor, k ohleduplnosti k druhým, pomoci slabším a mladším dětem apod. Míra úspěšnosti vytváření základů těchto klíčových kompetencí se odvíjela od osobnosti učitele a jeho schopnosti posilovat zdravé sebevědomí dětí a jejich důvěru ve vlastní schopnosti, vytvářet a rozvíjet vzájemné vztahy a umožnit dětem cítit se ve skupině bezpečně. K systematické podpoře rozvoje sociálních a občanských kompetencí napomáhal vzdělávací obsah ŠVP prostřednictvím integrovaného pojetí, respektujícího přirozenou celistvost osobnosti dítěte a jeho postupné začleňování do životního a sociálního prostředí.

ČŠI sledovala ve školním roce 2013/2014 rozvoj sociálních a občanských kompetencí v 611 mateřských školách. Jednou ze sledovaných podmínek pro rozvoj je míra vybavenosti školy odbornou a metodickou literaturou. Dostatečná vybavenost byla zjištěna ve více než polovině mateřských škol. Zároveň byly zjištěny výrazné rozdíly mezi jednotlivými kraji.

Pro rozvoj sociálních a občanských kompetencí je v mateřských školách využíváno věkově heterogenní složení tříd. Ve více než polovině navštívených mateřských škol (55 %) byly třídy věkově heterogenní. Alespoň částečně heterogenní složení tříd bylo zjištěno v dalších 28 % MŠ. Ve většině MŠ (88 %) s heterogenním složením tříd byla tato organizace cíleně využívána pro rozvoj sociálních kompetencí.

V navštívených MŠ byl sledován výskyt aktivit, které podporují nebo rozvíjejí sociální kompetence dětí. Ve více než 80 % hospitací byl výskyt sledovaných aktivit dobrý, nebo dokonce výborný.

Mezi obvyklé jevy a aktivity patřilo ve většině MŠ respektující a vstřícné chování učitelů, kteří svým jednáním vytvářeli dětem určitý vzor. Děti se učily rozlišovat dobré a špatné chování, byly vedeny k respektování pravidel soužití.

Méně časté byly aktivity směřující k poznávání druhých a respektu k odlišnosti, aktivity, které by umožnily dětem ovlivňovat denní program třídy, a vyhodnocování individuálního pokroku dětí ve vztahu k sociálním a občanským kompetencím.

Tabulka 7

Sledované aktivity podporující rozvoj sociálních a občanských kompetencí (v %)

Sledovaná aktivita	Výborně	Dobře	Částečně	Téměř ne nebo vůbec ne
Respektující a vstřícné chování učitelů umožňuje pozitivní rozvoj SG – nápodoba vzorů	51,0	43,2	5,3	0,4
Děti se učí rozlišovat dobré a špatné chování	37,2	56,5	6,1	0,2
Děti jsou vedeny k respektování pravidel soužití ve třídě	41,7	49,2	7,5	1,6
Aktivity vedou k sounáležitosti se školou (např. společná výzdoba třídy, školy)	38,8	48,1	11,8	1,1
Děti jsou vedeny k naslouchání a vnímání projevů druhých	32,1	54,8	11,8	1,1
Děti se učí pravidlům vzájemné spolupráce (schopnost dohodnout se)	32,9	53,0	12,9	1,2
Děti jsou podporovány v tom, aby vyjadřovaly svoje pocity, myšlenky a přání	32,3	50,7	14,7	2,4
Děti střídají v kolektivu různé role (odpovědnost, sebe prezentace, spoluvytváření pravidel)	26,9	55,7	14,6	2,9
Aktivity směřují k poznávání druhých v kolektivu a k respektu k jejich odlišnostem (např. kdo co má a nemá rád)	25,4	54,4	17,2	3,0
Ve třídě je vyhodnocován individuální pokrok dětí ve vztahu k rozvoji SG	18,9	42,2	28,4	9,4
Děti mají možnost aktivně ovlivňovat denní program třídy	13,1	36,0	37,0	13,9

Výsledky předškolního vzdělávání

Formy vzdělávání podporující přechod dětí do základního vzdělávání jsou pestré. Nejčastěji ČŠI zaznamenala postupný přechod od hry k učení (97,4 % případů), dále podporu komunikačních schopností (97,3 %), vedení k samostatnosti (96,3 %), práci s didaktickým materiálem (94,8 %) a pravidelné aktivity pro přípravu na školní docházku – např. 1x týdně pro menší skupinu nejstarších dětí (93,8 %). Skutečná efektivita těchto forem je však rozdílná. Učitelé mateřských škol sledují individuální výsledky dětí a jejich školní zralost formou průběžného hodnocení, ale způsoby a hlavně využitelnost tohoto hodnocení jsou stále velmi rozdílné. Odvíjí se od zvolené metodiky a od dovednosti učitelů využít zjištění ke skutečné individuální práci s každým dítětem. Hodnocení dětí je často prováděno formálně.

Deficity v rozvoji jemné motoriky se odrážejí na úrovni dovedností, které jsou v přípravě na školní docházku podstatné, neboť učitelé mnohdy neposkytují potřebnou komplexní podporu.

Úspěšnost dětí po jejich přechodu do základního vzdělávání sice většina škol sleduje (92,1 %), nebo to alespoň uvádí, většinou se ale nejedná o systematické sledování, které by školy zpětně využily pro zkvalitnění své práce. Část škol dostává zpětné informace pouze náhodně.

Většina mateřských škol považuje spolupráci se základními školami za aktivitu, která významně podporuje přechod dětí do vyššího stupně vzdělávání, stále však iniciativa vychází především z mateřských škol. O něco lepší je situace u spojených subjektů (MŠ a ZŠ pod jedním ředitelstvím). Formy jsou různé, převládají návštěvy dětí ve třídách ZŠ a společné akce (divadla, výlety, sportovní akce apod.). ČŠI zjistila, že učitelé většinou nemají žádné informace o průběhu zápisu dětí do ZŠ. Tam, kde jsou k organizaci zápisů zváni, je průběh pro předškolní děti snazší a vzájemná informovanost pedagogů MŠ a ZŠ podporuje efektivitu vzdělávání.

Závěry

Pozitivní zjištění v podmínkách, průběhu a výsledcích předškolního vzdělávání

- Podíl dětí s odloženou povinnou školní docházkou mírně klesá.
- V kolektivu MŠ převládá spolupráce a bezproblémová komunikace mezi vedením školy a pedagogy.
- Individualizace vzdělávání byla vhodně uplatňovaná u dětí s jazykovou bariérou za podpory asistentů pedagoga.
- Zvyšuje se podíl učitelů preferujících prožitkové učení a učení hrou.
- Předškolní vzdělávání bylo intenzivněji propojeno s praxí a životními situacemi.
- Děti jsou systematicky vedeny ke zdravému životnímu stylu.
- Index úrazovosti je nižší oproti základnímu a střednímu vzdělávání a má mírně klesající tendenci.
- Realizované projekty obohatily vzdělávací nabídku a zkvalitnily materiální podmínky škol.

Negativní zjištění v podmínkách, průběhu a výsledcích předškolního vzdělávání

- Počet odmítnutých žádostí o přijetí k předškolnímu vzdělávání opět vzrostl.
- Poptávka nekvalifikovaných pedagogů po možnosti doplnění odborné kvalifikace převažuje nad nabídkou středních a vysokých škol.
- Ředitelé neověřují kvalitu a četnost práce mentorů začínajících učitelů.
- Nastavené systémy vnitřního hodnocení školy nejsou efektivní.
- Přetrvává nedostatečná prevence logopedických vad.
- Podpora předčtenářských a předmatematických dovedností není optimální.
- Pedagogická diagnostika neplní funkci formativního hodnocení a není účinně využívána pro individualizaci vzdělávání.
- Vysoké počty dětí ve třídách nevytvářejí optimální podmínky pro systematickou individualizaci předškolního vzdělávání.

Doporučení pro předškolní vzdělávání

- Zaměřit pozornost vedení MŠ na metodickou podporu začínajících pedagogů. Je žádoucí vytvořit pro ně strukturovaný program zaškolení v začátku jejich pedagogické praxe. Jeho součástí by měl být kontinuální dohled zkušeného pedagoga, který bude po stanovenou dobu předávat své zkušenosti a znalosti (mentoring).
- Podpořit dovednosti vedení MŠ v oblasti hodnocení s cílem získat schopnost identifikovat slabé stránky v pedagogické práci, upozornit na ně a přijímat opatření ke zlepšení, rozvíjet schopnost poskytovat pravidelnou zpětnou vazbu pedagogům.
- Směřovat pedagogické pracovníky k osvojení dovedností v oblasti pedagogického hodnocení z hlediska individuálních potřeb dětí, uplatňování průběžného (formativního)

hodnocení a k vzájemnému předávání znalostí a dovedností (vzájemné hospitace pedagogů).

- Posílit spolupráci s rodiči zejména v oblastech společného vyhodnocování výsledků vzdělávání dítěte, plánování vzdělávacích cílů a jejich spoluúčasti na přípravě další vzdělávací nabídky.
- Zaměřit další vzdělávání pedagogických pracovníků na oblast vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí mimořádně nadaných.
- Využít elektronické platformy InspIS ŠVP pro tvorbu a úpravy školních vzdělávacích programů a InspIS PORTÁL pro komunikaci s veřejností.

2 Základní vzdělávání

Základní vzdělávání se v České republice uskutečňuje v základních školách, v základních školách speciálních, ve víceletých gymnáziích a konzervatořích, kde žáci plní povinnou školní docházku. Dle mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED poskytují základní školy v České republice vzdělání na úrovni ISCED 1 (primární vzdělávání) a ISCED 2 (nižší sekundární vzdělávání).

2.1

Podmínky základního vzdělávání

2.1.1 Síť škol zajišťujících základní vzdělávání a žáci v základním vzdělávání

Ve školním roce 2013/2014 nedošlo ke změně v počtu základních škol zařazených do školského rejstříku a stejně jako v předchozím školním roce poskytovalo žákům základní vzdělávání celkem 4 095 základních škol. Rozložení základních škol podle typu zřizovatele zůstává podobné jako v předchozím školním roce, s mírným nárůstem soukromých škol oproti veřejným (o 0,4 %). Podíl církevních škol se nezměnil (1 %).

Přestože se dlouhodobě projevuje snaha malých obcí o udržení základních škol v obci, stejně jako v předchozích letech došlo i v tomto školním roce k mírnému poklesu (o 0,4 %) počtu malých základních škol (do 150 žáků). Pokračoval rovněž trend optimalizace na úrovni obecních škol (spojování škol realizujících předškolní a základní vzdělávání do jednoho právního subjektu).

S nárůstem počtu žáků v ZŠ došlo současně také ke zvýšení počtu tříd, průměrný počet žáků na jednu třídu se oproti předchozímu školnímu roku mírně zvýšil na 19,6 (z 19,4 ve školním roce 2012/2013). V následující tabulce jsou uvedeny údaje o počtech žáků v základních školách v meziročním srovnání.

Tabulka 8

Počet žáků v základních školách

Sledovaný parametr ČR (statistika MŠMT)	Stav ve školním roce			Trend
	2011/12	2012/13	2013/14	
Počet žáků v ZV celkem	794 642	807 950	827 654	+
Počet žáků na 1. stupni ZŠ	474 327	488 106	505 983	+
Počet žáků na 2. stupni ZŠ	320 315	319 844	321 671	+
Podíl žáků se zdravotním postižením (v %)	9,0	8,9	8,9	0
Podíl cizinců v ZV (v %)	1,5	1,8	1,8	0

Stejně jako v předchozích letech pokračoval nárůst počtu žáků na 1. stupni a v důsledku demografického vývoje došlo k zastavení poklesu počtu žáků na 2. stupni, ve školním roce 2013/2014 jejich počet překročil stav ze školního roku 2011/2012 i 2012/2013. Celkově počet žáků v základním vzdělávání vzrostl o 2,4 % (nárůst je pozvolný; předchozí meziroční srovnání bylo 1,6 %). Ačkoliv podíl žáků se zdravotním postižením zůstává v posledních třech letech poměrně stabilní, přibývá individuálně integrovaných žáků v běžných školách. Podíl žáků-cizinců se meziročně nezměnil.

Soulad ŠVP pro základní vzdělávání s RVP ZV

Během inspekční činnosti, která je zaměřena na hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání, se ČŠI zaměřuje mimo jiné také na hodnocení souladu a naplňování školního vzdělávacího programu, který škola v praxi realizuje, s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.

S účinností od 1. 9. 2013 vstoupila v platnost upravená (revidovaná) verze Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Došlo k několika formálním i obsahovým změnám tohoto kurikulárního dokumentu, byly do něj zařazeny nové tematické okruhy, byly provedeny změny vzdělávacího obsahu některých vzdělávacích oblastí a oborů. Zásadní změnou bylo také začlenění standardů pro základní vzdělávání. Podstatnou novinkou, která zásadně ovlivnila organizaci vzdělávání na 2. stupni základních škol, bylo zavedení dalšího cizího jazyka jako povinného vyučovacího předmětu.

Z celkového počtu 378 hodnocených ŠVP jich celkem 68,2 % uvádělo svou platnost od 1. září 2013. To potvrzuje předpoklady a zjištění ČŠI z inspekční činnosti v předchozím školním roce, že řada škol očekávala avizované vydání revidované verze RVP ZV a s ní poté spojila vydání nového revidovaného školního dokumentu. Celkem 13 hodnocení ŠVP proběhlo bez návštěvy školy pouze formou komparační analýzy, a to v případě škol nově zařazených do školského rejstříku, které budou do hodnocení ČŠI zařazeny až v následujícím období.

V celkovém hodnocení souladu a naplňování školních vzdělávacích programů pro základní vzdělávání bylo 82,8 % navštívených škol na požadované úrovni, v 17,2 % ZŠ zjistila ČŠI závažné nedostatky. Oproti předchozímu školnímu roku došlo ke zlepšení stavu (ve školním roce 2012/2013 byly závažné nedostatky zjištěny ve 24,9 % škol).

Formální nedostatky v ŠVP (v identifikačních údajích a v charakteristice školy) neměly zásadní vliv na kvalitu poskytovaného vzdělávání a byly obvykle odstraněny již v průběhu inspekční činnosti ve škole.

Tabulka 9

Soulad ŠVP s RVP ZV

Oblast ŠVP	2011/2012 436 ŠVP		2012/2013 209 ŠVP		2013/2014 379 ŠVP		Trend souladu
	Soulad	Nesoulad	Soulad	Nesoulad	Soulad	Nesoulad	
Identifikační údaje	80,8	19,2	95,7	4,3	97,4	2,6	+
Charakteristika školy v ŠVP	92,9	7,1	94,7	5,3	98,2	1,8	+
Charakteristika ŠVP	80	20	85,2	14,8	92,6	7,4	+
Učební plán	84,6	15,4	83,7	16,3	93,1	6,9	+
Učební osnovy	70,4	29,6	81,3	18,7	85,8	14,2	+
Pravidla pro hodnocení žáků	86	14	89,0	11,0	95,8	4,2	+
Vlastní hodnocení školy	88,5	11,5	95,2	4,8	x	x	x
ŠVP celkem	66,3	33,7	75,1	24,9	82,8	17,2	+

Problémovými oblastmi dlouhodobě zůstávají charakteristika ŠVP (zejména části týkající se zabezpečení vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami) a učební osnovy (nejčastěji nedostatky ve vzdělávacím obsahu – rozpracování očekávaných výstupů a učiva u jednotlivých vyučovacích předmětů). Přestože zmíněná rizika v oblasti učebních osnov byla zjištěna u 14,2 % hodnocených ŠVP, jedná se o pokles nesouladu o více než 4 % oproti

ti předchozímu školnímu roku. Celkem 6,9 % ŠVP vykazovalo nedostatky ve zpracování učebního plánu, ale i tato oblast vykazuje výrazné zlepšení v meziročním srovnání (pokles nesouladu z 16,3 % na 6,9 %).

Sestavování učebních plánů ŠVP jednotlivých škol podle požadavku RVP ZV patřilo dlouhodobě k jedné z nejvíce problémových oblastí v hodnocení školy. Současně pokračoval trend úbytku pestrosti nabídky volitelných vyučovacích předmětů a snaha o navyšování základní časové dotace pro jednotlivé vzdělávací obory z disponibilní časové dotace. Na 1. stupni ZŠ se toto navyšování týká základních předmětů (český jazyk, matematika), na 2. stupni ZŠ je pak většina disponibilních hodin použita k navýšení časové dotace cizího jazyka, českého jazyka a matematiky (mj. v souvislosti se zavedením standardů pro základní vzdělávání). Častým důvodem pro úbytek počtu nabízených volitelných vyučovacích předmětů je ztížená organizace jejich výuky a zvýšené požadavky na jejich financování.

Revize RVP ZV a další cizí jazyk

Změna v RVP ZV, která se zásadním způsobem promítla do vzdělávání na 2. stupni základních škol, spočívala v zavedení dalšího cizího jazyka jako povinného vyučovacím předmětu. Žáci jsou tak od školního roku 2013/2014 nově vzděláváni vedle prvního jazyka (nejčastěji anglického) také v dalším cizím jazyce, a to nejpozději od 8. ročníku v celkové časové dotaci minimálně 6 vyučovacích hodin během výuky na 2. stupni.

Požadavek na pevné zakotvení dalšího cizího jazyka v učebním plánu přispěl ke zjednodušení a zřehlednění učebních plánů, a to včetně vyčíslení disponibilní časové dotace. Celkem 4,5 % hodnocených škol nemělo správně nastavený učební plán vzhledem ke změnám RVP ZV v oblasti výuky cizích jazyků.

Následující tabulka ukazuje formy realizace výuky dalšího cizího jazyka a její organizaci. Uváděná data jsou pouze z úplných základních škol s 1. až 9. ročníkem.

Tabulka 10

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace – podíl škol v %

Škola v rámci vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace	Podíl
Má zaveden další CJ	93,5
Upevňuje a rozvíjí první CJ	15,4
Nahrazuje výuku dalšího CJ předmětem speciálně pedagogické péče	1,5
Kombinace:	
Má zaveden další CJ	83,2
Má zaveden další CJ + upevňuje a rozvíjí první CJ	9,9
Upevňuje a rozvíjí první CJ	5,5
Nahrazuje výuku dalšího CJ předmětem speciálně pedagogické péče	1,0
Má zaveden další CJ + nahrazuje výuku dalšího CJ předmětem speciálně pedagog. péče	0,4
Celkem	100,0

Dle svého ŠVP vyučuje další cizí jazyk na 2. stupni ZŠ celkem 93,5 % hodnocených škol, z toho 10,3 % zároveň upevňuje a rozvíjí první cizí jazyk nebo jeho výuku nahrazuje předmětem speciálně pedagogické péče z důvodu sloučeného subjektu běžné školy a školy zřízené pro žáky se SVP. Možnost upevňování a rozvíjení prvního cizího jazyka zvolily školy nejčastěji z důvodu speciálních vzdělávacích potřeb žáků (90,9 %). Pouze v 6 školách byly důvodem nedostatečné personální podmínky pro zajištění výuky dalšího cizího jazyka. Předmětem speciálně pedagogické péče nahradilo výuku dalšího cizího jazyka jen 1,5 % navštívených škol. Jakým způsobem školy organizují výuku dalšího cizího jazyka, zobrazuje následující tabulka.

Organizace výuky dalšího cizího jazyka – podíl škol v %

Varianty	Podíl
Skupiny žáků jedné třídy shodné úrovně se shodnou časovou dotací	59,8
Skupiny žáků jedné třídy různé úrovně se shodnou časovou dotací	16,7
Skupiny žáků jedné třídy různé úrovně s rozdílnou časovou dotací	6,2
Skupiny vzniklé z žáků paralelních tříd	25,1
Skupiny vzniklé z žáků různých ročníků se shodnou časovou dotací	5,8
Skupiny vzniklé z žáků různých ročníků s rozdílnou časovou dotací	2,2
Jiný způsob	2,0

Nejčastěji školy vytvářejí skupiny shodné jazykové úrovně se shodnou časovou dotací (59,8 %). Čtvrtina škol zavedla skupiny vzniklé z žáků paralelních tříd. Třetí nejčastější variantou bylo rozdělení tříd do skupin podle úrovně při ponechání shodné časové dotace.

Soulad ŠVP pro základní školu speciální s RVP ZŠS

ČŠI provedla ve školním roce 2013/2014 hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání ve 26 základních školách speciálních, jehož součástí bylo také posouzení souladu realizovaného školního vzdělávacího programu s příslušným rámcovým vzdělávacím programem. Ve 4 školách z tohoto počtu nebyl zjištěn soulad, formální a obsahové nedostatky ve školním vzdělávacím programu si vyžádaly stanovení lhůty pro přijetí opatření k odstranění zjištěných nedostatků a u těchto škol bude v budoucnu realizovaná inspekční činnost zaměřená na realizaci a účinnost přijatých opatření k nápravě stavu. Závažné obsahové nedostatky byly zjištěny zejména v učebních osnovách, konkrétně v popisu konkretizace námětů a činností průřezových témat v jednotlivých ročnících.

2.1.3 Prostorové a materiální podmínky v základním vzdělávání

Zajištění odpovídajících prostorových a materiálních podmínek představuje jeden ze základních předpokladů škol k uskutečňování základního vzdělávání. Při posuzování materiálních podmínek bylo 7 % škol označeno jako nadprůměrné, rizika byla zjištěna v 3,1 % škol.

K materiálnímu rozvoji využívaly základní školy všechny dostupné zdroje (rozvojové projekty, investiční akce a další zdroje). Popis materiálního zabezpečení je obsažen ve školních vzdělávacích programech a ČŠI v rámci svého hodnocení sledovala, zda byly deklarované podmínky naplňovány a v jakých oblastech došlo k rozvoji těchto podmínek v časovém horizontu tří let. Pouze u minima sledovaných škol (0,3 % škol) nebyl v tomto období zaznamenán žádný materiální rozvoj. Dobré vybavení českých škol dokládají i zjištění z mezinárodních šetření (PISA, TIMSS).

Dlouhodobou prioritou materiálního rozvoje základních škol byla oblast zajištění ICT (86 % sledovaných škol), tento trend je způsoben zejména dopadem realizace projektu EU peníze školám, v jehož rámci byla oblast ICT školami nejvíce využívána.

V mezinárodním srovnání je situace v ČR ohledně vybavení škol ICT poměrně pozitivní. Z šetření TALIS vyplývá, že Česká republika dosahuje podprůměrných hodnot v podílu učitelů 2. stupně, kteří pracují ve školách, kde nedostatečné nebo nevyhovující vybavení počítači pro výuku, výukovým softwarem a přístupem k internetu tvoří překážku v poskytování kvalitní výuky. Rovněž šetření PISA a ICILS shodně uvádějí, že české školy jsou dobře vybavené ICT.

Dále směřoval materiální rozvoj ZŠ na budování a vybavování učeben (72 % škol), na odborné učebny a jejich vybavení (45,6 %) a na zajištění optimálního stavu a modernizace

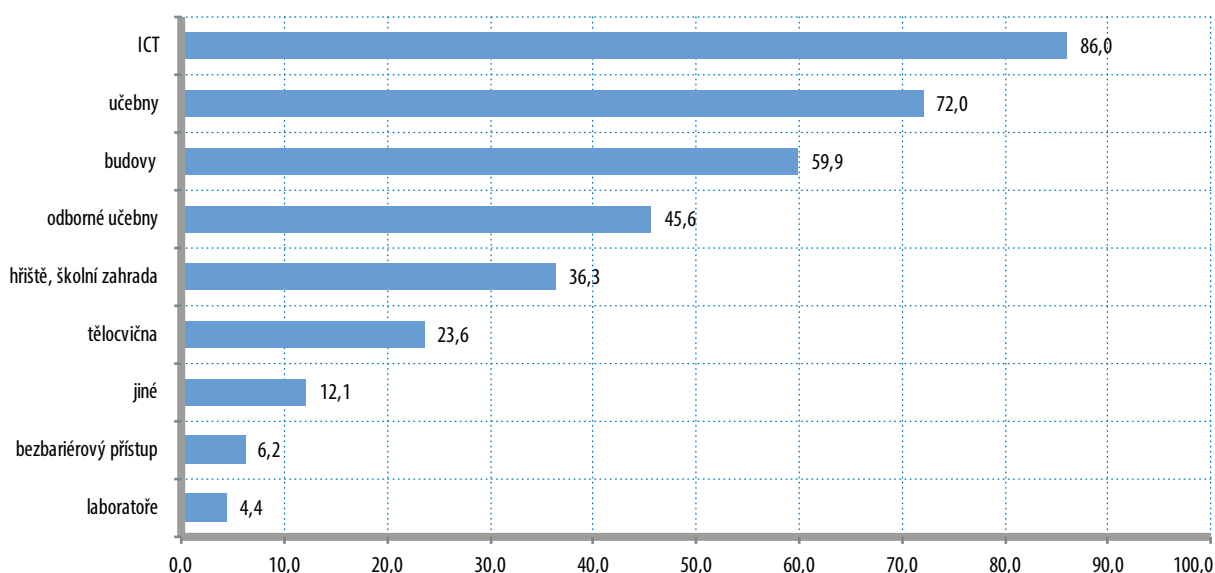

školních budov (59,9 %). Nejméně častými oblastmi materiálního rozvoje bylo budování specializovaných laboratoří (pouze ve 4,4 % škol).

Negativním zjištěním vzhledem k bezproblémové integraci zdravotně postižených žáků byla skutečnost, že v navštívených základních školách byl bezbariérový přístup jen ve 30,7 % hodnocených ZŠ (pouze 6,2 % škol zařadilo vybudování bezbariérového přístupu mezi priority rozvoje v materiální oblasti).

Graf 3

Materiální rozvoj v základním vzdělávání (v %)

2.1.4 Ekonomické podmínky základního vzdělávání

V oblasti hodnocení finančních podmínek dosáhlo požadované úrovně 99,2 % základních škol. Současně bylo pro posuzování dle § 5 odst. 3 písm. b) zák. č. 306/1999 Sb. (zvyšování dotací) hodnoceno celkem 25 soukromých škol, z toho 17 průměrně, 1 podprůměrně a 7 nadprůměrně.

V kalendářním roce 2013 byly navýšeny celkové veřejné výdaje na základní vzdělávání ve srovnání s rokem 2012 o 3 % na 54 562,4 mil. Kč (to přibližně odpovídá stavu z roku 2011). Podíl výdajů na základní vzdělávání z celkových veřejných výdajů na školství tak činil 31,6 %. Republikový normativ se od roku 2012 nezměnil a výdaje na žáka se snížily o 644 Kč.

Ve školním roce 2013/2014 i nadále pokračoval trend snižování týdenního počtu nadúvazkových hodin (tj. pravidelné výuky nad stanovený týdenní rozsah hodin přímé vyučovací činnosti). Týdenní počet nadúvazkových hodin na jednoho učitele se u učitelů, kteří měli nadúvazek, meziročně nezměnil (1,67).

V rámci veřejnosprávní kontroly bylo ve školním roce 2013/2014 kontrolováno 163 samostatných základních škol, z toho 51 porušilo předpisy a 18 porušilo rozpočtovou kázeň (více informací o VSK viz kapitola Souhrnné poznatky z kontrol).

2.1.5 Řízení základních škol

Podle hodnotící škály ČŠI se pod požadovanou úrovní v oblasti řízení školy nachází desetiina základních škol (10 %), ve srovnání s předchozím školním rokem se jedná o pokles této úrovně o 1 %. Požadované úrovně dosáhlo 83,7 % škol, celkem 6,2 % škol bylo v ukazatelích kvality řízení pedagogického procesu na nadstandardní úrovni (asi o 1 % více oproti školnímu roku 2012/2013).

Ze srovnání začínajících ředitelů (do 2 let praxe) a ostatních ředitelů vyplynulo, že řízení začínajících učitelů bylo méně často označeno jako nadstandardní a naopak častěji jako rizikové.

Zásadním ukazatelem kvality řízení školy je rovněž míra otevřené komunikace s veřejností a způsob, jakým se ředitel školy zabývá podněty, stížnostmi nebo peticemi týkajícími se práce školy. V 60,4 % škol nebylo třeba se podněty, stížnostmi či peticemi zabývat (podněty nebyly řediteli školy podány), ve 38,4 % se jimi ředitel zabýval a jen 1,2 % ředitelů škol tyto podněty nevyřizovalo. Ve sledovaném období bylo v základních školách zaznamenáno celkem 309 důvodných podnětů, stížností a petic řešených ředitelem školy.

Ve školách hodnocených ČŠI splnilo předpoklady pro výkon funkce stanovené v § 5, § 32a a § 33 zákona č. 563/2004 Sb. celkem 96,6 % ředitelů základních škol. V 35,9 % škol je řízení školy zajištěno pouze ředitelem školy, součástí vedení v těchto školách není zástupce ředitele ani jiný pověřený zaměstnanec. Ve školách, kde je ustavena funkce zástupce ředitele, je to v 75,7 % pouze 1 zástupce ředitele, ve 21,5 % jsou to pak 2 zástupci ředitele.

Průměrný věk ředitelů ZŠ byl 50,2 roku, průměrná délka jejich pedagogické praxe před nástupem do funkce byla 15,8 roku (celkově byla průměrná délka pedagogické praxe 26 let) a délka praxe ve výkonu funkce ředitele činila průměrně 10,8 roku.

Ředitelé škol patří mezi skupinu pedagogů, která se dlouhodobě velmi často účastní některé z forem dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP). Je to dáno zejména faktem, že oproti ostatním pedagogům ve škole se musí vzdělávat také v problematice pracovní právní, v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a v oblasti správného řízení. Významný podíl na jejich míře zapojení do dalšího vzdělávání představuje také studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů (tzv. funkční studium pro ředitele škol a školských zařízení), které je požadováno právními předpisy. Zapojení ředitelů do dalšího vzdělávání zobrazuje následující tabulka.

Tabulka 12

Účast ředitelů v dalším vzdělávání (v %)

Druh dalšího vzdělávání	Podíl (uzavřený šk. r.)
Studium ke splnění kvalifikačních předpokladů	10,3
Studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů	13,4
Studium k prohlubování odborné kvalifikace – kurzy a semináře DVPP	83,7
Ředitel se žádného DVPP neúčastnil	8,6

Začínající ředitelé do 2 let praxe si ve větší míře doplňovali kvalifikaci prostřednictvím studia ke splnění (dalších) kvalifikačních předpokladů, proto se méně zapojovali do krátkodobějších kurzů a seminářů.

Podle výsledků mezinárodního šetření TALIS se ředitelé v České republice účastní vzdělávacích kurzů, konferencí nebo hospitací ve srovnání s průměrem za ostatní zapojené země v podobné míře, věnují se jim však v průměru méně dní. Velmi málo se ředitelé v ČR zapojují do komplexnějších forem profesního vzdělávání v podobě odborných skupin, mentoringu nebo výzkumných skupin (pouze 28 % ředitelů ve srovnání s 51 % v mezinárodním průměru).

Celkově bylo zjištěno zvýšení úrovně ICT dovedností u ředitelů škol, v 8,4 % základních škol vykonával ředitel školy zároveň také činnosti koordinátora ICT. V malých školách (do 150 žáků) vykonávají ředitelé také často činnosti výchovného poradce a školního metodika prevence.

Ve školním roce 2013/2014 se ČŠI účastnila 283 konkurzních řízení na ředitele základní školy (jednalo se o 155 samostatných základních škol, 121 sloučených s mateřskou školou

a 7 škol sloučených jinak). Z toho se ve 4,2 % případů jednalo o opakovaně vyhlášené konkurzní řízení (nejčastější příčinou opakovaně vyhlášeného konkurzu je situace, kdy nebyl komisí doporučen žádný vhodný uchazeč nebo z konkurzního řízení nebyl nikdo jmenován). Největší počet konkurzů se konal v krajích Středočeském a Moravskoslezském (každý 40), nejmenší naopak v kraji Karlovarském (2).

Více než polovina konkurzů (53,2 %) byla vyhlášena z důvodu konce funkčního období ředitele školy. Druhým nejčastějším důvodem byla rezignace ředitele školy (29,1 %). Jiné důvody vedly k vyhlášení 11,3 % konkurzů a v 6,4 % případů byl ředitel z funkce odvolán.

Téměř ve všech případech byl iniciátorem konkurzu zřizovatel školy, školská rada podala návrh na čtyři konkurzy.

Celkově se do konkurzů přihlásilo 959 uchazečů, z toho 863 se jich účastnilo řízeného rozhovoru. Přibližně tři čtvrtiny uchazečů, kteří se účastnili rozhovoru, byly v souladu s § 5 odst. 2 vyhl. č. 54/2005 Sb. označeny za vhodné. Do konkurzního řízení se přihlásily dvě pětiny dosavadních ředitelů a z nich bylo následně potvrzeno ve své funkci 80 % ředitelů (z celkového počtu jmenovaných uchazečů tedy dosavadní ředitelé tvořili přibližně třetinu).

Školní inspektoři byli přítomni při 96,8 % řízených rozhovorech a v 79,5 % případů při posuzování přihlášek.

2.1.6 Organizace základního vzdělávání s ohledem na potřeby žáků

Efektivní organizace vzdělávání je jedním ze základních kritérií hodnocení ČŠI. Během inspekční činnosti je sledováno a hodnoceno stanovení organizace vzdělávání vzhledem k požadavkům vymezeným příslušnými právními předpisy (učební plány, rozvrhy hodin, režim přestávek a další) a s ohledem na individuální potřeby žáků (dodržování psychohygienických zásad a respektování specifických potřeb žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných).

Na požadované úrovni byla organizace vzdělávání v 92,2 % sledovaných škol, jako nadstandardní byla hodnocena ve 3,4 % škol. Rizika byla zjištěna ve 4,5 % hodnocených škol, nedostatky směřovaly zejména do oblasti porušení právních předpisů. Ke zjištěným nedostatkům byly stanoveny lhůty pro přijetí opatření k jejich odstranění a staly se podněty pro další inspekční činnost ČŠI.

2.1.7 Personální zajištění základního vzdělávání

Podíl kvalifikovaných pedagogických pracovníků zajišťujících výuku v hodnocených školách činil na 1. stupni 88,4 % a na 2. stupni 89,5 %. Přestože právní předpisy vyžadují pro výuku v základní škole pouze kvalifikaci pro 1. a pro 2. stupeň, ČŠI zjišťovala také odbornou kvalifikaci (dříve aprobovanost) pro výuku daného vyučovacího předmětu zejména na 2. stupni. Na aprobovanost je řediteli škol stále kladen velký důraz. Tomuto požadavku vyhovělo 75,6 % pedagogů v navštívených hodinách.

V ČR je kvalifikovanost PP méně problematická než v jiných zemích – podle šetření TALIS pracuje v ČR ve srovnání s mezinárodním průměrem nižší podíl učitelů 2. stupně ve školách, kde je kvalita výuky do určité míry nebo značně omezena nedostatkem kvalifikovaných nebo dobrých učitelů (27 % učitelů) a učitelů, kteří umějí pracovat se žáky se SVP (25 %).

Ve školním roce 2013/2014 činil průměrný věk učitelů ve sledovaných vyučovacích hodinách 44,7 roku (došlo k mírnému nárůstu oproti předchozímu školnímu roku, téměř se vyrovnal rozdíl mezi věkem pedagogů 1. a 2. stupně). Věková kategorie 41 až 50 let byla mezi pedagogy nejčastější. Průměrná délka praxe učitelů v navštívených hodinách činila 19,5 roku (s mírným rozdílem mezi oběma stupni ZŠ – na 2. stupni je asi o 1 rok nižší průměrný počet let pedagogické praxe).

Šetření TIMSS a PIRLS prokázala, že složení učitelů na prvním stupni ZŠ zůstává v průběhu času zhruba stejné. Podle délky praxe patří ČR v rámci evropských zemí a členských zemí OECD k těm, které mají učitele vyššího věku a s dlouhou praxí. Mírně vyšší věk i delší pedagogickou praxi ve srovnání s mezinárodním průměrem potvrzuje také šetření TALIS u učitelů 2. stupně.

2.1.8 Podpora pedagogických pracovníků v základním vzdělávání

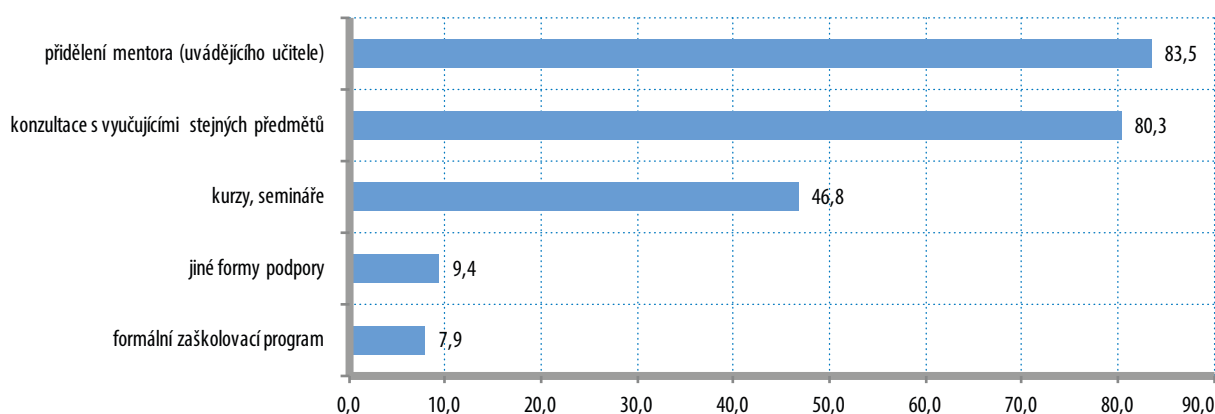
Personální rozvoj a poskytování metodické podpory PP patří k hlavním úkolům managementu škol. Hodnocení výuky učitelů a poskytování zpětné vazby patří k základním nástrojům jejich profesního rozvoje. Těmito podpůrnými činnostmi se ve škole nejčastěji zabývá ředitel školy (97,2 %), ve více než polovině hodnocených škol také zástupce ředitele školy (58,0 % škol). Vzájemné hospitace PP byly prováděny ve 37,7 % škol. Téměř (až na jednu výjimku) se nevyskytla škola, kde by PP nedostal zpětnou vazbu o tom, jak vyučuje. Tato zjištění potvrzuje i šetření TALIS, ČR se tak v mezinárodním srovnání řadí mezi nadprůměr.

Nejčastější periodicitou hodnocení PP bylo vícekrát za rok (až v 72,4 % škol), pouze jedenkrát za rok to bylo ve čtvrtině hodnocených škol.

Specifickou formu podpory vyžadují ve školách začínající PP do tří let praxe a tato skupina proto dlouhodobě patří mezi sledované ukazatele hodnocení ČŠI.

Graf 4

Formy podpory začínajících učitelů – podíl škol, kde jsou začínající učitelé (v %)

Nejčastější formou podpory bylo přidělení mentora (uvádějícího učitele), a to v 83,5 % škol, kde jsou aktuálně zaměstnáni učitelé do 3 let praxe. Konzultace s vyučujícími stejných vyučovacích předmětů byly využívány v 80,3 % těchto škol. Častou formou podpory je také intenzivní zapojení těchto PP do dalšího vzdělávání (ve 46,8 % škol). Nízké využití formálního zaškolovacího programu potvrzuje i mezinárodní šetření TALIS. Dosud minimálně jsou mezi začínajícími PP využívány i jiné formy, např. vzájemné hospitace PP a průběžné konzultace s vedením školy.

Z hlediska hodnocení učitelů, četnosti tohoto hodnocení a způsobu podpory začínajících učitelů nebyly zjištěny významné statistické rozdíly mezi řediteli do 2 let řídicí praxe a ostatními řediteli.

Organizace dalšího vzdělávání PP je jedním z nejdůležitějších nástrojů ředitele školy k zajištění profesního rozvoje pedagogů a k předcházení a eliminaci případných personálních rizik (nejčastěji nekvalifikovanost PP, časté obměny pedagogického sboru, nedostupnost PP specialistů, PP v důchodovém věku).

Účast PP v dalším vzdělávání (v %)

Druh dalšího vzdělávání PP	podíl škol (uzavřený šk. r.)
Studium ke splnění kvalifikačních předpokladů	47,4
Studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů	34,7
Studium k prohlubování odborné kvalifikace – kurzy a semináře DVPP	89,1

Z finančních důvodů byly častější formou dalšího vzdělávání kratší kurzy a aktivity z přístupné nabídky, často i ve vazbě na výhodnou cenovou nabídku dotovaných rozvojových projektů. Tuto formu dalšího vzdělávání upřednostnilo 89,1 % škol. Celkový podíl škol, kde se učitelé účastnili alespoň jedné formy dalšího vzdělávání, se příliš nezměnil (až 98,5 % škol). Přibližně ve stejné míře jako v předchozím školním roce bylo ve školách další vzdělávání zaměřeno také na studium ke splnění kvalifikačních předpokladů (47,4 % škol).

Účast učitelů v ČR v dalším vzdělávání je ve srovnání s mezinárodním průměrem šetření TALIS mírně podprůměrná, zapojení učitelů se liší především v oblasti komplexnějších forem vzdělávání (účast na konferencích, síťování učitelů, výzkumné aktivity). Z šetření TIMSS vyplynulo, že v dalším vzdělávání učitelů prvního stupně souvisejícím s výukou matematiky a přírodovědy zaostává Česká republika za průměrem evropských zemí.

2.1.9 Školní klima v základním vzdělávání

Sledování školního klimatu probíhalo v rámci hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání v základních školách. Česká školní inspekce během řízených rozhovorů s řediteli škol a s pedagogy (nejčastěji během pohospitačních rozhovorů) monitorovala míru spokojenosti zaměstnanců školy s materiálním vybavením školy, s personálním složením, mezilidskými vztahy ve škole a s celkovou kulturou školy.

Nejméně pozitivně hodnocenou oblastí je podle učitelů personální složení, podle výpovědí ředitelů škol je to materiální vybavení školy. Obě skupiny nejpozitivněji hodnotí oblast mezilidských vztahů. Ředitelé škol vnímají méně pozitivně spokojenost učitelů s pracovním zázemím na rozdíl od samotných učitelů. Naopak pozitivněji než učitelé vnímají ředitelé škol spolupráci s místní komunitou, se zákonnými zástupci žáků a respekt žáků k učitelům a jejich vztahy. Je však nutné zmínit, že všechny výroky byly hodnoceny převážně pozitivně (92 % až 99,4 % učitelů a ředitelů). Příznivé školní klima v českých školách potvrzuje i šetření TALIS. Oproti tomu další mezinárodní projekty zjišťují, že žáci hodnotí školní klima spíše opačně. V šetření PISA 2012 bylo navíc v České republice zjištěno druhé největší zhoršení indexu vztahu patnáctiletých žáků ke škole v rámci zemí OECD od roku 2003 do roku 2012. Index sounáležitosti se školou, který v projektu PISA vyjadřuje, do jaké míry považuje žák školu za přátelské prostředí, kde má i on sám svoje místo, je nejnižší mezi zeměmi OECD. Je tedy zřejmé, že vnímání klimatu školy řediteli a učiteli se od vnímání klimatu školy žáky diametrálně liší.

Významným ukazatelem kvality školního klimatu je také postoj školy k možnostem jeho pozitivního ovlivňování a jeho sledování vlastními či externími nástroji. Možnost žáků působit na vzdělávací proces prostřednictvím zakládání samosprávných orgánů a aktivně se podílet na životě školy je jedním z důležitých faktorů pro rozvoj pozitivního sociálního klimatu ve školách. Ředitel školy respektoval stanovisko a vyjádření samosprávných orgánů žáků ve 45,1 % navštívených škol, pouze v případě 0,9 % žakovských samospráv se jejich stanovisky a vyjádřeními nezabýval. Zřízení těchto samosprávných orgánů dosud nevyužila více než polovina z inspektovaných škol (50,2 %), v 1,5 % škol tyto samosprávné orgány nefungují nebo nevyvíjejí žádnou aktivní činnost, přestože byly zřízeny.

ČŠI se v rámci inspekční činnosti dlouhodobě zaměřuje na školní systémy vlastního hodnocení a vnitřní kontroly. Tyto hodnotící a kontrolní systémy školy vnímá jako partnerské, zaměřuje se na jejich výstupy a sleduje zejména, jaká opatření školy přijaly pro odstranění nedostatků zjištěných ve vlastním hodnocení a jak se jim dařilo je realizovat. ČŠI v rámci inspekční činnosti rovněž sleduje, zda škola přijala opatření k odstranění nedostatků zjištěných při předcházející inspekční činnosti ČŠI. Pouze ve 2 % škol ředitel školy nepřijal odpovídající následná opatření k nápravě zjištěného stavu. Těmto ředitelům byla nejčastěji prodloužena lhůta pro odstranění zjištěných nedostatků nebo bylo zahájeno správné řízení.

Oblast systematického hodnocení individuálních a skupinových výsledků žáků si udržela stejnou úroveň, požadovaným způsobem bylo hodnocení nastaveno v 93,6 % navštěvovaných škol (v předchozím školním roce v 94,4 % škol), jako nadstandardní bylo hodnoceno 3,2 % škol (o 1 % více než v předchozím školním roce). Vážná rizika pak byla identifikována ve 3,1 % škol (v předchozím školním roce v 3,5 % škol).

2.2

Průběh základního vzdělávání

2.2.1 Zajišťování rovných příležitostí ke vzdělávání, podpora žáků se SVP a žáků nadaných

Prostřednictvím novelizací příslušných vyhlášek byly rozšířeny možnosti zajištění rovných příležitostí při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, zejména uplatněním jejich práva na vzdělávání pomocí specifických forem a metod vzdělávání a na vytvoření zvláštních podmínek, které jejich efektivní vzdělávání umožní. Cílem provedených změn příslušných právních předpisů (např. zavedení vyrovnávacích opatření) je vyrovnání zdravotního nebo sociálního znevýhodnění žáků tak, aby se mohli vzdělávat zejména v běžných školách prostřednictvím úpravy vzdělávacího programu podle svých specifických vzdělávacích potřeb.

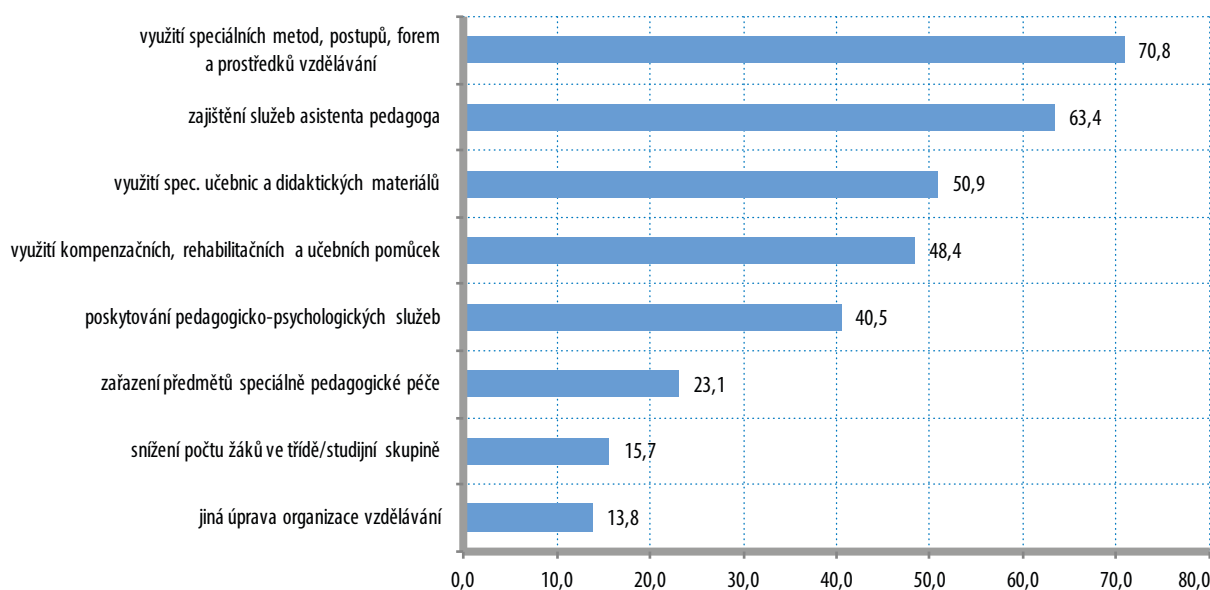
Z mezinárodního srovnání však vyplývá, že Česká republika byla v roce 2012 jednou z pěti zemí OECD s nejsilnějším vlivem socioekonomického zázemí na vzdělávací výsledky žáků a ve srovnání s rokem 2003 tento vliv zesílil. Může to vypovídat o určitém nárůstu nerovností v oblasti vzdělávacích příležitostí. Toto zjištění potvrdily rovněž analýzy dat z šetření TIMSS a PIRLS. Ukázalo se, že vliv rodinného zázemí na výsledky žáků v ČR je značný již na prvním stupni základní školy. Stále více tedy záleží na tom, do které školy rodiče dítě zapíší. Zároveň chybí výrazná podpora škol a učitelů vyučujících ve třídách s kumulací žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí.

ČŠI sleduje rovný přístup ke vzdělávání jako jedno z nejdůležitějších kritérií. Ve školním roce 2013/2014 požadovaného stavu v této oblasti nedosáhlo 3,8 % škol. Jednou z hlavních oblastí, na kterou se hodnocení zaměřuje, je péče o žáky se SVP. Při sledovaných činnostech ve třídách, ve kterých byli vzděláváni i žáci se SVP, bylo z podpůrných a vyrovnávacích opatření nejčastěji školami využíváno poskytování individuální podpory, kterou využilo 91 % učitelů sledovaných hodin, a podpora asistenta pedagoga, která byla zaznamenána v 16,9 % sledovaných hodin. Speciální podpůrné prostředky byly využity při vzdělávání žáků se SVP v 12,3 % hodin.

Celkový pohled na využití podpůrných opatření pro zdravotně postižené žáky na úrovni školy zobrazuje následující graf.

Využití podpůrných opatření pro zdravotně postižené žáky – podíl škol (v %)

Nejvyšší podíl škol využívá speciální metody, postupy, formy a prostředky vzdělávání (70,8 % škol) a služby asistenta pedagoga (63,4 %).

Z hlediska vyrovnávacích opatření pro zdravotně či sociálně znevýhodněné žáky byla nejčastěji využita individuální podpora v rámci výuky (89,2 % škol), individuální vzdělávací plány (69,7 %) a poradenské služby školy a ŠPZ (67,3 %).

Z celkového počtu žáků ve sledovaných školách se ve školním roce 2013/2014 vzdělávalo 0,1 % mimořádně nadaných žáků. Počty mimořádně nadaných žáků však mohou být ještě vyšší, zde se jedná pouze o žáky diagnostikované ve školských poradenských zařízeních. V charakteristice většiny ŠVP bylo zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných kvalitně zpracováno. Z hospitační činnosti ve školách s mimořádně nadanými žáky vyplynulo, že v 80,7 % hodin je hlavní péče orientována na poskytování individuální podpory těmto žákům v rámci výuky a v 31,6 % hodin je využívána úprava organizace vzdělávání, která zohledňuje a podporuje potřeby mimořádně nadaného žáka. Speciální metody, postupy, formy a prostředky vzdělávání využívalo 17,5 % učitelů sledovaných hodin. Pouze 8,8 % učitelů sledovaných hodin využívalo ke vzdělávání žáků mimořádně nadaných speciální učebnice a didaktické materiály.

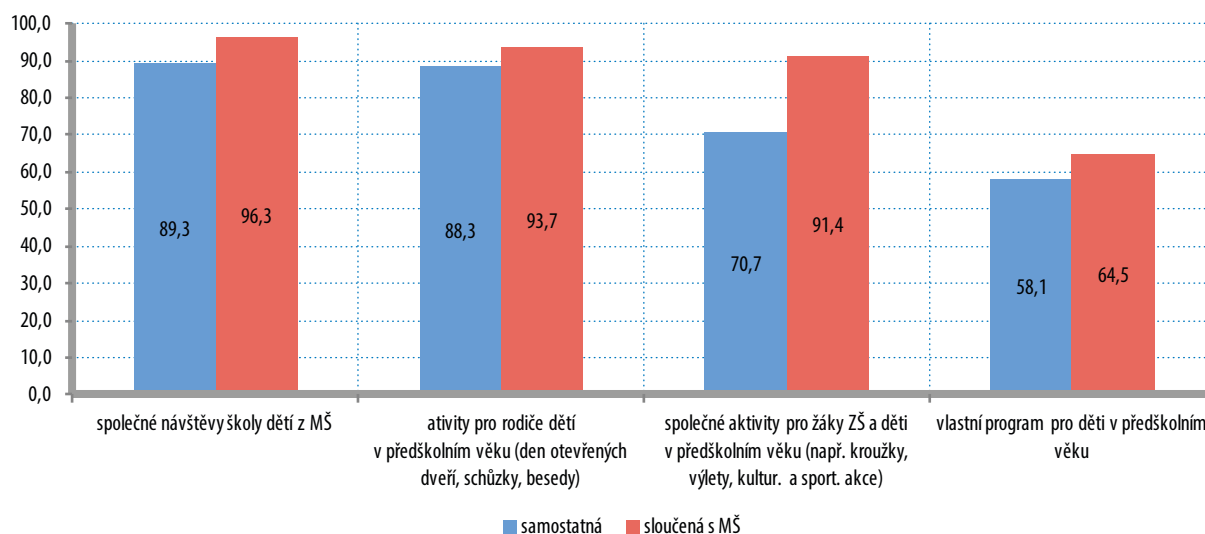
Žákům mimořádně nadaným, ale i žákům talentovaným jsou školami nabízeny další rozmanité aktivity podporující rozvoj jejich osobnosti jak v průběhu výuky (např. rozšířená výuka cizích jazyků, výběr volitelných předmětů, zapojení do předmětových soutěží, projektové a prezentační činnosti), tak i mimo ni (např. zájmové kroužky, zapojení do mezinárodní spolupráce). Talentovaní žáci školy se pravidelně zúčastňují soutěží a olympiád v mnoha oborech a reprezentují školu na veřejnosti.

2.2.2 Adaptace žáků na první ročník povinné školní docházky

ČŠI se zaměřila také na zjišťování adaptace žáků 1. ročníku a na systém školní práce. Z rozhovoru s vyučujícími 1. ročníku vyplynulo, že škola nabízí dětem pestrou škálu akcí ještě před nástupem do základního vzdělávání. Velmi těsná spolupráce byla zaznamenána hlavně ve společných zařízeních MŠ a ZŠ (viz graf č. 6).

Aktivity nabízené dětem před nástupem do ZŠ (v %)

ČŠI se zabývala i procesem zjišťování školní zralosti při přijímání dětí k základnímu vzdělávání. Snahou většiny škol je vytvořit příjemnou atmosféru během zápisu do prvního ročníku ZŠ, který probíhá různou formou. V průběhu zápisu většina škol (v intervalu 97,6 % až 99 %) nejčastěji formou hry zjišťovala kvalitu výslovnosti, rozpoznávání barev, rozlišování velikostí a jednoduchých tvarů, správný úchop tužky, pravolevou orientaci. ČŠI zjistila, že v 18,6 % hodnocených škol stále přetrvává využívání standardizovaných testů školní zralosti, 69,7 % škol si tvoří vlastní testy.

Z rozhovorů s učiteli prvních ročníků rovněž vyplynulo, že děti, které nedocházely do MŠ, jsou většinou znevýhodněny při nástupu do 1. ročníku. Nejpatrnější je to u dětí, které pocházejí z málo podnětného rodinného prostředí. Učitelé 1. ročníků uvádějí, že chybějící praktické zkušenosti ze života v dětském kolektivu, sociální nezralost (63,5 % učitelů), problémy s udržení pozornosti (67,2 % učitelů), minimální slovní zásoba a nesamostatnost (49,5 % učitelů) jsou hlavními příčinami jejich slabého prospěchu v 1. ročníku. Většině škol se daří navazovat spolupráci s rodinami žáků se slabým prospěchem. Se žáky pracují individuálně, diferencují jejich učební aktivity a často realizují i doučování mimo běžnou výuku. Do 1. ročníků navštívených škol docházelo 18 774 žáků, přičemž počet žáků, kteří neprospěli v 1. ročníku, byl 255, tj. 1,4 %. Nejvíce žáků neprospělo z českého jazyka (240 žáků).

V průběhu adaptačního období používají učitelé ve výuce adekvátní postupy, např. větší zapojení do herních činností, úpravu režimu dne a časté střídání činností, aktivity cílené na vzájemné poznávání spolužáků, společnou tvorbu třídních pravidel chování. Celkem 39,8 % sledovaných škol uvedlo, že mají zavedený patronát starších žáků nad žáky 1. ročníku.

2.2.3 Vzdělávání žáků v přípravných třídách

Základní školy zřizují přípravné třídy zejména v lokalitách s předpoklady vyššího počtu žáků se sociálním znevýhodněním nebo tam, kde vznikla potřeba před zahájením povinné školní docházky vyrovnat rozdílnost dosavadní výchovy dětí a kde z různých příčin není nabídka a možnosti, které poskytují mateřské školy. Z celkového počtu 277 přípravných tříd ČŠI navštívila 50, tj. 18 %. Většina z těchto tříd byla zřízena u velkých plně organizovaných škol, 8 z nich bylo u škol pouze pro žáky se SVP.

V navštívených přípravných třídách se vzdělávalo 758 dětí, z nichž mělo 56,6 % odloženou povinnou školní docházku. Složení tříd zpravidla odpovídá demografickým charakteristikám těchto lokalit. Vzdělávací programy přípravné třídy byly zpracovány podle Rám-

cového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, konkrétní vzdělávací obsah byl upraven s ohledem na potřeby dětí a jejich optimální přípravu na vstup do základní školy. Učitelé v přípravných třídách měli učivo rozpracováno podle stanovených oblastí vzdělávání a schopností dětí. Řada škol (38 %) využila možnosti zřídit v přípravných třídách funkci asistenta pedagoga.

2.2.4 Podpora individualizace vzdělávání podle možností a potřeb žáků, realizované formy a vzdělávací metody

Ve školním roce 2013/2014 bylo provedeno v 748 základních školách celkem 8 595 hospitací. Nejčastěji byla sledována výuka v českém jazyce, matematice, cizích jazycích a ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět.

Ze vzdělávacích forem práce stále převažuje frontální (hromadná) výuka (přes 90 % navštívených hodin). Potvrzují to i zjištění mezinárodních projektů IEA a OECD. Samostatná práce žáků se vykytovala v 71,7 % hodin. Skupinová (kooperativní) forma výuky byla využívána v 39,9 % navštívených hodin, nejvíce byla zaznamenána ve výuce vzdělávacích oblastí Člověk a jeho svět a Člověk a zdraví. Individualizovaná výuka byla zaznamenána v 15,5 % sledovaných hodin.

Tabulka 14

Přehled metod využitých v navštívených hodinách – podíl hodin (v %)

Metoda	1. stupeň	2. stupeň	ZŠ celkem
Vyprávění učitele	32,0	19,4	26,4
Vysvětlování (výklad) učitele	76,0	81,6	78,6
Práce s textem	65,8	58,8	62,2
Rozhovor	67,3	58,7	63,2
Názorně-demonstrační metody (experiment)	32,6	27,1	30,1
Dovednostně-praktické metody	53,7	38,1	46,7
Aktivizující metody	61,6	42,9	52,7
Komplexní metody	11,9	7,2	9,7

Použitým formám práce odpovídaly i metody výuky. Výklad učitele převažoval v 78,6 %, rozhovor v 63,2 % a práce s textem v 62,2 % sledovaných hodin. Během sledované výuky byly nejčastěji použity tři až čtyři výukové metody (kolem 25 % sledovaných hodin).

Žádoucí aktivizující metody byly použity v 52,7 % sledovaných hodin, z nichž největší zastoupení měla sledovaná výuka v oblasti Člověk a svět práce (přes 60 % sledovaných hodin), následovaly hodiny českého jazyka, cizího jazyka a matematiky (přes 50 % sledovaných hodin). V míře využívání aktivizujících metod (s výjimkou využití ICT) zaostávají učitelé v ČR za mezinárodním průměrem šetření TALIS.

Využité metody a formy práce (zejména ve vztahu k naplnění stanoveného cíle hodiny) byly jako efektivní posouzeny v 91,6 % navštívených hodin, přičemž tento cíl byl jasně stanoven a žáci s ním byli srozumitelně seznámeni v 94,1 % hodin. Formy a metody s ohledem na žáky zvolilo 91,8 % vyučujících. V menší míře však byly nároky a požadavky diferencovány podle schopností a možností žáků (68,1 % hodin). Až na výjimky byla výuka vedena věcně správně (98,2 % hodin) a v převážné většině vedla k rozvoji klíčových kompetencí (93,2 % hodin).

V navštívených hodinách sleduje Česká školní inspekce průběh a strukturu výuky se zřetelem k naplňování cílů ŠVP dané školy. Motivace žáků a motivování ze strany pedagogických pracovníků je důležitým předpokladem účinné realizace ŠVP.

V pohospitačních rozhovorech s učiteli a řízených rozhovorech s řediteli školy se zjišťuje celkové školní klima včetně toho, zda jsou v dané škole žáci motivováni k výuce a zda se často zapojují. U pedagogických pracovníků převažovaly odpovědi pozitivní (rozhodně ano uvedlo 46,4 % učitelů a spíše ano 49,3 %), ředitelé uváděli obdobně ve 45,6 % rozhodně ano, v 51,9 % spíše ano. Atmosféra v navštívených hodinách byla inspektory posouzena jako příjemná v 96,3 % hodin.

Mezinárodní šetření TIMSS, PIRLS a PISA dokládají, že významná skupina českých žáků má ke čtení a k matematice negativní vztah a že se vztah k předmětům a ke škole dále zhoršuje s rostoucím věkem. Mezi skupinou žáků, kteří mají velmi rádi čtení, výrazně převažují dívky, ve skupině žáků s oblibou matematiky je podíl žáků dle pohlaví vyrovnaný.

Aktivity na podporu motivace žáků mohou nabývat nejrůznějších forem, od volby atraktivních metod a forem výuky, poskytování formativního hodnocení, provázání výuky s praxí až po využívání akcí mimo školu – exkurzí, soutěží. Ve výuce daného předmětu využívá akce mimo školu (pobyty v přírodě, exkurze apod.) 66,8 % vyučujících. Nejčastěji je to ve výuce vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a Člověk a zdraví. Žáky na účast v soutěžích připravuje v navštíveném předmětu polovina vyučujících, častěji pak vyučující na 2. stupni. Nejčastěji se jedná o vzdělávací oblasti Člověk a zdraví a Člověk a příroda.

Přibližně ve čtyřech pětinach navštívených hodin bylo učivo propojováno s ostatními předměty a v 89,5 % hodin s praxí a životními situacemi. Chyby byly využívány pozitivně v 91,1 % hodin a žákům byla v 92,6 % hodin poskytována průběžná zpětná vazba. Vzájemné hodnocení žáků či sebehodnocení je však využíváno již v menší míře (41,2 % hodin). Aktivizující metody byly využity ve více než polovině hodin.

2.2.6 Podpora výchovy ke zdraví, školní úrazy

K tématu podpora výchovy ke zdraví a bezpečnosti a ochrany zdraví vydala Česká školní inspekce v dubnu 2014 podrobné tematické zprávy (Výsledky zjišťování podpory výchovy ke zdraví v mateřských, základních a středních školách a Kontrola bezpečnosti a ochrany zdraví ve školách a školských zařízeních ve školním roce 2012/2013).

Podporu výchovy ke zdraví sledovala ČŠI ve všech hospitovaných hodinách. Činnosti související s tematikou ochrany bezpečnosti a zdraví byly zaznamenány v 57,8 % navštívených hodin na 1. stupni a v 45,9 % na 2. stupni ZŠ. Pohybové dovednosti byly rozvíjeny na 1. stupni v 60,8 % hodin a na 2. stupni ve 25,5 % hodin (významný rozdíl je dán hlubším odborným zaměřením výuky na 2. stupni ZŠ). Podpora zdravého životního stylu se vyskytla dokonce v 73,4 % hodin na 1. stupni a ve 49,2 % hodin na 2. stupni ZŠ. Všechny tyto aktivity byly tedy výrazněji zastoupeny ve výuce na 1. stupni ZŠ. Mimo tělesnou výchovu byly aktivity na podporu bezpečnosti a zdraví žáků zaznamenány nejčastěji ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět.

Při sledování kvality výuky v předmětech ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví byla zjištěna vysoká míra naplnění indikátorů (např. věcná a odborná správnost výuky byla zaznamenána v 95 % hodin, efektivní metody a formy práce vzhledem k naplnění vytyčeného cíle celkem v 92,5 % hodin, výuka vedla k rozvoji klíčových kompetencí v 96,3 % hodin). V této vzdělávací oblasti však byla zjištěna nízká míra využití sebehodnocení a vzájemného hodnocení žáků (pouze 43,1 % ano, 56,9 % ne).

Většina škol organizovala motivační akce, které se vztahovaly ke zdravému životnímu stylu a problematice výchovy ke zdraví. Nejčastěji školy realizovaly školní projekty, pořádaly

osvětové přednášky, soutěže nebo exkurze se zdravotní problematikou. Nadále je realizován evropský projekt Škola podporující zdraví. Garantem je Státní zdravotní ústav, který poskytuje přihlášeným školám metodickou podporu a uděluje osvědčení o zařazení do sítě škol podporujících zdraví.

Index úrazovosti (tj. počet úrazů na 100 žáků) v základním vzdělávání se ve srovnání se školním rokem 2012/2013 mírně zvýšil z 2,4 na 2,6. Nejčastěji zraněnými částmi těla byla ruka, noha a hlava.

2.2.7 Využívání učebních pomůcek

ČŠI při institucionálním hodnocení sledovala kromě mnoha dalších indikátorů také vhodné využívání učebních pomůcek, a to ve vztahu k naplnění stanovených cílů. Výběr učebních pomůcek a jejich efektivní využití, stejně jako volba metod a forem výuky jsou plně v kompetenci pedagogického pracovníka a jsou znakem kvality výuky (dobře připravené a realizované hodiny).

V 91,1 % hospitovaných hodin bylo zaznamenáno využití vhodných učebních pomůcek, záporné zjištění se týkalo pouze 8,9 % hodin. Na 1. stupni bylo vhodné využívání zaznamenáno ve větší míře (94,6 %) než na stupni druhém (87,3 %).

V rámci zjišťování školního klimatu byl pedagogickými pracovníky hodnocen také dostatek vyhovujících vyučovacích pomůcek. Převážná většina učitelů se domnívá, že škola disponuje dostatečnými pomůckami (93,1 % učitelů), z toho však jen 39,5 % „rozhodně“. Podobně je o tom „rozhodně“ přesvědčeno pouze 38,7 % ředitelů (celkově však uváděli pozitivnější hodnocení než učitelé – 96,9 %). Začínající ředitelé jsou kritičtější, co se týká subjektivního hodnocení dostatku vyhovujících pomůcek.

Nejlépe hodnotili dostatek vyhovujících vyučovacích pomůcek učitelé vzdělávací oblasti Člověk a zdraví a Umění a kultura, nejméně pozitivně pak vyučující vzdělávací oblasti Člověk a příroda a Člověk a svět práce.

Z finančních prostředků získaných z projektů se 86 % škol vybavilo moderními technologiemi. Stále více vyučujících již zcela běžně využívá datovou projekci pro prezentaci a názorné zobrazení učiva, zařazují interaktivní úlohy nebo vytvářejí pro žáky webové aplikace určené k individuální přípravě. Vhodné zapojení prostředků ICT do výuky např. umožňuje vyučujícím zapojit všechny žáky do diskuse, problémově formulovat dotazy a předkládat varianty řešení.

Tabulka 15

Využití ICT v navštívených hodinách (v %)

Využití ICT	1. stupeň	2. stupeň	Celkem
Jednoduchá prezentace učiva za využití ICT	19,6	31,5	25,0
Využití speciálních SW aplikací bez přímého užití žáky	7,1	6,4	6,8
Využití speciálních SW aplikací a přímá práce někt. žáků s ICT	7,3	4,9	6,2
Využití speciálních SW aplikací a přímá práce všech žáků s ICT	3,8	3,4	3,6
ICT nebyly využity	48,0	39,1	43,9
ICT není k dispozici	14,2	14,7	14,5

Moderní technologie se ve výuce používají ve všech předmětech a fázích vyučovací hodiny a neefektivněji jsou využívány tehdy, když je umístěna výpočetní technika přímo v učebně. Z hospitační činnosti vyplývá, že nejvíce je využívána jednoduchá prezentace učiva prostřednictvím ICT (v 25 % navštívených hodin). Využití speciálních softwarových aplikací a přímá práce některých žáků s těmito aplikacemi byla zaznamenána pouze v 6,8 %,

resp. 6,2 % navštívených hodin. ICT nebyly výuce využity nebo nebyly k dispozici v 58,4 % navštívených hodin.

Informační a komunikační technologie byly kromě hodin ICT nejčastěji využity ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda (63,5 % hodin) a Člověk a společnost (52,2 %). V českém jazyce a matematice byly ICT využity přibližně ve třetině sledovaných hodin. Celkově se v největší míře jednalo o jednoduchou prezentaci učiva vyučujícím.

Z mezinárodního srovnání šetření TALIS vyplývá, že učitelé v ČR využívají ICT podobně často, jako je průměr za zapojené země.

ČŠI sledovala také využití kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů u žáků se SVP a žáků mimořádně nadaných. V hodinách, kde byli přítomni žáci se SVP, byly speciální pomůcky, učebnice a didaktické materiály použity v 5,4 % hodin. Pro podporu mimořádně nadaných žáků byly speciální učebnice a didaktické materiály využity ve větší míře (11,1 % hodin).

2.2.8 Dopady preventivních a inovačních programů v základním vzdělávání

Školní systémy prevence rizikových jevů, výskyt rizikového chování

Základním principem strategií škol v oblasti prevence rizikového chování byla v rámci primární prevence výchova žáků ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a zachování integrity osobnosti. Cílem bylo zabránit výskytu rizikového chování, jako je záškoláctví, šikana, kyberšikana, rasismus, vandalismus a užívání návykových látek. Školy aktivně spolupracovaly při tvorbě pravidel a minimálních preventivních programů s pedagogicko-psychologickými poradnami a dalšími partnery. Prevence byla realizována v rámci běžné výuky, v třídnických hodinách nebo při osvětových přednáškách či besedách. Velmi se osvědčují právě třídnické hodiny, zejména konají-li se pravidelně a je-li jejich náplň systematická. Jednotný postup pedagogů a okamžité řešení problémů se zákonnými zástupci považuje většina škol za nejúčinnější opatření.

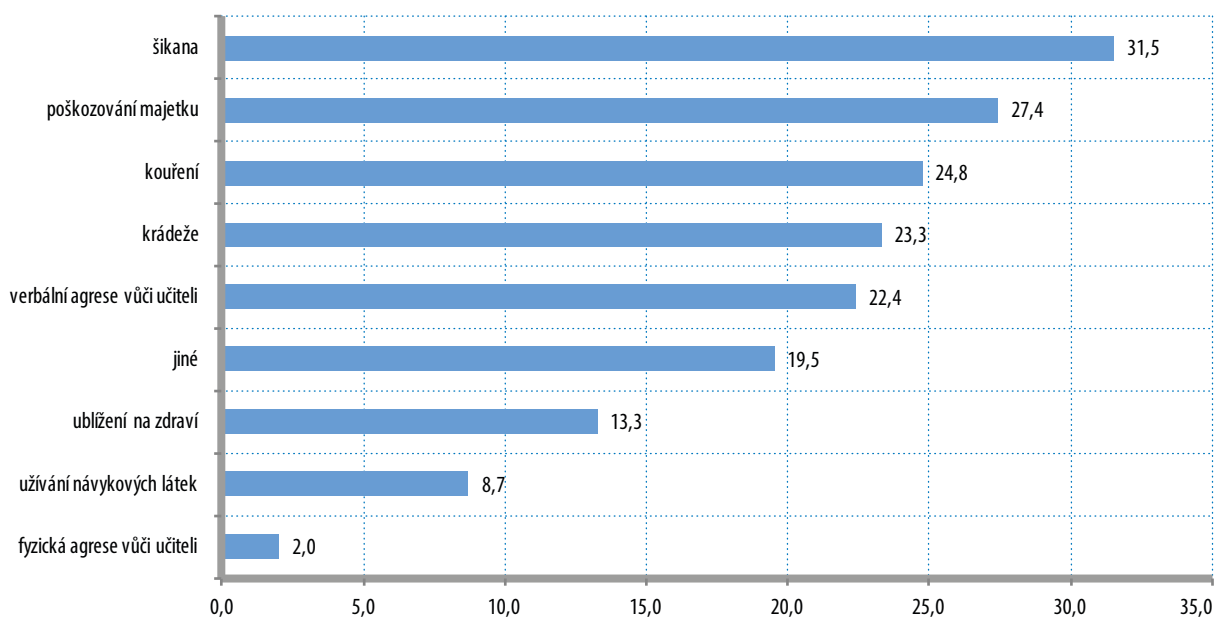
Školy v oblasti tzv. specifické prevence organizovaly třídní nebo školní projekty s preventivní tematikou. V případě potřeby školy vyhledávaly intervenční programy vedené odborníky a zaměřené na jednotlivce či skupiny, u nichž byl zaznamenán výskyt rizikového chování, problematických vztahů ve škole nebo s vrstevníky.

Nejčastěji řešeným případem rizikového chování byla v inspektovaných školách šikana (31,5 %) a poškozování majetku (27,4 %). Ředitelé v 19,5 % škol řešili jiné případy rizikového chování, z toho nejčastěji záškoláctví, nevhodné chování či nekázeň a agresivitu vůči spolužákům.

Graf 7

Výskyt řešených případů rizikového chování žáků v ZV – podíl škol (v %)

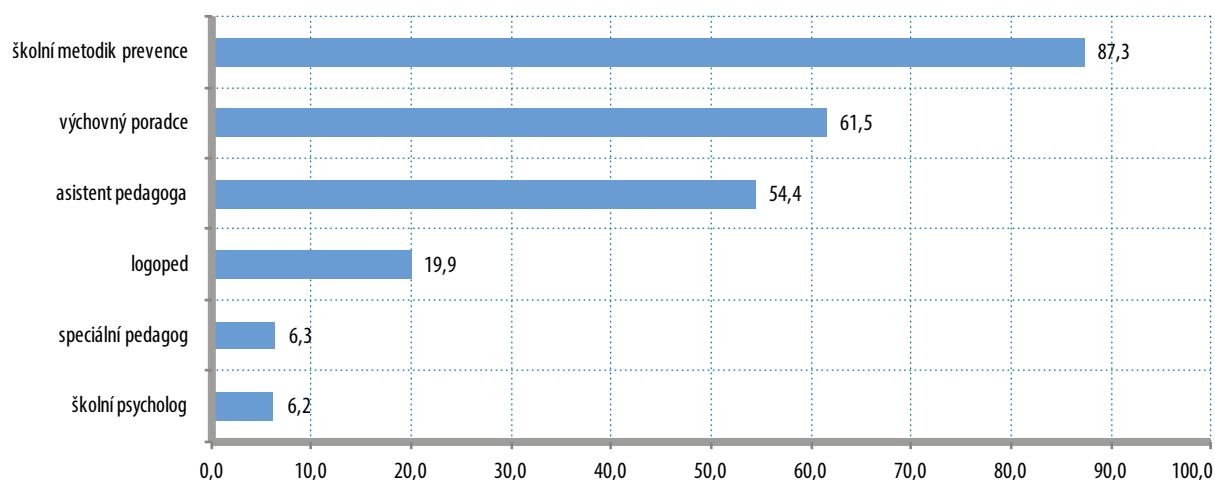

Zajištění školního poradenství

V oblasti školního poradenství ČŠI posuzovala, zda škola spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními, a hlavně to, jak je zabezpečeno poskytování poradenských služeb ve škole (zejména ustanovení funkce výchovného poradce a školního metodika prevence). Ve školním roce 2013/2014 bylo zjištěno, že výchovný poradce působil v 61,5 % škol a školní metodik prevence v 87,3 % navštívených škol. Výchovní poradci a školní metodici prevence spolupracují zejména s třídními učiteli a s dalšími pedagogickými pracovníky školy. Poskytování poradenských služeb může být zajišťováno i školním psychologem nebo školním speciálním pedagogem, kteří jsou však dlouhodobě nejméně dostupnými odborníky (u obou asi pouze v 6 % škol). Zastoupení dalších odborníků zobrazuje následující graf.

Graf 8

Specializace pedagogických pracovníků v ZV – podíl škol (v %)

Problematickou situaci s dostupností specialistů školského poradenského pracoviště potvrzuje i šetření TALIS, ve kterém 47 % ředitelů uvedlo, že kvalita výuky je do určité míry či značně omezena nedostatkem tzv. podpůrného personálu (např. asistenti pedagoga a školní psychologové).

Pro žáky 1. ročníků školy zajišťovaly odborné činnosti specialistů, kteří buď byli pracovníky školy, nebo do školy docházeli. Převážná většina škol (93,5 %) vyhledává děti s poruchou řeči a doporučuje je k diagnostice a k odborné péči. Logopedickou péči vlastními pracovníky zabezpečovalo 32,3 % hodnocených škol, pomocí externích pracovníků 14,2 % škol. Školy zabezpečovaly i pedagogicko-psychologické poradenství, nejčastěji prostřednictvím externího psychologa (20,3 % škol). Školy aktivně doporučovaly návštěvu školského poradenského zařízení pro diagnózu vývojových poruch učení (98,6 % škol), ale také pro žáky s problémy v chování (socializace, respektování pravidel, kooperace, pracovní návyky) – 96,3 % škol. Doporučení školského poradenského zařízení pak školy v průběhu výuky zohledňovaly.

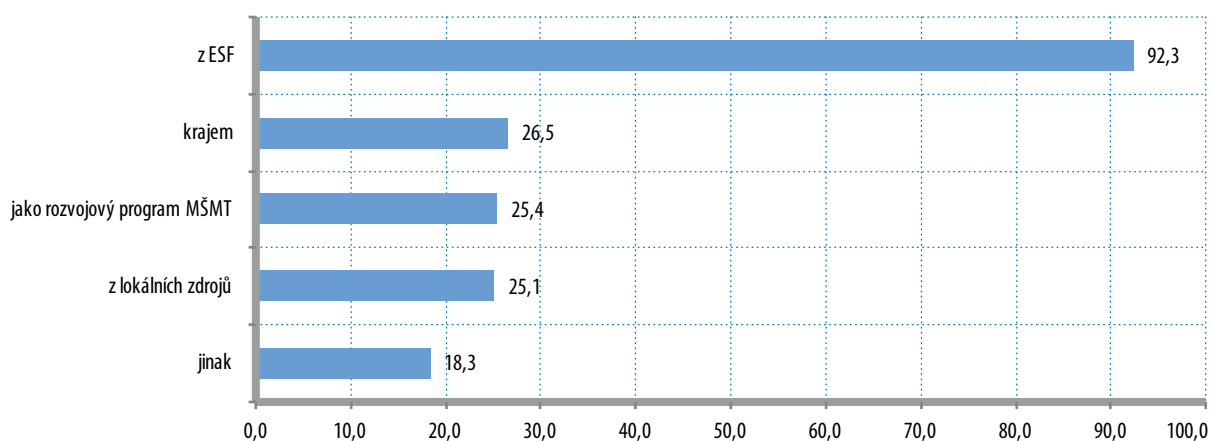
Výchovné poradenství bylo hodnoceno většinou jako standardní či příkladné, i když v malých školách vykonával tuto funkci často sám ředitel školy. Spolupráci se ŠPZ označilo za funkční 96,8 % učitelů 1. ročníků.

Rozvojové projekty v základním vzdělávání

Inovační aktivity a projekty v základních školách byly velmi početné, 93,9 % inspektovaných škol se zapojilo do nějakého projektu. Jedná se stále o pozitivní trend podporující zajištění příznivých podmínek pro vzdělávání. Jen 6,1 % škol se do žádného projektu v uzavřeném školním roce nezapojilo. Celkový počet projektů v navštívených školách činil 1 833, v průměru jde o 2,6 projektu na 1 školu.

Graf 9

Zapojení škol do projektů (podíl škol v %) dle způsobu financování

Z navštívených základních škol bylo 92,3 % zapojeno do projektů financovaných z ESF. Většinou pokračovaly aktivity v rámci projektu OP VK EU peníze školám, ale řada škol je řešitelem vlastních „velkých“ projektů. Z prostředků krajů bylo financováno 26,5 % projektů, z lokálních zdrojů 25,1 % a čerpání rozvojových programů MŠMT vykazovalo 25,4 % škol.

Partnerství

Rozvoj partnerských vztahů školy se zřizovatelem, školskou radou, místními organizacemi a dalšími školami, školskými zařízeními a zákonnými zástupci žáků, které jsou funkčně využívány ke zvyšování kvality vzdělávání a rozvoji osobnosti žáka, byl na požadované úrovni hodnocen v 99,4 % z celkového počtu hodnocených škol (z tohoto počtu byla u 7 % škol daná oblast hodnocena jako nadstandardní). Partnerství patří dlouhodobě k nejlépe hodno-

ceným kritériím. Převážná většina učitelů i ředitelů (97–98 %) se domnívá, že školy efektivně spolupracují s místní komunitou, jen přibližně 2 % uvedla zápornou odpověď.

Zřizovatelé byli společně se zákonnými zástupci a anonymy nejčastějšími iniciátory vnějšího podnětu k provedení inspekční činnosti ve škole.

Dlouhodobým pozitivním trendem zjišťovaným v základních školách je postupné zkvalitňování informačního systému vůči veřejnosti. Školy se při poskytování informací stále častěji opírají o moderní elektronický informační systém zaměřený na kvalitně a s vypovídající hodnotou zpracované webové stránky školy, které slouží nejen k prezentaci školy, ale i ke vzájemné efektivní komunikaci školy a zákonných zástupců (např. elektronické žákovské knížky). K tomuto stavu významně přispělo vybavení škol výpočetní technikou prostřednictvím realizace projektu EU peníze školám.

2.2.9 Podpora rozvoje gramotností

Ve školním roce 2013/2014 sledovala ČŠI podle plánu hlavních úkolů zejména podporu rozvoje základních schopností v oblasti přírodních věd a ekologické výchovy a podporu rozvoje smyslu pro mezilidské a mezikulturní vztahy, sociální a občanské schopnosti podle RVP, tedy přírodovědnou a sociální gramotnost. V rámci institucionálního hodnocení škol však byla stanovena kritéria a indikátory pro sledování účinné podpory rozvoje všech funkčních gramotností – čtenářské, matematické, finanční, sociální, přírodovědné, informační gramotnosti a schopnosti komunikace v cizích jazycích podle RVP. Dalšími indikátory byla zjištění, zda jsou pedagogičtí pracovníci, zákonní zástupci žáků a žáci správně a včas informováni o průběhu a požadovaných výstupech v jednotlivých oblastech vzdělávání podle ŠVP a RVP, zda škola přijímá opatření ke zlepšování podpory funkčních gramotností (např. inovace obsahu vzdělávání, přizpůsobování organizačních struktur aj.) a zda škola nabízí programy pro nadané děti a žáky.

Přírodovědná gramotnost byla sledována v hodinách předmětů vlastivěda, přírodověda, fyzika, chemie, přírodopis nebo biologie, zeměpis nebo geografie, případně v jiných přírodovědných předmětech. Kromě metod a forem se hospitační činnost zaměřovala na badatelství a porozumění přírodním jevům a vztahům a také na motivaci.

V hospitovaných hodinách bylo v 76,2 % zaznamenáno, že se žáci učili chápat vzájemné vztahy v přírodě, v 65,1 % hodin se využívalo porozumění vztahům v přírodě k ochraně životního prostředí a v 53 % byli žáci motivováni k nalézání odpovědí pomocí experimentů a pozorování.

V oblasti sociální gramotnosti bylo zjišťováno, zda škola systematicky sledovala pokrok ve výsledcích žáků ve společenskovědních předmětech (výchova k občanství, dějepis, zeměpis nebo geografie, jiné předměty), dále zda školy spolupracovaly s partnery.

Ve všech hospitovaných hodinách se posuzovalo, zda žáci byli vedeni k efektivní spolupráci ve skupině (62,7%), dále zda byli žáci vedeni k respektování odlišnosti (86,4 % hodin) a zda se žáci učili chápat základní principy fungování společnosti (77 %). Časté aktivity byly zaznamenány v předmětech český jazyk a ve vzdělávacích oblastech Člověk a jeho svět a Člověk a společnost.

Při hodnocení informační gramotnosti v hospitovaných hodinách bylo sledováno, zda žáci řešili úkoly pomocí vhodně zvoleného softwaru nebo hardwaru. To bylo zjištěno v 64,7 % hodin, a to významně častěji na 1. stupni (71,5 %) než na druhém (57 %).

Aktivity na podporu ICT gramotnosti byly logicky nejčastěji zaznamenány v hodinách ICT, mimo tento předmět byly častěji pozorovány v cizích jazycích (jako zvuková nebo obrazová podpora výuky), nejméně pak ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda. V 83,8 % hodin ICT byli žáci informováni o zásadách bezpečného používání ICT (ochrana identity, sdílení dat, zabezpečení dat). Vysokou úroveň ICT gramotnosti dokládá mezinárodní šetření ICILS, ve kterém dopadli čeští žáci nejlépe ze všech zúčastněných zemí.

Rozvoj matematické gramotnosti byl monitorován z hlediska nalézání početních vztahů a závislostí (67,1 %) a porozumění datům prezentovaným formou tabulek a grafů (44,9 %). Mimo matematiku se aktivity zaměřené na podporu matematické gramotnosti vyskytovaly nejčastěji v hodinách vzdělávací oblasti Člověk a příroda a ICT.

Aktuální je stále tematika finanční gramotnosti, tedy porozumění fungování systému peněžních vztahů. Tato problematika byla vyučována ve 47,9 % hodin na 1. stupni a ve 25,4 % hodin na 2. stupni (celkově pak v 38,5 % hodin). Nejčastěji se objevila v hodinách matematiky a předmětů vzdělávací oblasti Člověk a společnost.

Pojetí čtenářské gramotnosti v mezinárodních šetřeních PISA a PIRLS zdůrazňuje funkční povahu čtení. Při hodnocení rozvoje čtenářské gramotnosti jako vybavenosti žáka pro porozumění všem druhům psaných textů jsou sledovány následující tři aktivity: vyhledávání informací ze zdrojů, vedení kritické diskuse o vyhledaných informacích a vytváření příležitostí k tvorbě, prezentování a obhajování vlastního názoru na vyhledané informace. Uvedené aktivity se vyskytovaly asi ve dvou třetinách hodin, s výjimkou kritické diskuse o vyhledaných informacích – ta byla zaznamenána v 52,7 % hodin. Odpovídá to zjištěním PIRLS 2011, ze kterých vyplynulo, že Česká republika v rozvíjení této dovednosti, u které mají žáci přečtený text porovnat se svými zkušenostmi a zhodnotit, zaostává za mezinárodním průměrem. Dále bylo zjištěno, že nejčastěji učitelé při výuce čtení používají čítanky, které však výše zmíněné čtenářské dovednosti rozvíjejí jen v omezené míře. Sledované aktivity podporující rozvoj čtenářské gramotnosti byly zaznamenány nejčastěji v hodinách vzdělávacích oblastí Člověk a jeho svět a Člověk a příroda.

Rozvoj jazykové gramotnosti žáků byl posuzován podle využívání cizojazyčných výukových materiálů a podle osvojování terminologie vyučovaného předmětu. Klíčovým indikátorem je poskytnutí přiměřeného prostoru ke komunikaci v cizím jazyce – bylo tomu v 61,8 % hospitovaných vyučovacích hodin. Při hodnocení jazykové gramotnosti v předmětu cizí jazyk je však hodnota mnohem vyšší (83 %).

Ve většině sledovaných indikátorů je však rozdíl mezi 1. a 2. stupněm základní školy statisticky významný, vyšší hodnoty byly zaznamenány na 1. stupni.

2.2.10 Podpora rozvoje v oblasti přírodních věd a ekologické výchovy

ČŠI sledovala rozvoj přírodních věd a ekologickou výchovu v 572 základních školách. Mezi podmínkami nutnými pro rozvoj byla v uvedené oblasti zjišťována existence odborných učeben a prostoru pro praktická cvičení v daných předmětech. Téměř v polovině škol (47 %) nebyla zjištěna žádná odborná učebna pro sledované předměty, prostor pro praktická cvičení nebyl zjištěn v 55 % základních škol. Nejčastěji byly odborné učebny zřízeny pro fyziku, chemii (41 %) a pro biologii (36 %). Vhodný prostor pro konání praktických cvičení byl ve sledovaných školách vytvořen nejvíce pro chemii (35 %), fyziku (30 %) a biologii (25 %).

Zařazování praktických cvičení bylo zjišťováno i v ŠVP navštívených škol. Ve většině základních škol (55 %) byla praktická cvičení uvedena pouze v charakteristice předmětu. V pětině základních škol byla zjištěna konkrétní praktická cvičení v osnovách některých předmětů. Pouze 7 % základních škol mělo ve svém ŠVP samostatný předmět věnovaný praktickým cvičením. Zbývají část základních škol (16 %) neměla praktická cvičení v ŠVP uvedena vůbec.

Tabulka 16

Zapojení škol do soutěží v přírodovědných předmětech (v %)

Předmět	Podíl ZŠ
Přírodopis	39,0
Zeměpis	27,1
Fyzika	21,3
Chemie	21,0
Jiný předmět	18,7
Žáci se soutěží neúčastní	39,9

Rozvoji oblasti přírodních věd odpovídá také účast žáků v soutěžích. Nejvíce škol zapojuje své žáky do soutěží v přírodopise a zeměpise. Žáci téměř 40 % škol se soutěží v přírodovědných předmětech neúčastní. Jedním z často udávaných důvodů této neúčasti je v případě druhého stupně základní školy ztráta motivace po odchodu většiny talentovaných žáků na víceletá gymnázia.

Ve sledovaných základních školách bylo navštíveno 1 091 vyučovacích hodin. Z toho 555 na prvním stupni a zbývajících 536 na stupni druhém. Do hodin na 2. stupni ZŠ jsou započítány i hodiny na nižším stupni víceletých gymnázií.

Na prvním stupni byl téměř vždy (96 %) hospitován předmět související se vzdělávací oblastí Člověk a jeho svět. Na druhém stupni byl nejčastěji navštěvován přírodopis (35 %), fyzika (29 %), chemie (20 %) a zeměpis (14 %).

Tabulka 17

Využívání pomůcek ve sledovaných hodinách (v %)

Pomůcky	Podíl hodin	
	1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ
Učebnice	70,1	67,0
Vlastní vytvořené učební materiály	51,0	35,8
Školní učební materiály (např. DUMy)	27,7	33,8
Sbírka úloh nebo pracovní sešit	33,0	20,1
Přírodniny nebo materiály, které si žáci mohou sami připravit	29,4	22,2
Jiné knižní podklady	30,1	14,2
Jiné	23,2	16,6
Atlas, klíče k určování apod.	19,1	18,1
Ostatní laboratorní vybavení	3,2	26,7
Měřicí přístroje	5,0	13,1

V základních školách byla v navštívených hodinách nejvíce využívanou pomůckou učebnice a vlastní učební materiály vytvořené vyučujícím. Na prvním stupni ZŠ byly ve většině případů pomůcky využívány častěji než na stupni druhém. Výraznou výjimkou bylo využití laboratorního vybavení, které na 2. stupni patřilo mezi hojněji využívanou pomůcku (27 %), zatímco na 1. stupni bylo nejméně využívanou pomůckou (3 %).

Využití výpočetní nebo prezentační techniky bylo na druhém stupni častější (61 %) než na stupni prvním (46 %). Využití na prvním stupni ale ve více než polovině případů zahrnovalo učitele i žáky, zatímco na stupni druhém se jednalo jen o méně než třetinu hodin, kdy byla sledovaná technika takto využita.

Tabulka 18

Výskyt vybraných aktivit a jevů v hodinách (v %)

Aktivity	Podíl hodin	
	1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ
Žáci chápou základní přírodní jevy	90,3	84,1
V hodině byl oceňován a povzbuzován zájem žáků o přírodovědnou problematiku i mimo souvislost s probíraným tématem	83,2	73,7
Žáci rozumí vztahům v přírodě a využívají těchto znalostí k ochraně životního prostředí	84,7	68,8
Žákům byl ponechán prostor pro samostatné formulování podstaty problému či vyvozování závěrů	63,4	60,8
Žáci jsou pobízeni k formulování hypotéz a otázek	60,4	60,1
Žáci jsou vedeni k navrhování vlastních nebo alternativních postupů při praktických činnostech	47,4	40,7
Žáci prováděli praktické cvičení, experiment nebo pozorování, při kterém hledali odpovědi na předem položené otázky	43,8	42,0

Ze sledovaných aktivit a jevů byly nejméně časté navrhování vlastních nebo alternativních postupů při praktických činnostech a provádění praktických cvičení, experimentů nebo pozorování. Ostatní aktivity a jevy se vyskytovaly minimálně v 60 % hodin.

Ve více než polovině hodin byl vytvořen prostor a žáci byli vybízeni k následujícím činnostem: vysvětlování něčeho, co se právě učí (79 %), uvádění probíraného učiva do souvislosti s každodenním životem (73 %), čtení v učebnicích a jiných textech (56 %). Méně často bylo zaznamenáno pozorování přírodního jevu (30 %), provádění pokusů (18 %) nebo sledování pokusů (14 %).

Při opakování byly nejvíce využívány otázky založené na užívání znalostí a na porozumění (70 %), otázky založené na znalosti pojmů a fakt (66 %) a otázky vyžadující vysvětlení a zdůvodnění (57 %).

Tabulka 19

Podklady pro hodnocení pokroku žáků (v %)

Typy podkladů	Podíl hodin	
	1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ
Hodnocení samostatného provedení úkolu, projektu, ...	71,4	70,3
Testy nebo srovnávací práce vytvářené ve škole	51,5	67,7
Testy nebo srovnávací práce z učebnic nebo podobných zdrojů	38,9	45,0
Profesionální úsudek	38,6	35,4
Hodnocení skupinového provedení úkolu, projektu, ...	43,4	35,3
Jiné formy ověřování	24,7	27,1
Testy vytvářené mimo školu	8,3	12,3

Systematické sledování pokroku ve výsledcích žáků v přírodovědných předmětech bylo zaznamenáno ve třech čtvrtinách základních škol. Pro hodnocení pokroku žáků v jednotlivých předmětech vyučující nejvíce využívají hodnocení samostatného provedení úkolu, testů nebo srovnávacích prací vytvářených ve škole či z učebnic a profesionální úsudek.

Rozvoj sociálních a občanských kompetencí sledovala ČŠI v 572 základních školách nebo nižších stupních víceletých gymnázií.

Tabulka 20

Spolupráce s externími partnery při rozvoji sociálních a občanských kompetencí (v %)

Externí partner	Podíl škol
Obce, kraje, mikroregiony	76,6
Kulturní instituce, infocentra	73,1
Nadace, charitativní, neziskové organizace	46,9
Zařízení pro volný čas	45,5
Zdravotnická zařízení, sociální služby	31,6
Partnerská škola zahraniční	20,8
Partnerská škola v ČR	18,4
Firmy	17,0
Jiný	9,4
Žádný	1,0

Jednou z podmínek podstatných pro rozvoj sledovaných kompetencí je spolupráce s externími partnery. Mezi nejčastěji využívané partnery patřily obce, kraje, mikroregiony, kulturní instituce a infocentra. Výrazně méně školy využívaly zařízení pro volný čas, sociální služby, zdravotnická zařízení a také nadace, charitativní nebo neziskové organizace. Nejméně byly využívány firmy a partnerské školy.

Většina navštívených základních škol (76 %) systematicky sleduje pokrok ve společenskovedních předmětech. Účast žáků v soutěžích ve společenskovedních předmětech byla zjištěna ve dvou třetinách navštívených škol. Nejčastěji se jednalo o soutěže v dějepisu (32 %) a zeměpisu (24 %). Výrazně méně se žáci škol zapojili do soutěží ve výchově k občanství (8 %).

Rozvoj sociálních a občanských kompetencí byl sledován v 1 042 vyučovacích hodinách. Na prvním stupni se většinou jednalo o vzdělávací oblast Člověk a jeho svět (361 z 545 hodin), na druhém stupni pak o předměty dějepis (203 hodin), výchova k občanství (150 hodin) a zeměpis (54 hodin) z celkového počtu 497 sledovaných hodin. Do skupiny hodin na druhém stupni ZŠ jsou zařazeny i hodiny na nižším stupni víceletých gymnázií.

V téměř všech (97 %) navštívených hodinách na prvním stupni podporovalo uspořádání místnosti skupinovou spolupráci žáků. Na druhém stupni se jednalo o většinu navštívených hodin (89 %).

Tabulka 21

Využití výpočetní nebo prezentační techniky v hodině (v %)

	Podíl hodin	
	1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ
Bylo využito učitelem i žáky	24,4	20,7
Bylo využito jen učitelem	19,6	29,4
Nevyskytlo se	47,0	39,2
Výpočetní nebo prezentační (digitální) technika není k dispozici	9,0	10,7

Zhruba v polovině navštívených vyučovacích hodin byla využita výpočetní nebo prezentační technika. Využití nejen učitelem, ale i žáky bylo častější na prvním stupni.

Tabulka 22

Sledované metody a formy (v %)

Metody a formy	Podíl hodin	
	1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ
Práce s učebnicemi	67,5	57,9
Práce s pracovními sešity	66,6	42,1
Vyhledávání a analyzování informací z různých zdrojů	35,2	39,4
Samostatná práce na různých tématech a tvorba prezentace	39,3	34,2
Skupinová práce na různých tématech a tvorba prezentace	41,7	30,4
Diskuse o kontroverzních tématech	15,6	33,4
Hraní modelových situací a scének	16,1	11,3
Práce na projektech vyžadujících zjišťování informací ve škole	12,1	7,4
Práce na projektech vyžadujících zjišťování informací mimo školu	4,6	8,5
Žádná z uvedených	2,0	3,8

Pro rozvoj sociálních a občanských kompetencí jsou charakteristické sledované metody či formy vzdělávání, které uvádí tabulka výše. Diskuse, skupinová práce i hraní modelových situací se vyskytovalo v méně než polovině navštívených hodin. Práce na projektech vyžadujících zjišťování informací byla v hodinách zaznamenána nejméně často.

V navštívených hodinách byly sledovány aktivity, které mohou přispívat k rozvoji sociálních a občanských kompetencí. Na prvním stupni byla většina sledovaných aktivit zařazována častěji než na stupni druhém.

Tabulka 23

Sledované aktivity podporující rozvoj sociálních a občanských kompetencí (v %)

Aktivita	Podíl hodin	
	1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ
Vztah učitele k žákům podporuje pozitivní rozvoj sociálních a občanských kompetencí žáků	96,1	92,6
Učitel využívá přirozený zájem žáků, reaguje konstruktivně na jejich podněty	95,0	89,5
Žáci jsou vedeni k naslouchání a vnímání projevů druhých	94,3	89,7
Žáci jsou vedeni k ohleduplnosti a respektu při jednání s druhými lidmi	95,2	87,9
Žáci jsou vedeni k toleranci různosti a odlišnosti podle konkrétní situace ve třídě	93,2	87,1
Aktivity vedou k sounáležitosti se školou	94,9	81,1
Způsob výuky v hodině uceleně podporuje rozvoj sociální gramotnosti žáků	88,4	82,9
Žáci se podílejí na spolurozhodování	82,9	78,7
Žáci se aktivně učí formulovat a vyjadřovat své pocity, myšlenky a názory v logickém sledu	84,4	76,5
Průběžné hodnocení zahrnuje vybrané aspekty sociálních a občanských kompetencí	64,6	70,2
Žáci jsou vedeni k účinné spolupráci ve skupině	71,9	58,4
Žáci se podílejí na reflexi svých dovedností	64,2	61,0
Žáci jsou vedeni ke střídání a přijímání různých rolí v kolektivu	65,5	50,7

Mezi aktivity s výrazným potenciálem účinné podpory rozvoje sledovaných kompetencí patří činnosti spojené se skupinovou prací, se společnou reflexí a hodnocením. Tyto aktivity byly zařazovány relativně nejméně. Celkově byly alespoň některé sledované aktivity do hodin zařazovány velmi často (81 %).

Výsledky základního vzdělávání

2.3.1 Výsledky žáků na úrovni 4. a 8. ročníků základních škol

Ve školním roce 2013/2014 bylo provedeno výběrové ověřování výsledků žáků na úrovni 4. a 8. ročníků základních škol prostřednictvím inspekčního systému elektronického testování (InspIS SET). Cílem bylo poskytnout všem účastníkům vzdělávacího procesu zpětnou vazbu o aktuální míře naplnění výstupů rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

Žáci 4. i 8. ročníků prokázali dobrou úroveň znalostí ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět, v přírodovědné gramotnosti a v anglickém a německém jazyce, a to i přesto, že testování proběhlo mimo uzlové body vzdělávání a v jiných než stěžejních vzdělávacích oblastech. Celková průměrná úspěšnost žáků 4. ročníku ZŠ v testu Člověk a jeho svět byla 65 %, žáků 8. ročníku v přírodovědné gramotnosti 59 %. Celková úspěšnost v angličtině u 8. ročníku ZŠ byla 56 % (u cizího jazyka je potřeba zohlednit chybějící rok výuky), dvě pětiny žáků dosáhly průměrné úspěšnosti nad 60 %. Velmi dobrého výsledku dosáhli žáci 8. ročníku ZŠ v německém jazyce, a to 60 % (o 10 procentních bodů lepší výsledek, než dosáhli žáci 9. ročníku v roce 2013).

Porovnání výsledků žáků 8. ročníku ve výběrovém šetření 2014 s výsledky žáků 9. ročníku v roce 2013 ukázalo prakticky shodný podíl žáků s vynikajícími výsledky, ale významně vyšší podíl žáků se slabým výsledkem – výuka anglického jazyka v 9. ročníku přináší podle tohoto zjištění benefit zejména slabším žákům, a to především v komunikativně zaměřených dovednostech (poslech, čtení s porozuměním).

Vyhodnocení průměrných úspěšností žáků agregovaných dle různých kritérií použitých při výběru škol do testovaného vzorku ukázalo nejvýraznější rozdíly u testu anglického jazyka v 8. ročníku. Rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší „krajskou“ úspěšností činí 27 procentních bodů, žáci škol neveřejných zřizovatelů (soukromník, církev) byli oproti žákům veřejných zřizovatelů (obec, kraj, MŠMT) úspěšnější o 23 procentních bodů. Žáci velkých škol (nad 300 žáků) byli o 8 procentních bodů úspěšnější než žáci malých škol (do 100 žáků). Žáci malých škol byli úspěšnější pouze v testu oblasti Člověk a jeho svět.

Součástí výběrového ověřování výsledků žáků byly žákovské dotazníky, v nichž žáci poskytovali doplňující informace související s testovanými oblastmi. Ty i přes jinak pozitivní výsledky testů přinesly některá znepokojující zjištění, která mohou být základem pro budoucí cílené sledování vybraných aspektů vzdělávání. Pětina žáků 4. ročníku a třetina žáků 8. ročníku neusilují o zlepšení svých studijních výsledků (nízká motivovanost žáků koresponduje se zjištěními v mezinárodních šetřeních). Pro ty, kdo o zlepšení usilují, je dominantní překážkou nedostatek času na školní přípravu z důvodu velkého množství mimoškolních aktivit – kroužky, tréninky apod. (na přetěžování žáků mimoškolními aktivitami upozorňují často také dětské psychologové). Čtvrtina žáků 4. ročníku a třetina žáků 8. ročníku se ve škole cítí být znevýhodněny oproti ostatním žákům, nejčastěji nižší odvahou obrátit se v případě obtíží na učitele (signál věnovat zvýšenou pozornost méně průbojným žákům). Polovina žáků 4. i 8. ročníků vidí cestu ke zlepšení výsledků přes kvalitnější pomůcky a zvýšení rozsahu využívání internetu ve výuce (sledování vybavenosti škol a používání pomůcek ve výuce, podpora využívání internetu ve výuce). Pro ověřování výsledků vzdělávání preferují žáci 4. i 8. ročníků hodnocení projektů a skupinových prací, tedy komplexních aktivit rozvíjejících také důležité osobnostní dovednosti (sledování šíře škály používaných hodnotících nástrojů ve výuce).

Přínejmenším u dvou dotazovaných okruhů byla prokázána poměrně silná korelace s výsledky žáků v testu. Prvním z nich (platným pro 8. ročník) je podíl samostatné a badatelské činnosti ve výuce a dávání učiva do souvislosti s každodenním životem. Žáci, kteří uvedli,

že se s badatelskými aktivitami, případně se spojováním učiva s reálným životem setkávají jen výjimečně, dosáhli v testu přírodovědné gramotnosti významně horších výsledků než žáci, kteří se takovým aktivitám věnují alespoň občas. U žáků 4. ročníku výsledky žáků nejsilněji ovlivňuje deklarovaná četnost práce s dalšími tištěnými materiály (mimo učebnice). Druhým významným faktorem shodným pro 4. i 8. ročník je, jak žáci vnímají klima třídy. Zřetelně lepších výsledků dosáhli v agregované podobě žáci, kteří klima třídy hodnotí jako přátelské a kooperativní souběžně s tvrzením, že známky nepovažují za to hlavní, kvůli čemu do školy chodí. Uvedená zjištění podtrhují význam, který klima třídy (školy) a vnitřní motivace žáků mají pro efektivní vzdělávání.

Také mezinárodní šetření naznačují vliv těchto faktorů na výsledky žáků. V České republice se podle zjištění projektu OECD PISA od roku 2003 do roku 2012 významně zhoršil jak index vztahu žáků ke škole, tak index sounáležitosti žáků se školou. Ve stejném období se významně zhoršily také výsledky žáků v matematice a Česká republika se ze skupiny zemí s nadprůměrnými výsledky dostala do skupiny zemí s výsledky podprůměrnými.

2.3.2 Celkové výsledky vzdělávání žáků

Při inspekční činnosti jsou hodnoceny individuální a skupinové výsledky vzdělávání žáků a celkové výsledky vzdělávání školy zejména na základě průběžného školního hodnocení výsledků žáků a sledování jejich celkové úspěšnosti. Velmi nízký byl počet žádostí o přezkoumání výsledků – pouze v 5 % škol.

V základních školách převažovalo nadále hodnocení žáků zaměřené na sumativní výsledky, i když lze sledovat určitý posun směrem k formativnímu hodnocení, které poskytuje individuální podporu a přispívá k rozvoji jednotlivce.

V uzavřeném školním roce prospělo 98 % žáků inspektovaných základních škol, z toho s vyznamenáním 59,2 %. Neprospělo 1,8 % žáků, z toho 42,4 % z více než 2 předmětů. Velmi nízký byl počet neklasifikovaných žáků, a to pouze 0,2 % z žáků celkem. Opravnou zkoušku konalo 1,1 % žáků, z nich u opravné zkoušky však neprospělo 39 % žáků. Z neprospívajících žáků neprospělo z českého jazyka 43,6 % a z matematiky 53,1 % žáků.

Co se týká prospěchu v cizích jazycích, z anglického jazyka neprospělo 0,6 % žáků, kteří se jej učili, z jiného cizího jazyka neprospělo 0,5 % žáků. Školy nejčastěji jako cizí jazyk (jiný než anglický) vyučovaly německý jazyk (93,2 %) a ruský jazyk (34,3 %). Alespoň jeden jiný cizí jazyk než anglický se ve školním roce 2012/2013 vyučoval v necelých 60 % škol.

V 1. ročníku základní školy neprospělo 1,4 % žáků (z českého jazyka 1,3 % a z matematiky 0,9 %). Žáci v 1. ročníku neprospěli přibližně v 20 % škol.

Výsledky žáků v České republice je možné hodnotit též prostřednictvím mezinárodních standardizovaných testů. V prosinci 2013 byly zveřejněny výsledky projektu PISA týkající se matematické, čtenářské a přírodovědné gramotnosti, v dubnu výsledky v oblasti řešení problémů a v červenci v oblasti finanční gramotnosti.

V oblasti přírodovědné gramotnosti se v období od roku 2009 výsledek českých žáků zlepšil, v roce 2012 byl opět nadprůměrný a srovnatelný s výsledkem z roku 2006. Rozdíl mezi výsledky českých chlapců a dívek lze považovat za nevýznamný. Ve volitelné oblasti řešení problémů se čeští žáci zařadili mezi žáky s nadprůměrnými výsledky, stejně jako ve volitelné oblasti finanční gramotnosti.

Ve školách, které ČŠI hodnotila jako standardní či jako příklad dobré praxe (96,8 %), vedení školy na základě získaných informací vztahujících se k výsledkům vzdělávání žáků stanovilo strategie k jejich zkvalitňování a přijímalo opatření podporující rozvoj individuality každého žáka. Takové školy sledovaly a pravidelně vyhodnocovaly adaptaci v 1. ročníku, při přechodu z nižšího na vyšší stupeň základního vzdělávání a úspěšnost svých žáků při přijímání do středního vzdělávání a jejich adaptaci. Do této oblasti patří také oblast prevence a řešení případů školní neúspěšnosti a přijímání účinných opatření k nápravě zjištěných nedostatků. Školy, které dosahují dobrých výsledků, mají zpravidla zájem své výsledky veřejně prezentovat.

Závěry

V polovině oblastí posuzovaných na čtyřbodové škále kritérií pro hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání došlo oproti předchozímu školnímu roku k mírnému zlepšení (ubýlo škol s riziky, více škol se tak posunulo k požadovanému stavu).

Celkově nejlépe hodnocenou oblastí v základních školách bylo již tradičně partnerství (např. se zákonnými zástupci žáků, různými organizacemi a dalšími školami v regionu), které dlouhodobě vykazuje vysokou úroveň. Velmi dobře byla posuzována také účinná podpora rozvoje osobnosti žáků. V obou uvedených kritériích bylo jako nadstandardní označeno téměř 8 % škol. Kvalitativní posun nastal také v materiálních podmínkách škol, zde se dlouhodobě pozitivně projevuje vliv realizace projektu EU peníze školám, který školy využily zejména ke zlepšení svého materiálního vybavení. Materiální předpoklady škol se staly třetí nejlépe hodnocenou oblastí hodnocení ČŠI ve školním roce 2013/2014. Ke zlepšení došlo také v efektivitě organizace vzdělávání, kde podíl škol hodnocených jako nadstandardní vzrostl o 1,8 %.

Meziroční srovnání potvrdilo, že nejproblematictější oblastí hodnocení zůstává kvalita školních vzdělávacích programů, ve srovnání s předchozím školním rokem se mírně navýšil počet škol se ŠVP s odstranitelnými riziky (z 12,3 % na 13,5 %), jako nadstandardní bylo hodnoceno pouze 1,1 % ŠVP.

Pozitivní zjištění v podmínkách, průběhu a výsledcích základního vzdělávání

- Vzdělávací nabídka v oblasti základní škol je stálá, změny v síti škol byly jen minimální. V souvislosti s demografickým vývojem došlo k nárůstu počtu žáků na 1. stupni a zastavení poklesu žáků na 2. stupni ZŠ.
- Přetrvává trend zlepšování celkové úrovně školních vzdělávacích programů pro základní vzdělávání.
- Byla zaznamenána bezproblémová realizace změn ŠVP v souvislosti s revizí RVP (začlenění nových témat, úpravy ve vzdělávacím obsahu vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace, povinné zavedení dalšího cizího jazyka).
- Podíl kvalifikovaných pedagogických pracovníků se na obou stupních ZŠ oproti předchozímu školnímu roku mírně zvýšil.
- Zlepšení vybavenosti škol především v oblasti ICT, zvyšuje se četnost využívání moderních technologií, a to i mimo vlastní výuku informatiky. Významně se zde projevil pozitivní vliv realizace projektu EU peníze školám, zvýšily se kompetence pedagogů ve využívání ICT.
- Žáci 4. a 8. ročníku prokázali při realizovaném výběrovém ověřování výsledků vzdělávání žáků (vzdělávací oblast Člověk a jeho svět – 4. ročník, přírodovědná a jazyková gramotnost – 8. ročník) dobrou úroveň dosažení výstupů RVP ZV.
- Základní školy hodnotí úroveň přírodovědné a sociální gramotnosti žáků, většina se zabývá také přijímáním vhodných opatření k jejich rozvoji, která jsou uplatňována například vyučovacími předměty.
- Významnou pozornost věnují školy adaptaci žáků 1. ročníku, v této oblasti volí účinné postupy a úzce spolupracují s mateřskými školami, z nichž děti do ZŠ přicházejí.
- Školy věnují významnou pozornost zvyšování úrovně poskytování informací směrem k zákonným zástupcům žáků, veřejnosti a dalším partnerům, často za přispění moderních ICT (důraz na prezentaci prostřednictvím webových stránek školy, využívání elektronické žákovské knížky).

Negativní zjištění v podmínkách, průběhu a výsledcích základního vzdělávání

- Přestože se úroveň ŠVP celkově zvyšuje, stále přetrvávají nedostatky ve zpracování učebních osnov jednotlivých vyučovacích předmětů (rozpracování očekávaných výstupů a učiva).
- Přetrvává trend absence vedení žáků k sebehodnocení a vzájemnému hodnocení ve výuce, tyto formy jsou do vzdělávacích aktivit žáků zařazovány spíše výjimečně či sporadicky. Přetrvávají nedostatky v zajištění důsledné individuální podpory žáků se ŠVP a v zavedení vhodných opatření s cílem vyrovnat jejich zdravotní či sociální znevýhodnění.
- Nadále chybí ve školách „specialisté“ (školní speciální pedagogové, školní psychologové). Jejich zvýšená činnost ve školách byla zaznamenána v souvislosti s realizací projektu EU peníze školám, nicméně po jeho ukončení školám často chybí finanční prostředky k jejich zajištění. Není tak zajištěna dostatečná podpora pro inkluzivní vzdělávání.
- Analýza žakovských dotazníků, které byly součástí výběrového ověřování výsledků vzdělávání žáků 4. a 8. ročníku, prokázala, že nemalá část žáků nemá ambici zlepšovat své vzdělávací výsledky (pětina žáků 8. ročníku a třetina žáků 4. ročníku). To rovněž odpovídá výsledkům realizovaných mezinárodních šetření.
- I ve školním roce 2013/2014 bylo zaznamenáno, že u desetiny hodnocených škol byly zjištěny závažné nedostatky v oblasti jejich řízení.
- Došlo k mírnému zvýšení počtu školních úrazů.
- Pouze u třetiny škol je zajištěn bezbariérový přístup žáků, jen minimum škol má jeho vybudování začleněno mezi priority rozvoje v materiální oblasti.

Doporučení pro základní vzdělávání

- Realizovat cílenou podporu zaměřenou na ředitele, kteří v manažerských dovednostech nedosahují požadované úrovně.
- Důsledně se věnovat vytváření příznivého klimatu ve škole, průběžně jeho vývoj sledovat a vyhodnocovat s využitím existujících nástrojů.
- Zaměřit pozornost v dalším vzdělávání i na zástupce ředitelů škol, vedoucí předmětových komisí, metodiky a další osoby, na něž ředitelé škol zpravidla delegují část pravomocí v oblastech řízení pedagogického procesu.
- Podporovat v plánech dalšího vzdělávání jednotlivých škol komplexnější formy zaměřené na rozvoj předmětových a oborových didaktik. Zaměřit se na problematiku vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí mimořádně nadaných.
- Podpořit školy v zapojení do skupinových činností (síťování pedagogů, inovativní aktivity) se společnou reflexí a vyhodnocením.
- Zaměřit se na úrovni školy na metodickou podporu začínajících pedagogů. Je žádoucí vytvořit pro ně strukturovaný program pro zaškolení v začátku jejich pedagogické praxe. Jeho součástí by měl být kontinuální dohled zkušeného pedagoga, který bude po stanovenou dobu předávat své zkušenosti a znalosti (mentoring).
- Využít elektronické platformy InspIS ŠVP pro tvorbu a úpravy školních vzdělávacích programů, InspIS SET pro formativní a sumativní hodnocení žáků a InspIS PORTÁL pro komunikaci s veřejností.

3 Střední vzdělávání a vzdělávání v konzervatořích

3.1

Podmínky středního vzdělávání

3.1.1 Žáci ve středním vzdělávání

Střední školy v České republice poskytují střední vzdělání (bez výučního listu i bez maturitní zkoušky), střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou. Vzdělávací programy realizované ve středním vzdělávání patří podle mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED do skupiny 2 (nižší sekundární vzdělávání – obory praktické školy), do skupiny 3 (vyšší sekundární vzdělávání – obory gymnázií, obory středního vzdělání, obory středního vzdělání ukončené maturitní zkouškou, obory středního vzdělání s výučním listem, obory konzervatoří) a do skupiny 4 (postsekundární neterciární vzdělávání – nástavbové studium, zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou, pomaturitní studium ve školách s právem státní jazykové zkoušky). Realizace postsekundárního neterciárního vzdělávání přispívá k lepší uplatnitelnosti absolventů na trhu práce a podporuje celoživotní učení. Absolventi středních škol mohou pokračovat v navazujícím terciárním vzdělávání (vyšší odborné a vysokoškolské vzdělávání). V mezinárodním srovnání¹ zaujímá ČR mezi zeměmi sdruženými v OECD první místo v podílu dospělé populace ve věku 25–64 let s alespoň vyšším sekundárním vzděláním (92 %). V případě mladých ve věku 25–34 let je tento podíl ještě vyšší, a to 94 %.

Ke střednímu vzdělávání jsou přijímáni žáci, kteří splnili povinnou školní docházku nebo úspěšně ukončili základní vzdělávání před splněním povinné školní docházky. Podle statistiky MŠMT bylo ve školním roce 2013/2014 ve středním vzdělávání celkem 448 792 žáků, celkový počet žáků v souvislosti s demografickým vývojem meziročně poklesl o 4,7 %. Ke každoročnímu poklesu žáků ve středním vzdělávání dochází již od školního roku 2005/2006, celkový pokles dosahuje 22,3 %.

Tabulka 24

Žáci ve středním vzdělávání

Sledovaný parametr ČR	2011/2012	2012/2013	2013/2014	Trendy
Počet žáků v SŠ	501 220	470 754	448 792	-
Podíl žáků v oborech gymnázií (v %)	26,9	27,8	28,6	+
Podíl žáků v oborech s maturitní zkouškou (v %) – bez nástavbového studia	71,4	71,8	71,9	+
Podíl žáků se zdravotním postižením* (v %)	3,8	4,1	4,4	+
Počet nově přijatých žáků do 1. ročníku – bez nástavbového studia	128 543	121 583	120 053	-
Podíl nově přijatých žáků do 1. ročníku oborů s maturitní zkouškou (v %)	58,9	59,4	60,7	+
Počet absolventů	106 816	101 055	-	-
Podíl absolventů oborů s maturitní zkouškou – bez nástavbového studia	65,9	67,7	-	+
Počet cizinců v SŠ	8 852	9 024	9 147	+

*Pouze v denní formě vzdělávání.

¹ MŠMT. České školství v mezinárodním srovnání. 2014.

Podíl žáků se zdravotním postižením v denní formě vzdělávání (4,4 %) se v posledních dvou školních rocích mírně zvyšoval. Pokračuje trend zvyšování počtu vzdělávaných cizinců, avšak tempo růstu jejich počtu se snižuje. Ve školním roce 2013/2014 bylo ve středních školách zapsáno celkem 9 147 žáků-cizinců (oproti školnímu roku 2010/2011 navýšení o 689 žáků). Nadále dochází k mírnému nárůstu podílu žáků v oborech vzdělání s maturitní zkouškou (71,9 %) na úkor oborů vzdělání s výučním listem.

Ve středních školách, které ČŠI ve školním roce 2013/2014 navštívila, bylo zapsáno ke vzdělávání 88 991 žáků.

3.1.2 Síť škol zajišťujících střední vzdělávání

Přístup ke střednímu vzdělávání je v ČR na vysoké úrovni. Převaha nabídky studijních míst nad poptávkou vyžaduje vzhledem k demografickému vývoji optimalizaci sítě středních škol a struktury oborů vzdělání. Optimalizační projekty avizované a zatím jen částečně realizované nejvýznamnějším zřizovatelem, tj. kraji, vyvolávají nejistotu ve školách i veřejnosti.

Tabulka 25

Naplněnost středních škol (bez škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami)

Kraj	Ukazatele	2012/2013	2013/2014
Hl. m. Praha	Počet škol	176	175
	Počet žáků	63 286	60 955
	Průměr počtu žáků na školu	359,6	348,3
	Průměrné naplnění kapacity (v %)	68,3	67,8
Středočeský	Počet škol	139	135
	Počet žáků	42 618	41 279
	Průměr počtu žáků na školu	306,6	305,8
	Průměrné naplnění kapacity (v %)	59,6	58,7
Jihočeský	Počet škol	82	81
	Počet žáků	30 344	28 871
	Průměr počtu žáků na školu	370,0	356,4
	Průměrné naplnění kapacity (v %)	66,1	63,3
Plzeňský	Počet škol	51	52
	Počet žáků	23 236	22 431
	Průměr počtu žáků na školu	455,6	431,4
	Průměrné naplnění kapacity (v %)	64,6	61,8
Karlovarský	Počet škol	35	35
	Počet žáků	12 610	11 854
	Průměr počtu žáků na školu	360,3	338,7
	Průměrné naplnění kapacity (v %)	62,2	59,5
Ústecký	Počet škol	79	80
	Počet žáků	37 523	35 617
	Průměr počtu žáků na školu	475,0	445,2
	Průměrné naplnění kapacity (v %)	61,5	58,6
Liberecký	Počet škol	48	48
	Počet žáků	17 352	16 516
	Průměr počtu žáků na školu	361,5	344,1
	Průměrné naplnění kapacity (v %)	61,8	58,8

Královéhradecký	Počet škol	71	70
	Počet žáků	25 485	24 171
	Průměr počtu žáků na školu	358,9	345,3
	Průměrné naplnění kapacity (v %)	61,9	59,7
Pardubický	Počet škol	70	68
	Počet žáků	22 847	21 940
	Průměr počtu žáků na školu	326,4	322,6
	Průměrné naplnění kapacity (v %)	65,9	65,0
Vysočina	Počet škol	65	64
	Počet žáků	23 727	22 663
	Průměr počtu žáků na školu	365,0	354,1
	Průměrné naplnění kapacity (v %)	62,6	61,6
Jihomoravský	Počet škol	110	108
	Počet žáků	51 420	48 314
	Průměr počtu žáků na školu	467,5	447,4
	Průměrné naplnění kapacity (v %)	66,1	63,2
Olomoucký	Počet škol	80	79
	Počet žáků	29 544	28 234
	Průměr počtu žáků na školu	369,3	357,4
	Průměrné naplnění kapacity (v %)	65,5	62,7
Zlínský	Počet škol	63	60
	Počet žáků	26 495	24 804
	Průměr počtu žáků na školu	420,6	413,4
	Průměrné naplnění kapacity (v %)	65,3	65,2
Moravskoslezský	Počet škol	133	130
	Počet žáků	56 994	53 697
	Průměr počtu žáků na školu	428,5	413,1
	Průměrné naplnění kapacity (v %)	63,3	62,3
ČR	Počet škol	1 202	1 185
	Počet žáků	463 301	441 346
	Průměr počtu žáků na školu	385,4	372,4
	Průměrné naplnění kapacity (v %)	64,1	62,4

Střední vzdělávání je v České republice realizováno ve středních školách, to znamená v gymnáziích, ve středních odborných školách, středních odborných učilištích a v konzervatořích, v denní, večerní, dálkové, distanční a kombinované formě vzdělávání. Pro žáky se zdravotním postižením, které pro účely školského zákona zahrnuje mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování, jsou zřízeny speciální střední školy.

Ve školním roce 2013/2014 bylo ve školském rejstříku zapsáno 1 331 středních škol (v meziročním srovnání pokles o 1,2 %), z toho bylo 146 speciálních a 366 gymnázií (ve srovnání se školním rokem 2012/2013 o 3 méně). Nástavbové studium realizovalo 381 středních škol (v meziročním srovnání o 19 méně). Umělecké vzdělávání realizovalo 18 konzervatoří.

Minimálně se mění struktura zřizovatelů středních škol, nejvýznamnějším zřizovatelem byly kraje (69,6 %), podíl soukromých škol byl 23 % a podíl církevních škol 2,8 %.

Školy ve středním vzdělávání

Sledovaný parametr ČR	2011/2012	2012/2013	2013/2014	Trendy
Počet SŠ celkem	1393	1347	1331	-
Podíl veřejných škol (v %)	74,3	74,0	74,2	+
Podíl soukromých škol (v %)	23,0	23,2	23,0	-
Podíl církevních škol (v %)	2,7	2,7	2,8	+
Počet tříd v SŠ*	20 400	19 440	18 823	-
Podíl tříd v oborech středního vzdělání	1,3	1,3	1,4	+
Podíl tříd v oborech středního vzdělání s výučním listem	25,2	25,3	25,8	+
Podíl tříd v oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou	73,5	73,4	72,8	-

* V denní formě vzdělávání.

Ve vzorku 245 středních škol hodnocených ČŠI ve školním roce 2013/2014 bylo 98 gymnázií (40 %), 124 středních odborných škol (50,6 %), 20 středních škol poskytujících střední odborné a gymnaziální vzdělávání (8,2 %) a 3 konzervatoře (1,2 %). V navštívených školách bylo posuzováno a hodnoceno 81,2 % oborů vzdělání z celkového počtu vyučovaných oborů vzdělání.

3.1.3 Školní vzdělávací programy ve středním vzdělávání

MŠMT vydalo postupně pro všechny obory ve středním vzdělávání uvedené v soustavě oborů vzdělání rámcové vzdělávací programy (celkem 282). Školy jsou povinny postupovat podle vydaných RVP, tj. zpracovat ŠVP a zahájit výuku nejpozději do dvou let od vydání příslušného RVP, a to s účinností od 1. ročníku.

1. vlna (červen 2007) – 62 RVP + RVP pro gymnázia (vyšší stupeň gymnázia) + RVP pro gymnázia se sportovní přípravou
2. vlna (květen 2008) – 82 RVP
3. vlna (květen 2009) – 82 RVP
4. vlna (duben 2010) – 49 RVP
5. vlna (červenec 2012) – 4 RVP
6. vlna (listopad 2012) – 2 RVP

Ve školním roce 2013/2014 zbývalo pouze posledních šest oborů vzdělání, ve kterých ještě nebyla zahájena výuka podle ŠVP. ČŠI od roku 2009 prováděla ve středním vzdělávání (gymnaziálním i odborném) komparativní analýzy souladu ŠVP s příslušnými RVP a školám poskytovala průběžnou zpětnou vazbu. Ve školním roce 2012/2013 bylo dokončeno systematické posuzování souladu ŠVP s RVP, takže nejméně jednou komparací prošly všechny ŠVP, podle kterých se ve školách vyučovalo. Ve školním roce 2013/2014 již byly komparace prováděny pouze v souvislosti s realizovanou inspekční činností. Přestože střední školy mají několikaleté zkušenosti s tvorbou a realizací ŠVP, stále mnozí pedagogičtí pracovníci nepovažují jejich existenci za přínos pro vzdělávání. Školy postupně zapracovávají do ŠVP změny, které vyplývají z dosavadních zkušeností s jejich realizací. Vznikají nové verze ŠVP, takže se stává, že žáci různých ročníků stejného oboru vzdělání se učí podle rozdílných verzí ŠVP, ve kterých je často velmi obtížné se orientovat (průběžně prováděné úpravy v průběhu vzdělávání bez přesné evidence různých verzí, nepřehledné uspořádání úprav, různě formulované doplňky ŠVP). Při takto prováděných změnách hrozí nebezpečí nesplnění závazných výstupů ze vzdělávání. Přetrvávají problémy škol, které prošly slučovacím procesem a musí své

ŠVP sladovat s podmínkami sloučeného subjektu. Proces harmonizace ŠVP je nejobtížnější ve velkých školách s více než 10 obory vzdělání.

Z důvodu klesajícího počtu žáků školy stále častěji vytvářejí třídy složené z žáků různých oborů vzdělání.

Tabulka 27

Soulad oblastí ŠVP s příslušnými RVP ve středním odborném vzdělávání (v %)

Oblast ŠVP		2011/2012 1 142 ŠVP	2012/2013 2 067 ŠVP	2013/2014 528 ŠVP	Trend
Formální náležitosti ŠVP	Profil absolventa	88,2	83,6	92,6	+
	Charakteristika ŠVP	63,7	54,5	72,2	+
Obsahové náležitosti ŠVP	Učební plán	77,1	69,5	79,7	+
	Rozpracování obsahu vzdělávání v RVP do ŠVP	85,8	77,2	82,4	+
	Učební osnovy	73,1	63,3	78,0	+
	Popis zajištění výuky	87,8	88,0	93,9	+
	Spolupráce s partnery	93,7	91,6	95,8	+
	Celkový soulad ŠVP s RVP	59,2	46,7	67,8	+

Ve školním roce 2013/2014 ČŠI provedla celkem 528 posouzení souladu ŠVP s příslušnými RVP v odborném vzdělávání a 106 posouzení souladu ŠVP s RVP pro gymnaziální vzdělávání. V meziročním srovnání došlo ve středním odborném vzdělávání ve všech sledovaných ukazatelích ke zlepšení, často velmi výraznému. Celkově bylo v souladu s příslušnými RVP 67,8 % posuzovaných ŠVP. Pozitivním zjištěním je, že k významnému zlepšení došlo i v oblastech, které jsou pro úspěšné naplnění profilu absolventa nejdůležitější, tzn. v učebních plánech (o 10,2 %) a v učebních osnovách (o 14,7 %). Dlouhodobě k nejslabším stránkám zpracovaných ŠVP patří obecně charakteristika ŠVP a z ní zejména charakteristika obsahu a formy závěrečné zkoušky nebo profilové části maturitní zkoušky, podmínky přijímání ke vzdělávání, organizace, forma a obsah přijímacího řízení, kritéria přijetí uchazeče ke vzdělávání, zabezpečení výuky žáků se sociálním znevýhodněním a způsoby a kritéria hodnocení žáků.

V gymnaziálním vzdělávání sice došlo v některých částech ŠVP k dílčímu zhoršení, ale celkově je v gymnáziích ve srovnání se středními odbornými školami o 13,7 % více ŠVP v souladu s příslušnými RVP. Základní příčinou je diametrálně odlišná náročnost zpracování ŠVP, zatímco v gymnáziích zpracovávají ŠVP podle dvou základních RVP (pro základní vzdělávání u nižšího stupně gymnázia a pro vyšší gymnázium), ve středních odborných školách je vyučováno mnoho oborů vzdělání s různými RVP (někdy i více než 30). Pro koordinátory ŠVP a pro vedení škol je velmi náročné provádět účinnou kontrolu i vzhledem k tomu, že pro jeden obor vzdělání existuje ve škole často více verzí ŠVP, podle kterých se učí v různých ročnících.

Soulad oblastí ŠVP s RVP pro gymnázia (v %)

Oblast ŠVP		2011/2012 34 ŠVP	2012/2013 46 ŠVP	2013/2014 106 ŠVP	Trend
Formální náležitosti ŠVP	Charakteristika školy v ŠVP	97,1	97,8	99,1	+
	Charakteristika ŠVP	82,4	80,4	88,0	+
Obsahové náležitosti ŠVP	Učební plán	88,2	91,3	87,0	-
	Učební osnovy	73,5	84,8	83,3	-
	Pravidla pro hodnocení žáků	97,1	97,8	97,2	-
	Vlastní hodnocení školy	94,1	100	96,3	-
Celkový soulad ŠVP s RVP		70,6	71,7	81,5	+

3.1.4 Prostorové, materiální a ekonomické podmínky středního vzdělávání

Činnost všech středních škol je zajišťována především finančními prostředky poskytnutými ze státního rozpočtu formou neinvestičních výdajů na přímé náklady na vzdělávání (18,6 % z veřejných zdrojů na školství). Významným ekonomickým zdrojem pro zkvalitnění podmínek vzdělávání jsou projektové aktivity realizované za finanční podpory Evropské unie (92,8 % SŠ), krajů (58,3 % SŠ), MŠMT (53,8 % SŠ), případně měst a obcí (25,6 % SŠ). Ekonomická stabilita škol je podporována i doplňkovou činností (např. ubytovací služby, služby pro veřejnost, pořádání odborných kurzů, školení a jiné vzdělávací akce včetně lektorské činnosti). Ekonomický přínos pro školy představuje i spolupráce se zaměstnavateli (studijní materiály, vzdělávání pedagogů, pomůcky, technické prostředky včetně výpočetní techniky, zajištění praktického vyučování). Vícezdrojové financování je v současných podmínkách výkonového (normativního) financování pro střední školy existenční nezbytností.

Ve školním roce 2013/2014 pokračovala realizace plošného projektu (týká se všech krajů kromě hlavního města Prahy) EU peníze středním školám z operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Získané prostředky školy nejčastěji využívají na inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (tvorba digitálních učebních materiálů), na modernizaci vybavení počítačovou a prezentační technikou (včetně wi-fi připojení) a další vzdělávání pedagogických pracovníků.

V květnu 2014 probíhalo inspekční elektronické zjišťování, jehož jedním z témat byla vybavenost středních škol s maturitními obory prostředky ICT. Z výsledků vyplývá, že střední školy mají nejčastěji k dispozici dvě učebny připojené k internetu (28,1 %). Necelá třetina škol disponuje 31–50 počítači s operačním systémem Microsoft Windows. Průměrně připadá na jednu střední školu 65 počítačů s operačním systémem Microsoft Windows. Celkem 78,3 % středních škol umožňuje svým žákům připojení vlastních zařízení (notebooky, tablety) k internetu. Více než polovina středních škol má bezdrátovým internetovým připojením pokryté téměř všechny běžně přístupné prostory.

Na podporu odborného vzdělávání se 49,6 % sledovaných oborů středních odborných škol zapojilo do rozvojových programů MŠMT a 42,7 % do rozvojových programů zřizovatele.

Finanční podmínky umožňovaly 97,1 % navštívených středních škol úspěšné plnění školních vzdělávacích programů.

Ve středním odborném vzdělávání byly sledovány také způsoby finanční pomoci žákům od zřizovatelů a školy. Nejčastějšími formami jsou příspěvky na pracovní oděv (52,8 % SŠ, 34,8 % zřizovatelů), na stravu (19,6 % SŠ, 22 % zřizovatelů), na dopravu (2,5 % SŠ, 25,5 % zřizovatelů), prospěchové stipendium (19 % SŠ, 21,3 % zřizovatelů) a motivační stipendium (19,6 % SŠ, 12,8 % zřizovatelů).

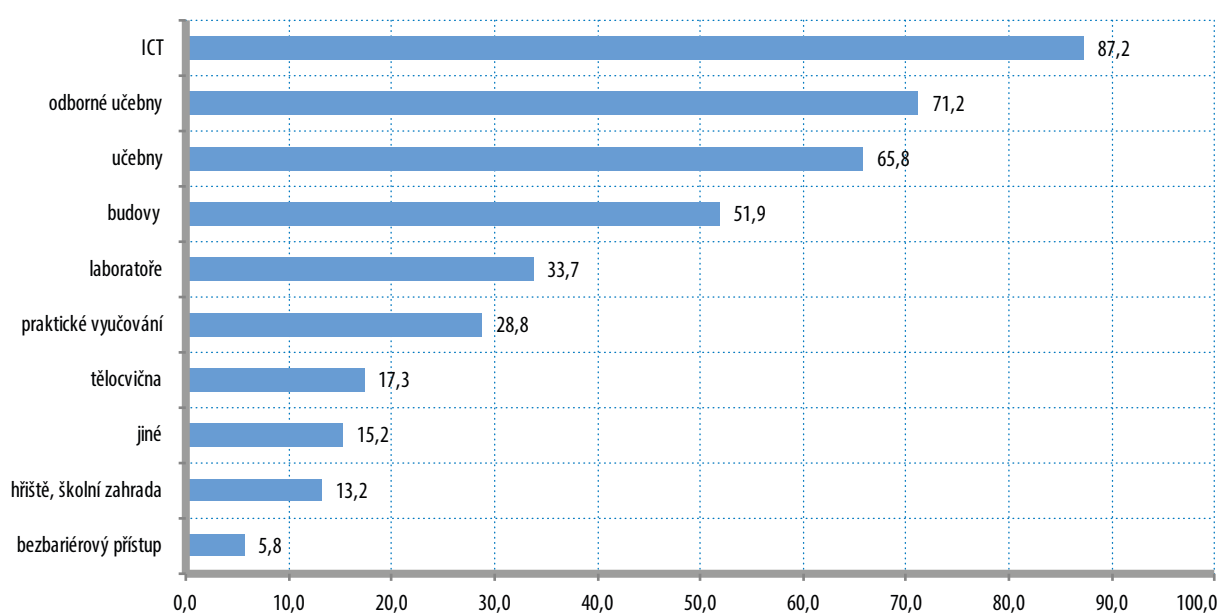

Ve srovnání s předešlým školním rokem zjistila ČŠI ve středních školách zhoršení v materiálních podmínkách vzdělávání. Celkem 86,7 % škol mělo materiální a technické zázemí na požadované úrovni (pokles o 1,5 %), nadstandardní vybavení mělo 7,9 % navštívených škol (pokles o 2,0 %), rizika se v této oblasti vyskytovala u 4,1 % škol (nárůst o 2,6 %).

Akce investičního charakteru byly ve školách zaměřeny zejména na vybavení prostředky ICT (87,2 % středních škol), na výstavbu, vybavení, případně rekonstrukci odborných učeben (71,2 % středních škol), kmenových učeben (65,8 % středních škol) a rekonstrukci budov (51,9 %).

Graf 10

Materiální rozvoj ve středním vzdělávání (v %)

V pohospitačních rozhovorech se 90,2 % pedagogických pracovníků vyjádřilo, že ve škole je dostatek vyučovacích pomůcek, 94,8 % pedagogů vyslovalo spokojenost s pracovním zázemím pro pedagogické pracovníky a u 89,8 % učitelů převažovala celková spokojenost s materiálně-technickým vybavením. V uvedených indikátorech spokojenosti nejsou významné rozdíly mezi gymnázii a středními odbornými školami.

Podle vyjádření ředitelů v dotazníkovém šetření projektu PISA jsou české střední školy v mezinárodním srovnání dobře materiálně vybaveny.

3.1.5 Řízení středních škol

V navštívených školách se sice snížil v porovnání s předchozím školním rokem počet vedoucích pedagogických pracovníků na 7 %, tedy poklesl o 1,4 %, avšak v průměru pracoval na jednu školu stejný počet vedoucích pracovníků, a to v průměru 2,7 na 1 školu. Tato skutečnost má přímou souvislost s optimalizací sítě středních škol.

Ve školním roce 2013/2014 se v porovnání s předchozím školním rokem zvýšil počet škol, ve kterých byla zjištěna dílčí rizika v řízení škol na 9,9 % (nárůst o 2,3 %). Dílčí rizika, která se nově objevila v předchozím školním roce i u gymnázií, se rovněž zvýšila i v řízení gymnázií (7,3 %, tj. nárůst o 0,6 %). Možné příčiny zvýšení dílčích rizik v řízení škol spočívají v poměrně značné vytíženosti ředitelů činnostmi, které přímo nesouvisí s řízením škol v pedagogické oblasti. Naopak se v meziročním srovnání zvýšil podíl škol s příkladným hodnocením z 8 % na 9,1 %. Řízení středních škol bylo v 81 % škol na požadované úrovni.

Vzdělávání a školské služby byly poskytovány v rozsahu zápisu do školského rejstříku u 98,5 % středních škol. Z provedené inspekční činnosti vyplynul podnět k provedení další inspekce u 8,1 % středních škol, ve školách s řediteli do 2 let praxe u 14,5 % škol. V naprosté většině středních škol, kde byla ze strany ČŠI požadována nebo doporučena opatření k nápravě nebo zlepšení zjištěného stavu, byla tato opatření přijata, pouze u 0,8 % škol nebyla řediteli opatření realizována.

Na rozdíl od předchozího školního roku, kdy byla zaznamenána vzrůstající tendence, se v meziročním srovnání mírně snížil podíl ředitelů, kteří splňují předpoklady pro výkon funkce z 98,9 % na 96,7 % (ředitelé do 2 let praxe 87 %). Průměrný věk ředitelů středních škol 53 let se nezměnil, mírně se zvýšila jejich průměrná celková délka pedagogické praxe z 26,1 roku na 26,8 roku, rovněž průměrná délka praxe ve výkonu činnosti ředitele mírně vzrostla v důsledku snížení počtu nových ředitelů nastupujících do funkce z 10,4 roku na 10,6 roku. Na základě řádného konkurzního řízení bylo jmenováno 98 % ředitelů, oproti předchozímu školnímu roku to představuje nárůst 1,2 %, v kategorii ředitelů do 2 let praxe bylo jmenováno do funkce na základě řádného konkurzního řízení 95,1 % ředitelů.

Odborné a manažerské dovednosti ředitelů a jejich znalosti zůstávají většinou na velmi dobré úrovni. Dokládá to i jejich poměrně velká účast v kurzech a seminářích v rámci dalšího vzdělávání zaměřených na prohlubování odborné kvalifikace (89,5 % ředitelů). I ve školním roce 2013/2014 byl ve středních školách pozorován v důsledku přetrvávajícího vytížení ředitelů jinými agendami (ekonomické, organizační, správní, materiálně-technické) dlouhodobý trend přenášet kompetence k řízení a hodnocení kvality pedagogického procesu na zástupce ředitele nebo další členy vedení školy.

Ve školním roce 2013/2014 se ČŠI účastnila celkem 143 konkurzních řízení na ředitele škol poskytujících střední vzdělávání (ve 114 samostatných SŠ a ve 29 SŠ sloučených s VOŠ, ZŠ a MŠ²). V porovnání se školním rokem 2012/2013 došlo k mírnému nárůstu o 3 konkurzní řízení. Nejčastějším důvodem pro vyhlášení konkurzního řízení byl konec funkčního období ředitele školy (124). Důvodem 12 konkurzů byla rezignace ředitele. Ve 4 případech měl konkurz jiné důvody (např. uvolnění ředitele školy pro výkon jiné funkce) a ve 3 případech bylo důvodem odvolání ředitele z funkce.

Nejvíce konkurzů proběhlo v krajích Jihomoravském (19), Moravskoslezském (18) a Jihočeském (18) a naopak nejméně konkurzů bylo uskutečněno v krajích Karlovarském (4), Olomouckém (4) a Středočeském (6). Z celkového počtu konkurzů vyhlášených v SŠ bylo opakovaně vyhlášeno 6 konkurzů, a to z toho důvodu, že ředitel školy nebyl z konkurzního řízení jmenován.

Z počtu 118 přihlášených dosavadních ředitelů školy bylo znovu potvrzeno ve funkci 93 (65 % z celkového počtu konkurzů ve středních školách).

V organizaci a průběhu konkurzních řízení nebyly zjištěny závažnější nedostatky.

3.1.6 Personální podmínky středního vzdělávání

Podle statistiky MŠMT bylo ve středním vzdělávání 40 214,1 přepočteného pedagogického pracovníka (v meziročním srovnání pokles o 1 575), z toho byl podíl nekvalifikovaných 12,7 % (v meziročním srovnání nárůst o 0,5 %).

Personální podmínky byly v hodnocených školách v naprosté většině (88 % škol) na požadované úrovni (86,7 % ve školním roce 2012/2013). Oproti předchozímu období se nepatrně (o 0,7 %) zvýšil počet škol, které zajišťovaly příkladné personální podmínky pro vzdělávání žáků (7,9 % škol), a podíl škol s personálními riziky se snížil na 4,1 %, byl tedy o 2 % nižší než v předchozím školním roce. V gymnáziích se potvrdil dlouhodobý trend kvalitnějšího personálního zajištění oproti ostatním středním školám (91,6 % škol na požadované úrovni a 7,4 % dosáhlo příkladného hodnocení).

² Konkurzní řízení probíhala ve 22 SŠ sloučených s VOŠ, ve 4 SŠ sloučených se ZŠ a ve 3 SŠ sloučených se ZŠ a MŠ.

Naprostá většina pedagogických pracovníků ve středních školách byla v produktivním věku, nejvyšší počet pedagogů patřil do věkové skupiny 51 až 60 let (30,8 %) a dále do skupiny 41 až 50 let (29 %). Podíl pedagogických pracovníků v důchodovém věku v pedagogických sborech činil 6,6 % a v porovnání s podílem začínajících učitelů do 3 let praxe (6,4 %) je ve středních školách stále dostatečný prostor pro přirozenou generační obměnu. Průměrný věk pedagogických pracovníků zůstal ve srovnání s předchozím školním rokem na stejné úrovni a činil bezmála 46 let.

Průměrná délka pedagogické praxe učitelů ve sledovaných hodinách se v meziročním srovnání prodloužila o 1 rok a činila téměř 19 let. Podíl kvalifikovaných pedagogů v navštívených hodinách se v porovnání se školním rokem 2012/2013 zvýšil a dosáhl tak 92,2 %, stoprocentní kvalifikovanost je pouze v konzervatořích. Kvalifikaci pro výuku daného předmětu (aprobaci) splňovalo 86,9 % pedagogických pracovníků, přičemž nejnižší zastoupení (68,5 %) bylo zjištěno u středních škol poskytujících střední vzdělání s výučním listem, nejvyšší v konzervatořích (96,8 %) a v gymnáziích (93,3 %).

Zjištěná informační gramotnost pedagogů zůstává dlouhodobě velmi dobrá – 69 % pedagogů v úrovni znalostí ICT dosáhlo stupeň pokročilý, 8,8 % získalo specializaci a ve funkci koordinátora ICT pracovala bezmála 3 % pedagogů. Pozitivním trendem ve vztahu k uváděným znalostem je zvýšení využívání ICT přímo ve výuce. V porovnání s předchozím školním rokem se zvýšilo toto přímé využití o 5,1 % (ve školním roce 2012/2013 bylo využití ICT pozorováno v 39,9 % sledovaných hodin), přičemž již tradičně jednoznačně převažovalo použití ICT k jednoduchým prezentacím učiva, výrazně méně byly používány speciální softwarové aplikace s přímým nebo i nepřímým využitím žáky.

3.1.7 Podpora pedagogických pracovníků ve středním vzdělávání

V podpoře začínajícím pedagogickým pracovníkům pokračoval ve středních školách pozitivní trend zvýšené péče o začínající pedagogy. Většinou se jednalo o individuální podporu začínajících učitelů formou přidělení uvádějícího učitele – mentora (88,9 % škol), realizaci konzultací s vyučujícími stejných předmětů (78,4 % škol), účast na kurzech a seminářích v rámci dalšího vzdělávání (41,4 % škol) a jiné formy podpory (13,6 % škol).

Významnou formou podpory začínajících i zkušených pedagogů ve středních školách byly různé formy stáží a četné případy podpory mobility pedagogů na republikové i mezinárodní úrovni. Stáže byly obdobně jako v minulém období většinou zaměřeny na rozvoj praktických dovedností pedagogů a na inovace ve vzdělávacím procesu.

Zapojování pedagogických pracovníků do dalšího vzdělávání bylo poměrně vysoké a potvrdilo pozitivní trend z předchozích let (56,7 % pedagogů se ve školním roce 2012/2013 zúčastnilo alespoň jednoho vzdělávání v rámci DVPP).

Tabulka 29

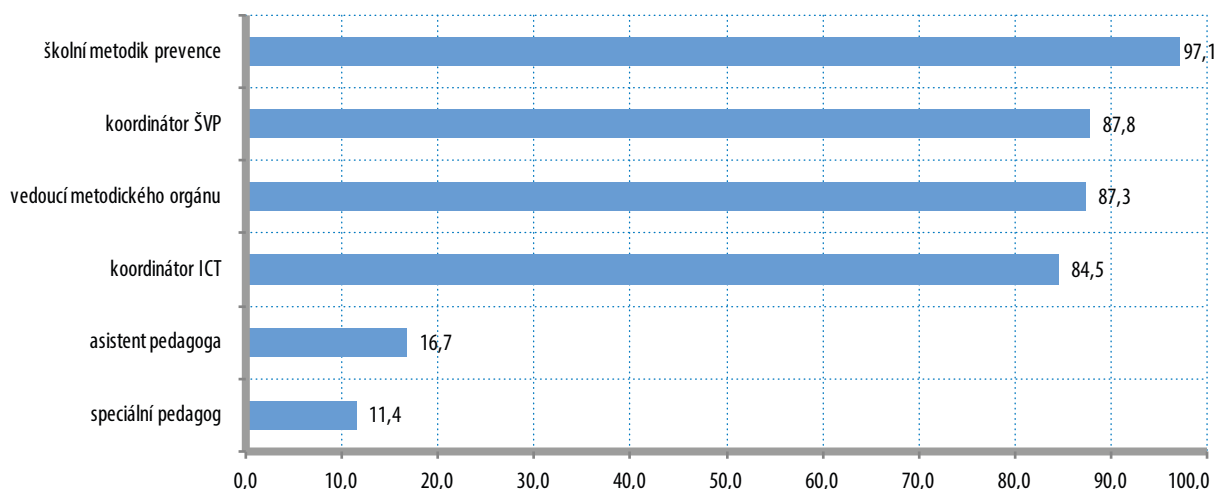
Zapojení škol do DVPP – podle § 1 vyhlášky č. 317/2005 Sb. (údaje v % za uzavřený školní rok)

Druhy DVPP	SŠ	GV	SOV
Studium ke splnění kvalifikačních předpokladů	59,6	39,8	73,2
Studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů	49,8	45,9	51,2
Studium k prohlubování odborné kvalifikace – kurzy a semináře DVPP	86,5	85,7	86,6
Školy, kde alespoň jeden PP se zúčastnil DVPP	98,4	99,0	97,6

Ve středních školách bylo stejně jako v minulém období nejvyšší zastoupení specialistů v oblasti výchovného poradenství, prevence sociálně patologických jevů a koordinace ŠVP. Zastoupení ostatních specialistů bylo ve srovnání s předchozím obdobím bez výraznějších změn.

Specializace pedagogických pracovníků v SV – podíl škol (v %)

3.1.8 Školní klima ve středním vzdělávání

Úroveň školního klimatu posuzovala Česká školní inspekce ve středních školách na základě dvanácti osvědčených indikátorů v oblasti hodnocení materiálního vybavení školy, personálního složení, mezilidských vztahů a kultury školy. Hodnocení školního klimatu ze strany ředitelů a pedagogických pracovníků se zásadně nelišilo, rovněž tak i hodnocení klimatu v jednotlivých typech středních škol bylo v naprosté většině podobné, jedinou výjimkou bylo odlišné hodnocení školního klimatu ve středních školách poskytujících střední vzdělání s výučním listem. Byl tedy potvrzen dlouhodobý trend celkové spokojenosti vedení škol a pedagogů s úrovní školního klimatu, odpovědi na otázky zjišťující stav sociálního klimatu většinou potvrzovaly absolutní nebo částečný souhlas s dobrou úrovní klimatu ve školách. Na rozdíl od zjištění z předchozího školního roku ke dvěma nejhůře hodnoceným otázkám sociálního klimatu patřila otázka na spravedlivý přístup učitelů k žákům a otázka na spokojenost s tím, co se žáci v jejich hodinách naučí. Ve středních školách poskytujících střední vzdělání s výučním listem byly nejhůře hodnoceny otázky na efektivní spolupráci školy s místní komunitou a na funkční spolupráci mezi školou a zákonnými zástupci žáků. Naopak největší spokojenost ve středních školách byla s úrovní spolupráce mezi kolegy a s bezproblémovou komunikací mezi vedením školy a učiteli.

V projektu PISA však bylo zjištěno, že žáci hodnotí školní klima spíše opačně. V České republice bylo navíc zjištěno druhé největší zhoršení indexu vztahu patnáctiletých žáků 1. ročníků SŠ ke své škole v rámci zemí OECD od roku 2003 do roku 2012. Index sounáležitosti se školou, který v projektu PISA vyjadřuje, do jaké míry považuje žák školu za přátelské prostředí, kde má i on sám svoje místo, je nejnižší mezi zeměmi OECD. Je tedy zřejmé, že vnímání klimatu školy řediteli a učiteli se od vnímání klimatu školy žáky diametrálně liší.

Školní klima v SŠ ve školním roce 2013/2014 (v %)

Školní klima – střední školy	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
Ve škole je k dispozici dostatek vyhovujících vyučovacích pomůcek	35,3	54,8	8,7	1,2
Ve škole převládá spokojenost s pracovním zázemím pedagogických pracovníků (kabinety, sborovna)	48,7	46,1	5,0	0,2
Ve škole převažuje celková spokojenost s materiálně-technickým vybavením školy	28,9	60,9	9,5	0,7
Učitelé jsou spokojeni s tím, co se žáci v jejich hodinách naučí	13,7	70,8	14,6	0,8
Žáci jsou motivováni k výuce, často se zapojují	24,6	64,6	10,5	0,2
Učitelé přistupují k žákům spravedlivě	49,4	38,0	9,6	2,9
Většina žáků respektuje autoritu učitele, učitelé a žáci spolu dobře vycházejí	45,5	52,7	1,6	0,2
Mezi kolegy převládá spolupráce	63,1	34,2	2,5	0,2
Komunikace mezi vedením školy a učiteli je bezproblémová	62,2	33,5	3,5	0,8
Učitelé a žáci usilují o dobré jméno školy	59,5	39,2	1,3	0,1
Spolupráce mezi školou a zákonnými zástupci žáků je funkční	43,4	50,4	5,6	0,6
Škola efektivně spolupracuje s místní komunitou	53,5	41,5	4,2	0,8

3.1.9 Školní systémy hodnocení a kontroly

Stejně jako v předchozím školním roce pokračoval i ve školním roce 2013/2014 trend velmi dobrého systematického hodnocení individuálních a skupinových výsledků vzdělávání žáků a nově také systémového hodnocení celkových výsledků vzdělávání školy. V 92,5 % navštěvených škol byly individuální a skupinové výsledky žáků vyhodnocovány na požadované úrovni, 6,7 % středních škol vyhodnocovalo individuální a skupinové výsledky žáků na příkladné úrovni (nárůst o 2,1 %) a pouze 0,8 % škol nevěnovalo této oblasti potřebnou pozornost (snížení o 1,5 %). Vyhodnocováním výsledků vzdělávání školy jako celku se zabývalo 90,4 % hodnocených středních škol na požadované úrovni a 8,4 % škol bylo v této oblasti vyhodnoceno jako příklad dobré praxe. Potřebnou pozornost této oblasti nevěnovalo 1,3 % středních škol.

V oblasti kontroly a hodnocení kvality výuky učitelů bylo zjištěno, že nejčastěji jejich výuku hodnotí a zpětnou vazbu jim poskytují ředitelé škol (92,7 %) a zástupci ředitele (86,9 %), a to vícekrát za rok v 55 % škol, jednou ročně v 38 % škol, méně než jednou za rok v 6,5 % škol. Kontrola a hodnocení kvality výuky učitelů nebyly prováděny pouze u jedné školy. Pozitivním trendem v poskytování zpětné vazby učitelům ke kvalitě jejich výuky je zvyšující se podíl vzájemných hospitací mezi učiteli (49 % hodnocených škol).

3.2

Průběh středního vzdělávání

3.2.1 Zajišťování rovných příležitostí při přijímání ke střednímu vzdělávání

Ve středním vzdělávání ČŠI zjistila rovný přístup při přijímání, v průběhu i při ukončování vzdělávání v 95,8 % škol (oproti předchozímu školnímu roku zhoršení o 1,5 %). Ve 3,8 % škol se vyskytla rizika, která bylo možné odstranit v dané lhůtě, v 0,4 % navštívených škol byl zjištěn krizový stav.

Převaha nabídky vzdělávacích míst nad poptávkou se v posledních letech promítala do průběhu přijímacího řízení, většina škol přijímala žáky bez přijímacích zkoušek. V návaznosti na neuspokojivé výsledky některých žáků při maturitních zkouškách doporučily některé kraje středním školám, které zřizují, aby do maturitních oborů konaly přijímací zkoušky formou testů od komerčních subjektů. Hranici úspěšnosti stanovovali ředitelé škol, takže většina škol přijala všechny žáky až do naplnění plánované kapacity bez ohledu na výsledek přijímací zkoušky.

Podíl nově přijatých žáků z celkového počtu žáků v navštíveném vzorku škol ve školním roce 2013/2014 byl 24,9 %. Počet nově přijatých žáků převyšoval o 12 % počet žáků, kteří v předchozím školním roce ukončili střední vzdělávání, ve středním odborném vzdělání byl tento rozdíl výraznější než v gymnáziích. Tato data jsou v rozporu s demografickým vývojem, avšak potvrzují negativní dopady změn oboru vzdělání a opakování ročníku.

V rámci projektu OECD PISA jsou od roku 2000 shromažďovány údaje o spravedlivosti vzdělávacích systémů jednotlivých zemí a o poskytování rovných vzdělávacích příležitostí žákům. Česká republika patří k zemím, kde jsou výsledky žáků silně závislé na jejich rodinném zázemí a kde vzdělávací systém funguje oproti jiným zemím OECD spíše selektivně. Selektivita českého vzdělávacího systému se projevuje silnou měrou zejména ve středních školách, kde byly shledány velké rozdíly ve výsledcích jednotlivých typů škol způsobené značnou měrou obdobným rodinným zázemím žáků, kteří se na těchto školách shromažďují. Již základní školy tedy nedostatečně kompenzují vliv rodinného zázemí znevýhodněných žáků a to se dále prohlubuje jejich segregací při vstupu na školy střední.

3.2.2 Adaptace žáků na první ročník středního vzdělávání

Adaptaci žáků 1. ročníku na podmínky středního vzdělávání ČŠI zjišťovala za předchozí uzavřený školní rok (2012/2013). Navštívené školy (237) vykazaly k 30. září 2012 v 1. ročníku vzdělávání 22 089 žáků. V průběhu školního roku odešlo do jiné střední školy 1 204, naopak přišlo 1 258 žáků. Nejčastějšími příčinami změny školy jsou vzdělávací problémy a nevhodně zvolený obor vzdělání. Výhodou velkých sloučených subjektů je možnost horizontální i vertikální prostupnosti v rámci jedné školy. Střední školy pro úspěšnou adaptaci žáků při přechodu ze základního do středního vzdělávání nejčastěji nabízejí individuální konzultace (84,7 %), prohlídku školy (83 %), adaptační, seznamovací a zážitkové kurzy (80,4 %) a mimoškolní aktivity a kroužky (66 %).

Tabulka 31

Adaptační aktivity nabízené žákům 1. ročníku SV (v %)

	SŠ celkem	GV	SOV	GV+SOV
Individuální konzultace pro žáky (rodiče)	84,7	88,5	83,2	75,0
Prohlídka školy	83,0	82,3	83,2	85,0
Adaptační, seznamovací a zážitkové kurzy	80,4	90,6	69,7	95,0
Mimoškolní aktivity, kroužky	66,0	74,0	59,7	65,0
Vstupní srovnávací testy	48,5	51,0	47,9	40,0
Společné projekty	35,3	40,6	31,9	30,0

Ve srovnání s předchozím školním rokem se mírně zlepšila spokojenost ředitelů středních škol s kvalitou přípravy žáků v základních školách.

Pozitivní a negativní oblasti připravenosti ke střednímu vzdělávání (v %)

	2011/2012	2012/2013	2013/2014	Trend
Oblasti, ve kterých jsou žáci v ZŠ dobře připraveni ke střednímu vzdělávání				
Komunikace	45,3	56,2	56,4	+
Chování a jednání	–	44,4	53,3	+
Základní orientace v životních situacích	47,2	43,8	51,1	+
Tolerance a ohleduplnost	–	42,0	43,6	+
Oblasti, které nejvíce negativně ovlivňují úspěšnou adaptaci žáků na střední školu				
Nedostatečné znalosti ze ZŠ	77,6	68,6	62,7	-
Domácí příprava	61,6	50,3	49,4	-
Domácí prostředí	24,8	41,4	38,6	-
Nesamostatnost	41,6	44,4	37,3	-

Opět poklesl podíl ředitelů, kteří nedostatečné znalosti a nesamostatnost žáků uvádějí jako rizikový faktor negativně ovlivňující úspěšnou adaptaci žáků ve středním vzdělávání. ČŠI zjišťovala také dosahované výsledky žáků na konci 1. ročníku v hlavních všeobecně vzdělávacích předmětech. Nejvyšší podíl neprospívajících žáků byl zjištěn v matematice (3,2 %), dále v anglickém jazyce (2,4 %), v německém jazyce (2,1 %) a v českém jazyce (1,6 %). Ve všech sledovaných předmětech došlo ke snížení podílu neprospívajících žáků.

3.2.3 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

Žákům se SVP podle statistiky MŠMT poskytovalo vzdělávání 146 středních škol speciálních. Z celkového počtu vykazovaných zdravotně postižených žáků bylo 55,4 % ve speciálních třídách a 44,6 % bylo integrováno individuálně v běžných třídách.

Střední školy identifikují a evidují žáky se zdravotním postižením a znevýhodněním, včetně žáků s vývojovými poruchami učení nebo chování. Ve spolupráci se školskými poradenskými zařízeními pro ně připravují individuální vzdělávací plány a realizují vyrovnávací a podpůrná opatření. Potíže mají s identifikací žáků se sociálním znevýhodněním, pro kterou chybí systematická podpora ze strany odborně specializovaných pracovišť. Střední školy tyto žáky většinou neevidují, protože se necítí dostatečně kompetentní pro posouzení sociálně kulturního postavení rodinného prostředí. Přestože školy většinou nemají sociální znevýhodnění žáků zaznamenáno ve školní matrice, v případě potřeby jim poskytují individuální pomoc (půjčování učebnic, půjčky a splátkové kalendáře na úhradu nákladů spojených s poskytovaným vzděláváním). Žákům-cizincům střední školy pomáhají při překonávání jazykové bariéry.

Ve sledovaných hodinách bylo evidováno z celkového počtu zapsaných žáků 4,9 % žáků se SVP, nejvíce v oborech poskytujících střední vzdělání a střední vzdělání s výučním listem (16,9 %), výrazně méně v maturitních oborech středního odborného vzdělávání (4,9 %) a v gymnáziích (2,6 %). Informování učitelů o žácích se SVP, včetně doporučení vyrovnávacích a podpůrných opatření, ve školách zabezpečují obvykle výchovní poradci. Nejčastěji učitelé poskytují žákům individuální podporu v rámci výuky (81,9 %). Méně často je cíleně snížený počet žáků ve třídě (10,1 %) a jsou využívány speciální metody, postupy, formy a prostředky vzdělávání (9,7 %).

V navštívených středních školách bylo pedagogickými pracovníky identifikováno a poradenskými zařízeními diagnostikováno 52 mimořádně nadaných žáků (0,1 % z celkového počtu žáků). Školy však mají ve školních vzdělávacích programech stanoveny i formy podpory žáků s běžným nadáním a talentem. Přípravují je na soutěže, olympiády a středoškolskou

odbornou činnost, organizují zahraniční exkurze, stáže a výměnné pobyty. Podle statistiky MŠMT studovalo ve školním roce 2013/2014 ve středních školách podle individuálního vzdělávacího plánu celkem 205 mimořádně nadaných žáků (v meziročním srovnání o 38 více), z toho 30 na nižším stupni víceletého gymnázia. V hospitované výuce 58,2 % pedagogů (o 16 % více než ve školním roce 2012/2013) uvedlo, že ve svém předmětu připravuje žáky na účast v olympiádách a dalších soutěžích. Ve více než třech čtvrtinách inspektovaných oborů odborného vzdělávání (78,4 %) se žáci účastnili odborných oborových soutěží.

3.2.4 Motivace a podpora rozvoje osobnosti žáka

Pro úspěšnou motivaci žáka ke vzdělávání jsou rozhodující používané metody a formy práce, jednoznačné stanovení cíle vzdělávání, dostatečná názornost ve výuce, diferenciaci podle schopností žáků, poskytování zpětné vazby a efektivní práce s chybou.

Ve většině hospitovaných hodin učitelé preferovali formu hromadné (frontální) výuky (91,5 %), doplněnou o samostatnou práci žáků (53,5 %), případně individualizovanou výuku 7,2 %). Skupinová a kooperativní výuka žáků se vyskytovala méně často (23,0 %).

Z vyučovacích metod pedagogové upřednostňovali vysvětlování a výklad (86 %), následoval rozhovor se žáky (56,8 %) a práce s textem (49,9 %). Ve třetině vyučovacích hodin učitelé zařazovali dovednostně-praktické a aktivizující metody.

Z výše uvedeného vyplývá, že ve sledované výuce ve středních školách již tradičně jednoznačně dominovala metoda výkladu a vysvětlování a rozhovor se žáky, a to formou frontální výuky. I když ostatní metody a formy výuky byly využity v podstatně menší míře, pozitivním jevem je poměrně četné zastoupení dovednostně-praktických metod doplňovaných formou samostatné práce žáků, případně skupinovou výukou.

Tabulka 33

Ukazatele kvality hospitovaných hodin (v %)

Ukazatel	
Výuka je vedena věcně a odborně správně	98,6
Ve třídě panuje příjemná atmosféra	97,3
Cíl hodiny je jasně stanoven a žáci s ním byli srozumitelně seznámeni	92,8
Učivo je procvičováno, upevňováno	91,4
Výuka vede k rozvoji klíčových kompetencí	91,2
Využité metody a formy práce jsou efektivní (zejm. ve vztahu k naplnění stanoveného cíle)	89,7
Formy a metody jsou vhodně voleny s ohledem na žáky	89,3
Ve výuce jsou využívány vhodné pomůcky	84,7
Chyby jsou využívány pozitivně	84,5
Vzdělávání je propojeno s praxí a životními situacemi	83,8
Hodnocení poskytuje žákům průběžnou zpětnou vazbu	80,6
Vzdělávání souvisí s ostatními oblastmi/předměty	75,5
Diferencované nároky a požadavky podle schopností a možností žáka	64,1
Ve výuce je využíváno sebehodnocení a/nebo vzájemné hodnocení žáků	23,7

V oborech vzdělání ukončených závěrečnou zkouškou vykazovala většina ukazatelů horší úroveň než v gymnáziích a v odborných oborech vzdělání s maturitní zkouškou. Lepší výsledek byl zjištěn v propojení vzdělávání s praxí a životními situacemi.

Z pohospitačních rozhovorů s pedagogy vyplynulo, že 84,6 % je spokojeno s tím, co se žáci v jejich hodinách naučí. Celkem 89,3 % učitelů kladně hodnotí motivaci žáků k výuce. Přestože se v médiích poměrně často vyskytují informace o zhoršování kázně žáků, 98,2 % oslovených učitelů kladně hodnotilo vzájemné vztahy s žáky a respektování autority pedagoga ze strany žáků.

3.2.5 Podpora výchovy ke zdraví, úrazovost

Úspěšnému naplňování cílů výchovy ke zdraví výrazně přispívá začlenění této problematiky do kurikulárních dokumentů. Součástí všech rámcových vzdělávacích programů středního vzdělávání jsou aspekty fyzického, duševního a sociálního zdraví definované v klíčových a odborných kompetencích a v závazném obsahu vzdělávací oblasti Vzdělávání pro zdraví (odborné školy) a Člověk a zdraví (gymnázia). Zásady zdravého životního stylu a charakteristika rizik, jako jsou nezdravé životní návyky žáků, fyzikální a chemické vlastnosti látek používaných v běžném životě i odborné praxi, uplatnění nových technologií a ekologicky problematických zdrojů energií, se promítají do vzdělávacího obsahu řady všeobecných i odborných předmětů. Školy se zaměřují na výchovu žáků k zdravému způsobu života a k aktivní péči o zdraví a bezpečnost, důraz je kladen na výchovu proti závislostem a podporu pravidelných pohybových aktivit (tělesná výchova, zdravotní tělesná výchova, nepovinné předměty, zájmové útvary a kroužky se sportovním zaměřením, sportovní soutěže). Realizaci sportovních kurzů (např. lyžařských, vodáckých, cyklistických, turistických), které mají školy plánovány ve svých školních vzdělávacích programech, komplikuje špatná sociálně-ekonomická situace rodin v některých regionech. Výchova ke zdravému životnímu stylu a opatření pro předcházení rizikovému chování žáků se uskutečňují také v rámci výchovného poradenství a školních preventivních strategií. Některé střední školy, zejména zdravotnické, při zajištění specifické i nespecifické prevence aktivně spolupracují s Českým červeným křížem.

V mnoha školách je sortiment produktů v potravinových a nápojových automatech v rozporu s realizovanými preventivními aktivitami na podporu zdraví a zdravého životního stylu. Riziko v naplňování závazných výstupů z oblasti výchovy ke zdraví představuje skutečnost, že i teoretická část věnovaná zdravému životnímu stylu je často začleňována do učebních osnov tělesné výchovy a žáci, kteří jsou ze zdravotních důvodů z výuky tělesné výchovy uvolněni, ji neabsolvují.

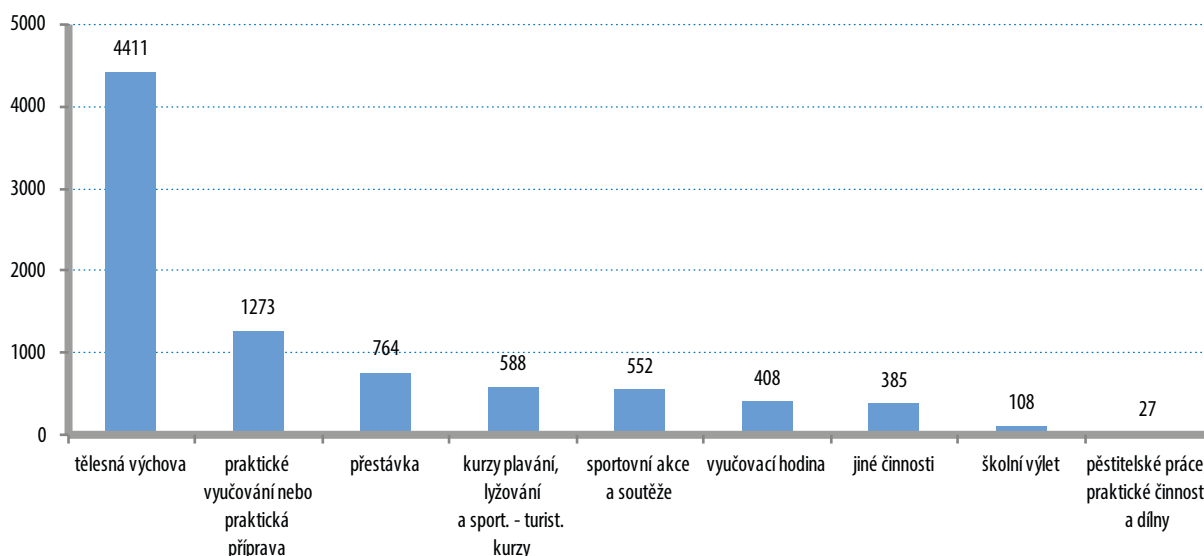
Problematickou bezpečného chování a ochrany zdraví se zabývají také učitelé v průběhu výuky, ve školním roce 2013/2014 ČŠI zaznamenala bezpečnostní tematiku v 9,4 % hospitovaných hodin, častěji v oborech vzdělání ukončených závěrečnou zkouškou (18 %). Podpora zdravého životního stylu se vyskytla v 11,9 % hodin, opět častěji v oborech vzdělání s výučním listem (17,6 %).

Po pozitivním vývoji v úrazovosti v minulých letech došlo ve školním roce 2013/2014 k mírnému zhoršení. Žáci jsou většinou prokazatelně poučováni o ochraně zdraví při vzdělávacích činnostech a při mimoškolních akcích, o přestávkách je zajištěn pedagogický dohled, podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků obsahují školní řády.

Ve středním vzdělávání školy vykázaly celkem 8 047 školních úrazů (o 469 více než v předchozím školním roce). Index školní úrazovosti (přepočet počtu úrazů na 100 žáků) se zhoršil z 1,7 na 1,9. K minimálním rozdílům došlo v rozložení míry úrazovosti v krajích. Nejnížší míra úrazů ve středních školách zůstává v hlavním městě Praha (index 1,04) a v krajích Jihočeském (index 1,36) a Středočeském (index 1,44). Nejvyšší míra úrazovosti je v krajích Pardubickém (index 2,92), Kraji Vysočina (2,91), v Plzeňském (index 2,39) a nově také v Olomouckém kraji (2,45). Stejně jako v předchozích letech docházelo ve středním vzdělávání nejčastěji k úrazům v souvislosti s výukou tělesné výchovy (4 411) a při praktickém vyučování (1 273).

Počet úrazů v jednotlivých činnostech ve středním vzdělávání ve školním roce 2013/2014

3.2.6 Vzdělávání na pracovištích praktického vyučování

U praktického vyučování ČŠI hospitovala zejména v odborném výcviku (68,9 %), dále v hodinách cvičení (14 %), v učební praxi (12,1 %) a v odborné praxi (5,1 %).

Charakteru praktického vyučování odpovídaly používané metody a formy práce. Nejčastěji pracovali žáci samostatně (v 91,3 % vyučovacích jednotek), případně ve skupině (48,2 % vyučovacích jednotek). Pro naplnění stanovených výchovně-vzdělávacích cílů pedagogové zařazovali dovednostně-praktické činnosti žáků (86,2 %), vysvětlování (72,4 %), názorné ukázky praktické činnosti (64,1 %), rozhovor (58,7 %) a instruktáž (56,7 %).

V průběhu praktického vyučování byly většinou dodržovány pracovní postupy (99,3 %), činnosti probíhaly v souladu s hygienickými a bezpečnostními předpisy (99 %), žáci byli vybaveni předepsanými pracovními oděvy a ochrannými pracovními prostředky a pomůckami (98,9 %).

V 97,7 % hospitovaných hodin byla činnost žáků vzhledem k ŠVP hodnocena ČŠI jako efektivní (71,1 % – rozhodně ano, 26,7 % – spíše ano). Také v ostatních ukazatelích kvality výuky převažovalo pozitivní hodnocení.

Tabulka 34

Ukazatele kvality hospitovaných hodin v praktickém vyučování (v %)

Ukazatel	
Obsahová/technická správnost praktických činností	100,0
Rozvoj odborných kompetencí	98,7
Škola má materiální podmínky umožňující plnění zadaných úkolů	98,7
Rozvoj klíčových kompetencí	97,8
Hodnocení poskytuje žákům zpětnou vazbu; pozitivní využití chyby	97,8
Praktická činnost žáků je vzhledem ke ŠVP efektivní	97,7
Stanovení cílů, kterých má žák dosáhnout	97,1
Návaznost na teoretické předměty	96,5

Vzdělávací obory (vzdělávací oblasti) v souvislostech	95,8
Diferencované nároky a požadavky podle schopností a možností žáka	93,6
Průřezová témata	80,2
Zdařilé výrobky/výsledky práce jsou vystavovány/oceňovány	78,3
V rámci praktického vyučování jsou žáci v průběhu roku připravováni na účast v soutěžích	66,6

3.2.7 Dopady preventivních a inovačních programů ve středním vzdělávání

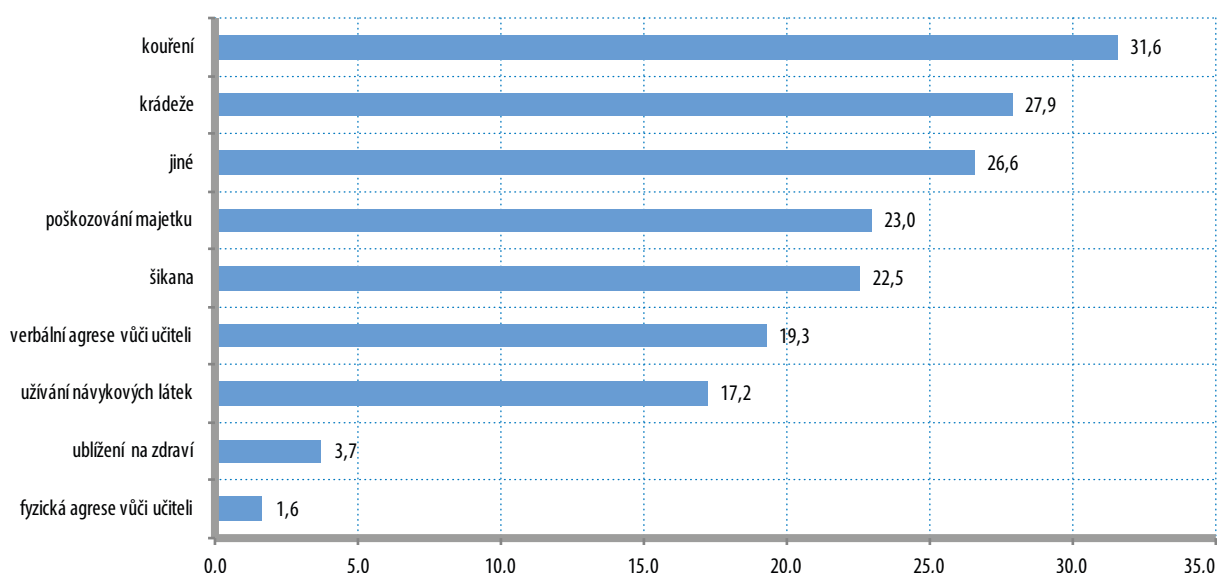
Školní systémy prevence rizikového chování, výskyt rizikového chování

I ve školním roce 2013/2014 byl ve středních školách potvrzen dlouhodobý trend posilování významu prevence rizikového chování žáků. V této oblasti bylo stejně jako v předchozích letech nejčastější formou prevence plnění minimálních preventivních programů. Obsah minimálních preventivních programů byl často lépe zacílen na konkrétní skupiny žáků a do praktických oblastí. Dále se ve školách zkvalitňovala spolupráce metodiků prevence, výchovných poradců a třídních učitelů. Na základě jejich spolupráce pak byla preventivní a poradenská činnost konkrétněji zaměřena na žáka nebo jejich skupinu a stejně tak na jejich rodiče. Školy pozitivně hodnotily i přínos práce školních psychologů, jejichž počet je však vzhledem ke vzrůstajícím výukovým a výchovným problémům stále nedostačující, a spolupráci s dalšími institucemi a organizacemi při realizaci prevence ve školách (PPP, Policie ČR, městské policie). V meziročním srovnání opět výrazněji poklesl počet řešených případů rizikového chování žáků v oblasti kouření, ale i tak kouření patří jednoznačně k nejčastějším projevům rizikového chování žáků (31,6 % škol), následují krádeže (27,9 % škol), poškozování majetku (23,0 % škol) a šikana (22,5 % škol).

V následujícím grafu uvádíme přehled zjištění z navštívených škol.

Graf 13

Výskyt řešených případů rizikového chování v SV – podíl škol (v %)

Zajištění školního poradenství

Při zajišťování poradenských služeb ve středních školách byl potvrzen dlouhodobý trend zajišťovat výchovné poradenství, kariérové poradenství a psychologické poradenství v naprosté většině interními zaměstnanci. Již tradičními oblastmi poradenských služeb ve

školách byly vzdělávací a výchovné problémy žáků, rizikové chování žáků včetně prevence a v neposlední řadě i kariérové poradenství. Ve školním roce 2013/2014 výchovný poradce vykonával činnost v 84,5 % hodnocených středních škol, školní psycholog působil v 8,2 % těchto škol.

Rozvojové projekty ve středním vzdělávání

Nejvýznamnější změny v oblasti vlastního obsahu vzdělávání proběhly především v důsledku dalšího zavádění rámcových vzdělávacích programů v odborném vzdělávání a následné tvorby nových školních vzdělávacích programů, v oblasti ukončování vzdělávání pak v souvislosti s realizací jednotné závěrečné zkoušky. Další významnější změny v obsahu vzdělávání byly spojeny s průběžnými inovacemi stávajících školních vzdělávacích programů. Mnohé střední školy tak reagovaly na změnu svých vzdělávacích podmínek nebo na změnu své vzdělávací nabídky v souvislosti s rušením starých nebo zaváděním nových studijních programů.

Střední školy pokračovaly ve velkém počtu v zapojení do projektové činnosti, která byla především zaměřena na zkvalitňování materiálních podmínek pro vzdělávání. Alespoň do jednoho projektu na evropské, státní, krajské, lokální nebo školní úrovni se zapojilo 93,3 % hodnocených škol. Již tradičně nejvyšší počet navštívených středních škol se zapojil do projektů ESF (92,8 % – nárůst o 11,4 %), do krajských projektů bylo zapojeno 58,3 % středních škol (nárůst 4,1 %) a do rozvojových projektů MŠMT se zapojil přibližně stejný počet škol jako v předchozím školním roce, tj. 53 % středních škol. V meziročním srovnání se rovněž zvýšil počet škol zapojených do lokálních projektů (25,6 % – zvýšení o 4 %).

Tabulka 35

Zapojení navštívených SŠ do projektů (v %)

Zapojení škol do projektů	2012/2013	2013/2014	Trendy
ESF	81,4	92,8	+
Krajské	54,2	58,3	+
Lokální	21,6	25,6	+
Rozvojové MŠMT	53,0	53,8	+
Ostatní	19,3	21,1	+

Partnerství

Provedená inspekční hodnocení potvrdila, že rozvoji partnerských vztahů přikládají střední školy velký význam a v praxi jsou realizovány partnerské vztahy na velmi dobré úrovni. Celkem 77,7 % škol udržuje tyto vztahy na požadované úrovni, 21,4 % škol má oblast partnerství vyhodnocenou jako příklad dobré praxe a pouze 0,8 % škol nevěnuje této oblasti potřebnou pozornost. Z výše uvedeného zjištění vyplývá, že si školy uvědomují význam dobrých partnerských vztahů pro podporu současné činnosti a další rozvoj školy. V oblasti rozvoje partnerství středních škol pokračoval i ve školním roce 2013/2014 pozitivní trend otevírání škol veřejnosti a vnějšmu okolí a výrazný rozvoj partnerských vztahů se sociálními partnery, které přispívají ke zkvalitnění výchovně-vzdělávacího procesu. Rozvoj spolupráce se zřizovateli škol, s dalšími školami (základními, středními i vysokými) na místní, regionální i mezinárodní úrovni, se sociálními partnery a firmami potvrdil v odborných školách pokračování pozitivního trendu podpory technického vzdělávání formou krajských stipendií pro vybrané obory vzdělání, stejně jako tendenci k sepětí teoretické odborné výuky s praxí a k realizaci praktického vyučování v konkrétních firmách. Nově se spolupráce mnohých základních a technických škol pozitivně projevila konkrétní podporou technického

vzdělávání žáků základních škol. Již tradičně se rozvoj partnerských vztahů dále pozitivně projevoval v zapojování škol do projektů, prezentací, soutěží a přehlídek na místní, krajské, celostátní i mezinárodní úrovni, ve výraznější podpoře mobility pedagogů a žáků a v rozvoji aktivit formou přeshraniční spolupráce.

Tabulka 36

Partnerství ve středních školách s odbornými obory vzdělání (v %)

Ukazatel	
Spolupráce se školami, které vzdělávají žáky ve stejném nebo příbuzném oboru	74,6
Spolupráce škol se zaměstnavateli	
Exkurze u zaměstnavatele	84,7
Stáže u zaměstnavatele	28,4
Zapojení odborníka z praxe do výuky – přednášky, kurzy	48,5
Část praktického vyučování probíhá u zaměstnavatele	67,0
Celé praktické vyučování probíhá u zaměstnavatele	11,7
Účast zaměstnavatelů při ukončování vzdělávání	38,6
Spolupráce učitelů odborných předmětů a praktického vyučování se zaměstnavateli	
Exkurze u zaměstnavatele	91,3
Školení	43,8
Odborné stáže	25,8
Spolupráce výchovných a kariérních poradců se zaměstnavateli	71,2
Spolupráce s Hospodářskou komorou (případně Agrární komorou)	73,3
Oblasti spolupráce s Hospodářskou komorou (případně Agrární komorou)	
Vzdělávací aktivity – přednášky, semináře	52,9
Situace na pracovním trhu	51,6
Poradenská činnost pro žáky, absolventy	26,3
Zprostředkování spolupráce se zaměstnavateli v regionu	38,6
Soutěže v odborných dovednostech	57,1
Průměrný počet žáků v oboru vzdělání, kteří vyjeli do zahraničí v rámci odborných aktivit školy	5,7
Průměrný počet učitelů v oboru vzdělání, kteří vyjeli do zahraničí v rámci odborných aktivit školy	1,7
Žákovské stáže/studijní pobyty probíhaly	
V zahraniční škole	23,3
U zahraničních zaměstnavatelů	15,2
Učitelské stáže/studijní pobyty probíhaly	
V zahraniční škole	25,2
U zahraničních zaměstnavatelů	13,6

3.2.8 Podpora rozvoje gramotností

Na podporu rozvoje čtenářské gramotnosti se žáci učili vyhledávat informace ze zdrojů (31 % hodin) a vést o nich kritickou diskusi (23 % hodin). Tyto dovednosti byly rozvíjeny nejčastěji v hodinách českého jazyka, informačních a komunikačních technologií a v hodinách cizích jazyků. Žáci dostávali příležitost k vytváření, prezentování a obhajování vlastního názoru na vyhledané informace v 35,2 % hospitovaných hodin.

Matematické dovednosti žáků byly kromě vlastní výuky matematiky rozvíjeny také v ICT, přírodovědných předmětech a v odborných předmětech. Jednoduché početní vztahy a závislosti v reálných situacích nalézali žáci v matematice (36 % hodin v G, 54,7 % hodin v ostatních maturitních oborech, 45 % v učebních oborech), v ICT (35,1 % v G, 36,6 % v ostatních maturitních oborech, 20,0 % v učebních oborech), v přírodovědných předmětech (17,8 % v G, 21,2 % v ostatních maturitních oborech, 29,4 % v učebních oborech) a v odborných předmětech (21,8 % v maturitních oborech, 6,4 % v učebních oborech). Žáci středních škol se učili porozumět datům prezentovaným formou tabulek a grafů v 13,5 % hospitovaných hodin. Se systémem fungování peněžních vztahů se žáci seznamovali obvykle ve výuce odborných a společenských předmětů a v matematice.

Přiměřený prostor ke komunikaci v cizím jazyce dostávali žáci v 91,8 % hodin anglického jazyka v gymnáziích, v 86,9 % hodin anglického jazyka v odborných oborech vzdělání s maturitní zkouškou a pouze v 56,3 % hodin anglického jazyka oborů vzdělání s výučním listem. V německém jazyce žáci komunikovali méně často (87,8 % hodin v gymnáziích, 81,2 % hodin v odborných oborech vzdělání s maturitní zkouškou a 46,7 % hodin v oborech vzdělání s výučním listem). Také cizojazyčné materiály při výuce cizích jazyků byly využívány nejčastěji v gymnáziích a nejméně v oborech vzdělání s výučním listem. Na podporu schopnosti komunikace v cizím jazyce školy organizují výměnné pobyty a zahraniční stáže. Ve středním odborném vzdělávání se žáci účastnili zahraničních stáží a studijních pobytů ve 23,3 % inspektovaných oborů vzdělání.

Na podporu efektivity vyučovacího procesu pedagogové využívali ICT ve 45 % navštívených hodin, nejčastěji v oborech vzdělání poskytujících střední vzdělání s výučním listem (47,3 %). Jednalo se převážně o využití počítačové techniky pro jednoduchou prezentaci učiva (33,8 %). Pouze ve 14,1 % hospitovaných hodin nebyly ICT k dispozici.

Vzájemné vztahy v přírodě se žáci učili chápat v 13,9 % navštívených hodin, využití porozumění vztahů v přírodě k ochraně životního prostředí bylo zaznamenáno v 9,5 % hospitovaných hodin. Žáci byli motivováni k nalézání odpovědí pomocí experimentů a pozorování v 9,3 % hodin, častěji v gymnáziích (11,6 % hodin).

Pedagogové vedli žáky k efektivní spolupráci ve skupině v 24,2 % hodin, nejméně často v učebních oborech (16,9 % hodin). Výchova k respektování odlišnosti byla zaznamenána v 36,5 % navštívených hodin. Se základními principy fungování společnosti se žáci seznamovali v 24,3 % hodin.

3.2.9 Podpora rozvoje v oblasti přírodních věd a ekologické výchovy

Rozvoj přírodních věd a ekologickou výchovu ČŠI sledovala ve 171 středních školách. V oblasti podmínek pro rozvoj uvedené oblasti byla zjišťována existence odborných učeben a prostoru pro praktická cvičení v daných předmětech. Většina středních škol má odbornou učebnu jak pro fyziku, tak i chemii, ale i pro biologii. V méně než 30 % škol nebyla zjištěna žádná odborná učebna. Prostor pro praktická cvičení byl nejčastěji pro chemii (58 %), fyziku (49 %) a biologii (46 %).

Plánování praktických cvičení bylo zjišťováno v ŠVP. V jedné třetině škol uvedli praktická cvičení pouze v charakteristice předmětu. Konkrétní praktická cvičení uvedená v osnovách nějakého předmětu byla zjištěna ve čtvrtině středních škol. Ve 14 % škol byl uveden samostatný předmět věnovaný praktickým cvičením. Zbývajících čtvrtina škol neměla v ŠVP uvedena praktická cvičení vůbec.

Zapojení žáků středních škol do soutěží v přírodovědných předmětech je vyšší než u žáků základních škol. Nejvíce škol zapojilo své žáky do soutěží v biologii, chemii a fyzice.

Tabulka 37

Zapojení středních škol do soutěží v přírodovědných předmětech (v %)

	Podíl SŠ
Biologie	48,7
Chemie	44,2
Fyzika	43,5
Geografie	36,7
Jiný	9,8
Žádný	38,5

Ve sledovaných středních školách bylo navštíveno 288 vyučovacích hodin. Jednalo se především o hodiny fyziky (32 %), chemie (25 %) a biologie (23 %).

Využívání pomůcek v hodinách bylo ve středních školách ve většině sledovaných položek méně časté než na 2. stupni základních škol (například učebnice byla využívána na 2. stupni v 67 % základních škol a jen v 33 % středních škol). Podobně jako na základních školách jsou převládající pomůckou vlastní vytvořené učební materiály a učebnice. Velmi nízký byl výskyt pomůcek souvisejících s praktickými činnostmi v přírodovědných předmětech (většinou pouze kolem 10 %).

Tabulka 38

Využívání pomůcek ve sledovaných hodinách (v %)

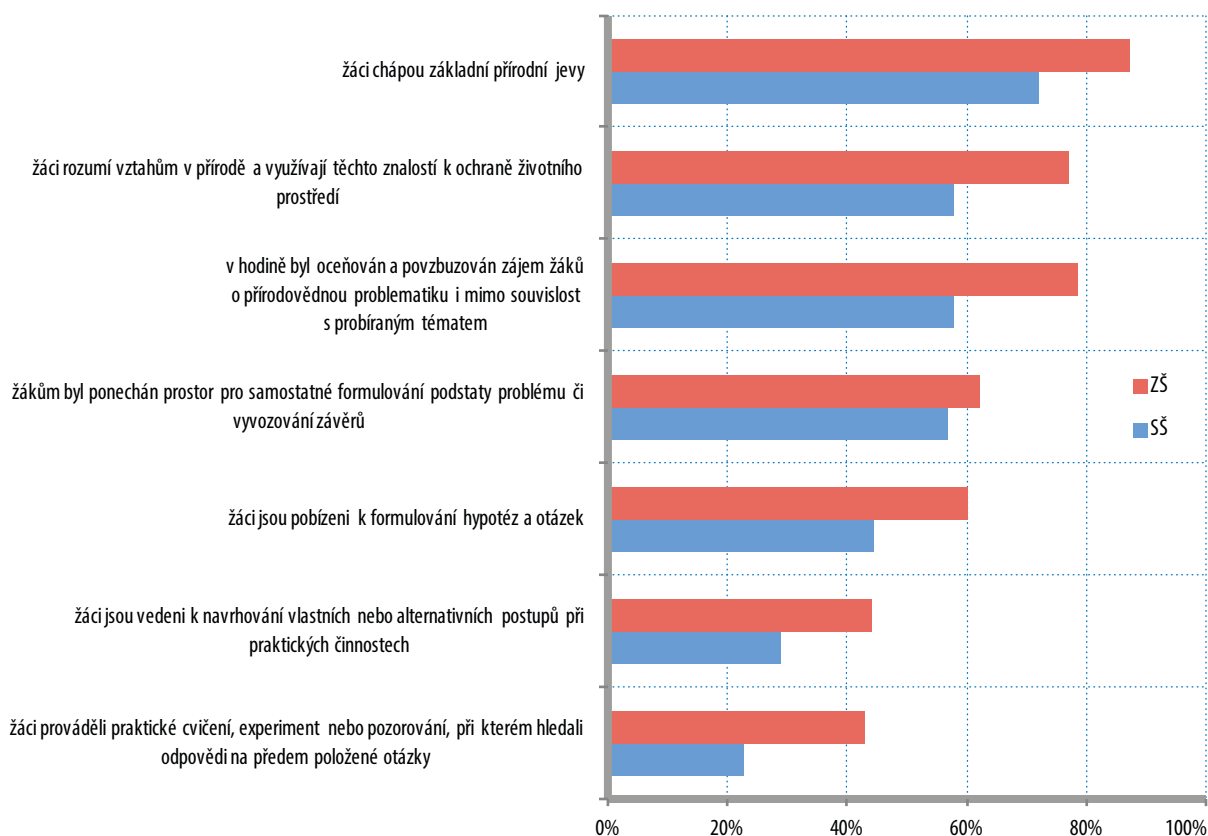
	Podíl SŠ
Vlastní vytvořené učební materiály	33,7
Učebnice	33,3
Jiné	24,3
Školní učební materiály (např. DUMy)	23,6
Sbírka úloh nebo pracovní sešit	20,5
Ostatní laboratorní vybavení	14,6
Atlas, klíče k určování apod.	10,4
Měřicí přístroje	10,4
Přírodniny nebo materiály, které si žáci mohou sami připravit	9,0
Jiné knižní podklady	9,0

Výpočetní nebo prezentační technika byla využita ve více než polovině hodin (56 %). Ve čtyřech z pěti případů využití uvedené techniky ve vyučovací hodině se jednalo o využití pouze učitelem.

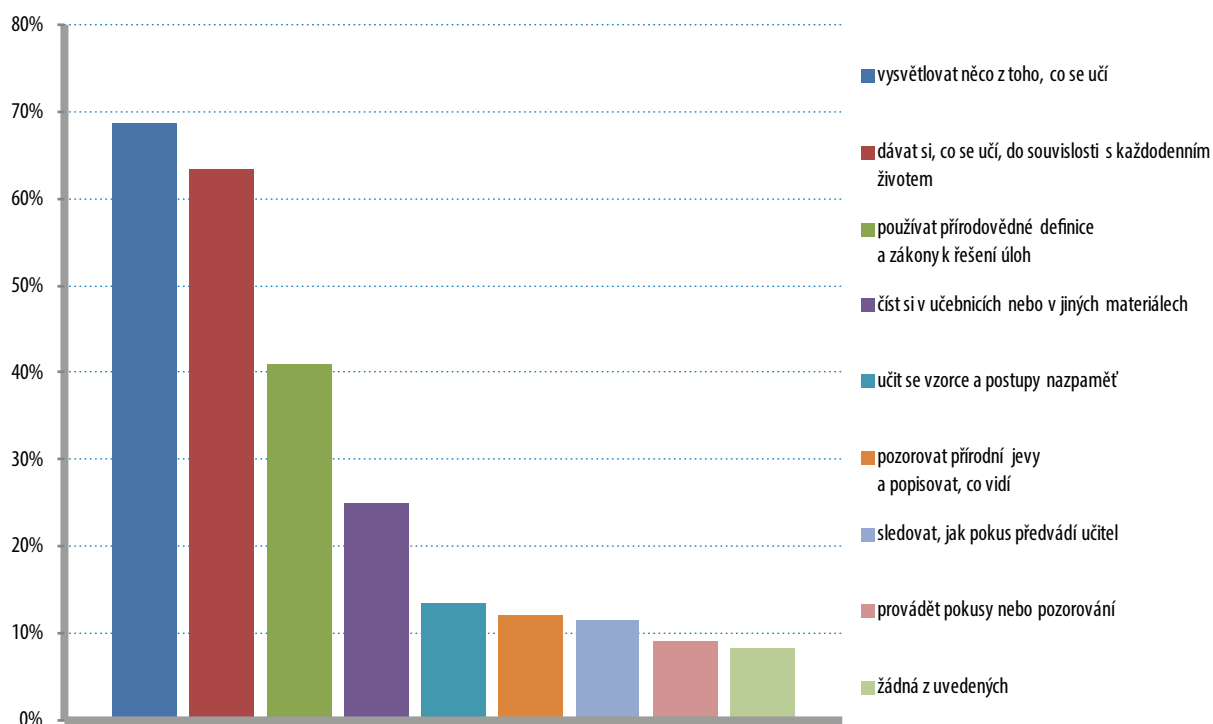
Graf 14

Porovnání výskytu sledovaných aktivit a jevů v SŠ vzhledem k ZŠ (v %)

Graf 15

Výskyt činností, ke kterým byli žáci vybízeni (v %)

Ve středních školách byly při opakování nejvíce využívány stejné otázky jako v základních školách, tedy otázky založené na používání znalostí a na porozumění (75 %), otázky založené na znalosti pojmů a fakt (74 %) a otázky vyžadující vysvětlení a zdůvodnění (59 %).

Systematické sledování pokroku ve výsledcích žáků v přírodovědných předmětech bylo zaznamenáno jen v 65 % středních škol. Pro hodnocení pokroku žáků v jednotlivých přírodovědných předmětech vyučující nejvíce využívají testy nebo srovnávací práce vytvářené ve škole, hodnocení samostatně provedeného úkolu, hodnocení testů nebo srovnávacích prací vytvářených z učebnic a profesionální úsudek. V porovnání s hodinami na druhém stupni ZŠ byl výskyt většiny typů podkladů podstatně nižší.

Tabulka 39

Podklady pro hodnocení pokroku žáků (v %)

	Podíl hodin SŠ
Testy nebo srovnávací práce vytvářené ve škole	56,6
Hodnocení samostatného provedení úkolu, projektu, ...	46,9
Testy nebo srovnávací práce z učebnic nebo podobných zdrojů	37,8
Profesionální úsudek	37,2
Jiné formy ověřování	37,2
Hodnocení skupinového provedení úkolu, projektu, ...	17,0
Testy vytvářené mimo školu	7,6

3.2.10 Podpora rozvoje sociálních a občanských kompetencí

ČŠI sledovala rozvoj sociálních a občanských kompetencí ve 192 středních školách. Při rozvoji sledovaných kompetencí spolupracovaly střední školy s externími partnery. Nejvíce školy využívaly kulturní instituce, infocentra, nadace, charitativní a neziskové organizace. Celkově bylo ve středních školách pro rozvoj sledovaných kompetencí více využíváno externího partnerství než ve školách základních.

Výrazné rozdíly mezi středními a základními školami jsou ve využití partnerských škol v zahraničí (46 % SŠ oproti 21 % ZŠ), firem (29 % SŠ oproti 17 % ZŠ), obcí, krajů, mikroregionů (56 % SŠ oproti 77 % ZŠ) a zařízení pro volný čas (26 % SŠ oproti 46 % ZŠ).

Tabulka 40

Spolupráce s externími partnery při rozvoji sociálních a občanských kompetencí

Externí partner	Počet SŠ	Podíl SŠ (v %)
Kulturní instituce, infocentra	128	66,7
Nadace, charitativní, neziskové organizace	118	61,5
Obce, kraje, mikroregiony	107	55,7
Partnerská škola zahraniční	89	46,4
Zdravotnická zařízení, sociální služby	58	30,2
Firmy	55	28,6
Zařízení pro volný čas	50	26,0
Partnerská škola v ČR	39	20,3
Jiný	24	12,5
Žádný	1	0,5

Více než dvě třetiny (71 %) navštívených středních škol systematicky sleduje pokrok ve společenskovedních předmětech. Zapojení žáků středních škol do soutěží ve společenskovedních předmětech bylo podobné jako u sledovaných základních škol. Nejvíce byli žáci zapojeni do soutěží v dějepisu (39 % škol) a zeměpisu (32 % škol). Soutěží v občanském a společenskovedním základu se zúčastnili žáci z menšího počtu škol (20 %).

Ve středních školách bylo navštíveno 290 vyučovacích hodin, nejčastěji hodiny občanského a společenskovedního základu (44 %), dějepisu (29 %) a jiných nebo specializovaných společenskovedních předmětů (11 %).

Podpora skupinové spolupráce žáků pomocí uspořádání místnosti byla znamenána ve většině navštívených hodin (81 %), ale je to méně než v základních školách (93 %).

Výskyt využití výpočetní techniky v hodinách byl ve středních školách vyšší než na druhém stupni základních škol, ale výrazně nižší bylo využití techniky učitelem i žáky. Nejčastěji se jednalo o využívání pouze samotným učitelem.

Vybavenost středních škol výpočetní technikou má dobrou úroveň i v mezinárodním srovnání.

Tabulka 41

Využití výpočetní nebo prezentační techniky v hodině

	Počet hodin	Podíl hodin (v %)
Bylo využito učitelem i žáky	31	10,7
Bylo využito jen učitelem	136	46,9
Nevyskytlo se	106	36,6
Výpočetní nebo prezentační (digitální) technika není k dispozici	17	5,9

Vybrané metody a formy charakteristické pro rozvoj sociálních a občanských kompetencí se v hodinách ve středních školách vyskytovaly výrazně méně často než v základních školách. Jedině zařazování diskuse o kontroverzních tématech bylo stejně časté. Práce na projektech a skupinová práce se vyskytovala málo často (11 % a méně).

Tabulka 42

Sledované metody a formy

Metody a formy	Počet hodin	Podíl hodin (v %)
Diskuse o kontroverzních tématech	99	34,1
Vyhledávání a analyzování informací z různých zdrojů	96	33,1
Práce s pracovními sešity	90	31,0
Práce s učebnicemi	85	29,3
Samostatná práce na různých tématech a tvorba prezentace	70	24,1
Skupinová práce na různých tématech a tvorba prezentace	33	11,4
Práce na projektech vyžadujících zjišťování informací mimo školu	20	6,9
Hraní modelových situací a scének	15	5,2
Práce na projektech vyžadujících zjišťování informací ve škole	11	3,8
Žádná z uvedených	61	21,0

Sledovány byly i další aktivity charakteristické pro rozvoj sociálních a občanských kompetencí. Jejich výskyt ve středních školách byl (podobně jako v případě vhodných metod a forem) nižší než v základních školách.

Často sledované aktivity byly výrazněji spojeny s aktivní rolí učitele. Naproti tomu skupinová práce, střídání rolí a reflexe dovedností žáků byly sledovány v méně než polovině hodin.

Tabulka 43

Sledované aktivity podporující rozvoj sociálních a občanských kompetencí

Aktivita	Počet hodin	Podíl hodin (v %)
Žáci jsou vedeni k naslouchání a vnímání projevů druhých	256	88,3
Vztah učitele k žákům podporuje pozitivní rozvoj sociální gramotnosti žáků	255	87,9
Žáci jsou vedeni k ohleduplnosti a respektu při jednání s druhými lidmi	241	83,1
Učitel využívá přirozený zájem žáků, reaguje konstruktivně na jejich podněty	238	82,1
Způsob výuky v hodině uceleně podporuje rozvoj sociální gramotnosti žáků	225	77,6
Žáci jsou vedeni k toleranci různosti a odlišnosti podle konkrétní situace ve třídě	224	77,2
Žáci se aktivně učí formulovat a vyjadřovat své pocity, myšlenky a názory v logickém sledu	193	66,6
Žáci se podílejí na spolurozhodování	180	62,1
Aktivity vedou k sounáležitosti se školou	172	59,3
Průběžné hodnocení zahrnuje vybrané aspekty sociální gramotnosti	165	56,9
Žáci se podílejí na reflexi svých dovedností	136	46,9
Žáci jsou vedeni k účinné spolupráci ve skupině	116	40,0
Žáci jsou vedeni ke střídání a přijímání různých rolí v kolektivu	103	35,5

3.3

Výsledky středního vzdělávání

3.3.1 Žáci opakující ročník

Podle výkazů MŠMT bylo ve školním roce 2013/2014 ve středních školách 12 066 žáků v denní formě vzdělávání, kteří opakovali ročník. Z celkového počtu žáků v denní formě vzdělávání představují opakující žáci 2,8 %, tj. o 0,1 % více než ve školním roce 2012/2013.

Největší podíl opakujících žáků byl z Ústeckého kraje (4,7 %), vyšší podíly byly také v krajích Karlovarském, Pardubickém a Libereckém. Naproti tomu nízké podíly opakujících byly ve Zlínském kraji (1,8 %), dále pak v Kraji Vysočina a v Královéhradeckém kraji.

Tabulka 44

Počty žáků opakujících ročník ve školním roce 2013/2014 – denní forma vzdělávání

Kraj	Počet opakujících	Počet žáků celkem	Podíl opakujících (v %)
Ústecký	1 584	33 648	4,7
Karlovarský	398	11 312	3,5
Pardubický	698	21 137	3,3
Liberecký	520	16 192	3,2
Moravskoslezský	1 515	50 871	3,0
Plzeňský	644	21 680	3,0

Jihočeský	798	27 591	2,9
Olomoucký	750	27 744	2,7
Jihomoravský	1 283	47 609	2,7
Středočeský	963	38 955	2,5
Hl. m. Praha	1 406	57 222	2,5
Královéhradecký	576	24 197	2,4
Vysočina	504	21 481	2,3
Zlínský	427	24 224	1,8
celkem	12 066	423 863	2,8

3.3.2 Výsledky žáků na úrovni 2. ročníků středních odborných škol

ČŠI uskutečnila ve školním roce 2013/2014 prostřednictvím inspekčního systému elektronického testování (InspIS SET) výběrové ověřování výsledků žáků na úrovni 2. ročníku středních odborných škol. Do vzorku bylo zařazeno 79 středních odborných škol. Testovanou oblastí byla jazyková gramotnost – cizí jazyk. Obtížnost byla nastavena na úroveň A2 dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (požadavky odpovídající konci základního vzdělávání).

Dosažené výsledky žáků nenaplnily očekávání. Např. průměrná úspěšnost v anglickém jazyce byla jen na úrovni průměrných výsledků žáků 9. ročníku ZŠ ve školním roce 2012/2013 (61 % za celý test) a jen 5 procentních bodů nad průměrem žáků 8. ročníku ZŠ. Mírně lepší výsledky měli žáci v úlohách založených na porozumění čtenému textu a v úlohách ověřujících slovní zásobu, horší naopak byli v úlohách založených na poslechu úryvku a v úlohách ověřujících elementární gramatiku. Celkem 45 % žáků skončilo pod hranici naplnění požadavků minimálního standardu pro konec 9. ročníku ZŠ.

V německém jazyce byly výsledky ještě o něco slabší. Žáci 2. ročníku středních odborných škol dosáhli horších výsledků než žáci 8. ročníku ZŠ i než žáci 9. ročníku ZŠ ve školním roce 2012/2013. Mírně lepší výsledky měli pouze v úlohách zaměřených na elementární gramatiku.

3.3.3 Ukončování středního vzdělávání maturitní zkouškou a závěrečnou zkouškou

Kontroly přípravy a průběhu maturitních zkoušek potvrdily, že většina škol úspěšně zvládá nový model maturitní zkoušky se společnou a profilovou částí. Ve středním odborném vzdělávání však došlo k dalšímu zhoršení v podílu neúspěšných žáků v jednotlivých zkouškách, zejména v cizích jazycích (o 2,6 %) a v matematice (o 3,6 %) ve společné části maturitní zkoušky. Podle údajů Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání byli v jarním zkušebním období nejúspěšnější žáci v českém jazyce a literatuře ve společné části maturitní zkoušky (úspěšnost 93,2 %) a v profilové části maturitní zkoušky (úspěšnost 93,1 %), následovaly cizí jazyky (úspěšnost 89,6 %) a matematika s výrazně nejhorší úspěšností (75,9 %). Na 12 % (nárůst o 1 %) vzrostl počet žáků, kteří nejčastěji z důvodu neprospěchu nebo neuzavřeného hodnocení za 2. pololetí nebyli připuštěni k maturitní zkoušce v jarním zkušebním období.

Školy sice pro zlepšení dosahovaných výsledků při maturitní zkoušce přijímají řadu opatření (vzdělávacích i organizačních), avšak jejich efektivita naráží na studijní předpoklady některých žáků přijímaných do oborů vzdělání s maturitní zkouškou. Mnohé školy po špatných výsledcích žáků v didaktickém testu z matematiky nedoporučují žákům volbu této zkoušky. V současné době se ve středním vzdělávání vyskytují žáci, kteří po úspěšném absolvování všech ročníků střední školy třikrát neuspěli při maturitní zkoušce (nejčastěji ve společné části). Následně byli přijati opět do maturitního ročníku a v roce 2014 absolvovali

další dva neúspěšné pokusy o vykonání maturitní zkoušky. Tento stav potvrzuje nutnost přijetí opatření pro zvýšení kvality žáků přijímaných do maturitních oborů vzdělání, protože mnohaleté studium žáků, které není završeno dosažením očekávaného stupně vzdělání, je značně neefektivní. Vzdělávací systém finančně neúměrně zatěžuje i ta část žáků, kteří v průběhu středního vzdělávání mění obor vzdělání (většinou spojeno s nástupem do nižšího ročníku), případně z důvodu neprospěchu opakují ročník (někdy i vícekrát).

V minulých letech po zavedení nové maturitní zkoušky prováděla ČŠI monitoring jejího průběhu. Ve školním roce 2013/2014 na základě předchozích zkušeností a také informací Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání uskutečnila ČŠI v termínu od 2. května do 10. června 2014 státní kontrolu maturitní zkoušky. Celkem bylo v uvedeném období navštíveno 339 středních škol, z toho bylo 265 středních škol s obory odborného vzdělávání, 71 gymnázií a 3 konzervatoře. Při kontrolách maturitní zkoušky v jarním zkušebním období 2014 bylo zjištěno porušení právních předpisů v 25 školách (4 gymnázia a 21 SOŠ), tj. 7,4 % z počtu navštívených škol. V soukromých školách byla zjištěna porušení právních předpisů častěji než ve školách zřizovaných kraji. Soukromých škol s porušením právních předpisů bylo 13,7 %, zatímco krajských škol 5,5 %.

Pokračuje pozitivní trend v organizaci závěrečných zkoušek podle jednotného zadání v oborech vzdělání poskytujících střední vzdělání s výučním listem. Ve školním roce 2013/2014 došlo k dalšímu nárůstu škol, které se dobrovolně připojily k jednotným závěrečným zkouškám připravených Národním ústavem pro vzdělávání ve spolupráci s pedagogy, zástupci zaměstnavatelů a s odborníky z praxe. Takto organizované zkoušky zajišťují srovnatelnou úroveň zkoušek, přispívají k lepší uplatnitelnosti absolventů na trhu práce a ke zvýšení prestiže středního vzdělání s výučním listem. Podle informací Národního ústavu pro vzdělávání závěrečné zkoušky v oborech vzdělání poskytujících střední vzdělání s výučním listem probíhaly ve školním roce 2013/2014 v 89 % škol s obory vzdělání kategorie H (meziroční nárůst o 3 %) a v 85 % škol s obory vzdělání kategorie E (meziroční nárůst o 8 %). Ve školním roce 2013/2014 skládalo závěrečnou zkoušku podle jednotného zadání celkem 30 104 žáků, tj. o 2 299 žáků více než ve školním roce 2012/2013.

3.4

Závěry

ČŠI hodnotila podmínky, průběh a výsledky vzdělávání podle 12 kritérií, které pro školní rok 2013/2014 schválilo MŠMT a jsou veřejně přístupné na webových stránkách ČŠI. Stabílná podoba kritériálního rámce umožňuje meziroční srovnání ve vývoji hodnocení středních škol. Data získaná ve školním roce 2013/2014 potvrzují, že střední školy v posledních letech musely řešit řadu problémů souvisejících s legislativními změnami (např. přijímací zkoušky, maturitní zkoušky, odborná kvalifikace pedagogických pracovníků), nepříznivým demografickým vývojem (optimalizace sítě středních škol), s kurikulárními změnami (tvorba a realizace ŠVP) a s nedostatkem finančních prostředků v důsledku hospodářské krize a snižujícího se počtu žáků. Přesto data získaná ve školním roce 2013/2014 ukazují na velmi dobrou úroveň vzdělávání v převážné většině škol. V 11 kritériích dosahuje více jak 90 % navštívených škol požadované a lepší úrovně. Nejlépe hodnocenými oblastmi jsou partnerství, systematické hodnocení individuálních a skupinových výsledků vzdělávání, účinná podpora rozvoje funkčních gramotností žáků a systémové hodnocení celkových výsledků vzdělávání škol. Nadstandardního hodnocení dosáhly školy nejčastěji v kritériích partnerství (21,4 % ŠŠ), účinná podpora rozvoje osobnosti žáka (10,4 % ŠŠ), řízení školy 9,1 % ŠŠ) a materiální předpoklady (9,1 % ŠŠ). Rizikový stav byl zjištěn ve zpracování ŠVP v 14,9 % středních škol, přesto v tomto kritériu došlo k nejvýraznějšímu meziročnímu zlepšení, o 16,5 % více středních škol mělo hodnoceno své ŠVP na požadované a lepší úrovni. V tomto kritériu se pozitivně projevila systematická metodická podpora a zpětná vazba poskytovaná Českou školní inspekcí středním školám od roku 2009.

Pozitivní zjištění v podmínkách, průběhu a výsledcích středního vzdělávání

- Zlepšení vybavenosti škol především v oblasti ICT.
- Velmi dobrá úroveň spolupráce škol se sociálními partnery – zřizovateli, zaměstnavateli, základními školami, vysokými školami.
- Vícezdrojové financování činnosti středních škol, zapojování do projektů na celostátní, krajské i lokální úrovni.
- Zvyšuje se četnost využívání moderních technologií, a to nejen ve výuce ICT.
- Pozitivní vliv zahraničních aktivit škol (výměnné pobyty, stáže, praktické vyučování, mobilita žáků a vyučujících) na kvalitu poskytovaného vzdělávání a na další uplatnění žáků.
- Podpora zavedení povinných přijímacích zkoušek do maturitních oborů vzdělání ze strany ředitelů středních škol.
- Vysoká účast v soutěžích zaměřených na teoretické znalosti a vědomosti a také na prověřování zručnosti a odborných dovedností žáků.
- Bezproblémové organizační zvládnutí modelu maturitních zkoušek se společnou a profilovou částí.
- Narůstající počet středních škol, které se připojují k realizaci závěrečných zkoušek podle jednotného zadání.

Negativní zjištění v podmínkách, průběhu a výsledcích středního vzdělávání

- Stále převažuje nabídka studijních míst nad poptávkou. Míra optimalizace počtu středních škol neodpovídá demografickému vývoji.
- Problémy s průběžnými inovacemi ŠVP, v jejichž důsledku se žáci stejného oboru vzdělávání vzdělávají v různých ročnících podle různých ŠVP. Hrozí nebezpečí nesplnění závazných výstupů ze vzdělávání.
- Žáci, kteří opakovaně mění obor vzdělání, opakují i několikrát jednotlivé ročníky, případně jsou přijímáni ke vzdělávání po třech neúspěšných pokusech o vykonání maturitní zkoušky, prodražují systém středního vzdělávání.
- Žáci jsou ve výuce pouze výjimečně vedeni k sebehodnocení a vzájemnému hodnocení.
- Nedostatečný prostor pro komunikaci žáků v cizím jazyce v oborech vzdělání s výučním listem.
- Zhoršující se výsledky žáků ve společné části maturitní zkoušky, zejména v matematice.

Doporučení pro střední vzdělávání

- Optimalizovat vysoký počet rámcových vzdělávacích programů pro odborné vzdělávání do odvětvové struktury, jejich obsah vnitřně upravit a navázat na Národní soustavu kvalifikací.
- Redukovat nevyužité volné kapacity, které nebudou naplněny ani početnými ročníky žáků v základním vzdělávání při jejich vstupu do středního vzdělávání.
- Reagovat na vysokou míru nezaměstnanosti v některých oborech, které dlouhodobě neodpovídají regionální poptávce trhu práce.

- Zaměřit pozornost v dalším vzdělávání i na zástupce ředitelů škol, vedoucí předmětových komisí, metodiky a další osoby, na něž ředitelé škol zpravidla delegují část pravomocí v oblastech řízení pedagogického procesu.
- Podpořit vzdělávání pedagogických pracovníků v oblastech aktivizujících forem výuky (názorně-demonstrační, badatelsky orientované, projektové apod.).
- Důsledně se věnovat vytváření příznivého klimatu ve škole, průběžně jeho vývoj sledovat a vyhodnocovat s využitím existujících nástrojů.
- Využít elektronické platformy InspIS ŠVP pro tvorbu a úpravy školních vzdělávacích programů, InspIS SET pro formativní a sumativní hodnocení žáků a InspIS PORTÁL pro komunikaci s veřejností.

4 Základní umělecké vzdělávání

Provázanost školního a mimoškolního vzdělávání se řadí mezi priority akcentované v českém školství. Strategie vzdělávací politiky do roku 2020 podporuje přístup všech jednotlivců ke vzdělávacím příležitostem a klade důraz na omezování diferenciací žáků s ohledem na jejich nadání. Působení České školní inspekce ve školách v návaznosti na její koncepční záměry do roku 2020 představuje metodickou pomoc školám, doporučení pro jejich další rozvoj, konstatování silných a slabých stránek.

4.1

Podmínky základního uměleckého vzdělávání

Školní rok 2013/2014 byl třetím rokem realizace kurikulární reformy v základním uměleckém vzdělávání a druhým rokem činnosti základních uměleckých škol podle školních vzdělávacích programů.

Vzdělávání podle vlastních dokumentů zajišťovaly školy žákům 1. a 2. ročníků přípravného studia a základního studia I. a II. stupně. Ostatní účastníci uměleckého vzdělávání pracovali podle schválených platných učebních dokumentů.

Absolutní počty i relativní podíly žáků v jednotlivých oborech dokládají jejich tradičně nejvyšší zájem o vzdělávání v hudebním oboru (v tabulce uvedeny zkratky oborů) a tomu logicky odpovídá i kapacitní členění základních uměleckých škol.

Tabulka 45

Počty a podíly žáků v uměleckých oborech ZUV ve školním roce 2013/2014

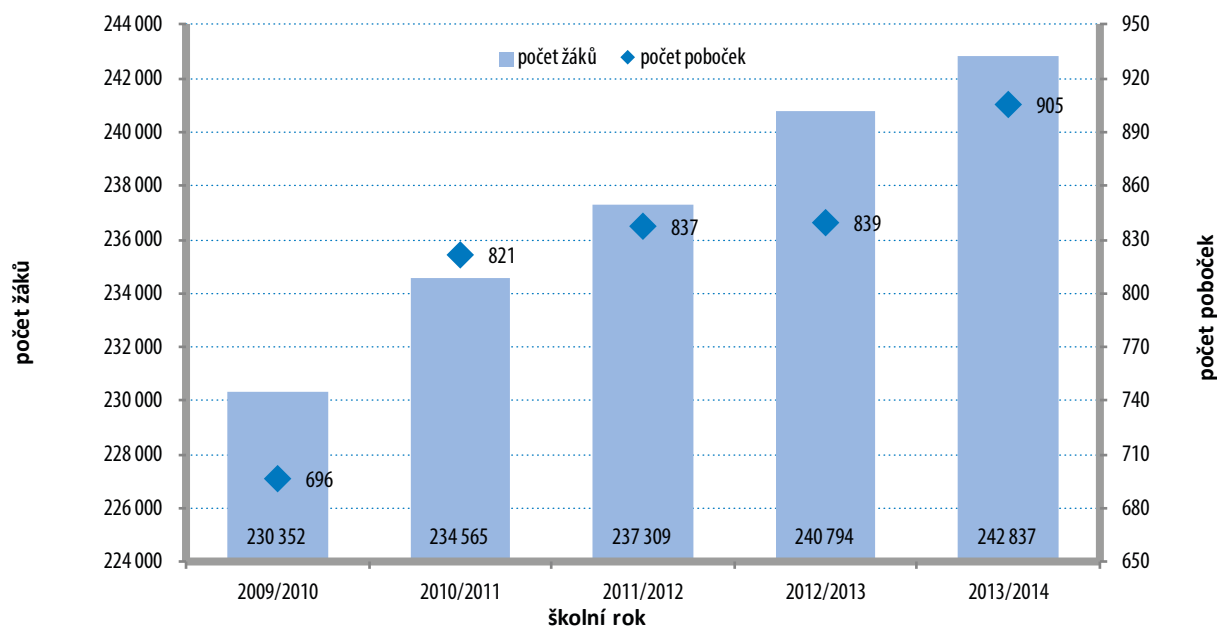
Obor	Zkratka	Počet žáků	Podíl (v %)
Taneční obor	TO	26 981	11
Výtvarný obor	VO	48 568	20
Literárně-dramatický obor	LDO	9 452 (individuální, skupinová a kolektivní výuka)	4
Hudební obor	HO	157 836 (individuální, skupinová a kolektivní výuka)	65
Celkem žáci v ZUV		242 837	100

Nabídka základního uměleckého vzdělávání vycházela z místních podmínek a z regionálních tradic (pravidelné festivaly a přehlídky apod.), byla založena na vysoké míře veřejné prezentace a na aktivním zapojení žáků a pedagogů, často v rámci mezioborové spolupráce. ZUŠ většinou neměly problémy s naplněností – zájem ze strany žáků a rodičů je zpravidla setrvalý a mnohdy překračuje skutečné kapacity škol. Výjimku tvořily subjekty s naddimenzovanou kapacitou, jejíž naplnění je i z dlouhodobé perspektivy nereálné. Konkurenční, pro rodiče žáků ekonomicky výhodnější prostředí vytvářely aktivity s podobným oborovým zaměřením (především pro TO a LDO) uskutečňované formou zájmových útvarů a kroužků při základních školách nebo při domech dětí a mládeže.

Z celkového počtu 486 subjektů působících v České republice tvořila převážná většina z nich samostatnou ZUŠ (93 %). Ostatní instituce byly organizovány pod jedním ředitelstvím subjektu spolu se základní, mateřskou a ve dvou případech střední školou, v jednom případě se školou pro zrakově postižené. Ve srovnání s předchozím rokem nedošlo ve školním roce 2013/2014 ke změně počtu ZUŠ, došlo však k nárůstu poboček. Z níže připojených grafů je patrné, že počet učitelů a poboček rostl rychleji než počet žáků.

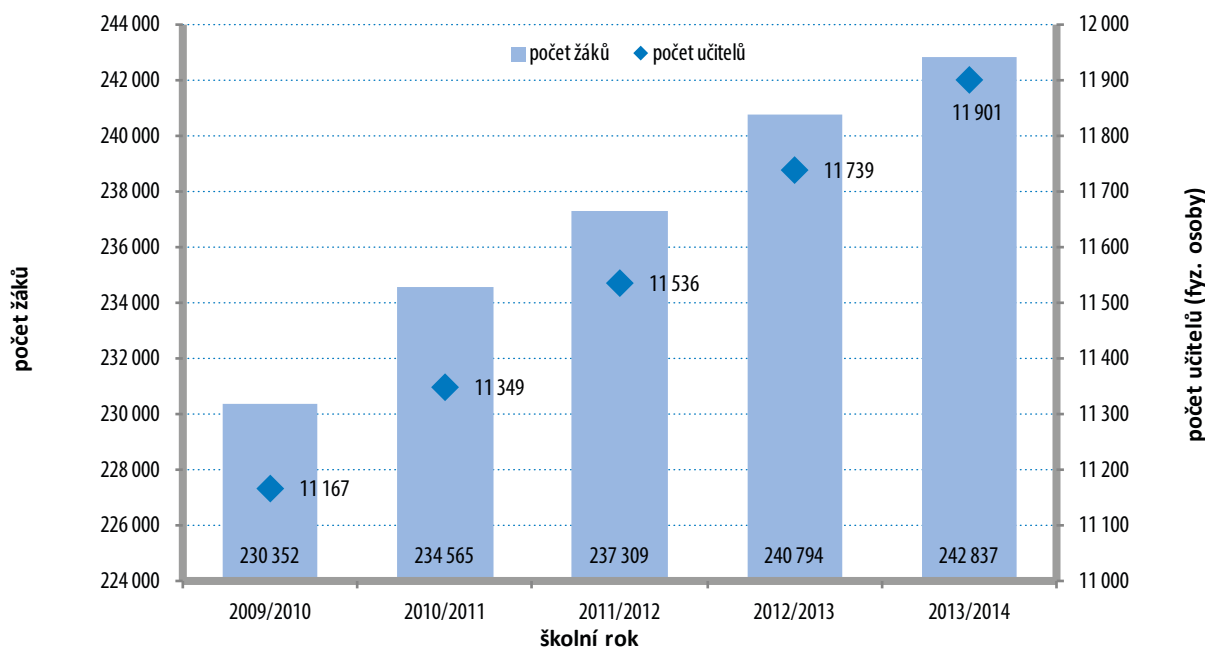

Vývoj počtu poboček ZUŠ a jejich žáků v letech 2009/2010–2013/2014

Ve všech ZUŠ, mezi nimiž z více než 90 % převažovaly školy veřejné (školy zřizované kraji nebo obcemi), se vzdělávalo bezmála 243 tisíc žáků. Zvýšení počtu o více než 2 000 žáků představuje ve srovnání se školním rokem 2012/2013 opětovný (1%) meziroční nárůst. Potvrzuje setrvalý zájem o oblast uměleckého vzdělávání a průběžně zvyšující se naplněnost škol.

Vývoj počtu učitelů a žáků v letech 2009/2010–2013/2014

Ve srovnání se školním rokem 2012/2013 došlo k zintenzivnění hodnotící inspekční činnosti s téměř 10% meziročním nárůstem. Paralelně probíhala kontrola dodržování právních předpisů, které se vztahují k poskytování vzdělávání, a v některých školách byla současně uskutečněna veřejnosprávní kontrola.

Ze zjištění ČŠI vyplývá, že vzdělávání probíhalo v podnětném a bezpečném prostředí ve srovnatelných podmínkách bez ohledu na zřizovatele. Vzhledem k charakteru činností ZUŠ přetrvává dlouhodobě nízká míra úrazovosti.

Materiálně-technické podmínky jsou podobně jako u jiných typů škol postupně zkvalitňovány a modernizovány (především vybavování nábytkem, pomůckami a hudebními nástroji). Kvalitativní posun byl patrný při vybavování audiovizuální a počítačovou technikou. Modernizace výuky vycházela z individuálních potřeb subjektů, které však neměly možnost čerpat finanční prostředky z projektu EU peníze školám. Docházelo k opravám, dílčím rekonstrukcím (např. odstraňování zvukové prostupnosti učeben HO), k budování přístaveb i k celkové revitalizaci budov. Prostorové možnosti některých škol byly dispozičně omezeny vzhledem k jejich specifickému umístění do historicky cenných, často památkově chráněných objektů. Dobré prostorové podmínky poskytoval zpravidla hudební obor, skromnější, často stísněné až omezené prostory měly k dispozici ostatní obory.

Další inspekční zjištění dokládají, že podmínky výuky v některých pobočkách nebyly vždy zcela srovnatelné s podmínkami v kmenových školách. Nabízely žákům méně podnětné prostředí vyžadující nutnou úpravu prostor. V ojedinělých případech inspekční zjištění vedla k doporučení zvážit existenci těchto míst pro poskytované vzdělávání.

Ekonomické podmínky nutí ředitele ZUŠ velmi pečlivě zvažovat efektivní využívání limitovaných finančních zdrojů pro standardní činnost a ve spolupráci se zřizovateli i pro účelné použití investic. Další možnosti k získávání financí prostřednictvím různých dotačních projektů se otevírají pro 59 % sledovaných ZUŠ, které nebyly aktivní v projektové činnosti.

V rámci **personálních podmínek** školy disponovaly učiteli, jejichž odborná kvalifikovanost se celkově pohybovala, podobně jako v předchozím školním roce nad úroveň 90 %. Srovnatelná kvalifikovanost byla u pedagogů HO a VO (93 %), vyšší počet nekvalifikovaných pak představovali učitelé v LDO (1/4) a TO (takřka 1/3). Srovnatelné zůstává rovněž téměř shodné procentuální rozložení počtu začínajících pedagogů s praxí do tří let a pedagogů v důchodovém věku, kdy každá skupina tvořila přibližně 10 %. Do pedagogické činnosti učitelů ZUŠ se pozitivně promítala jejich praktická zkušenost – nadpoloviční většina (65 %) provozovala uměleckou činnost a 40 % pedagogů absolvovalo v uzavřeném školním roce alespoň jednu vzdělávací akci. Vzhledem k velkému počtu poboček byl určitým specifikem značný počet učitelů pracujících na několika místech současně.

Průměrný věk ředitelů sledovaných ZUŠ činil 49,9 roku, celková délka jejich praxe 25,6 roku a délka praxe ve výkonu ředitele 10,9 roku. Ve školním roce 2013/2014 proběhlo konkurzní řízení ve 44 subjektech, tj. v 9 % ZUŠ v republikovém měřítku.

4.2

Průběh základního uměleckého vzdělávání

Z poznatků získaných při hospitační činnosti (1 126 pořízených hospitačních záznamů) vyplynula skutečnost, že průběh vzdělávání vykazoval požadovanou úroveň, často s příklady dobré praxe. Vzdělávání probíhalo v pozitivní tvůrčí atmosféře, jeho kvalita měla kladný vliv na rozvoj osobnosti žáků, užité vzdělávací postupy podporovaly jejich talent a vedly k získávání požadovaných způsobilostí. Bezmála v 90 % všech hospitací byla mezi žáky a učiteli patrná vysoká míra důvěry a partnerských vztahů (téměř 100 % v TO). Zlepšil se přístup vyučujících k využívání vzájemného hodnocení a sebehodnocení žáků, systematictěji se dařilo pracovat se zpětnou vazbou (především v TO) a pozitivně využívat chybu (především v HO). Zařazování zpětnovazebních činností tak představuje možnost dalšího posunu i pro žáky ostatních oborů.

ČŠI zaznamenala odborně a metodicky kreativní a účelné pedagogické postupy, žáci byli zpravidla aktivní, soustředění a pracovití. Neefektivní a nekvalitní výuka byla sledována pouze ojediněle. Jasné stanovení vyučovacího cíle bylo statisticky nejvýznamnější ve VO a TO, používání vhodných pomůcek ve VO a použití adekvátních a motivujících metod

v TO. Nejnižší hodnoty vykazovalo hodnocení odborného vedení výuky, práce s chybou a účelné využití času v LDO. Ve srovnání s ostatními obory vzdělává LDO výrazně méně žáků a v inspekčních týmech je nedostatek odborníků z praxe s tímto zaměřením.

4.3

Výsledky základního uměleckého vzdělávání

Základní umělecké školy průběžně hodnotily úroveň výsledků dosahovaných žáky v individuálním, skupinovém a kolektivním vzdělávání. Nejvýznamnější složku hospitační činnosti managementu škol (na základě zápisů z jednání pedagogické rady, závěrů z hospitační činnosti aj.) tvořilo především sledování a vyhodnocování úrovně realizovaných prezentačních akcí, do nichž se žáci zapojili, některé subjekty monitorovaly úspěšnost přijímání žáků především do škol uměleckého a pedagogického zaměření.

Z inspekční činnosti vyplynulo, že žáci byli motivováni k prezentaci získaných způsobilostí při účasti v soutěžích, na výstavách, při vystoupeních a přehlídkách v regionálním, celostátním, popř. v mezinárodním měřítku. Nejvyšší zastoupení měli žáci zapojení do koncertní činnosti, kterou organizovalo 98,1 % škol, a žáci prezentující výsledky své činnosti na výstavách, které organizovalo přibližně 83,5 % subjektů. Tato skutečnost souvisí se zájmem o hudební a výtvarný obor, které patří k nejnavštěvovanějším, odpovídá tomu i počet jejich absolventů.

Tabulka 46

Zastoupení činností organizovaných sledovanými ZUŠ ve školním roce 2013/2014 (v %)

Škola organizuje	Podíl
Koncerty	98,1
Přehlídky	63,1
Výstavy	83,5
Soutěže	75,7
Výjezdy do zahraničí	44,7

Tabulka 47

Absolventi v navštívených ZUŠ za uzavřený školní rok 2012/2013 (v %)

Obor	Podíl
Hudební	66,3
Výtvarný	17,9
Taneční	11,3
Literárně-dramatický	3,8

Významným běžně využívaným prostředkem k hodnocení žákovských úspěchů se stalo sledování úspěšnosti a porovnávání dosahovaných výsledků s jinými základními uměleckými školami. Vedle motivace jednotlivců k zapojování do individuálních soutěží pořádaných školami část ZUŠ úspěšně rozvíjela činnost souborů nebo pěveckých sborů. Inspekční činnost ve školním roce 2013/2014 potvrdila skutečnost, že velmi kvalitní soubory a další pěvecká uskupení aktivně pracovaly nejen v krajských, ale rovněž v menších městech a jejich činnost zpravidla souvisela s působením výrazných pedagogických osobností. Z dalších zjištění je patrné, že žáci literárně-dramatického oboru dostávají příležitost uplatňovat získané znalosti a dovednosti v profesionálních divadelních souborech.

O úrovni a kvalitě dosahovaných výsledků vzdělávání žáků ZUŠ vypovídá fakt, že z celkového počtu 44 051 žáků neprospělo ve 2. pololetí uzavřeného školního roku pouze 87 jedinců, tj. 0,2 %.

Závěry

Pozitivní zjištění v základním uměleckém vzdělávání

- Z rozhovorů s managementem škol, s pedagogy a se zřizovateli vyplynulo, že subjekty akceptovaly návrhy ČŠI ke zlepšení stavu a k dalšímu posunu škol a pozitivně vnímaly metodickou pomoc.
- Počet šetřených stížností se oproti předchozímu školnímu roku snížil o 80 %. Svědčí o udržování standardu vzdělávání a dobrých vztazích mezi jeho aktéry.
- ZUŠ se zapojují do veřejného a kulturního života a jsou proto považovány za významné nositele kultury v regionech, směřují žáky ke vnímání dobrého jména školy a formují při realizovaných činnostech rozvoj jejich sociálních dovedností.
- Školy reflektovaly potřeby široké klientely, pomáhaly žákům z méně podnětného prostředí (např. zapůjčování hudebních nástrojů, snížení úplaty za vzdělávání, rozšiřování sítě poboček). Partnerství využívaly ve prospěch rozvoje subjektů, k předávání zkušeností mezi ZUŠ a ke spolupráci na společných aktivitách.
- Pedagogové aktivně přistupovali k prezentaci školy, spolupracovali na mezioborových projektech a formovali sounáležitost celého subjektu. Byli schopni přenášet zkušenosti z aktivní umělecké praxe do praxe pedagogické, zpravidla uplatňovali individuální přístup, respektovali osobnost žáků a zohledňovali jejich individuální specifika.
- Školní vzdělávací programy byly v návaznosti na promyšlený systém přípravy, včasnou informovanost a předávání zpětné vazby kvalitně zpracovány. Školy operativně reagovaly na zjištěné nedostatky, učinily úpravy a vydaly aktuální verzi ŠVP tak, že při následné inspekční činnosti byly zpravidla zjištěny již jen formální nedostatky. Z 51 provedených komparací ve školním roce 2013/2014 nebylo v některé části a tím v celkovém souladu s RVP ZUV 7,8 % dokumentů. Školy disponují podmínkami, které vytvářejí dobré předpoklady k naplňování ŠVP v praxi.

Negativní zjištění v základním uměleckém vzdělávání

- U některých poboček byly ve srovnání s podmínkami v kmenových školách zjištěny nerovné materiální, personální, organizační a estetické podmínky, obtíže při přenosu informací a v organizaci.
- V ojedinělých případech došlo v souvislosti s demografickými změnami a místními podmínkami k úbytku žáků. Přestože naprostá většina škol neměla problémy s naplněností, někde byla překročena povolená kapacita.
- U některých ředitelů docházelo k podceňování nebo k dílčímu selhávání hospitační činnosti ve směru k realizaci a naplňování ŠVP a následně k menší účinnosti zpětnovazebního kontrolního systému.
- Některé školy nezveřejnily kritéria přijímání žáků ke studiu, někdy byly zjištěny výrazně vyšší počty žáků v přípravných ročnících v důsledku jejich nadměrného přijímání.
- Hodnocení části žáků bylo sice motivační, ale neodpovídalo zjištěným dovednostem.

Doporučení pro základní umělecké vzdělávání

- Dále zdokonalovat řídicí a kontrolní systém, zkvalitňovat jeho efektivitu vzhledem k velikosti subjektů (delegování některých kompetencí, nastavení víceúrovňového řízení), zlepšovat způsob a úroveň vedení dokumentace ZUŠ.
- Perspektivně zvažovat efektivitu zřizování dalších míst poskytovaného vzdělání vzhledem k jejich podmínkám a finanční náročnosti.
- Využívat potenciál pedagogické rady pro řešení problematiky vzdělávání žáků a pedagogického procesu v celé šíři. Zkvalitňovat systém sledování průběhu vzdělávání, zdokonalovat činnost v oblasti vyhodnocování výsledků vzdělávání a předávání informací o výsledcích vzdělávání zákonným zástupcům i veřejnosti.
- Zkvalitňovat přístup vyučujících k objektivnímu hodnocení žáků s ohledem na jejich dosažené výsledky. Zintenzivňovat dále práci žáků podporou sebehodnocení, zařazovat pravidelné závěrečné hodnocení s analýzou tvůrčí činnosti žáků.
- Podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků, klást na něj větší důraz a hledat nové cesty k jeho realizaci (např. vzájemné předávání zkušeností mezi partnerskými ZUŠ), posilovat metodickou podporu a vzdělávání začínajících pedagogů.
- Progresivněji využívat ve vyučování inovační prvky a ICT vedle vzdělávání realizovaného za pomoci tradičních metod a postupů.

5 Zájmové vzdělávání

Zájmové vzdělávání neposkytuje stupeň vzdělání, ale umožňuje účastníkům naplňovat smysluplně volný čas se zaměřením na různé oblasti s využitím jejich zájmu. Vhodné propojení školního a zájmového vzdělávání má výrazný proinkluzivní aspekt. Realizuje se ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času (SVČ), školních družinách (ŠD) a školních klubech (ŠK).

Školní družiny a kluby uskutečňují zájmové vzdělávání zpravidla pravidelnou a příležitostnou výchovně-vzdělávací činností, případně otevřenou nabídkou spontánních činností. SVČ nabízejí ještě táborovou a osvětovou činnost a vytváření individuálních podmínek pro rozvoj nadání účastníků.

V důsledku pokračujícího nárůstu počtu dětí předškolního věku a žáků na 1. stupni základních škol dochází u SVČ k rozšíření nabídky a změně její struktury s ohledem na tuto věkovou kategorii. Pokračuje trend v navyšování kapacity oddělení ŠD, zvyšování počtu jejich oddělení a snaha naplňovat oddělení nad 30 žáků. I když je zájmové vzdělávání ve školní družině určeno převážně žákům 1. stupně, není uspokojována poptávka uchazečů o zařazení do školních družin zejména u žáků 4. a 5. ročníků. Téměř pravidelně dochází do ŠD a ŠK výhradně žáci jedné školy. Část škol (21,4 %) umožňuje činnost účastníků a jejich rodičů i mimo dny školního vyučování.

Celkově bylo hodnoceno 580 školských zařízení pro zájmovou činnost, z toho 83 % tvořily školní družiny, 9,3 % školní kluby a 9,1 % střediska volného času.

5.1

Školní vzdělávací programy v zájmovém vzdělávání

Hodnocení ŠVP pro zájmové vzdělávání

Ve sledovaných školských zařízeních (SVČ, ŠD, ŠK) bylo jen ve dvou případech zjištěno, že dané zařízení nevypracovalo školní vzdělávací program pro zájmové vzdělávání, tj. 0,3 % z jejich celkového kontrolovaného počtu. Vzdělávací program pro zájmové vzdělávání školských zařízení (ŠD, ŠK) v 96,4 % vychází nebo navazuje na ŠVP školy. Činnosti ve školních klubech se účastní i žáci 1. stupně, kteří nebyli přijati k pravidelné docházce do ŠD, a proto se ŠVP školních klubů zaměřuje vždy na žáky 1. i 2. stupně ZŠ. V 6 % případů je ŠVP ŠD orientován i na žáky 2. stupně.

U 15,6 % kontrolovaných zařízení nebyla struktura ŠVP v souladu s § 5 odst. 2 školského zákona. Nejčastější nedostatky byly v chybějících podmínkách pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, pro přijímání uchazečů a ukončování vzdělávání. Některé formální nedostatky v ŠVP SVČ (např. informace o vydávání dokladu o ukončení vzdělávání) byly obvykle odstraněny již v průběhu inspekční činnosti v zařízeních. Časové vzdělávací plány jednotlivých oddělení byly zpracovány dostatečně a zaručovaly naplňování ŠVP.

Dlouhodobě zůstává problémem oblast podmínek zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a žáků. Často není ředitelem školy stanoven nejvyšší počet účastníků zájmového vzdělávání na jednoho pedagogického pracovníka s ohledem na druh vykonávané činnosti dle § 10 odst. 5 vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, v dalších případech dochází k nedodržování tohoto nejvyššího stanoveného počtu účastníků na jednoho pracovníka. Ve 13,9 % školních družin se oddělení naplňují nad nejvyšší počet zapsaných účastníků (30) určený § 10 odst. 2 vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

Školní družiny a školní kluby

Školní družina a školní klub poskytují zájmové vzdělávání žákům jedné nebo několika škol, případně i dětem v přípravné třídě a dětem v přípravném stupni jedné nebo více základních škol speciálních. Činnost družiny je určena přednostně pro žáky prvního stupně základní školy. Činnost klubu je přednostně určena pro žáky druhého stupně základní školy nebo odpovídajících ročníků víceletého gymnázia.

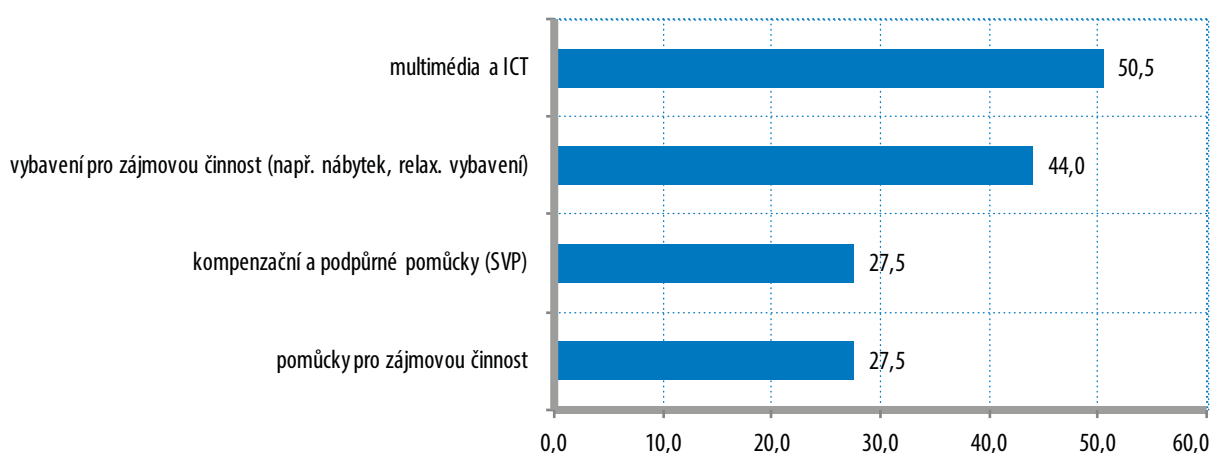
5.2.1 Podmínky pro zájmové vzdělávání ve školních družinách a školních klubech

Sledované prostorové podmínky umožňují zpravidla realizovat aktivity zájmového vzdělávání. Odlišují činnost školského zařízení od výuky, jsou nezbytné z hlediska zajištění psychohygieny, odpočinku a relaxace žáků. Do vybavení prostor pro zájmovou činnost patří vhodný nábytek (antropometrická hlediska), relaxační vybavení (podložky, lehátka, odpočívací sedátka, koberce), zázemí pro aktivity umožňující speciální činnosti (sportovní, umělecké, pracovní). Celkově prostorové podmínky vykazují standardní úroveň. Odpovídající samostatná pracoviště (učebny, herny) má 77 % zařízení, částečně uzpůsobené (upravené třídy, vyklizený nábytek, odpočinkové kouty) má 18 % zařízení a výukové třídy bez úprav využívá 5 % zařízení. Obecně činí problém bezbariérový přístup do areálu zařízení – k dispozici jej má pouze 31,1 % zařízení. Školská zařízení realizují svoji činnost i v dalších prostorech škol, zejména v tělocvičnách, na hřištích a v počítačových pracovnách. V rámci spolupráce využívají podle potřeby zázemí místních zájmových, kulturních a sportovních organizací. Materiální podmínky pro činnost mají školská zařízení dostatečné, zejména pro výtvarné, hudební a pracovní činnosti.

Některá pracoviště postrádají vybavení a zázemí pro relaxaci žáků. Nedostatečné materiální podmínky ve čtyřech sledovaných oblastech (vybavení, pomůcky, ICT a pomůcky pro žáky se SVP) byly zjištěny ve 20 % kontrolovaných zařízeních. Podíl zařízení s nedostatky uvádí následující graf.

Graf 18

Nedostatky v materiálních podmínkách ŠD, ŠK – podíl zařízení (v %)

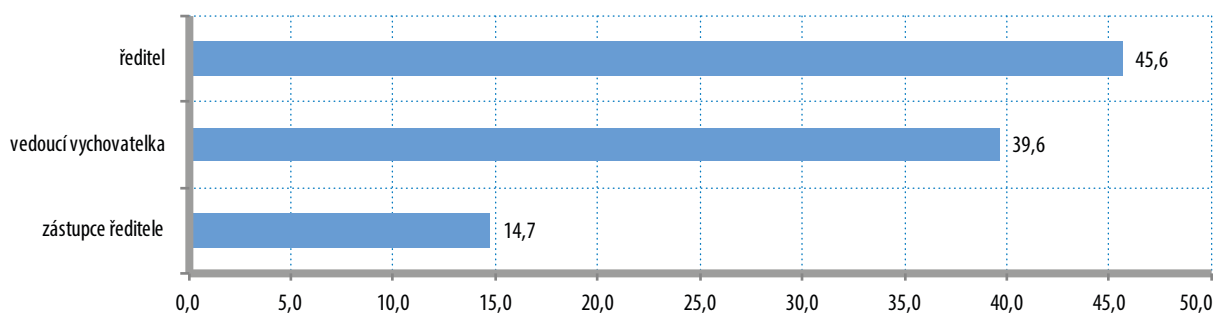
Personální podmínky doznávají zlepšení. Podíl kvalifikovaných pedagogických pracovníků činil z celkového počtu kontrolovaných pedagogických pracovníků v navštívených školských zařízeních 81,8 %. Pozitivní je, že řada vychovatelů si odbornou kvalifikaci doplňuje. Patrný je i podíl učitelů pracujících na částečný úvazek jako vychovatel školní družiny.

Podle velikosti školy a příslušného školského zařízení existuje i odlišný stupeň řízení. Platí zásada, že u menších organizací řídí školské zařízení přímo ředitel, u středních jeho zástupce zpravidla pro 1. stupeň a u větších škol je jmenována vedoucí vychovatelka s příslušnými kompetencemi pro řízení a kontrolu.

Graf 19

Řízení školní družiny – podíl školských zařízení (v %)

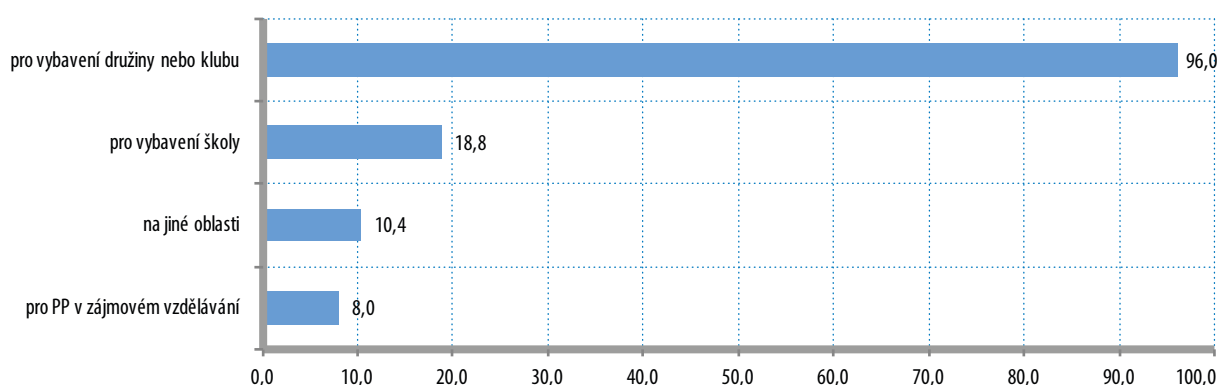

Ekonomické podmínky činnosti školských zařízení se značně liší. Rozdílná je i výše úplaty za školské služby a vzdělávání. Ve 13 % zařízení není vybírána žádná úplata za služby poskytované zařízením. Zřizovatelé se zejména v menších obcích snaží udržet zařízení v provozu i za cenu dotování. Průměrná výše měsíční úplaty činí 95 Kč. Rozsah úplaty je značně diferencován. Do 200 Kč vybírá 34,7 % zařízení, do 400 Kč 10,8 % a nad 400 Kč se platí v 1,3 % zařízení.

Kromě příjmů z úplaty za školské služby a vzdělávání získávají školská zařízení část zdrojů z projektů. Zapojilo se do nich 16,7 % školských zařízení. Přibližně polovina projektů byla financována z lokálních zdrojů, čtvrtina z programů ESF a desetina z prostředků kraje. Přibližně 6 % zařízení využilo rozvojové programy MŠMT. O postoji vedení školy k oblasti zájmového vzdělávání objektivně napovídá údaj o tom, zda vybrané prostředky jsou investovány zpět do zájmového vzdělávání nebo se využívají jinak. Využívání finančních prostředků z úplaty udává tabulka.

Graf 20

Využití finančních prostředků z úplaty za zájmové vzdělávání – podíl školských zařízení (v %)

5.2.2 Průběh vzdělávání ve školních družinách a školních klubech

Podpora rozvoje osobnosti žáků

Přímá vazba na vzdělávací programy škol umožňuje školským zařízením prostřednictvím ŠVP účinně propojovat činnosti a náměty především z oblasti průřezových témat rámcové-

ho vzdělávacího programu. Rozvoj klíčových kompetencí probíhal zejména v oblasti sociálních dovedností a sociálních vztahů. Účastníci se učili komunikovat a řešit konflikty, adekvátně reagovat na nejrůznější podněty z okolí. Intenzivně byla rozvíjena environmentální výchova zaměřená na ochranu životního prostředí v daném regionu. Multikulturní výchova vycházela z místních zkušeností, vnitřního klimatu školy a podporovala vzájemnou toleranci žáků s různým kulturním a sociálním zázemím. Důležitým článkem podpory byl individuální přístup k žákům a péče o rozvoj jejich zájmu a nadání. Vychovatelé jim umožňovali přístup k naučné odborné literatuře a dostupným komunikačním prostředkům. Nejslabším článkem byla práce se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, která byla limitovaná materiálním vybavením.

Tabulka 48

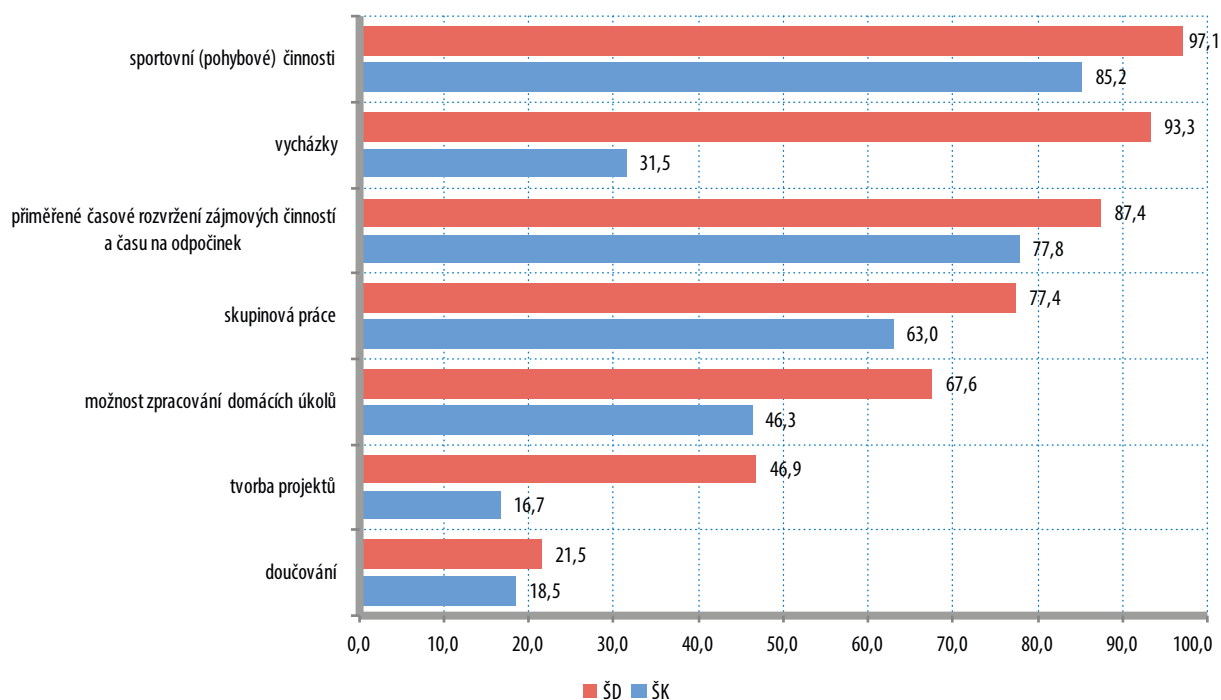
Účinná podpora rozvoje osobnosti ve sledovaných zařízeních (v %)

Oblasti podpory rozvoje osobnosti	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne	Žáci nebyli přítomni
Rozvoj klíčových kompetencí jedince	63,6	36,0	0,4	0,0	x
Budování příznivého a bezpečného klimatu	80,6	18,9	0,6	0,0	x
Individuální přístup k dětem/žákům	75,7	22,7	1,7	0,0	x
Inkluze žáků se SVP	57,6	27,3	3,9	0,4	10,8
Rozvoj nadání dětí/žáků	54,7	41,5	3,6	0,2	x

Z inspekčních zjištění vyplývá snaha vycházet vstříc zájmu účastníků a jejich zákonných zástupců jak v rozšiřování nabídky činností, tak v úpravě časového rozsahu činnosti. Například ŠD umožňují po souhlasu zákonných zástupců přípravu na vyučování (psaní domácích úkolů). Občas se vyskytují problémy ve sladění činnosti zařízení s dopravní obslužností pro dojíždějící zájemce (začátek a konec provozu). Přehled sledovaných činností uvádí následující graf.

Graf 21

Činnosti ŠD, ŠK – podíl zařízení (v %)

Hodnocení výsledků vzdělávání žáků probíhá v souladu se vzdělávacím programem. Při hodnocení se sleduje naplňování výchovně-vzdělávacích cílů s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí. Žákům je poskytována přiměřená zpětná vazba, individuální pokrok žáků je pedagogickými pracovníky často hodnocen již v průběhu jednotlivých tematických celků a po jejich ukončení.

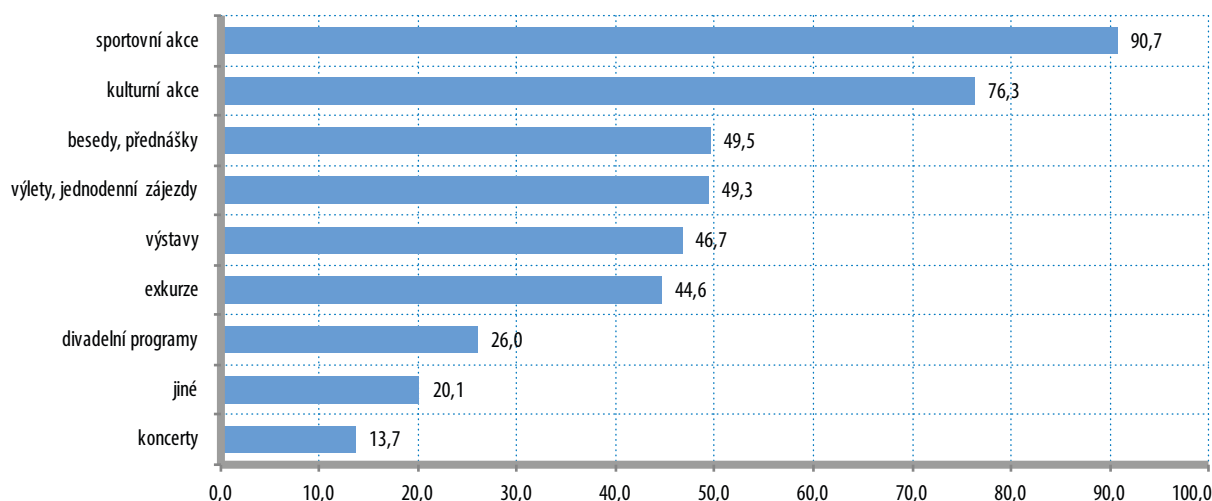
Partnerství a spolupráce s externími subjekty

Základem činnosti školských zařízení je součinnost se školou a zákonnými zástupci účastníků. Úzká spolupráce se školou probíhá zejména při tvorbě ŠVP a přípravě provozu zařízení (dozory, vnitřní řád, vnitřní režim, stravování). Při realizaci výchovně-vzdělávací činnosti školská zařízení také participují na celoškolních projektech.

Kooperace s dalšími subjekty působícími v oblasti zájmové činnosti v daném regionu (SVC, ZUŠ, Skaut, Junák) zlepšuje vztahy mezi těmito zařízeními. Projevuje se to snahou dohodnout se na spolupráci v různých oborech, v úrovni součinnosti i v pomoci při poskytování prostor a materiálního zázemí. Osvědčuje se i spolupráce s dalšími společenskými a sportovními organizacemi (knihovny, sportovní jednoty a kluby, domy kultury, ekologická zařízení atd.), zejména při organizaci příležitostné činnosti. Vypovídající údaj o schopnosti i zájmu školského zařízení navazovat přínosná partnerství v místě vyjadřuje následující graf nejčastějších příležitostných akcí organizovaných školními zařízeními. Současně bylo zjištěno, že v 70 % školských zařízení se účastníci zájmového vzdělávání zapojují také do dalších akcí, které organizují jiné subjekty.

Graf 22

Organizace příležitostných činností – podíl školských zařízení (v %)

5.3

Střediska volného času

Střediska volného času se člení na domy dětí a mládeže, které uskutečňují činnost ve více oblastech zájmového vzdělávání, a na stanice zájmových činností, které jsou zaměřeny pouze na jednu zájmovou oblast. Všechna střediska volného času, která Česká školní inspekce ve školním roce 2013/2014 kontrolovala, byly pouze domy dětí a mládeže.

Ze získaných dat vyplývá, že většina SVC nevystačí pouze se svými prostorami a téměř tři čtvrtiny zařízení vykonávaly činnost i v prostorech pronajatých od dalších organizací (společenská zařízení, školy, tělovýchovné jednoty). Nejčastěji pronajatými prostory jsou dílny a odborné pracovny škol, tábořiště nebo tělovýchovná zařízení, velmi často tato dislokovaná pracoviště nejsou zapsaná v rejstříku. Pouze 11,6 % středisek mělo zapsáno v rejstříku všechna dislokovaná pracoviště. Bezbariérový přístup do svých budov má zřízeno 45,5 % SVC.

Prostorové podmínky sledovaných středisek umožňují ve většině případů poskytovat zájmové vzdělávání na požadované úrovni. Podobně je to u materiálních podmínek. Materiální podmínky pro činnost DDM s ohledem na provozované aktivity umožňují až na jednu výjimku naplňovat ŠVP.

V téměř čtyřech pětinach navštívených DDM bylo zjištěno, že jsou materiální podmínky dostatečné. U 10,8 % případů byly materiální podmínky nedostatečné, a to v oblasti ICT a ve vybavení kompenzačními a podpůrnými pomůckami pro inkluzi žáků se ŠVP. Nedostatky ve vybavení pro zájmovou činnost mělo pouze 5,4 % SVC a nedostatky v pomůckách jen 2,7 % z celkového počtu sledovaných zařízení.

Personální podmínky jsou ovlivněny počtem externích zaměstnanců (vedoucích zájmových útvarů), kteří tvoří 85,5 % ze všech zaměstnanců DDM. Podíl kvalifikovaných pedagogických pracovníků činil 68,3 % z celkového počtu kontrolovaných pedagogických pracovníků v navštívených školských zařízeních.

Pozitivem je, že velkou část zájmových útvarů vedou pedagogičtí pracovníci ze škol. Ředitelé SVC jsou zkušení pracovníci zpravidla s dlouholetou praxí v oblasti volného času. Zjištěné nedostatky v řízení se projevují zejména ve vedení dokumentace (nestanovení způsobu evidence účastníků pro jednotlivé formy zájmového vzdělávání ve vnitřním řádu, nezveřejnění školního vzdělávacího programu na přístupném místě v zařízení, v nepřesné evidenci průměrné délky trvání pravidelných aktivit za týden u interních pedagogických pracovníků).

Finančně dostupné podmínky (nižší úplata za zájmové útvary) i možné úlevy umožňují i dětem, žákům a studentům ze sociálně znevýhodněných rodin rozvíjet své nadání a věnovat se naplňování svých potřeb a zájmů. Za slabé stránky SVC lze považovat zejména chybějící finanční zdroje na údržbu a obnovu materiálního zázemí.

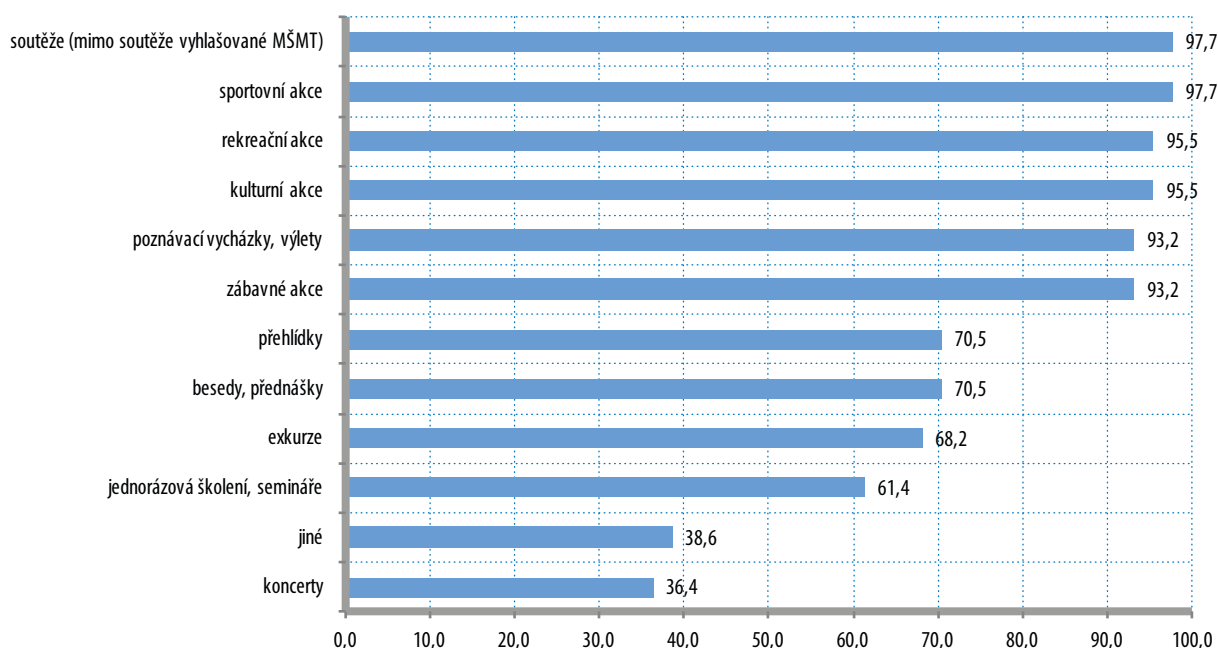
Pravidelná zájmová činnost začíná nejpozději 1. října a končí v polovině června. Dominují v ní, v souladu s potřebami veřejnosti, aktivity pro děti do 15 let. Počty účastníků jsou stanoveny s ohledem na prostorové možnosti, bezpečnost i ekonomické požadavky.

Propagace činnosti na veřejnosti má velmi dobrou úroveň. Struktura nabídky pružně reaguje na potřeby veřejnosti i regionu. Patrné je rozšíření oblasti příležitostné zájmové činnosti. Většinu účastníků činností tvoří mladší věkové kategorie. Mírně se zvyšuje počet účastníků nad 18 let i s ohledem na mezinárodní projekt vévody z Edinburghu (zapojení do informačních center mládeže) a na nové i výjimečné aktivity (lezectví, lukostřelba, speciální herní kluby atd.). Sledovanou činností byla především pravidelná zájmová činnost, příležitostná a spontánní aktivity.

Příležitostná činnost se výrazněji zaměřuje na širší veřejnost, nápaditost a originalitu. Většinu tvoří společenské a zábavné akce s neorganizovanými účastníky. Téměř všechny DDM pořádaly soutěže, sportovní a rekreační akce, kulturní akce, výlety, vycházky a zábavné akce.

Druhy příležitostných činností v SVČ (v %)

Některé příležitostné aktivity mají dlouholetou tradici a staly se cyklickými. Programy činností jsou často zajišťovány ve spolupráci s dalšími organizacemi.

Nabídka spontánních aktivit je určena účastníkům, kteří zpravidla nedochází do zájmových útvarů nebo nemají vyhraněný zájem. Významnou součástí práce s neorganizovanými účastníky je vytváření návyků pro účelné naplňování volného času a primární prevence rizikových jevů. Velkým nedostatkem části zařízení jsou chybějící prostory pro otevřenou nabídku spontánních činností. Herny jsou přístupné bez vážnějších organizačních překážek po celou dobu provozu. Část SVČ sídlí v budovách bez venkovních areálů a to také limituje nabídku spontánních aktivit.

Výše uvedené činnosti bývají zpravidla upraveny školními vzdělávacími programy, ČŠI zjistila, že všechna SVČ mají školní vzdělávací programy zpracované. Dále se hodnotilo, zda jsou vzdělávací plány dostatečně propracovány a mohou zaručovat naplňování ŠVP. Negativní hodnocení bylo pouze u třech zařízení a většina vzdělávacích plánů byla v pořádku.

Inspektoři se při návštěvě SVČ zaměřili i na to, zda je účinná podpora rozvoje osobnosti. Bylo zjištěno, že všechna zařízení dobře rozvíjela klíčové kompetence jedince a až na jeden dům dětí a mládeže bylo i klima vyhodnoceno jako příznivé a bezpečné. Ve všech případech bylo k dětem, žákům a studentům přistupováno individuálně, a pokud do zařízení docházeli děti, žáci či studenti se SVP, byla jim až na výjimečné případy poskytována podpůrná opatření. Kladně byl hodnocen i rozvoj nadání účastníků zájmových činností, kdy pouze v jednom případě nebyla vyzorována snaha o rozvoj účastníků ze strany zařízení.

5.3.3 Výsledky zájmového vzdělávání ve střediscích volného času

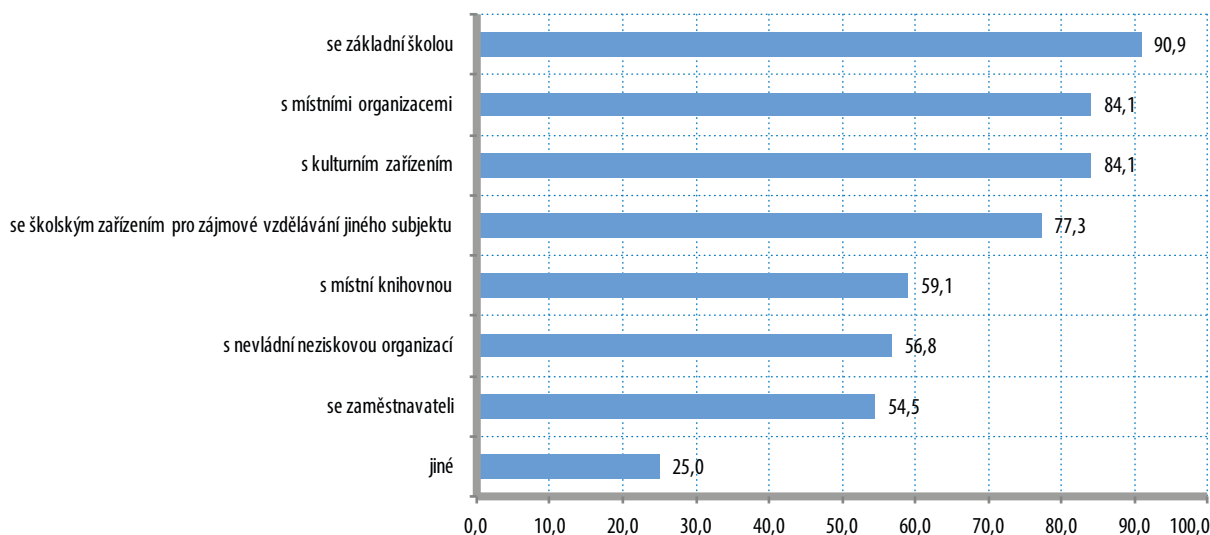
Ve sledovaných hodinách všichni pedagogičtí pracovníci vytvářeli příjemné pracovní a vhodné sociální prostředí v souladu se zásadami pedagogiky volného času. Kvalitu vzdělávání SVČ dokazují výsledky a úspěchy účastníků zájmového vzdělávání v regionálních, národních i nadnárodních soutěžích. Oblíbenost a přitažlivost činnosti zájmových útvarů dokazuje vysoký průměr docházky do nich. Pozitivem je i podíl na úspěšné primární prevenci sociálně patologických jevů v regionu. V oblasti snížení rizik zranění zajišťují střediska pro děti, žáky a studenty například výuku dopravní výchovy a výcvik v plavání.

Na pozitivním vnímání SVC veřejností se podílí značnou měrou i součinnost se zřizovatelem, dalšími organizacemi a subjekty.

Graf 24

Partnerství – navázání spolupráce se subjekty (v %)

Nejčastěji SVC spolupracují se základními školami. Ve velké míře také s kulturními zařízeními, místními organizacemi a jinými školskými zařízeními pro zájmové vzdělávání.

Kromě kooperace má pozitivní vliv na činnost středisek i jejich zapojení do projektů. Zdroje, které v rámci jejich plnění získala, umožňují rozšíření nabídky aktivit, zejména v oblasti primární prevence. Celkem se do projektů zapojilo 27 SVC, tj. 64,3 % sledovaných zařízení.

5.4

Závěry

Pozitivní zjištění v zájmovém vzdělávání

- Výrazný rozvoj partnerských vztahů zejména SVC s dalšími organizacemi i jednotlivci, který přispívá ke zkvalitnění výchovně-vzdělávacího procesu.
- Pokračuje pozitivní trend otevírání školských zařízení vnějšímu okolí. SVC se podílejí na další péči o nadané a talentované děti, žáky a studenty.
- Vytváření vhodných podmínek pro relaxaci po příchodu žáků do ŠD.
- Využívání pobytu v přírodě pro pravidelné činnosti ŠD.
- Žáci ve školní družině i účastníci zájmových kroužků přistupovali k jednotlivým aktivitám s elánem.
- Vzdělávání probíhalo v pozitivně nastavené interakci mezi všemi aktéry výchovně-vzdělávacího procesu.
- SVC mají pevné postavení na místním trhu volného času a svojí činností vhodně doplňují místní nabídku volnočasových aktivit.
- Nabídka SVC oslovuje veškeré věkové skupiny potenciálních účastníků.

- Průběh a organizace zájmového vzdělávání podporuje osobnostní a sociální rozvoj účastníků.
- Pozitivní vnitřní klima SVČ.

Negativní zjištění v zájmovém vzdělávání

- Podmínky přijímání žáků nejsou vždy součástí vnitřního řádu nebo ŠVP školského zařízení. Důležité je to především při přechodu poptávky po zájmovém vzdělávání nad nabídkou míst (maximální kapacitou), hlavně v případě školní družiny.
- Chybějící bezbariérový přístup do prostor školských zařízení limituje zapojení účastníků se ŠVP.
- Nedostatečné materiální a prostorové podmínky pro zájmovou činnost v pětině školských zařízení.
- Chybějící podmínky pro účastníky se speciálními vzdělávacími potřebami v ŠVP i při realizaci výchovně-vzdělávacího procesu.
- Nevhodná konkurence subjektů působících v oblasti práce s dětmi.
- Školní matriky některých SVČ jsou vedeny v neúplném stavu, některé údaje dané právním předpisem matrika neobsahuje (rodné číslo účastníka, jméno a příjmení zákonného zástupce včetně místa trvalého pobytu nebo bydliště, adresa pro doručování písemností atd.).

Doporučení pro zájmové vzdělávání

- Rozšířit nabídku spontánních činností SVČ.
- Zlepšit materiální podmínky pro spontánní činnosti.
- Podpořit realizaci úprav kmenových tříd na herny a odpočinkové prostory pro činnost ŠD.
- Podpořit možnost navýšení počtu oddělení ŠD.
- Trvale věnovat pozornost zvyšování pedagogické kvalifikace externích pedagogických pracovníků SVČ.
- Věnovat pozornost zápisům v denících zájmových útvarů a přehledům výchovně-vzdělávací činnosti zejména s ohledem na bezpečnost účastníků.

6 Zjištění z inspekční činnosti v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

6.1

Podmínky v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

ČŠI provedla inspekční činnost v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy v souladu s Akčním plánem k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí, který stanovuje úkoly pro období let 2012–2015 a jehož cílem je zkvalitnit systém ochrany práv dětí a péče o ohrožené děti, a novelou zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Tato novela přináší v oblasti institucionální i preventivně výchovné péče řadu zásadních změn, a to i v kontextu průběžně měněných či nově přijímaných legislativních předpisů dotýkajících se náhradní péče o ohrožené děti. Hlavními cíli inspekční činnosti byly rovný přístup při vzdělávání včetně dodržování zákonných práv dětí umístěných v těchto zařízeních, organizační, personální a materiální zabezpečení odborné péče, účinná podpora rozvoje osobnosti dětí, jejich funkčních gramotností (zejména finanční, sociální, komunikační) a hodnotící systém školského zařízení s důrazem na hodnocení individuálních a skupinových výsledků vzdělávání zde umístěných dětí.

Inspekční činnost proběhla ve 23 školských zařízeních, u deseti z nich byl zřizovatelem kraj, dalších deset bylo zřízeno MŠMT, dvě zařízení měla jako zřizovatele soukromou osobu a jedno zařízení bylo zřízeno církví. Podle typů zařízení byla inspekční činnost vykonána v 13 dětských domovech (DD), sedmi dětských domovech se školou (DDŠ), dvou výchovných ústavech (VÚ) a jednom diagnostickém ústavu (DÚ). Průměrná naplněnost dětmi byla různorodá, v DD a VÚ byla přes 90 %, v DDŠ se pohybovala kolem 65 %, v DÚ byla 85 %. Celkový počet dětí v zařízeních se oproti minulým rokům snížil, v souvislosti se zpracováním Koncepce řízení a rozvoje školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče zřizovaných MŠMT, která byla představena v roce 2012 a jejímž hlavním cílem bylo snížit počet dlouhodobě umístěných dětí ve všech typech ústavní péče, a to za předpokladu posílení preventivní složky práce s ohroženými dětmi a jejich rodinami, a podpora rozvoje a dostupnosti souvisejících služeb. Části dětí tak je ve větší míře poskytována ambulantní péče.

Řízení subjektů bylo ve většině případů efektivní, včetně funkční organizační struktury a příznivého klimatu. Pouze v jednom případě byly zjištěny dílčí nedostatky, a to zejména v obsahu, struktuře a v administrativním vedení povinné dokumentace. Při umisťování dětí i při jejich vzdělávání byly respektovány zásady a cíle definované školským zákonem i zákonem č. 109/2002 Sb. včetně zásady rovného přístupu. ŠVP byly z hlediska struktury i obsahu zpracovány v souladu se školským zákonem, podporovaly vzdělávací i resocializační proces a většinou odpovídaly koncepci a deklarované péči pro zařízení daného typu.

Materiální a prostorové podmínky pro vzdělávání a poskytování školských služeb, s výjimkou jednoho zařízení, byly vzhledem k potřebám dětí velmi kvalitní, plně podporovaly realizaci ŠVP.

Personálně jsou zařízení zajištěna na rozdílné úrovni, v DD převážně ženami. Muži jsou ve větší míře zastoupeni hlavně ve VÚ a DDŠ. Pedagogové upozorňovali na nedostatek dalšího vzdělávání přímo zaměřeného na odborné činnosti v těchto typech zařízení. Ve dvou zařízeních se objevily problémy s kvalifikovaností a s návaznou značnou fluktuací pedagogických pracovníků, která byla označena za rizikovou. Tato školská zařízení však poukazovala na fakt, že nequalifikovaní, kteří chtějí v zařízení pracovat, nemají možnost získat příslušnou kvalifikaci. Od ledna 2014 přicházejí děti do jednotlivých zařízení rozhodnutím příslušného

soudu, tzn. bez předešlého pobytu v DÚ, který by zajistil odbornou diagnostiku, navrhl program rozvoje osobnosti dítěte (PROD) a zvolil nejvhodnější typ školského zařízení. To klade vyšší nároky na odbornost pracovníků jednotlivých zařízení, zejména v oblasti etopedické a psychologické. Mnoho zařízení, hlavně DD, nemá vlastního etopeda ani psychologa a musí spolupracovat s externisty nebo odborníky z DÚ. Často tak dochází k prodloužení adaptační fáze dítěte i posunutí sestavení PROD.

6.2

Průběh v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

V oblasti kontroly dodržování právních předpisů a hodnocení jejich dopadů v praxi školských zařízení byly zjištěny některé drobné nedostatky. V šesti zařízeních se týkaly vypracování ŠVP, který neodpovídal § 5 školského zákona, ve třech zařízeních bylo zjištěno nesprávné rozvržení přímé pedagogické činnosti, ve dvou zařízeních bylo omezeno právo dítěte na opuštění zařízení za účelem vycházky, a to bez návaznosti na opatření ve výchově. V jednom zařízení byli sourozenci umístěni v rozdílných rodinných skupinách bez řádného zdůvodnění. Všechna tato pochybení byla odstraněna již během inspekční činnosti. V jednom zařízení byly významně nevyhovující prostorové podmínky a vnitřní vybavení rodinných skupin, které již řeší zřizovatel (MŠMT), v jednom zařízení byl nevyhovující hodnotící systém dětí, který byl v určené lhůtě přepracován.

Organizace i průběh činností byly většinou na požadované úrovni, aktuální výkony dětí většinou korespondovaly s požadovanými výstupy definovanými v ŠVP. Systém práce s dětmi i organizační uspořádání zařízení byly primárně orientovány na zvyšování osobních kompetencí dětí a vytváření vhodných hodnotových postojů. Rozdíly byly shledány v kvalitě PROD a v týdenních programech výchovně-vzdělávací činnosti. Některá zařízení je stále vedou ve formálnější rovině, převážná část zařízení naopak pestrou a kvalitní nabídkou činností v týdenních programech rozvíjela příslušné kompetence dětí. Obecně lze konstatovat zlepšení.

Prevence rizikového chování dětí většinou prolínala celým výchovně-vzdělávacím procesem, byla pravidelně vyhodnocována, opatření k nápravě byla přijímána a zaznamenávána. Pozitivem v tomto směru je zejména nabídka zájmové činnosti a volnočasových aktivit a zapojení dětí do nich. Zaznamenaným pozitivem byla funkční spolupráce s externími partnery participujícími na zájmových, rekreačních, ale i socializačních a resocializačních činnostech jednotlivých zařízení. V této oblasti byl nejvyšší počet zařízení hodnocen jako nadstandardní (5).

Resocializační činnost byla ve většině zařízení prováděna systematicky a cíleně, s využitím adekvátních speciálně pedagogických, psychologických a terapeutických metod a forem práce a v součinnosti s příslušnými odborníky. Výrazně to přispívalo k rozvoji osobnosti zde umístěných dětí.

6.3

Výsledky v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

Všechna školská zařízení poskytovala služby ve shodě se zařazením do školského rejstříku. V hodnoceních školských zařízení (mimo jedno) nebylo zjištěno porušování práv dětí.

Hodnocení dětí probíhá na různé úrovni, některá zařízení preferují denní hodnocení dítěte všemi odborníky, některá hodnotí ústně při večerních komunitách. Bodový systém je využíván převážně VÚ a DDŠ. Děti jsou pravidelně hodnoceny v PROD. Zaznamenány byly i rozdíly v postoji jednotlivých vychovatelů k hodnocení dětí, které děti velmi citlivě vnímají. Dobrý hodnotící systém má převážná část zařízení, nutnost přepracování nastala pouze u dvou zařízení.

Příprava dětí na samostatný život probíhá prostřednictvím různých aktivit. Většina zařízení zapojuje starší děti do projektů zaměřených na konkrétní přípravu dětí pro samostatný

život. Bohužel i tyto aktivity jsou často nedostačující. Starší děti zařazené do cvičných bytů nezvládají samostatný pobyt bez dozoru, nedaří se jim hospodařit s finančními prostředky, žít bez kolektivu dětí a bez přímého vedení pedagogů. Snadněji než běžná populace podléhají působení rizikových skupin. Naopak se daří motivovat děti ze školských zařízení k získávání středoškolského i vysokoškolského vzdělání. Největší problémy jsou u dětí ve VÚ a DDŠ, které po zletilosti a odchodu ze zařízení nemají vůli a motivaci dokončit započaté vzdělávání.

Zařízení jsou stále úspěšnější ve vyhledávání hostitelských rodin. Méně se však daří zařazovat děti do pěstounské péče.

Přibývá dětí s rizikovým chováním, agresivitou a s psychiatrickými problémy. Útěky se vyskytují nejčastěji v zařízeních s více uzavřeným systémem péče (VÚ, DDŠ). Jejich frekvence a délka se snižuje. V zařízeních s více uzavřeným systémem péče se také více objevovala agresivita a hostilní chování směrem k zaměstnancům i ostatním dětem. Nejlépe se tyto projevy dařilo korigovat v zařízeních s pevným hodnotícím systémem a kvalitním kolektivem odborných pracovníků (speciální pedagog, psycholog, terapeut).

Závěry

Pozitivní zjištění v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

- Posun v postoji ředitelů v chápání nutnosti vzdělávacích programů pro tento typ školských zařízení.
- Stále více dětí tráví volnočasové aktivity mimo areál školského zařízení a je tak pozitivně ovlivňován socializační proces.
- Kvalitní práce odborných pracovníků (etoped, psycholog, psychoterapeut), uplatňování psychoterapeutických technik a řízená sebereflexe dětí pozitivně působí na postoj dítěte k vlastním problémům (rozklíčování, hledání cesty nápravy).

Negativní zjištění v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

- Přetrvávající častá nekvalifikovanost pedagogů.
- Finanční prostředky stále zcela nepokrývají potřeby pro odborné personální zajištění hlavně dětí s psychiatrickými a dalšími specifickými problémy (agrese, hostilní jednání).
- Složitě finanční zabezpečování technického stavu některých budov pro zdárný provoz zařízení.

Doporučení pro zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

- Podporovat naplňování kvalifikačních předpokladů pedagogických pracovníků.
- Podpořit zřizování specializovaných výchovných skupin pro děti vyžadující výchovně léčebný režim a pro děti s uloženou ochrannou výchovou.
- Zabezpečit finanční prostředky pro zajištění efektivního organizování vzdělávací činnosti a preventivních opatření (organizace služeb, funkce etopeda, psychologa).
- Podpořit vzdělávání v oblasti metodiky – vzdělávací programy školských zařízení, týdenní programy a programy rozvoje osobnosti včetně hodnocení.
- Posílením preventivně výchovných služeb ambulantní, popřípadě pobytovou formou snižovat počty dětí pobývajících v institucionální péči.
- Kategorizovat ústavy výchovné péče rozdílným režimem a zaměřením podle diagnostikovaných potřeb dětí.

7 **Zavádění nových metod, postupů a nástrojů inspekčního hodnocení vycházejících z projektu NIQES**

Česká školní inspekce od července 2011 realizuje vlastní strategický projekt nazvaný Národní systém inspekčního hodnocení vzdělávací soustavy v České republice (NIQES), jehož stěžejním obsahem je vývoj nových metod, postupů a nástrojů jak pro hodnocení škol a školských zařízení, tak pro hodnocení vzdělávací soustavy jako celku v intencích školského zákona. Od samého počátku je snahou České školní inspekce konstruovat naprostou většinu výstupů tak, aby byly využitelné nejen pro potřeby hodnocení prováděného inspekčními pracovníky, ale také v rámci přímé praxe jednotlivých škol. Všechny vyvíjené metody, postupy a nástroje jsou průběžně implementovány do hlavní činnosti České školní inspekce a dotknou se tak prakticky celého segmentu regionálního školství. Podrobnosti o obsahu projektu a jeho klíčových aktivitách jsou k dispozici na webových stránkách České školní inspekce i samotného projektu.

Vývoj prací na projektových výstupech byl ve školním roce 2013/2014 zásadně ovlivněn schválením podstatné změny projektu, v jejímž důsledku došlo ke změně způsobu realizace vývoje metod, postupů a nástrojů pro hodnocení míry podpory a dosažené úrovně ve vybraných gramotnostech. Dále došlo také k rozšíření původního plánu vzdělávání pedagogických pracovníků a dalších zaměstnanců škol, zejména v práci s vyvíjenými informačními systémy, které mohou využívat také školy v rámci své vlastní výchovně-vzdělávací činnosti.

V první polovině školního roku byla dokončena a vydána rozsáhlá Analýza současných systémů pro sledování a hodnocení kvality a efektivity ve vzdělávání, kterou na základě zadání České školní inspekce zpracoval tým akademických pracovníků Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Jde o rozsáhlou komparaci přístupů k definici kvality a efektivity ve vzdělávání v rámci zemí OECD, která obsahuje také porovnání nástrojů a metodik, které země OECD ke sledování a hodnocení kvality ve vzdělávání používají, a která komentuje míru pozornosti, kterou jednotlivé země OECD věnují podpoře rozvoje vybraných gramotností. Součástí analytické studie je také zhodnocení názorů a postojů všech relevantních skupin účastníků počátečního vzdělávání na možné způsoby realizace a potenciální přínosy a rizika externího sledování kvality ve vzdělávání. Tato analytická studie je jediným dokumentem svého druhu, který v České republice vznikl, a stala se velmi fundovaným, obsáhlým a ceněným kompendiem poznatků užitečných pro veškeré další debaty o problematice hodnocení kvality a efektivity ve vzdělávání. Analýza je ke stažení rovněž na webových stránkách České školní inspekce.

Zásadním způsobem byly také akcelarovány práce na vývoji metod a postupů pro hodnocení míry podpory a dosažené úrovně ve čtenářské, matematické, přírodovědné, sociální, jazykové a informační gramotnosti, s nimiž bude Česká školní inspekce pracovat v rámci své hodnotící činnosti. Jednotlivé expertní týmy pod vedením respektovaných garantů, jako je např. profesor Milan Hejný pro oblast matematické gramotnosti, formulovaly základní koncepční parametry jednotlivých gramotností, vymezily a odůvodnily jejich definice ve vztahu k tuzemským kurikulárním dokumentům i mezinárodním šetřením a také předložily návrhy možných typů nástrojů použitelných pro sledování a hodnocení podmínek, rozvoje a dosažené úrovně v jednotlivých gramotnostech. Zformulována byla také podrobná představa o podobě a obsahu nových inspekčních nástrojů v kontextu nástrojů užívaných v současnosti. Vytvořen byl rovněž návrh základních oblastí, kritérií a indikátorů kvality školy (v modifikacích pro předškolní vzdělávání, základní školy a střední školy), na jejichž základě by po ukončení vývojového procesu měly být všechny školy a školská zařízení Českou školní inspekcí hodnoceny. Ke všem vytvářeným nástrojům a metodickým postupům byly a nadále budou doplňovány (a později v průběhu reálné inspekční činnosti rozšiřovány) ilustrativní příklady možných pozitivních zjištění ve snaze poskytnout školám soubor příkladů dobré praxe využitelný v jejich autoevaluaci a dalším rozvoji.

Aby však kritéria pro hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání, na jejichž nové podobě Česká školní inspekce intenzivně pracuje, mohla být stabilní a dlouhodobě neměnná, měla by se na jejich pojetí a obsahu shodnout širší odborná veřejnost. Také proto se Česká školní inspekce dohodla s ministrem školství, mládeže a tělovýchovy na zahájení národní debaty o pojetí tzv. kvalitní školy, na jejímž konci by měla být shoda všech skupin klíčových aktérů počátečního vzdělávání na tom, jaká má být škola, aby mohla být označena za kvalitní, tedy shoda právě na obsahu inspekčních hodnotících kritérií. Takto konsensuálně přijatá kritéria pak mohou sloužit také jako velmi dobrý nástroj pro propojování externího hodnocení s vlastním hodnocením škol, které tak mohou inspekční kritéria využívat v rámci autoevaluace. Obdobnou proceduru pak Česká školní inspekce bude doporučovat pro hodnocení škol také zřizovatelům.

V průběhu školního roku 2013/2014 byly dále prováděny finalizační práce na vývoji nového informačního systému České školní inspekce sestávajícího z modulu pro sběr, analýzu a vyhodnocování inspekčních dat (InspIS DATA), z modulu pro práci se školními vzdělávacími programy (InspIS ŠVP) a z modulu pojatého jako veřejná informační platforma pro prezentaci škol vůči veřejnosti (InspIS PORTÁL). Celý komplexní informační systém prošel několika pilotážemi a na základě jejich výsledků a také konzultací se zástupci asociací působících ve vzdělávání byly systémy upraveny a spuštěny do veřejného provozu. Zatímco prostřednictvím systému InspIS DATA budou školy plnit část svých zákonných povinností vůči České školní inspekci (např. zasílání záznamů o úrazech nebo účast v inspekčních elektronických zjišťováních) a jeho užívání je tedy pro školy a školská zařízení povinné, využití zbývajících dvou modulů je dobrovolné a je na uvážení ředitele školy, jestli s nimi bude pracovat. Česká školní inspekce však využití těchto nástrojů doporučuje.

V případě využití systému InspIS ŠVP ředitel školy získá velmi užitečný nástroj, který škole zásadním způsobem usnadní práci se školními vzdělávacími programy, což školy jistě oceňují například při revizích rámcových vzdělávacích programů vyžadujících také revize vzdělávacích programů školních. Systém umožňuje komfortní práci se školními vzdělávacími programy na základě intuitivně konstruované aplikace, která navede uživatele na povinný obsah a naopak upozorní na to, co už povinnou součástí vzdělávacího programu není. Dále systém umožňuje například automatizované ověření zadávaného obsahu ve vztahu k šablonám rámcových vzdělávacích programů, které budou navíc v závislosti na případných změnách kurikula v systému aktualizovány a kromě vlastní tvorby školních vzdělávacích programů slouží například také k validaci jejich naplňování, a to zejména s pomocí definovaných indikátorů (hospitační zjištění, výsledky vzdělávání, další vzdělávání pedagogů apod.).

Systém InspIS PORTÁL je pak systémem, který umožňuje škole poskytovat o sobě řadu důležitých a zajímavých informací. Smyslem této webové platformy je poskytovat všem zájemcům na jednom místě užitečné a co možná nejkomplexnější informace o školách zapsaných ve školském rejstříku a umožnit jim vlastní komplexní prezentaci, která není nijak zpoplatněna a jejíž výhody (zejména možnost dohledat vyhovující školu v rozsáhlé síti škol podle preferovaných parametrů) převyšují vypovídací hodnotu běžných webových stránek školy. Děje se tak prostřednictvím předdefinovaného formuláře s obsahově různě vymezenými položkami, který mohou jednotlivé školy vyplnit a přiložit k němu také další doplňující dokumenty, jako jsou výroční zprávy, koncepční záměry, školní vzdělávací programy, školní řády či rozvrhy hodin. Po zadání požadovaných kritérií v rámci několika různých filtrů systém nabídne přehled všech dostupných škol, které odpovídají zadaným požadavkům a které formulář v systému vyplnily. Souhrnné základní informace jsou navíc doplněny také o inspekční zprávy či další výstupy České školní inspekce. Kromě základních kontaktních informací o škole nebo odkazu na webovou prezentaci se zobrazuje také charakteristika školy nebo poskytovaného vzdělání a série dalších konkrétních a doplňujících informací, jako je třeba velikost školy, bezbariérový přístup, dopravní dostupnost, materiální podmínky, výukazích jazyků, způsoby hodnocení nebo informace o specifických aktivitách, které škola nabízí. V systému lze nalézt všechny školy a školská zařízení zapsaná ve školském rejstříku, což

umožní například potenciálním uchazečům o vzdělávání a jejich rodičům snadnou orientaci v jednotlivých oblastech, které nejlépe odpovídají jejich představám. Údaje do systému musí zadat přímo samy školy, automaticky se generují jen základní informace ze školského rejstříku. Česká školní inspekce za obsah zadávaný přímo jednotlivými školami nijak neodpovídá, přesto bude obsah průběžně sledovat a o případných nedostatcích budou školy informovány. Využití systému ze strany škol je zcela dobrovolné, přesto správně a úplně vyplněné položky dávají možnost široké komunikace se školskou veřejností. K vyplnění profilů v tomto systému vyzval školy také ministr školství, mládeže a tělovýchovy, neboť důsledná, otevřená a komplexní komunikace školy s veřejností je jistě jedním z kvalitativních aspektů jejího fungování.

Platforma InspIS PORTÁL navíc školám nabídne ještě další dvě funkcionality. První z nich je možnost vytvořit si a dále spravovat vlastní aktivní webovou stránku, a to bez jakýchkoliv znalostí této problematiky a bez jakýchkoliv dalších nákladů. Druhou funkcionalitou je možnost provádění autoevaluace školy pomocí připravených elektronických hodnotících nástrojů orientovaných na několik vybraných oblastí. Škola může pomocí těchto nástrojů získat základní zpětnou vazbu za použití obdobných nástrojů, jaké v praxi používá Česká školní inspekce, může se jí dostat také základní informace o tom, jak si na úrovni daných indikátorů stojí v anonymním srovnání se souborem škol dle vybraných parametrů (školy obdobné velikosti, stejného regionu apod.). Tyto funkcionality systému budou zpřístupněny v průběhu školního roku 2014/2015.

Dalším informačním systémem, který Česká školní inspekce v rámci projektu NIQUES vyvinula, je systém InspIS SET, tedy testovací platforma sloužící pro realizaci elektronického ověřování výsledků žáků v jakémkoli ročníku, v jakémkoli předmětu, v různých druzích škol. Tento systém je již mezi školskou veřejností dostatečně známý a na straně škol využívaný také v rámci realizace nejrůznějších školních testování. Obsahuje v sobě totiž modul, který umožňuje realizovat testování na úrovni školy zcela podle rozhodnutí a potřeb ředitele, přičemž výsledkové sestavy i další atributy jsou identické s výstupy z testování organizovaného Českou školní inspekcí v certifikovaném režimu. Již ve školním roce 2011/2012 a následně 2012/2013 si tento systém a testování jeho prostřednictvím vyzkoušely tisíce škol v rámci ověřování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol. Ve školním roce 2013/2014 pak Česká školní inspekce provedla výběrové testování výsledků, tentokrát u žáků 4. a 8. ročníků základního vzdělávání a 2. ročníků středních odborných škol. V případě základní školy byly testovanými oblastmi Člověk a jeho svět (4. ročník), a přírodovědná gramotnost a jazyková gramotnost – cizí jazyk (8. ročník), studenti 2. ročníků středních odborných škol byli testováni z jazykové gramotnosti – cizího jazyka na úrovni A2 dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky, tedy na úrovni konce základního vzdělávání.

Žáci 4. i 8. ročníků základních škol prokázali úroveň odpovídající v testovaných oblastech očekávanému stavu rok před koncem prvního, respektive druhého stupně základního vzdělávání. Ukázaly to průměrné úspěšnosti testů (mezi 56 % a 65 %), ale také fakt, že dvě třetiny žáků 4. ročníků by požadavky standardu pro 5. ročník naplnily již o rok dříve. Totéž pak platí o třetině žáků 8. ročníků. Jiná byla situace u výsledků žáků 2. ročníků středních odborných škol v cizím jazyce, ty totiž zůstaly za všeobecným očekáváním. Například jen zhruba polovina testovaných žáků v angličtině naplnila požadavek minimálního standardu platný pro konec 9. ročníku základní školy, a to po dvou letech výuky jazyka navíc. Podrobnější výsledky tohoto výběrového testování, do nějž bylo zapojeno 384 škol napříč Českou republikou, jsou k dispozici na webových stránkách České školní inspekce, oblast výsledků žáků je rovněž komentována ve vybraných hlavních kapitolách této výroční zprávy. Díky modulu pro školní testování byly krátce po ukončení výběrového ověřování výsledků žáků použité testové úlohy v systému zveřejněny, a testy si tak mohly zkusit také školy, které nebyly Českou školní inspekcí do testovaného vzorku zařazeny. Pro kontext je také třeba uvést, že je aktuálně vyvíjena také varianta tohoto testovacího systému, která umožní realizaci tes-

tování prostřednictvím tabletů a chytrých telefonů. Pro efektivní práci s výsledky testování a pro uvedení pedagogických pracovníků do základních pravidel zjišťování výsledků žáků pak Česká školní inspekce připravuje také specifickou příručku, která pomůže naučit pedagogické pracovníky realizovat validní testová šetření a pracovat s výsledky testování korektně, smysluplně a metodologicky správně. Tato příručka bude zpracována v průběhu první poloviny školního roku 2014/2015.

Protože pro práci s vyvinutými informačními systémy je třeba získat konkrétní znalosti a dovednosti, realizuje Česká školní inspekce od školního roku 2013/2014 speciální vzdělávací programy pro pedagogické pracovníky či další zaměstnance škol. Vzdělávání je koncipováno jako interaktivní instruktáž, kdy je všem účastníkům školení zapůjčen notebook a pod vedením zkušeného lektora jsou posluchači důsledně seznámeni s obsluhou systémů, jejich funkcionalitami i obsahem. Děje se tak prostřednictvím mobilních vzdělávacích center České školní inspekce, která jsou postupně otvírána ve většině bývalých okresních měst České republiky. Školení je osmihodinové a účastní se jej vždy maximálně 15 posluchačů. V rámci prvního běhu těchto vzdělávacích center, který se uskutečnil od března do června 2014 a zaměřen byl na práci se systémem pro elektronické testování, byly proškoleny téměř tři tisíce osob a ohlasy na tato školení byly velmi pozitivní. Ve školním roce 2014/2015 bude tento typ vzdělávání pokračovat, přičemž ke školením pro práci s testovacím systémem přibudou školení k systému pro práci se školními vzdělávacími programy (InspIS ŠVP) nebo k systému pro veřejnou prezentaci školy (InspIS PORTÁL). Obdobné vzdělávací kurzy jsou pořádány také přímo ve školách, které projeví zájem proškolit větší množství pedagogů. Pro další zájemce, kteří se nemohou zúčastnit popsané prezenční formy vzdělávání, jsou pak připraveny videomanuály, které efektivní formou komentované instruktáže mohou prezenční vzdělávání částečně nahradit.

Kromě těchto vzdělávacích aktivit působili ve školním roce 2013/2014 externí konzultanti České školní inspekce také přímo ve školách, kde ředitelům a pedagogům představovali jednotlivé výstupy využitelné v rámci konkrétních škol a také ukazovali vybrané aspekty informačních systémů, právě s cílem ukázat školám, že výstupy projektu NIQES jsou skutečně dobře využitelné také přímo školami a školskými zařízeními. Informace o projektových výstupech a jejich využitelnosti jsou podávány také v konzultačních centrech jednotlivých krajských inspektorátů České školní inspekce.

8 Mezinárodní aktivity a mezinárodní spolupráce

8.1

Aktivity ČŠI v systému Evropských škol ve školním roce 2013/2014

Plnění úkolů, vzájemná komunikace a kooperace v rámci systému Evropských škol (EŠ) umožňují výměnu zkušeností mezi odborníky ve vzdělávání na úrovni všech členských států Evropské unie. Cílem je zajistit realizaci priorit vyplývajících z přistoupení České republiky k Úmluvě o statutu Evropských škol na základě usnesení vlády České republiky ze dne 25. srpna 2004.

Evropské školy ve školním roce 2013/2014	
Typ školy	Země, Evropská škola
EŠ typu I	Belgie: Brusel I, Brusel II, Brusel III, Brusel IV, Mol Lucembursko: Lucemburk I, Lucemburk II Německo: Mnichov, Frankfurt, Karlsruhe Velká Británie: Culham Španělsko: Alicante Itálie: Varese Holandsko: Bergen
Akreditované EŠ	Itálie: Parma, Řecko: Heraklion, Irsko: Dunshaughlin, Finsko: Helsinky, Francie: Štrasburk, Manosque, Německo: Bad Vilbel, Holandsko: Haag, Dánsko: Copenhagen, Estonsko: Tallin
v jednání	Itálie: Brindisi, Velká Británie: Culham a další

České sekce				
Škola	Předškolní a primární cyklus	Sekundární cyklus	Počet učitelů vysílaných prostřednictvím MŠMT	Počet místně najímaných učitelů
EŠ Brusel III	ano	ano (1.–3. ročník)	6 + 3	2
EŠ Lucemburk II	ano	ne	3 + 1	1

Výuka českého jazyka			
Škola	Předškolní a primární cyklus	Sekundární cyklus	Počet místně najímaných učitelů
EŠ Mnichov	ano	ano	2
EŠ Frankfurt	ano	ne	1
EŠ Karlsruhe	ano	ano	1
EŠ Varese	ano	ano	1
EŠ Bergen	ano	ano	1 (distanční výuka)

Zastoupení České republiky ve vedení Evropských škol	
EŠ Brusel III	Zástupce ředitele pro předškolní a primární cyklus
EŠ Karlsruhe	Zástupce ředitele pro předškolní a primární cyklus

Inspektorát Evropských škol

Základními povinnostmi inspektora pro Evropské školy je zajišťovat kvalitu vzdělávání žáků a vyvíjet hodnotící nástroje a kritéria, iniciovat rozvoj systému, harmonizovat a koordinovat organizaci vzdělávání v jednotlivých jazykových sekcích i v celém systému, zajišťovat kvalitu a důvěryhodnost evropské maturity, výběr učitelů a členů školského managementu a jejich dalšího vzdělávání a podporovat kontinuitu mezi národním vzdělávacím systémem a Evropskými školami.

Spolupráce ČŠI se zástupci vzdělávacích a inspekčních systémů všech členských států Evropské unie umožňuje výměnu informací a zkušeností, možnost navazování kontaktů a rozvoj manažerských dovedností. Získané zkušenosti jsou následně využívány při tvorbě inspekčních postupů a metodik České školní inspekce a pro další mezinárodní spolupráci.

Účast v pracovních skupinách umožňuje prosazovat zájmy a potřeby České republiky v rámci systému EŠ a aplikovat metodické postupy ČŠI v mezinárodním měřítku. Zapojení do přípravy, realizace a vyhodnocování týmových inspekcí vytváří platformu pro efektivní konfrontaci přístupů a následnou harmonizaci procesů i výstupů vzdělávání.

Východiska pro hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání

Vzdělávání probíhá podle kurikula a učebních osnov Evropských škol. Hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání včetně evropské maturity se řídí vlastními právními předpisy, směrnicemi, nařízeními a pokyny. Konkrétní opatření v dílčích oblastech jsou projednávána v radách inspektorů, společném pedagogickém výboru a v rozpočtovém výboru a schvalována Nejvyšší radou Evropských škol.

Hodnotící procesy

Při hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání jsou používány následující formy: průběžné hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání v oboru a sekci, statutární hodnocení učitelů, zástupců ředitelů a ředitelů (za účelem potvrzení ve funkci), týmové inspekce ve školách (tematicky zaměřené i celoškolní), audity.

Výstupy hodnocení

Evaluační výstupy v systému Evropských škol nejsou s výjimkou výroční zprávy generálního tajemníka veřejně dostupné. Kromě zpráv o statutárním hodnocení jsou zprávy projednávány v radách inspektorů a pedagogických výborech. Doporučeními s finančním dopadem se zabývá rozpočtový výbor. Zásadní opatření jsou schvalována Nejvyšší radou Evropských škol.

Priority ve vzdělávání českých žáků ve školním roce 2013/2014

V předškolním cyklu českých sekcí EŠ Brusel III a Lucemburk II probíhala třetím rokem výuka podle nového kurikula, které je založeno na holistickém a individuálním přístupu k dítěti. Pod metodickým vedením inspektora pro předškolní a primární cyklus EŠ vyučující postupně uplatňují nové přístupy k plánování činností, vlastnímu výchovně-vzdělávacímu procesu a hodnocení rozvoje dětí.

Prioritami vzdělávání v primárním cyklu byla podpora mateřského jazyka, zejména rozvíjení komunikativních a čtenářských dovedností prostřednictvím metod kritického myšlení, diferenciací a individualizace vzdělávacích procesů a dále formativní hodnocení a sebehodnocení žáků. V průběhu školního roku bylo monitorováno zavádění písma Comenia Script v prvním ročníku primárního cyklu českých sekcí.

Zatímco v předškolním a primárním cyklu jsou české sekce v EŠ Brusel III a Lucemburk II již zcela plnohodnotnou složkou systému Evropských škol, na sekundárním stupni EŠ Brusel III začala česká sekce pracovat ve školním roce 2011/2012, a to od prvního ročníku, ve školním roce 2013/2014 byli tedy do české sekce zařazeni žáci prvních tří ročníků sekundárního cyklu. V mateřském jazyce se vyučuje kromě českého jazyka a literatury také matematika, přírodní a společenské vědy, výpočetní technika a etika. V příštích letech se

bude výuka v českém jazyce postupně rozšiřovat do většiny předmětů kurikula a bude postupovat do vyšších ročníků.

Evropskou maturitu absolvovali v EŠ Brusel III čtyři čeští žáci, v EŠ Lucemburk tři žáci a v EŠ Bergen jedna žákyně, všichni úspěšně.

Spoluúčast ČŠI na rozvoji systému Evropských škol

ČŠI je prostřednictvím inspektora pro předškolní a primární cyklus zapojena v mezinárodní pracovní skupině pro tvorbu a implementaci nového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Vzdělávací program vstoupil v platnost ve školním roce 2011/2012. V průběhu třetího roku výuky proběhla v celém systému interní i externí evaluace implementace a naplňování vzdělávacích cílů programu, která byla doplněna vzděláváním učitelů. Inspektor ČŠI se podílel na inspekční činnosti a vzdělávání učitelů v 11 školách. Na základě analýzy výsledků jsou přijímána opatření pro další rozvoj vzdělávacího programu a jeho naplňování v budoucnosti.

Inspektor pro předškolní a primární cyklus se významným způsobem podílí na podpoře vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Je jedním ze čtyř nominovaných inspektorů, kteří se podílejí na tvorbě strategických i procedurálních dokumentů a na jejich implementaci. Ve školním roce 2013/2014 vstoupila v platnost nová politika a procedurální dokument pro podporu vzdělávání žáků se SVP založená na principu důsledného respektování individuálních vzdělávacích potřeb žáka. Realizace podpory vzdělávání ve školách v souladu s ustanoveními těchto nových dokumentů je průběžně monitorována a vyhodnocována. Každoročně je organizován seminář pro koordinátory podpory žáků všech škol.

Dalším úkolem inspektora pro předškolní a primární cyklus je vedení pracovní skupiny zaměřené na hodnocení průběhů a výsledků vzdělávání, a to v předškolním, primárním i v sekundárním cyklu. Výsledkem činnosti pracovní skupiny ve školním roce 2013/14 bylo schválení nového systému nástrojů pro hodnocení procesů a výsledků vzdělávání v primárním cyklu, které jsou zavedeny v celém systému Evropských škol od 1. září 2014. Zásadním principem je systematické a komplexní hodnocení žáka včetně jeho sebehodnocení. Ve všech školách typu I proběhlo proškolení učitelů. Inspektor ČŠI se podílel na přípravě podkladů pro seminář a jako lektor se účastnil jeho realizace v 11 školách.

ČŠI se dále podílí na tvorbě strategických dokumentů Evropských škol prostřednictvím jednání rad inspektorů a pedagogického výboru.

V závěru školního roku se oba inspektoři ČŠI podíleli na přípravě a stanovení priorit českého předsednictví v Nejvyšší radě Evropských škol ve školním roce 2014/15.

Tabulka 49

Přehled nejdůležitějších dílčích aktivit České školní inspekce v oblasti Evropských škol ve školním roce 2013/2014

Činnost	Období	Primární cyklus	Sekundární cyklus
Jednání rad inspektorů a pedagogického výboru (tvorba a připomínkování podkladů)	X/2013 II/2014 VI/2014	X	X
Připomínkování materiálů k jednání Nejvyšší rady EŠ	XII/2013 IV/2014	X	X
Průběžné připomínkování dokumentů v rámci písemných procedur	průběžně	X	X
Statutární hodnocení učitele předškolního a primárního cyklu	XII/2012 až I/2013	X	
Statistická zpráva o integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	XI/2013 až II/2014	X	
Příprava a organizace semináře pro koordinátory podpory žáků se SVP	II–III/2014	X	

Individuální inspekční činnost v EŠ Brusel III, Lucemburk II, Mnichov, Varese	průběžně	X	X
Monitoring implementace strategického a procedurálního dokumentu pro podporu integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků bez vlastní jazykové sekce v Evropských školách	průběžně	X	
Účast na jednáních poradních skupin pro podporu vzdělávání žáků se SVP v EŠ Mnichov	IV/2014	X	
Poradenská činnost ředitelům škol v oblasti integrace žáků se SVP	průběžně	X	
Příprava nástrojů pro evaluaci naplňování vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání	IX/2013 až I/2014	X	
Inspekční činnost (naplňování vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání) v 11 EŠ	II/2014 až VI/2014	X	
Analýza inspekčních zjištění v předškolním vzdělávání	VI/2013 IX/2014	X	
Příprava a realizace setkání školních psychologů	XI/2013	X	
Vedení pracovní skupiny pro tvorbu nástrojů hodnocení	průběžně	X	
Příprava materiálů pro decentralizované vzdělávání učitelů (nástroje hodnocení)	XII/2013 až II/2014	X	
Realizace decentralizovaného vzdělávání učitelů (nástroje hodnocení) v 11 EŠ	II–VI/2014	X	
Metodická podpora českých učitelů a zástupců ředitelů	průběžně	X	X
Poradenská činnost poskytovaná rodičům	průběžně	X	X
Logistické zajištění pedagogického poradenství ve spolupráci s MŠMT	XII/2013 V/2014	X	
Zajišťování a distribuce odborné a pedagogické literatury, beletrie, časopisů a učebních pomůcek ve spolupráci s MŠMT	průběžně	X	X
Reflexe učebních osnov předmětu český jazyk a literatura	průběžně	X	X
Vypracování doplňku k učebním osnovám předmětu ČJL ve vztahu k novému systému hodnocení	IV–VIII/2014	X	
Překlad nové hodnotící zprávy (vysvědčení) a kritérií pro primární cyklus	VI/2014	X	
Kompletizace a závěrečná kontrola otázek k písemné maturitní zkoušce z ČJL	I–II/2014		X
Podíl na tvorbě otázek k ústní maturitní zkoušce z ČJL	IV–V/2014		X
Proškolení experta k ústní maturitní zkoušce z ČJL do EŠ Brusel III, Lucemburk II a Bergen	V/2014		X
Člen komise ve výběrovém řízení na pozici zástupce ředitele pro EŠ Lucemburk II	VI/2014		X
Vykonávání funkce místopředsedy maturitní komise v EŠ Brusel III	VI–VII/2014		X
Monitoring a vyhodnocení kvality ústních maturitních zkoušek v EŠ Brusel III	VII/2014		X
Účast na vyhlášení výsledků maturitních zkoušek a slavnostním předání maturitních vysvědčení v EŠ Brusel III	VII/2014		X
Člen komise ve výběrovém řízení na pozici vedoucího oddělení evropské maturity	VII/2014		X

Příprava výběrových řízení na pozice učitelů EŠ, členství ve výběrových komisích	III–IV/2014	X	X
Příprava priorit pro české předsednictví v EŠ	V–VI/2014	X	X

8.2

Zapojení do mezinárodních šetření, mapování znalostí a dovedností žáků

Nedílnou součástí aktivit České školní inspekce je členství v mezinárodních organizacích a účast v jejich programech. Kromě spolupráce se zahraničními partnery, členství ve Stále mezinárodní konferenci inspektorátů a činnosti v systému Evropských škol se jedná také o práci v orgánech Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Organizace pro hodnocení výsledků vzdělávání (IEA), odborných skupinách Rady Evropy a Evropské unie. Mezinárodní zkušenosti jsou neocenitelnou pomůckou pro hlavní hodnotící a monitorovací činnost ČŠI, při hodnocení české vzdělávací soustavy i při součinnosti s MŠMT v realizaci státní školské politiky.

8.2.1 Zajištění úkolů mezinárodních šetření v rámci projektů ESF

Česká školní inspekce je partnerem MŠMT v realizaci dvou důležitých individuálních projektů národních: „Příprava a realizace mezinárodních výzkumů v počátečním vzdělávání a jejich zveřejnění (Kompetence I)“ a „Realizace mezinárodních výzkumů v oblasti celoživotního učení a zveřejnění jejich výsledků (Kompetence III)“. Součástí těchto projektů, spolufinancovaných z Evropského sociálního fondu prostřednictvím operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, je realizace zásadních mezinárodních šetření PISA, PIRLS, TIMSS, ICILS a TALIS. Výstupy z těchto šetření mají velký význam pro hodnocení vzdělávací soustavy České republiky. Kromě toho byla prostřednictvím projektu Kompetence III Česká republika zapojena do dvou významných projektů OECD, známých pod názvy Posouzení systému evaluace a monitoringu v ČR a Překonávání školního neúspěchu.

8.2.2 Zajištění mezinárodních šetření PIRLS 2011 a TIMSS 2011

Mezinárodní projekt TIMSS se zaměřuje na zjišťování úrovně vědomostí a dovedností žáků 4. a 8. ročníků ZŠ v matematice a v přírodovědných předmětech, projekt PIRLS zjišťuje úroveň čtenářské gramotnosti žáků 4. ročníku ZŠ. Oba projekty umožňují zúčastněným zemím sledovat též vývoj ve výsledcích žáků.

V první polovině školního roku 2013/2014 pokračovaly v rámci projektu Kompetence I analytické práce s využitím výstupů šetření PIRLS 2011 a TIMSS 2011. V prosinci 2013 byla vydána publikace PIRLS 2011 & TIMSS 2011: vybraná zjištění, která byla rozeslána do škol počátkem roku 2014 a je dostupná na webu ČŠI.³

V listopadu 2013 se uskutečnil v Muzeu J. A. Komenského seminář pro učitele základních škol věnovaný prezentaci výsledků a uvolněných úloh obou šetření.

ČŠI získaná data dále analyzuje a připravuje prezentaci výstupů sekundárních analýz pro odbornou veřejnost.

8.2.3 Zajištění mezinárodního šetření PISA 2012

Projekt OECD PISA, jehož pátý cyklus PISA 2012 je součástí projektů Kompetence I a III, je zaměřen na zjišťování úrovně čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti patnáctiletých žáků. Je koncipován tak, aby poskytoval tvůrcům školské politiky v jednotlivých zemích důležité informace o fungování jejich školských systémů.

³ <http://www.csicr.cz/getattachment/a9eb6f08-d83e-4169-8a37-51098e93102d>

V rámci šetření PISA 2012 zaměřeného zejména na oblast matematické gramotnosti se ve většině zúčastněných zemí realizovalo též elektronické testování schopnosti žáků řešit problémové úlohy mezipředmětového charakteru. Osmnáct zemí včetně ČR se navíc účastnilo zjišťování úrovně finanční gramotnosti svých žáků.

V prosinci 2013 byly zveřejněny na mezinárodní tiskové konferenci v Paříži výsledky žáků v oblasti matematické, čtenářské a přírodovědné gramotnosti. Současně proběhla tisková konference MŠMT, na které byly prezentovány výsledky českých žáků v mezinárodním kontextu. Ve stejném měsíci byla vydána a do škol a dalších subjektů rozeslána publikace Hlavní zjištění PISA 2012: matematická gramotnost patnáctiletých žáků a publikace Matematická gramotnost: úlohy z šetření PISA 2012. Obě tyto publikace jsou dostupné na webu ČŠI.⁴ Zveřejnění výsledků z oblasti řešení problémů se uskutečnilo v dubnu 2014 a výsledků z oblasti finanční gramotnosti v červenci 2014. V první polovině školního roku 2014/2015 budou dokončeny dvě publikace obsahující hlavní zjištění v obou testovaných oblastech. Publikace budou opět k dispozici na webu ČŠI spolu s překladem pátého dílu mezinárodní zprávy, který se věnuje oblasti řešení problémů.

Výsledek českých žáků v matematice byl průměrný a Česká republika se zařadila do skupiny jedenácti zemí OECD, jejichž nadprůměrný výsledek z roku 2003 se za devět let statisticky významně zhoršil. Podstatně se také zvětšil podíl českých patnáctiletých žáků s nedostatečnou úrovní matematické gramotnosti. Výsledek v oblasti čtenářské gramotnosti nevybočil z průměru, avšak v oblasti přírodovědné gramotnosti byl výsledek českých žáků opět nadprůměrný a srovnatelný s výsledkem z roku 2006. V oblasti řešení problémů i v oblasti finanční gramotnosti dosáhli čeští žáci nadprůměrných výsledků.

V průběhu měsíců prosinec 2013 až únor 2014 bylo realizováno po celé České republice pět seminářů pro odbornou a zainteresovanou veřejnost, na kterých pracovníci realizačního týmu poskytovali o šetření PISA a jeho výstupech detailní informace. Na podzim 2014 zveřejnila ČŠI výstupy sekundárních analýz pro odbornou veřejnost.

8.2.4 Zajištění mezinárodního šetření ICILS 2013

Mezinárodní projekt ICILS získává poznatky o dovednostech žáků v oblasti počítačové a informační gramotnosti. Testovanou skupinou žáků jsou v České republice žáci 8. ročníku základních škol a odpovídajícího ročníku víceletých gymnázií.

V rámci projektu ICILS, který je součástí projektu Kompetence III, proběhlo ve školním roce 2013/2014 několik aktivit. Byla zveřejněna česká verze koncepčního rámce šetření ICILS (elektronicky dostupná na webu ČŠI a stránkách projektu www.icils.cz), pro školy zapojené do hlavního sběru dat byly připraveny školní zprávy s výsledky a byly zahájeny práce na přípravě národní zprávy. Ke zveřejnění mezinárodní a národní zprávy došlo 20. listopadu 2014.

8.2.5 Zajištění mezinárodního šetření TALIS 2013

Mezinárodní projekt TALIS je prvním mezinárodním výzkumem, ve kterém jsou učitelé a ředitelé přímo dotazováni na školní prostředí, průběh vyučování a podmínky, ve kterých učitelé a ředitelé pracují.

V rámci projektu TALIS, který je součástí projektu Kompetence III, byli v ČR dotazováni učitelé a ředitelé na druhém stupni základní školy. Projektu se zúčastnilo celkem 34 zemí či regionů.

Zjištění projektu TALIS byla prezentována v červnu 2014 jak na mezinárodní tiskové konferenci, tak na tiskové konferenci ČŠI. Současně byla vydána publikace Šetření TALIS 2013: národní zpráva, která byla rozeslána školám a dalším subjektům a je k dispozici na webu ČŠI.⁵ Výstupy jsou ve zprávě prezentovány v šesti tematických celcích: 1. vedení a řízení školy, 2. vzdělávání

⁴ <http://www.csicr.cz/getattachment/283eb9f5-b30a-4467-927c-533ae347b621>

<http://www.csicr.cz/getattachment/11ee81e8-4cd8-4fb5-83e1-036591ed9067>

⁵ <http://www.csicr.cz/getattachment/6c8bd070-155b-41a8-8db8-b4fcd8f8c307>

učitelů a jejich profesní rozvoj, 3. hodnocení učitelů a poskytování zpětné vazby, 4. přesvědčení učitelů o způsobu vedení výuky, spolupráce učitelů a jejich postupy při výuce a hodnocení práce žáků, 5. atmosféra ve školách a třídách, 6. subjektivně vnímaná vlastní zdatnost učitelů a jejich spokojenost v zaměstnání. Další analytická publikace bude vydána do konce roku 2014.

8.2.6 Posouzení systému monitoringu a evaluace v ČR

Hlavní činností aktivity 4 projektu Kompetence III byla v tomto období příprava zprávy z reprezentativního šetření aktérů (učitelé a ředitelé základních a středních škol) a příprava závěrečné zprávy shrnující hlavní zjištění projektu a navrhuující konkrétní doporučení pro oblasti hodnocení na úrovni žáka, hodnocení na úrovni učitele a hodnocení na úrovni školy. V březnu 2014 byl pak v Senátu Parlamentu České republiky uspořádán závěrečný seminář. Výstupy z projektu byly využity např. ze strany MŠMT při přípravě Strategie 2020.

8.2.7 Překonávání školního neúspěchu v ČR

Také v rámci aktivity 5 projektu Kompetence III byla připravena zpráva z reprezentativního šetření aktérů (rodiče) a závěrečná zpráva. Shrnující mezinárodní seminář se v prosinci 2013 uskutečnil v prostorách Ministerstva zahraničních věcí.

8.3

Spolupráce s OECD, aktuální a plánované zapojení v jednotlivých šetřeních

Jako členská země OECD se ČR zapojuje také do práce v jejích jednotlivých orgánech v oblasti vzdělávání. Pracovníci ČŠI zastupují ČR například v řídicí radě Centra pro výzkum a inovace ve vzdělávání (GB CERi-OECD), řídicí radě PISA (PISA GB), řídicí radě TALIS (TALIS BPC), pracovní skupině INES (INES OECD Working Group). Do mezinárodního šetření OECD PISA je ČR zapojena od roku 2000.

Úplný přehled zastoupení v jednotlivých orgánech OECD je uveden v tabulce na konci této kapitoly.

8.3.1 PISA 2015

Pátý cyklus projektu PISA realizuje Česká školní inspekce v rámci plánu hlavních úkolů. Pilotní šetření se uskutečnilo na jaře roku 2014, hlavní sběr dat proběhne v roce 2015. Do pilotního šetření bylo zapojeno 58 škol, 1 511 žáků, 1 273 učitelů a 58 ředitelů. V centru pozornosti tohoto cyklu projektu je přírodovědná gramotnost, novou testovanou oblastí je týmové řešení problémů.

8.4

Spolupráce s IEA, aktuální a plánované zapojení v jednotlivých šetřeních

S Mezinárodní asociací pro hodnocení výsledků vzdělávání probíhá průběžná komunikace na obecné úrovni (zástupce ČŠI se účastní každoročního jednání valného shromáždění) a na úrovni realizace jednotlivých šetření. Česká republika je aktuálně zapojena do šetření počítačové a informační gramotnosti ICILS 2013, do dalšího cyklu šetření TIMSS (2015), do dalšího cyklu šetření PIRLS (2016) a také do nového šetření ECES zaměřeného na oblast předškolního vzdělávání.

Nový cyklus projektu TIMSS 2015 realizuje Česká školní inspekce v rámci plánu hlavních úkolů. Testování jsou žáci 4. ročníku ZŠ. Pilotní šetření se uskutečnilo na jaře roku 2014, hlavní sběr dat proběhne v roce 2015. Do pilotního šetření bylo zapojeno 36 škol, 1 239 žáků, 79 učitelů a 36 ředitelů. Dotazníky vyplňují také rodiče testovaných žáků, do šetření se jich zapojilo 1 204.

Zapojení ČŠI v projektech SICI

Valné shromáždění Stálé mezinárodní konference inspektorátů SICI se uskutečnilo v Edinburghu v říjnu 2013 spolu s konferencí věnovanou přeměnám inspekce pro podporu zlepšení všech škol a školských zařízení. V průběhu valného shromáždění bylo členy přijato memorandum, nazývané podle místa vzniku „Bratislavské memorandum“, které je klíčovým koncepčním materiálem organizace na další období. Postihuje současný stav, cíle a předpokládaný vývoj inspektorátů v Evropě. Zároveň byl výkonným výborem zvolen a následně všemi členy schválen nový prezident organizace, kterým se stal Wulf Homeier z Dolního Saska.

V listopadu 2013 uspořádala Česká školní inspekce seminář Sběr a využití inspekčních dat, který volně navazoval na semináře pořádané v Praze v letech 2008 a 2009. Téma sběru dat a jejich následného využití je členskými inspektoráty dlouhodobě považováno za jedno z klíčových pro další vývoj a práci inspektorů. Tento fakt se také příznivě odrazil na celkovém zájmu a účasti zahraničních partnerů ČŠI.

V březnu 2014 se konal na Maltě seminář zaměřený na evaluaci škol a její dopad na zlepšování škol a školských zařízení. Externí evaluace a její vztah a propojení s vlastním hodnocením škol byly předmětem následného květnového semináře, který uspořádal litevský inspektorát ve Vilniusu. Obou výše uvedených akcí se zúčastnili zástupci ČŠI, kteří měli možnost prezentovat vlastní inspekční zkušenosti a současný stav v oblasti externí evaluace v Česku a vedli jednotlivé pracovní skupiny. Navíc zástupce ČŠI z pozice vicesekretáře SICI zahajoval, hodnotil a ukončil seminář ve Vilniusu.

V současné době sdružuje SICI 32 inspektorátů z 23 zemí. Nejnovějšími členy jsou Turecko a Černá Hora. V případě Turecka se SICI poprvé v historii rozšířila mimo Evropu. Česká školní inspekce nadále z Prahy administruje webové stránky SICI.⁶

Vyhodnocení mezinárodních závazků České školní inspekce za školní rok 2013/2014

Úvod

Česká školní inspekce kromě svých hodnotících a kontrolních činností plní také dílčí úkoly vyplývající z mezinárodních závazků České republiky, zejména z členství v Evropské unii a Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Na poli vzdělávacích politik je Česká republika v zastoupení ČŠI aktivním členem mezinárodních organizací, zástupci ČŠI se pravidelně účastní zasedání různých pracovních a expertních skupin, konferencí a seminářů, přičemž konference a semináře k tématům vyplývajícím z mezinárodních aktivit organizuje ČŠI také na domácí půdě. Tyto konference se těší vysoké účasti klíčových expertů na vzdělávání z řad veřejné správy, politické reprezentace, akademické sféry, přímé pedagogické praxe i neziskového sektoru. ČŠI má z logiky svého postavení i svěřených úkolů velmi detailní přehled o kvalitě českých škol a jejich fungování a poznatky z mezinárodního vzdělávacího prostředí pak velmi dobře doplňují proces přípravy, realizace a vyhodnocování inspekčních aktivit o příslušný kontext.

⁶ www.sici-inspectorates.eu

Specifickou a důležitou aktivitou je garance a realizace klíčových mezinárodních šetření typu PISA, PIRLS, TIMSS, ICILS nebo TALIS, jež poskytují důležitou zpětnou vazbu nejen pro tvůrce vzdělávacích politik, ale také pro učitele a žáky samotné. Zástupci ČŠI se pravidelně účastní mezinárodních pracovních setkání, na nichž dochází ke koordinaci realizace mezinárodních šetření ve všech zapojených zemích. Samotná realizace mezinárodních šetření pak probíhá pod hlavičkou České školní inspekce, která kromě souhrnných výsledkových výstupů zpracovává také důležité sekundární analýzy. Právě přenos informací a interpretace dat pro odbornou veřejnost je jednou z klíčových úloh ČŠI při realizaci mezinárodních šetření.

Dále jsou zástupci ČŠI velmi důležitou součástí ve výkonném orgánu OECD spadajícím přímo pod direktorát pro vzdělávání, v řídicí radě Centra pro inovace ve vzdělávání (GB CERİ). GB CERİ je od roku 1968 jednou z nejvýznamnějších světových organizací v poskytování informací o vzdělávání. Zodpovídá za zpracování a vydávání četných výstupů, jež jsou důležitým a praktickým pohledem do mezinárodního srovnávání v oblasti vzdělávání.

Důležitým mezinárodním závazkem, jehož plnění vykonává Česká školní inspekce, je také činnost v rámci systému Evropských škol, v jejichž primárním i sekundárním cyklu vykonává ČŠI inspekční činnost a podílí se také na formulaci školských politik, konstrukci evaluačních procesů nebo vzdělávání pedagogů.

V roce 1995 byla ČŠI jedním z devíti zakladatelů Stálé mezinárodní konference inspektorátů (SICI), která se postupně vypracovala do prestižní a respektované mezinárodní instituce sdružující klíčové inspekční autority z 32 zemí světa. ČŠI díky svému postavení, respektované činnosti a ceněným výstupům získala také pozici zástupce ve výkonném výboru. Členství v SICI přináší neocenitelnou výměnu informací o realizaci inspekční a kontrolní činnosti v různých zemích světa, výměnu praktických zkušeností inspekčních pracovníků formou stáží u zahraničních partnerů i koordinaci postupu při prosazování vzdělávacích politik např. na úrovni Evropské unie.

Tabulka 50

Přehled mezinárodních organizací, v jejichž rámci má Česká školní inspekce zastoupení (stav k 1. 6. 2014)

Organizace	Pracovní skupina, komise, rada apod.
Evropská komise	Tematická skupina k hodnocení klíčových kompetencí (následná činnost) / Thematic working group on assessment of key competences (follow-up) – Mgr. Jaroslav Faltýn
	Zavádění referenčního rámce kvality EQAVET / Implementation of EQAVET Qualification Framework – Mgr. Lubomír Martinec
Rada Evropy	Národní koordinátoři vzdělávání k demokratickému občanství a lidským právům / National coordinators of education for democratic citizenship and human rights education – Mgr. Jaroslav Faltýn

OECD Organizace pro ekonomiku a hospodářský rozvoj	Řídící rada Centra pro výzkum a inovace ve vzdělávání /Governing Board of Centre for Educational Research and Innovation (GB CERi) – Mgr. Tomáš Zatloukal
	Pracovní skupina pro indikátory systému vzdělávání (INES) / INES working group – Mgr. Lubomír Martinec
	Pracovní skupina NESLI CERi / working group Síť pro sběr a rozhodování o systému – úroveň deskriptivních informací k struktuře, politice a praxi ve vzdělávání / Network for the Collection and Adjudication of System-Level Descriptive Information on Educational Structures, Policies and Practices INES – NESLI – Mgr. Lubomír Martinec
	Řídící rada PISA / Governing Board of Programme for International Student Assessment (GB PISA) – Mgr. Tomáš Zatloukal
	Národní koordinátor PISA / Programme for International Student Assessment: National Project Manager – RNDr. Jana Palečková
	Řídící rada TALIS / Board of Participating Countries for TALIS – RNDr. Jana Palečková
	Národní koordinátor TALIS / Teaching and Learning International Survey: National Project Manager – Mgr. Vendula Kašparová
	Síť OECD Raná péče a předškolní vzdělávání (následná činnost) / Network OECD Early Childhood and Care (Follow up) (ECEC) – PhDr. Irena Borkovcová
	Pracovní skupina pro mezinárodní šetření zaměřené na předškolní vzdělávání (ECES) / Early Childhood Education Study – PhDr. Irena Borkovcová, PhDr. Josef Basl, Ph.D.
IEA Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků vzdělávání	Valné shromáždění IEA / General Assembly IEA – Mgr. Tomáš Zatloukal
	Národní koordinátor TIMSS / Trends in International Mathematics and Science Study: National Project Manager – Mgr. Vladislav Tomášek
	Národní koordinátor PIRLS / Progress in International Reading Literacy Study: National Project Manager – Mgr. Zuzana Janotová
	Národní koordinátor ICILS / International Computer and Information Literacy Study: National Project Manager – PhDr. Josef Basl, Ph.D.
SICI Stálá mezinárodní konference inspektorátů	Výkonný výbor – Mgr. Petr Drábek
Evropské školy	Rada inspektorů pro předškolní a primární cyklus Evropských škol – PhDr. Dana Musilová
	Rada inspektorů pro sekundární cyklus Evropských škol – PaedDr. Olga Drápalová

Konference a semináře organizované Českou školní inspekcí k mezinárodním tématům

Listopad 2013 – prezentace výsledků mezinárodních šetření PIRLS 2011 a TIMSS 2011

Seminář pro odbornou veřejnost z řad pedagogů a vedoucích pedagogických pracovníků počátečního vzdělávání, zástupců zřizovatelů škol a relevantních vysokoškolských pracovišť. Cílem semináře byla prezentace a rozbor úloh z těchto šetření zaměřených na zjišťování čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti a komentovaný rozbor výsledků.

Listopad 2013 – seminář k problematice sběru a využití inspekčních dat

Seminář realizovaný ve spolupráci se Stálou mezinárodní konferencí inspektorátů a pod záštitou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy zaměřený na prezentaci nástrojů a informačních systémů pro sběr, vyhodnocování, interpretaci a další využívání dat získaných v průběhu výkonu inspekční činnosti v různých zemích světa. Semináře se zúčastnili zástupci školních inspekcí z Anglie, Irska, Walesu, Dolního Saska, Holandska, Belgie, Francie, Maďarska či Slovenska a další hosté z řad zástupců MŠMT a jeho rezortních organizací, odborných školských asociací a vybraných akademických pracovišť. Na semináři kromě zástupců ČŠI vystoupil také prezident SICI Wulf Homeier nebo náměstek ministra školství, mládeže a tělovýchovy Jindřich Fryč. Seminář byl výkonným výborem SICI vyhodnocen jako jeden z nejlepších v historii Stálé mezinárodní konference inspektorátů.

Prosinec 2013 – mezinárodní konference k vývoji situace a k doporučením v oblasti spravedlivého přístupu ke vzdělávání

Konference realizovaná pod záštitou 1. místopředsedkyně Senátu PČR Aleny Gajdůškové v prostorách Ministerstva zahraničních věcí, které se zúčastnilo téměř 200 hostů z řad zástupců pedagogické veřejnosti, odborných školských asociací, vysokých škol, orgánů veřejné správy, neziskových organizací, obou komor Parlamentu ČR, MŠMT a jeho rezortních organizací. Hlavním tématem byla prezentace stanovisek k vývoji situace a k doporučením v oblasti spravedlivého přístupu ke vzdělávání v ČR formulovaná Českou školní inspekcí, v kontextu doporučení OECD. Kromě zástupců ČŠI na konferenci vystoupila také 1. místopředsedkyně Senátu PČR Alena Gajdůšková, náměstek ministra školství Jindřich Fryč, velvyslanec při OECD Pavel Rozsypal, zástupkyně OECD Beatriz Pont nebo sociolog a poslanec Ivan Gabal.

Leden a únor 2014 – prezentace výsledků mezinárodního šetření PISA 2012

Série seminářů napříč ČR určených pro zástupce pedagogické veřejnosti, zřizovatelů škol, akademické sféry, odborných školských asociací a relevantních orgánů veřejné správy. Cílem bylo seznámit co nejširší pedagogický terén nejen s výsledky šetření, ale také s použitými úlohami, které mohou školy využívat v rámci vlastních hodnotících aktivit.

Březen 2014 – konference k problematice posouzení systému evaluace a monitoringu vzdělávání v ČR

Konference konaná pod záštitou ministra školství, mládeže a tělovýchovy Marcela Chládky, Výboru pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice Senátu PČR v jednacím sále Senátu byla určena pro zástupce pedagogické veřejnosti, odborných školských asociací, zřizovatelů škol, vysokých škol, MŠMT a jeho rezortních organizací, neziskového sektoru, obou komor Parlamentu ČR a relevantních orgánů veřejné správy. Hlavním tématem byla prezentace doporučení OECD pro vzdělávací politiku v ČR na úrovni hodnocení žáka, učitele, ředitele i školy jako instituce. Konference se konala u příležitosti vydání publikace Posouzení systému evaluace a monitoringu v ČR, kterou zpracovala Česká školní inspekce. Na konferenci kromě zástupců ČŠI vystoupil také náměstek ministra školství Jindřich Fryč, předseda Asociace ředitelů gymnázií Jiří Kuhn, vedoucí Centra školského managementu Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy Václav Trojan nebo akademický ekonom z CERGE-EI Daniel Münich.

Závěr

Mezinárodní aktivity ČŠI mají jednoznačně důležité místo v její činnosti. Veškeré informace ČŠI důsledně předává celému vzdělávacímu sektoru, od ministerstva školství přes rezortní odborné organizace typu Národního ústavu pro vzdělávání či Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání, odborné školské asociace, zástupce zřizovatelů mateřských, základních i středních škol, relevantní vysokoškolská pracoviště až po neziskový sektor působící v oblasti výchovy, vzdělávání či veřejné správy.

ČŠI i nadále počítá s plněním mezinárodních závazků přibližně ve výše uvedeném rozsahu. Výstupy z konkrétních činností a množství získaných informací jsou velmi cennými podklady jak pro hodnotící instituci typu ČŠI, tak pro tvůrce vzdělávací politiky i odborníky ve vzdělávání obecně. Mimo to jsou zkušenosti a poznatky z mezinárodního vzdělávacího prostoru důležitým zdrojem pro tvorbu vlastních metodik a inspekčních postupů ČŠI, stejně jako pro práci školních inspektorů v praxi. Z opačného úhlu pohledu má Česká republika prostřednictvím České školní inspekce možnost důsledně představovat vlastní postupy, metody a nástroje vzdělávací politiky i příklady dobré praxe, konkrétní úspěchy a zkušenosti zahraničním partnerům a posilovat tím svou pozici v mezinárodním prostředí.

9 Souhrnné poznatky z kontrolní činnosti

9.1

Kontrola – definice

Kontrola prováděná ČŠI jako orgánem veřejné správy je jedním z nástrojů státu k zajištění celospolečenských zájmů a dodržování povinností vyplývajících z obecně závazných právních předpisů. Úkolem kontroly jako nezávislé objektivní činnosti je zjišťovat, zda u kontrolovaných osob:

- a) jsou dodržovány právní předpisy,
- b) jsou dodržována závazná pravidla, závazné ukazatele a rozhodnutí,
- c) jsou přijata kritéria stanovená pro hospodárný, efektivní a účelný výkon činnosti kontrolované osoby právními předpisy, závaznými ukazateli a rozhodnutími a zda jsou tato kritéria plněna,
- d) je zaveden vnitřní kontrolní systém, který je funkční, dostatečně účinný a reaguje na změny ekonomických a právních podmínek,
- e) jsou kontrolovanou osobou na základě nedostatků zjištěných provedenými kontrolami ve sledovaných oblastech přijata opatření k odstranění těchto nedostatků, včetně opatření k odstranění, zmírnění nebo předcházení rizik, a zda jsou přijatá opatření kontrolovanou osobou plněna.

9.1.1 Vymezení obsahu jednotlivých kontrolních systémů

1. Kontrola dodržování právních předpisů se týká právních předpisů, které se vztahují k poskytování vzdělávání a školských služeb. Zahrnuje zejména kontrolu vybraných ustanovení školského zákona a vybraných ustanovení jeho prováděcích právních předpisů a kontrolu dodržování právních předpisů, které se vztahují k oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů, poskytování školního stravování a k oblasti ústavní a ochranné výchovy.
2. Veřejnosprávní kontrola (VSK) zahrnuje dodržování obecně závazných právních předpisů, závazných pravidel, ukazatelů, rozhodnutí, vnitřních předpisů a zásad při hospodaření s finančními prostředky státního rozpočtu. Její součástí je též finanční kontrola skutečností rozhodných pro hospodaření s těmito finančními prostředky. Veřejnosprávní kontrola se uskutečňuje před poskytnutím finančních prostředků, v průběhu jejich použití a následně po jejich použití.

9.1.2 Souhrnné výsledky kontrolní činnosti

Celkem bylo provedeno 3 791 kontrol, bylo kontrolováno a hodnoceno 634 rozvojových programů a v 1 747 školách byly hodnoceny ekonomické podmínky jako jeden z předpokladů funkčnosti školy.

Souhrnné výsledky kontrolní činnosti

Druh kontroly	Celkem	MŠ	ZŠ	SŠ	Ostatní
VSK, § 160–162 školského zákona	636	127	167	68	274
Kontrola dodržování vybraných ustanovení školského zákona	2 247	864	806	288	289
Kontrola dodržování vybraných ustanovení školského zákona – ukončování středního vzdělávání	339	x	x	339	x
Školní stravování	326	x	x	x	326
BOZ	243	62	65	32	84
Kontrola celkem	3 791	1 053	1 038	727	973
Další činnosti	Celkem	MŠ	ZŠ	SŠ	Ostatní
Hodnocení ekonomických podmínek	1747	506	406	222	614
Rozvojové programy, § 163 školského zákona	634	94	165	159	216

9.2

Souhrnné poznatky z veřejnosprávní kontroly využívání finančních prostředků státního rozpočtu poskytnutých školám a školským zařízením podle § 160–163 školského zákona ve školách a školských zařízeních všech zřizovatelů

9.2.1 Základní informace o provedených kontrolách

Samostatným úkolem podle Plánu hlavních úkolů České školní inspekce na školní rok 2012/2013 byla veřejnosprávní kontrola využívání prostředků státního rozpočtu poskytnutých školám a školským zařízením všech zřizovatelů.

Hlavním úkolem veřejnosprávní kontroly bylo prověřit oprávněnost a efektivnost využívání finančních prostředků státního rozpočtu, a to v oblastech personálních, materiálních a finančních podmínek, tzn. zejména u osobních nákladů (mzdové náklady, zákonné pojištění, zákonné a ostatní sociální náklady) a ostatních neinvestičních výdajů (zejména vzdělávání pedagogických a nepedagogických pracovníků, učebnice, učební pomůcky a základní školní potřeby).

Ve výše uvedených souhrnných bodech je zahrnuta:

- Kontrola, zda poskytnuté finanční prostředky státního rozpočtu byly přijaty a použity oprávněně, tj. v daném rozpočtovém roce, v souladu s právními předpisy, se stanovenými úkoly a cíli kontrolované osoby a k účelům, na které byly poskytnuty.
- Prověření, zda údaje o hospodaření s finančními prostředky státního rozpočtu poskytnutými podle § 160–163 školského zákona věrně zobrazují zdroje, stav a pohyb těchto prostředků.
- Prověření, zda u kontrolovaných operací byla dodržena kritéria hospodárnosti, efektivnosti a účelnosti a zda má kontrolovaná osoba zavedený funkční vnitřní kontrolní systém.

9.2.2 Souhrnné výstupy veřejnosprávní kontroly

Celkem bylo v souladu s plánem hlavních úkolů ve školním roce 2013/2014 provedeno **636** veřejnosprávních kontrol zaměřených na finanční kontrolu nakládání s prostředky státního roz-

počtu poskytnutých školám a školským zařízením na základě § 160–162 školského zákona v závislosti na ukazatelích rozhodných pro stanovení objemu přidělovaných finančních prostředků.

Struktura výkonu veřejnosprávní kontroly podle druhu škol je uvedena v následujícím přehledu včetně základních ukazatelů. Dále bylo hodnoceno a kontrolováno 634 národních rozvojových programů vyhlášených MŠMT v souladu s § 163 školského zákona.

V roce 2013 se ve sledované oblasti z kapitoly 333 vynaložilo 88 369 900 tis. Kč. Rozdělení výdajů dle zřizovatelů je uvedeno v následujícím přehledu.

Tabulka 52

Rozpočtové výdaje podle zřizovatelů škol

Školy a školská zařízení	Uskutečněné rozpočtové výdaje 2013
Zřizovaná MŠMT	2 150 171 900
Regionální školství*	84 993 061 220
v tom soukromé školy	4 004 119 170
Církevní školy	1 226 690 870
Celkem	88 369 923 990

* Položka obsahuje údaje za školy zřizované obcí, krajem a soukromé školy.

Souhrnné výsledky finančních kontrol ve veřejné správě jsou uvedeny v následujících přehledech.

Tabulka 53

Struktura kontrolovaných subjektů ve školním roce 2013/2014 podle druhů škol

Druh kontroly	Celkem	MŠ	ZŠ	SŠ	Ostatní
VSK	635	125	163	65	282/*
Rozvojové programy**	634	94	165	159	216

* V položce ostatní jsou zahrnuta školská zařízení a integrované právnické osoby, např. MŠ + ZŠ + SŠ.

** Celkový počet včetně hodnocení, kontrolováno bylo 634 národních rozvojových programů (NRP).

Tabulka 54

Souhrnné výsledky finanční kontroly za školní rok 2013/2014 (údaje jsou uvedeny v Kč)

Ukazatel/ Počet /VSK/NRP	VSK	NRP kontrolované	Celkem
a)/614/1 842	6 715 758 577	111 895 048	6 827 653 625
b)/614/1 842	6 594 926 590	111 895 048	6 706 821 638
c)/156/6	195 442 965	146 138	195 589 103
d)/63/6	6 543 126	146 138	6 689 264
Počet kontrol	635	634	x

Legenda:

- Celkový objem přijatých finančních prostředků poskytnutých kontrolované osobě ze státního rozpočtu (z kapitoly MŠMT) v kontrolovaném období (v Kč).
- Objem vynaložených finančních prostředků státního rozpočtu (z kapitoly MŠMT), které kontrolní orgán v prověřovaném období u kontrolované osoby na místě přezkoumal (v Kč).
- Celkový odhad objemu zjištěných nedostatků (v Kč).
- Odhad výše neoprávněně čerpaných finančních prostředků státního rozpočtu v období prověřovaném veřejnosprávní kontrolou na místě.

Objem finančních prostředků poskytnutých kontrolovaným subjektům ze státního rozpočtu z kapitoly MŠMT činil v kontrolovaném období 6 827 653 625 Kč, z toho bylo na místě přezkoumáno z hlediska účelovosti a oprávněnosti vynakládání finančních prostředků státního rozpočtu 6 706 821 638 Kč. Celkový objem zjištěných nedostatků činil 195 589 103 Kč, z toho odhad výše neoprávněně čerpaných finančních prostředků 6 689 264 Kč.

Celkem byla provedena kontrola u 7,73 % finančních prostředků vynaložených na financování regionálního školství v roce 2013.

Tabulka 55

Veřejnosprávní kontrola – přehled podle druhů škol a školských zařízení (bez národních rozvojových programů)

Činnost/počet/porušení předpisů/porušení rozpočtové kázně	a)	b)	c)	d)	e)	f)
MŠ/125/30/5	428 910 197	427 165 133	429 018 485	420 794 420	19 858 603	505 776
ZŠ/163/51/18	1 844 793 316	1 827 239 832	1 833 175 430	1 769 449 044	78 766 676	321 926
Střední školy/65/15/7	1 393 882 207	1 379 000 468	1 383 411 378	1 344 107 936	38 508 982	3 704 833
Ostatní/282/202/29	3 048 172 857	2 961 521 157	3 040 853 315	2 762 854 016	58 308 704	2 010 591
CELKEM/635/348/59	6 715 758 577	6 594 926 590	6 686 458 608	6 297 205 416	195 442 965	6 543 126

Legenda:

- a) Celkový objem přijatých finančních prostředků poskytnutých kontrolované osobě ze státního rozpočtu (z kapitoly MŠMT) v prověřovaném období (v Kč).
- b) Objem přijatých finančních prostředků státního rozpočtu (z kapitoly MŠMT), které kontrolní orgán v prověřovaném období u kontrolovaných osob na místě přezkoumal (v Kč).
- c) Celkový objem vynaložených finančních prostředků státního rozpočtu (z kapitoly MŠMT) v období prověřovaném veřejnosprávní kontrolou na místě (v Kč).
- d) Objem vynaložených finančních prostředků státního rozpočtu (z kapitoly MŠMT), které kontrolní orgán v prověřovaném období u kontrolované osoby na místě přezkoumal (v Kč).
- e) Celkový objem zjištěných nedostatků (v Kč).
- f) Odhad výše neoprávněně čerpaných finančních prostředků státního rozpočtu (z kapitoly MŠMT) v období prověřovaném veřejnosprávní kontrolou na místě (v Kč).

Z poskytnutých dotací ze státního rozpočtu kontrolovaným školám a školským zařízením kontrolní týmy České školní inspekce přezkoumaly na místě vzorek dosahující 98,2 %. K porušení právních předpisů při nakládání s finančními prostředky státního rozpočtu došlo u 348 kontrolovaných subjektů (54,8 %), z toho v 59 případech (17 %) se jednalo o taková zjištění, která ve svém důsledku znamenala porušení rozpočtové kázně ve výši 6 543 126 Kč.

Tabulka 56

Přehled počtu zjištěných nedostatků podle druhů škol a školských zařízení

Činnost právnícké osoby	Počet kontrolovaných subjektů		Porušení právních předpisů		Porušení rozpočtové kázně	
	Počet subjektů	% z počtu kontrolovaných subjektů	Počet porušení právních předpisů	% z kontrolovaných subjektů dle činností	Počet porušení rozpočtové kázně	% z kontrolovaných subjektů dle činností
MŠ	125	19,7	30	24,0	5	4,0
ZŠ	163	25,7	51	31,3	18	11,0
SŠ	65	10,2	15	23,1	7	10,8
Ostatní	282	44,4	202	71,6	29	10,3
Celkem	635	100,0	298	46,9	59	9,3

Veřejnosprávní kontrola – přehled podle zřizovatelů (bez národních rozvojových projektů)

Zřizovatel/ počet/porušení právních předpisů/porušení rozpočtové kázně	a)	b)	c)	d)	e)	f)
CÍRKEV (3/1/1)	120 214 712	120 214 712	120 214 712	109 930 601	109 930 601	0
KRAJ (43/13/8)	1 812 938 840	1 743 829 159	1 805 819 304	1 689 503 956	43 827 110	3 949 528
OBEC (489/116/44)	3 690 098 456	3 660 622 056	3 676 736 200	3 560 348 151	149 180 434	1 545 783
Soukromník (18/7/2)	222 486 569	217 688 792	217 723 161	195 139 703	1 903 130	707 392
MŠMT (61/19/8)	870 020 000	852 571 871	865 965 231	742 283 005	340 423	340 423
CELKEM	6 715 758 577	6 594 926 590	6 686 458 608	6 297 205 416	305 181 698	6 543 126

Legenda:

- a) Celkový objem přijatých finančních prostředků poskytnutých kontrolované osobě ze státního rozpočtu (z kapitoly MŠMT) v prověřovaném období (v Kč).
- b) Objem přijatých finančních prostředků státního rozpočtu MŠMT), které kontrolní orgán v prověřovaném období u kontrolovaných osob na místě přezkoumal (v Kč).
- c) Celkový objem vynaložených finančních prostředků státního rozpočtu (z kapitoly MŠMT) v období prověřovaném veřejnosprávní kontrolou na místě (v Kč).
- d) Objem vynaložených finančních prostředků státního rozpočtu (z kapitoly MŠMT), které kontrolní orgán v prověřovaném období u kontrolované osoby na místě přezkoumal (v Kč).
- e) Celkový objem zjištěných nedostatků (v Kč).
- f) Odhad výše neoprávněně čerpaných finančních prostředků státního rozpočtu (z kapitoly MŠMT) v období prověřovaném veřejnosprávní kontrolou na místě (v Kč).

9.2.3 Závěry veřejnosprávní kontroly

Ve školním roce 2013/2014 bylo kontrolováno 635 subjektů. V těchto školách a školských zařízeních bylo z celkového objemu přijatých finančních prostředků ze státního rozpočtu ve výši 6 715 758 577 Kč na místě zkontrolováno 6 594 926 590 Kč. Z celkových výdajů kontrolovaných škol a školských zařízení ze státního rozpočtu ve výši 6 686 458 608 Kč bylo kontrolováno 6 297 205 416 Kč. Celkový objem zjištěných nedostatků činil 305 181 698 Kč, z toho porušení rozpočtové kázně činilo 6 543 126 Kč. Při veřejnosprávní kontrole bylo zjištěno ve 348 kontrolovaných subjektech porušení právních předpisů vztahujících se k hospodaření s finančními prostředky ze státního rozpočtu, nakládání s majetkem státu a nefunkčnímu vnitřnímu kontrolnímu systému.

Oprávněnost přijetí a použití finančních prostředků přidělených ze státního rozpočtu z kapitoly MŠMT

Celkem bylo v těchto 348 subjektech zjištěno 486 porušení právních předpisů, která vedla k nedostatkům v oblasti nakládání s finančními prostředky, jejich evidence a zúčtování, z toho v 59 případech se jednalo o porušení rozpočtové kázně. Na základě zjištěných nedostatků byly podány 4 podněty příslušnému finančnímu úřadu a 55 podnětů příslušnému krajskému úřadu. Ve všech 348 subjektech byla uložena lhůta k přijetí opatření a odstranění nedostatků.

Bylo zjištěno porušení rozpočtové kázně v oblasti výdajů na platy u 51 subjektů. Z tohoto počtu byly v 7 případech osobní náklady částečně uhrazeny z dotace následujícího roku

a ve 4 případech byly z dotace ze státního rozpočtu hrazeny náklady v doplňkové činnosti. Neoprávněně byly dále finanční prostředky použity na odvody a tvorbu FKSP (10), na úhradu ostatních neinvestičních výdajů (15). V 7 subjektech nebyly dodrženy závazné ukazatele rozpočtu.

U 14 kontrolovaných subjektů byly výkonové ukazatele, které jsou základem pro stanovení dotace, vyšší než skutečnost, v 1 případě nebyla vykazovaná činnost vůbec vykonávána.

Závěry z kontrol byly předávány zřizovateli, příslušnému krajskému úřadu, oblastním inspektorátům práce a příslušnému finančnímu úřadu.

Prověření, zda kontrolované operace byly realizovány v souladu s právními předpisy a zda údaje o hospodaření s finančními prostředky státního rozpočtu poskytnutými podle § 160 odst. 1 školského zákona věrně zobrazovaly zdroje, stav a pohyb těchto prostředků, ukázalo, že ve 124 kontrolovaných subjektech bylo zjištěno porušení právních předpisů vztahujících se k hospodaření s finančními prostředky ze státního rozpočtu a k nakládání s majetkem státu, které nevedlo k porušení rozpočtové kázně. Jedná se zejména o vedení účetnictví, zúčtování dotací, evidenci majetku, provedení inventarizace v souladu s platnou legislativou, cestovní náhrady.

Prověření, zda kontrolovaná osoba zavedla a udržuje vnitřní kontrolní systém a zda je zajištěno jeho fungování podle příslušných ustanovení zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů vedlo k závěrům, že ve 268 z kontrolovaných subjektů není vnitřní kontrolní systém zaveden nebo není funkční a nedokáže identifikovat rizika v nakládání s finančními prostředky státního rozpočtu.

Shrnutí závěrů z inspekční činnosti, identifikace rizik a náměty k opatřením

Tabulka 58

Shrnutí závěrů z inspekční činnosti, identifikace rizik a náměty k opatřením

	Souhrnné závěry k dané oblasti	Náměty k opatřením
Oprávněnost přijetí finančních prostředků státního rozpočtu	Vykazované údaje nebyly v souladu se skutečností 15 případech (2,4 %), z toho v jednom případě nebyly vykazované činnosti vůbec realizovány.	Důsledná kontrola předávaných údajů.
Oprávněnost použití finančních prostředků přidělených ze SR z kapitoly MŠMT a dodržení závazných ukazatelů	Ve většině škol a školských zařízení bylo zjištěno, že finanční prostředky jsou z hlediska věcného i časového užívány oprávněně. V 348 subjektech bylo zjištěno porušování právních předpisů při nakládání s finančními prostředky státního rozpočtu, z toho v 59 subjektech bylo identifikováno porušení rozpočtové kázně. Byly zjištěny nedostatky v oblasti osobních nákladů (stanovení zvláštních příplatků, příplatky za přímou pedagogickou činnost nad stanovený rozsah, zařazení zaměstnanců do platových tříd, použití OOPP na činnosti v rozporu se školským zákonem, vyšší odvody, vyšší tvorba FKSP). Závazné ukazatele byly dodrženy s výjimkou 7 případů, z toho se ve 3 subjektech jednalo o překročení limitu zaměstnanců.	Zařazení subjektů, kde bylo zjištěno porušení rozpočtové kázně do plánu kontrol zřizovatelů. Jednotné vzdělávání vedoucích zaměstnanců v oblasti hospodaření.

Dodržování právních předpisů souvisejících s čerpáním finančních prostředků poskytnutých ze státního rozpočtu	Většina kontrolovaných subjektů realizuje finanční operace v souladu s právními předpisy. Byly zjištěny nedostatky ve 106 subjektech, a to zejména ve vedení účetnictví, ve vykazování povinných údajů z oblasti práce a mezd (Výkaz Škol MŠMT P 1-04), v zúčtování dotací ze státního rozpočtu, v evidenci majetku a provádění inventarizací.	Stanovení pravidel a podmínek poskytování dotací ze státního rozpočtu, v nichž bude vymezena povinnost příjemce dotace sledovat v účetnictví zdroje a jejich čerpání odděleně podle účelu (účelových znaků).
Vnitřní kontrolní systém a zajištění jeho fungování	Téměř ve všech navštívených subjektech je vnitřní kontrolní systém zaveden a zpracován vnitřní předpis v souladu se zákonem o finanční kontrole; není zaveden v 11 subjektech. Ve 257 subjektech však není udržován, aktualizován a následně ani není zajištěno jeho řádné fungování.	Důsledně vyžadovat dodržování ustanovení zákona o finanční kontrole ve všech školách a školských zařízeních.

Doporučení

- Stanovení pravidel a podmínek poskytování dotací ze státního rozpočtu, v nichž bude vymezena povinnost příjemce dotace sledovat v účetnictví zdroje a jejich čerpání odděleně podle účelu (účelových znaků).
- Zabezpečit jednotné vzdělávání vedoucích zaměstnanců v oblasti hospodaření a vnitřního kontrolního systému.
- Důsledně vyžadovat dodržování ustanovení zákona o finanční kontrole ve všech školách a školských zařízeních.
- Věnovat zvýšenou pozornost vedení účetnictví.
- Zabezpečení následné kontroly a prověření realizace a účinnosti opatření přijatých kontrolovanou osobou kontrolním orgánem nebo zřizovatelem.

9.3

Bezpečnost a ochrana zdraví

9.3.1 Podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví

Kontrola zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů (dále „žáků“) při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a kontrola poskytování nezbytných informací žákům k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví podle § 29 odst. 2 školského zákona zahrnují zejména:

- kontrolu školního/vnitřního řádu – vymezení formálního rámce bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, zařazení problematiky BOZ do jiných dokumentů (ŠVP, vnitřní předpisy), seznámení zaměstnanců a žáků školy/školského zařízení se základními dokumenty a kontrolu aktuálního stavu plnění povinnosti o informování zákonných zástupců dětí a nezletilých žáků kontrolovanou osobou,
- hodnocení a prevence rizik s ohledem na zajištění BOZ žáků a aktuálního stavu přijatých preventivních opatření k mimořádným událostem včetně kontroly zajištění první pomoci žákům a seznámení s pravidly a opatřeními v bezpečnosti silničního provozu (BESIP), kontrolu školních preventivních systémů, podmínek BOZ a opatření přijatých vedením školy k minimalizaci rizik školních úrazů,
- personální zabezpečení BOZ, kontrolu aktuálního stavu dokumentace o vzdělávání odpovědných osob v oblasti BOZ včetně monitoringu aktuálního stavu plnění ustanovení

o provádění prověrek BOZ a odstraňování zjištěných nedostatků ve vztahu k zajištění BOZ žáků,

- kontrolu poskytování osobních ochranných pracovních prostředků pro žáky vykonávající odbornou praxi a účastníci se praktického vyučování a jejich používání, plnění požadavků na BOZ u pracovišť praktického vyučování a odborné praxe,
- kontrolu prostorového a materiálního vybavení a zabezpečení výukových prostor včetně užívaných sportovišť a zajištění podmínek BOZ při akcích pořádaných školou,
- kontrolu vedení evidence úrazů žáků včetně vyhotovení a zaslání záznamu o úrazu stanoveným orgánům a institucím podle § 29 odst. 3 školského zákona.

9.3.2 Výsledky kontrol BOZ žáků

Zajištění podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví žáků zjišťovala ČŠI ve 243 školách a školských zařízeních ve všech krajích České republiky. Z tohoto počtu bylo 62 mateřských škol, 65 základních škol, 32 středních odborných škol a 84 integrovaných subjektů a školských zařízení. Všechny navštívené školy a školská zařízení měly problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví zahrnutou ve svém školním řádu, případně ve vnitřním řádu. Pravidelně je prováděna aktualizace těchto dokumentů. Dílčí nedostatky, které inspekce zjistila, jsou uvedeny v následujícím přehledu.

Tabulka 59

Přehled inspekčních zjištění v oblasti BOZ žáků ve školním roce 2013/2014 podle druhů škol

Subjekt	Mateřské školy		Základní školy		Střední školy		Ostatní		Celkový součet	
Počet subjektů *	62	25,5	65	26,7	32	13,2	84	34,6	243	100
Počet pochybení **	77	28,5	54	20,0	44	16,3	95	35,2	270	100,0
Vymezení formálního rámce bezpečnosti a ochrany zdraví žáků	3	3,9	2	3,7	3	6,8	3	3,2	11	4,1
Pravidla BOZ nejsou uvedena ve školním/vnitřním řádu	3				1		1		5	1,9
Děti, žáci a studenti nebyli prokazatelně poučeni o pravidlech BOZ (§ 29 odst. 2 a § 30 odst. 3 školského zákona)			1		1		2		4	1,5
Zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků nebyli informováni o pravidlech BOZ (školním řádu)			1		1				2	0,7
Problematika BOZ není zařazena v ŠVP										
Prevence rizik s ohledem na zajištění BOZ	10	13,0	2	3,7	7	15,9	12	12,6	31	11,5
Nezabývá se prevencí rizik v oblasti BOZ	3		1		1		9		14	5,2
Žáci a st. nebyli seznámeni s řády rizikových pracovišť					1		1		2	0,7
Žáci nebyli seznámeni s BESIP										
Děti, ž. a st. nebyli seznámeni s org. první pomoci										

Žáci a st. nebyli seznámeni se zákazy některých prací mladistvých (15–18 let)					1				1	0,4
Žáci a st. nebyli seznámeni s bezpečnostními značkami a signály										
Děti, ž. a st. nebyli seznámeni s opatřeními při mimořádných situacích	1				1				2	0,7
Děti, ž. a st. nebyli seznámeni s požární prevencí					1				1	0,4
Š/ŠZ nerealizuje praktické nácviky činností při mimořádných situacích a požáru	4		1		2		2		9	3,3
Š/ŠZ nepřijala opatření při hod. TV ke snížení úrazovosti										
Š/ŠZ nepřijala opatření při praktickém vyuč. ke snížení úrazovosti										
Š nepřijala opatření o přestávkách ke snížení úrazovosti										
Š/ŠZ nepřijala jiná opatření ke snížení úrazovosti	2								2	0,7
Personální zabezpečení BOZ žáků	12	15,6	2	3,7	4	9,1	4	4,2	22	8,1
Pedagogičtí pracovníci nejsou v oblasti BOZ vzdělávání v souladu s právními předpisy	4						1		5	1,9
Dokumentace o školení pedagogických pracovníků v oblasti BOZ není průkazná	3						1		4	1,5
Není ustanovena osoba odpovědná za organizaci první pomoci	2		1		2				5	1,9
Nebylo provedeno proškolení zaměstnanců organizujících první pomoc	3		1		2		2		8	3,0
Prostory školy/školského zařízení nejsou bezpečné	41	53,2	35	64,8	7	15,9	36	37,9	119	44,1
Třídy	8		12		2		11		33	12,2
Tělocvična			4		1		7		12	4,4
Herny	5		1				3		9	3,3
Hřiště a hrací plochy	2		5		1		2		10	3,7
Školní jídelna	1		1				2		4	1,5
Zahrada	7						3		10	3,7
Sociální vybavení, šatny	9		7		2		5		23	8,5
Nebyly prováděny revize a odborné prohlídky odborně způsobilými osobami	6		5		1		3		15	5,6
Nebyly odstraněny nedostatky zjištěné při revizích a odborných prohlídkách	3								3	1,1
Praktické vyučování	0	0,0	0	0,0	4	9,1	0	0,0	4	1,5

Není zajištěna BOZ při realizaci praktického vyučování a odborné praxe					2				2	0,7
Nebyly přiděleny OOPP v souladu s právními předpisy					1				1	0,4
Nebyly provedeny vstupní prohlídky žáků a studentů					1				1	0,4
Prostorové a materiální vybavení a zabezpečení včetně plnění podmínek pro BOZ	2	2,6	2	3,7	0	0,0	1	1,1	5	1,9
Vlastní sportoviště užívaná školou/školským zařízením nesplňují požadavky na BOZ			2						2	0,7
Sportoviště jiných subjektů nesplňují požadavky na BOZ	1						1		2	0,7
Není zajištěna BOZ při přesunu účastníků vzdělávání na sportoviště a zpět	1								1	0,4
Zajištění BOZ účastníků při sportovních, sportovně-turistických a jiných aktivitách mimo školu/školské zařízení	0	0,0	1	1,9	0	0,0	0	0,0	1	0,4
Ve škole nejsou stanovena pravidla pro konání akce										
Stanovená pravidla nejsou dodržována										
Škole nebylo předloženo písemné prohlášení zákonného zástupce o bezinfekčnosti										
Škole nebyl předložen posudek o zdravotní způsobilosti			1						1	0,4
Kontrola vedení evidence úrazů žáků včetně vyhotovení a zaslání záznamu o úrazu stanoveným orgánům a institucím	9	11,7	10	18,5	19	43,2	39	41,1	77	28,5
Kniha úrazů není vedena										
Kniha úrazů neobsahuje povinné údaje	5		1		2		7		15	5,6
Záznam o úrazu neobsahuje povinné údaje					1		2		3	1,1
Záznam o úrazu není zaslán v požadovaném termínu	2		4		9		13		28	10,4
Záznam o úrazu není zaslán stanoveným orgánům a institucím	2		5		7		17		31	11,5

Poznámka:

* Počet subjektů, u nichž byly zjištěny nedostatky/podíl subjektů, u nichž byly zjištěny nedostatky.

** Počet pochybení/podíl pochybení.

Všechny navštívené školy a školská zařízení měly problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví zahrnutou ve svém školním řádu, případně ve vnitřním řádu. Pravidelně je prováděna aktualizace těchto dokumentů. Zaměstnanci, zejména pedagogičtí pracovníci, jsou ve většině případů dostatečně proškoleni. V 8 subjektech nebyli proškoleni zaměstnanci organizující první pomoc. Přetrvávají nedostatky v oblasti materiálního zabezpečení užívaných prostor školy/školského zařízení, které mohou zvyšovat riziko úrazu.

Tabulka 60

Souhrnné výstupy z provedených kontrol (§ 29 odst. 2 školského zákona)

Oblast kontroly	Obsah zjištění	Podíl škol splňujících požadavky	Oblasti možných rizik
Školní/vnitřní řád, seznámení žáků, informování zákonných zástupců	Problematika BOZ je aktuálně zařazena ve školním/vnitřním řádu, žáci byli prokazatelně poučeni o pravidlech BOZ a zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků jsou informováni kontrolovanou osobou o vydání a obsahu školního řádu.	95,9 %	Nepřízpůsobení jednání a vybavení podmínkám konkrétní školy.
Pojmenování nebezpečí, rizik možného ohrožení života a zdraví žáků, hodnocení rizik a přijetí adekvátních opatření	Škola se zabývá prevencí rizik v oblasti BOZ (§ 29 odst. 1 a 2 školského zákona). Škola přijímá opatření vedoucí ke snížení rizik (§ 29 odst. 1 a 2 školského zákona). Škola realizuje praktické nácviky činností při mimořádných situacích a požáru. Ředitel školy nebo jím pověřený zaměstnanec kontroluje plnění přijatých opatření k odstranění nebo zmírnění identifikovaných rizik.	88,5 %	U 3,2 % kontrolovaných osob není zajištěna prevence rizik v oblasti BOZ nebo lze prevenci považovat za formální, neboť přijatá opatření nejsou plněna, není realizován praktický nácvik činností.
Vzdělávání pedagogů a zaměstnanců škol v oblasti BOZ a průkaznost dokumentace o vzdělávání	Zaměstnanci byli proškoleni v obecných pravidlech BOZ. Je vedena průkazná dokumentace o školení zaměstnanců v oblasti BOZ. Bylo provedeno proškolení zaměstnanců organizujících první pomoc.	91,9 %	V oblasti vzdělávání je potřeba zvýšit důraz na přípravu zejména PP v uvedeném směru a důsledně provádět proškolení zaměstnanců organizujících první pomoc.
Bezpečné prostory školy	Ve 44,1 % kontrolovaných subjektů nebyly prostory školy a materiální vybavení na odpovídající úrovni ve vztahu k zajištění BOZ. Nejvíce závad bylo zjištěno u sociálního vybavení a šaten a dále ve třídách.	55,9 %	Nedostatečné finanční prostředky pro materiální vybavení. Nedostatečná spolupráce se zřizovatelem a dalšími subjekty.
Praktické vyučování	Škola využívá k zabezpečení praktického vyučování vlastní pracoviště. Žákům byly přiděleny OOPP v souladu s právními předpisy. Ve 4 z kontrolovaných subjektů byly zjištěny nedostatky.	98,5 %	V kontrolovaných subjektech byly zjištěny dílčí nedostatky v zajištění BOZ při realizaci praktického vyučování.

Kontrola vedení evidence úrazů žáků včetně vyhotovení a zaslání záznamů o úrazech stanoveným orgánům a institucím vychází z § 29 odst. 3 školského zákona a vyhlášky č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, ve znění vyhlášky č. 57/2010 Sb. Souhrnné poznatky o úrazech, které se žákům staly při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb (dále „školní úrazy“), vycházejí ze záznamů o úrazech, které ČŠI shromažďuje a průběžně analyzuje již od roku 2005. Od 1. května 2010 přešla do kompetence ČŠI úplná agenda školních úrazů. Odesílání záznamů o úrazech vyhotovených ve školách je zajištěno jejich online spojením s databází ČŠI.

Tabulka 61

Přehled inspekčních zjištění v oblasti vedení evidence úrazů ve školním roce 2012/2013

BOZ 2013/2014	Škola/školské zařízení	MŠ		ZŠ		SŠ		Ostatní		Celkem	
	Počet/% kontrolovaných subjektů	62	25,5	65	26,7	32	13,2	84	34,6	243	100
	*viz poznámka	a)	b)	a)	b)	a)	b)	a)	b)	a)	b)
Kontrola vedení evidence úrazů žáků včetně vyhotovení a zaslání záznamu o úrazech stanoveným orgánům a institucím		9	11,7	10	18,5	19	43,2	39	41,1	77	28,5
Kniha úrazů neobsahuje povinné údaje		5		1		2		7		15	5,6
Záznam o úrazech neobsahuje povinné údaje						1		2		3	1,1
Záznam o úrazech není zaslán v požadovaném termínu		2		4		9		13		28	10,4
Záznam o úrazech není zaslán stanoveným orgánům a institucím		2		5		7		17		31	11,5

* Poznámka:

a) Počet subjektů, u nichž byly zjištěny nedostatky (v dané činnosti).

b) Procento subjektů, u nichž byly zjištěny nedostatky, z počtu kontrolovaných subjektů (v dané činnosti).

Analýza školní úrazovosti

Předkládaná analýza uvádí pouze ty úrazy, o kterých byl vyhotoven záznam. Záznamy o úrazech se České školní inspekci zasílají, jestliže byla důsledkem úrazu nepřítomnost zraněného žáka ve škole nebo školském zařízení zasahující alespoň do dvou po sobě jdoucích vyučovacích dnů, úraz byl smrtelný, a v případech, kdy je pravděpodobné, že žákovi bude poskytnuta náhrada za bolest nebo ztížení společenského uplatnění způsobené úrazem.

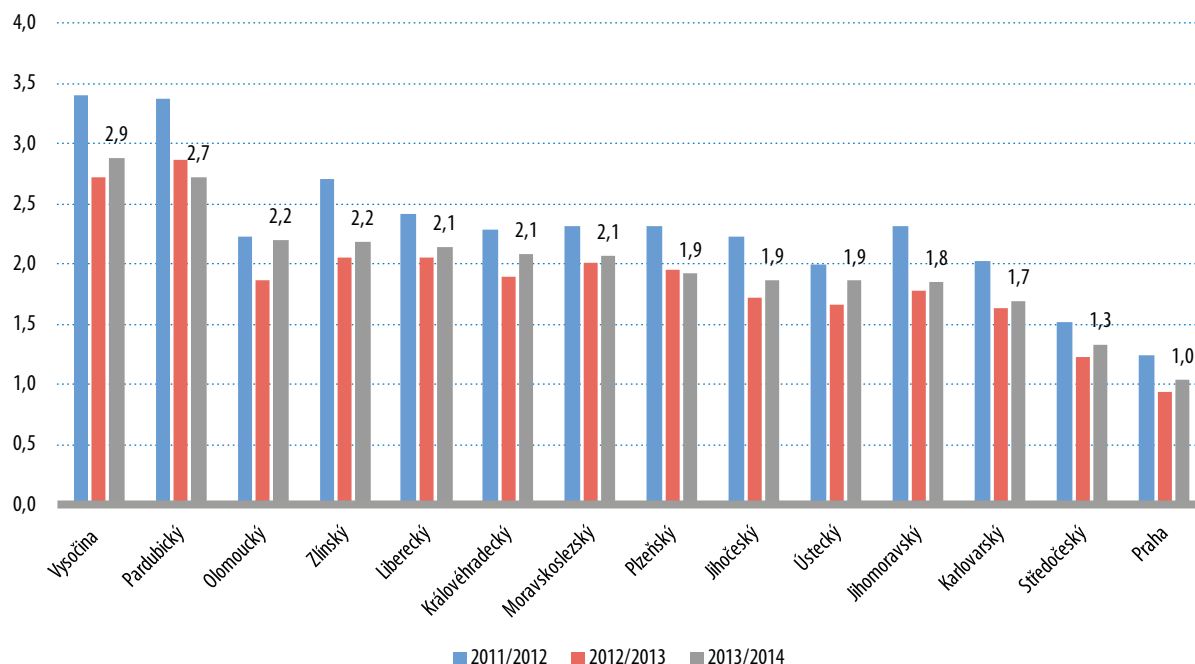
Ve školním roce 2013/2014 bylo v jednotném záznamovém systému úrazů zaregistrováno 31 441 záznamů o úrazech (stav k 31. srpnu 2014). V porovnání s předcházejícím školním rokem (29 191 záznamů) je absolutní počet úrazů o 2 250 vyšší, představuje to nárůst o 7,7 %. Ve školním roce 2013/2014 se staly dva smrtelné úrazy.

Nejvyšší počet úrazů vykazují základní školy, kde na 827 655 žáků připadlo 21 315 úrazů.

Trendy vývoje úrazovosti znázorněné v grafu zřetelně prokazují rozdíly v jednotlivých krajích.

Graf 25

Trendy vývoje školní úrazovosti v krajích (podle ročního indexu)

Hodnoty indexů uvedených v grafu ukazují, že nejvyšší úrazovost byla, podobně jako v předcházejících letech, zaznamenána ve školách Pardubického kraje a Kraje Vysočina. Naopak nejbezpečnější školy z pohledu četnosti školních úrazů byly opět v hl. m. Praha.

Vývoj školní úrazovosti v posledních osmi školních letech v jednotlivých druzích škol, posuzovaný podle tohoto indexu, ukazují následující tabulka a graf.

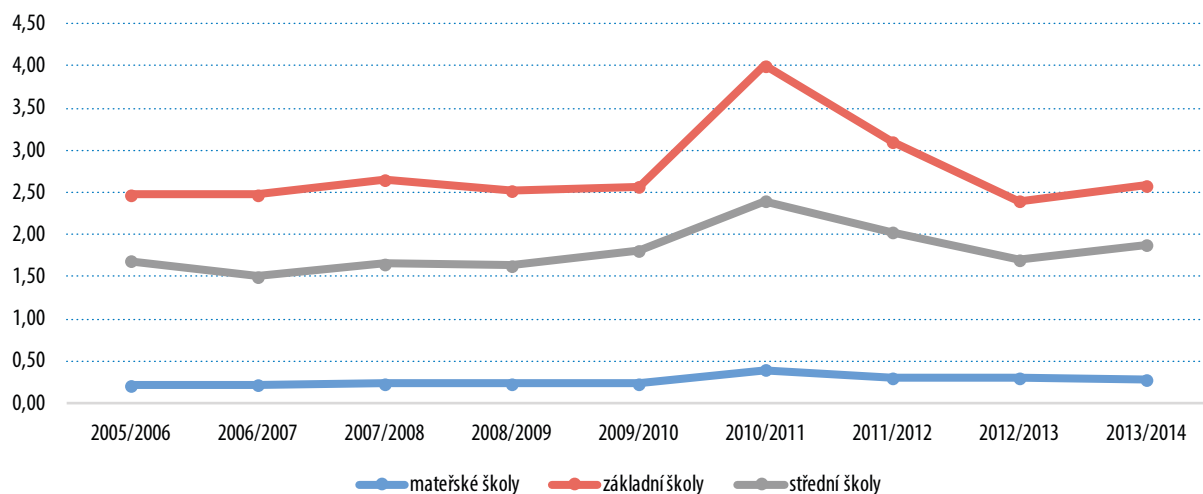
Tabulka 62

Vývoj úrazovosti ve školách v letech 2005/2006–2012/2013

	Hodnota indexu úrazovosti								
	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
MŠ	0,21	0,22	0,23	0,23	0,23	0,4	0,3	0,3	0,28
ZŠ	2,47	2,47	2,65	2,52	2,57	4,0	3,1	2,4	2,58
SŠ	1,69	1,5	1,65	1,63	1,81	2,4	2,0	1,7	1,88

Graf 26

Trendy vývoje školní úrazovosti (podle ročního indexu)

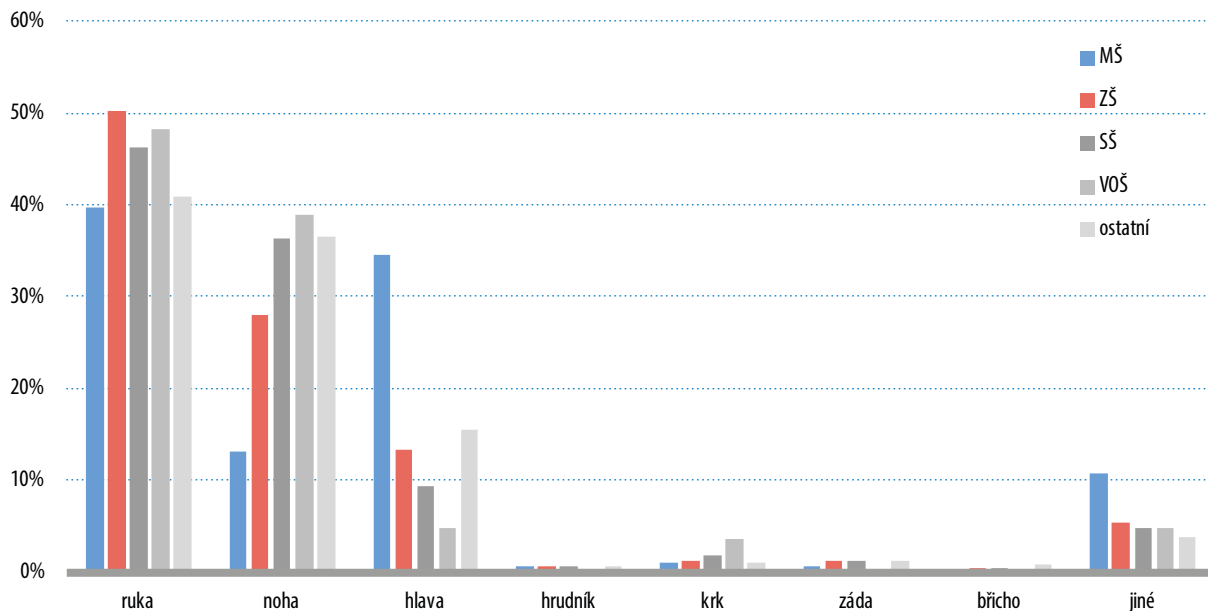

Nejčastěji poraněnou částí těla byly končetiny, přitom poranění ruky bylo čtenější (48,2 % případů) než poranění nohy (29,7 %). Tyto údaje se ve srovnání s předcházejícím školním rokem téměř nezměnily. Významný podíl zaujímá i poranění hlavy, a to 12,8 % z celkového počtu úrazů. Poměr úrazů ostatních částí těla se pohybuje v rozmezí 0,4–5,2 %.

Rozložení poměru výskytu úrazů jednotlivých částí těla je znázorněno v následujícím grafu.

Graf 27

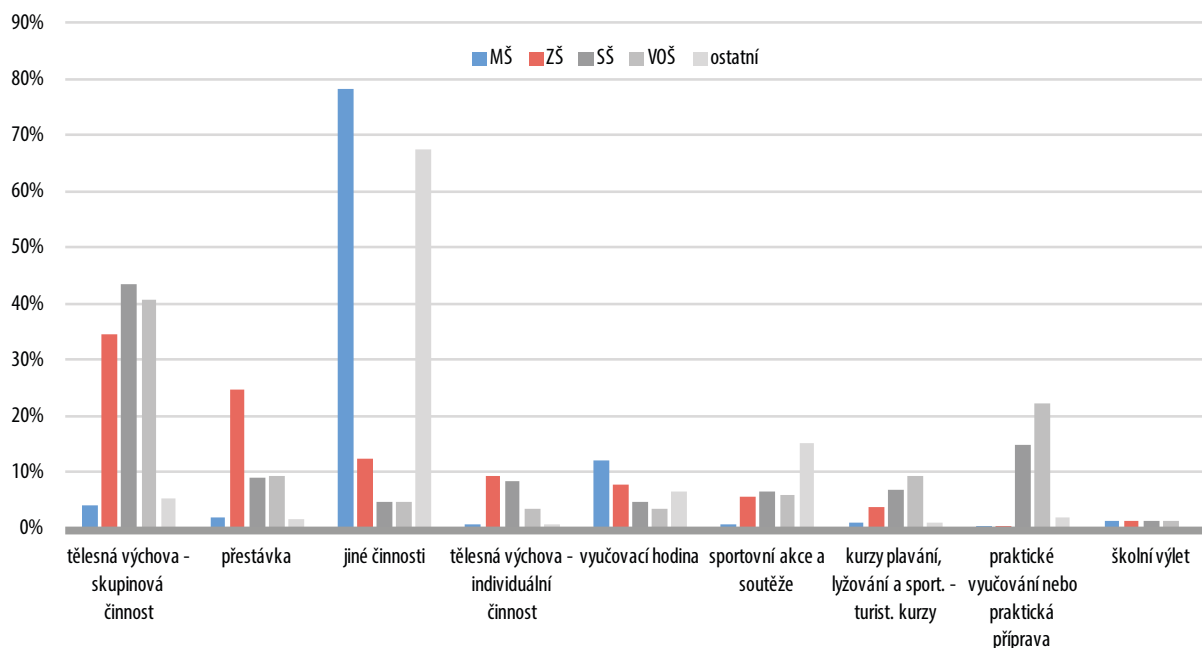
Poměr výskytu úrazu podle poraněných částí těla

Nejčastější uváděnou příčinou úrazů ve všech typech škol je nepozornost (41,2 %), která nejvýrazněji přesahuje všechny ostatní příčiny. Rozložení poměru výskytu úrazů podle činnosti je znázorněno v následujícím grafu.

Graf 28

Poměr vzniku úrazů při činnostech ve škole/školském zařízení

Doplňující zjištění:

- Podíl úrazů zaviněných cizí osobou je 10,2 %.
- Podíl úrazů způsobených přírodními živly je 0,1 %.
- Podíl úrazů způsobených zvířetem je 0,4 %.

Souhrnné výstupy z provedených kontrol (§ 29 odst. 3 školského zákona)

Přijímaná opatření a prevence byla nejčastěji směřována do oblasti výchovy (72,4 %), organizačně-technický charakter mělo 14 % opatření. Ve zbývajících případech nebyla žádná opatření uvedena.

Tabulka 63

Souhrnné výstupy z provedených kontrol (§ 29 odst. 3 školského zákona)

Oblast kontroly	Obsah kontroly	Podíl škol splňujících požadavky	Oblasti možných rizik
Školní úrazy, kniha úrazů	Kniha úrazů je vedena (§ 29 odst. 3 školského zákona a § 1 odst. 1 vyhlášky č. 64/2005 Sb.) ve všech kontrolovaných subjektech.	100,0 %	Nevedení knihy úrazů nebo neúplné údaje přispívají k formálnosti přijímaných opatření a nevedou školu k formulování preventivních opatření.
	Kniha úrazů obsahuje povinné údaje (§ 29 odst. 3 školského zákona a § 1 odst. 2 vyhlášky č. 64/2005 Sb.).	94,4 %	
Záznamy o úrazech žáka	Záznam o úrazu je zaslán v požadovaném termínu České školní inspekci.	92,3 %	Nejčastějším zjištěním je nedodržení termínů a oznámení povinným orgánům.
	Záznam o úrazu je zaslán v požadovaném termínu dalším stanoveným orgánům a institucím.	89,6 %	
Realizace opatření	Škola přijala opatření ke snížení úrazovosti.	86,4 %	Problémem zůstává formálnost přijatých opatření nebo přijatá opatření nebyla realizována.

Doporučení

- a) Zlepšení spolupráce se zřizovatelem v oblasti zkvalitňování materiálně-technických podmínek.
- b) V návaznosti na zjištění podporovat systém vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence a poskytování první pomoci.
- c) Udržovat, případně rozvíjet odpovídající materiální podmínky ve vztahu k zajištění BOZ. Zlepšovat ergonomickou situaci ve školách (vybavovat školy vyhovujícím nábytkem). Sledovat, jak je toto vybavení v příslušných školách finančně zajištěno. Ve spolupráci se zřizovateli realizovat opatření k zajištění BOZ.
- d) V rámci funkčnosti vnitřních preventivních systémů přijímat a zejména realizovat opatření vyplývající z provedených kontrol. Přijímat pravidla a opatření ověřovat v činnostech škol a školských zařízení, ve vytvořených podmínkách pro tyto činnosti.

9.4

Souhrnné poznatky z kontrolní činnosti v zařízeních školního stravování

Školní stravování se stalo nedílnou součástí našeho školství. Významné postavení školního stravování ve školském systému je dáno jednak jeho primární úlohou nasytit strávnicka, jednak je součástí výchovy ke správným stravovacím návykům. V neposlední řadě je i součástí společenské výchovy. Posiluje ve školách výchovu dětí a žáků ke zdraví a ke zdravému životnímu stylu. Konceptně vychází mimo jiné i z materiálu státní politiky Zdraví pro všechny ve 21. století. Ve výživě především předškolních dětí a žáků základních škol hraje velice důležitou úlohu, a to především z toho důvodu, že dětského strávnicka lze ovlivnit při utváření stravovacích návyků. Z hlediska uplatňování nutriční politiky státu a ovlivňování výživy dětí a mládeže má v systému nezastupitelné místo. Školní jídelny usilují o to, aby jejich služeb využívalo co nejvíce žáků. Strávnickům nabízí nutričně vyváženou a pestrou stravu.

Celá oblast školního stravování je upravena zejména § 122 odst. 4 školského zákona a na něj navazující prováděcí vyhláškou č. 107/2005 Sb., o školním stravování, ve znění pozdějších předpisů. Předmětem kontroly ve školských zařízeních ve sledovaném období bylo zejména:

- a) **poskytování školských služeb podle zápisu do školského rejstříku** a vedení dokumentace školského zařízení, které zahrnuje zejména ověření, zda:
 - zařízení školního stravování poskytuje stravovací služby v zařízení školního stravování a zda jsou tyto služby poskytovány v souladu se zápisem do rejstříku škol a školských zařízení,
 - údaje z dokumentace školy/školského zařízení a ze školní matriky ve smyslu § 28 odst. 5 školského zákona byly předány správně v souladu se skutečností,
 - jsou řádně vedeny doklady související s činností zařízení školního stravování;
- b) **plnění odpovědnosti kontrolované osoby za poskytované stravovací služby** ve smyslu § 1 až 5 vyhlášky č. 107/2005 Sb., která zahrnuje zejména:
 - kontrolu plnění výživových norem podle přílohy č. 1 vyhlášky,
 - kontrolu stanovení a dodržování finančních limitů na nákup potravin stanovených v příloze č. 2 vyhlášky,
 - kontrolu rozsahu poskytovaných stravovacích služeb ve smyslu § 122 odst. 2 školského zákona a § 4 vyhlášky o školním stravování,
 - kontrolu platného ujednání o zajištění školního stravování mezi právnickou osobou vykonávající činnost školy nebo školského zařízení a provozovatelem stravovacích služeb;

c) **stanovení a dodržování podmínek pro poskytování školního stravování**, která zahrnuje zejména:

- kontrolu dodržování § 30 odst. 1 školského zákona (stanovení a dodržování podmínek pro poskytování školního stravování ve školním/vnitřním řádu),
- kontrolu provozu zařízení školního stravování podle § 3 odst. 2 až 5 vyhlášky o školním stravování ve vztahu k § 29 odst. 2 školského zákona (zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků při poskytování školských služeb).

ČŠI uskutečnila ve školním roce 2013/2014 kontrolu školního stravování ve **326** subjektech zajišťujících školní stravování. Z celkového počtu kontrolovaných subjektů v 17 případech (5,2 %) školní stravování nebylo poskytováno v souladu se zápisem v rejstříku škol a školských zařízení a vykazované údaje neodpovídaly skutečnosti.

Z uvedeného počtu kontrolovaných zařízení školního stravování 65 (19,9 %) nabízelo strážníkům v rámci zlepšení služeb školního stravování výběr z více druhů jídel, 7 školních jídelen (2,1 %) nabízelo dietní stravování a ve 23 školních jídelnách (7,1 %) bylo umožněno žákům individuální stravování v souladu se stanoviskem ministerstva zdravotnictví (uchování a ohřev vlastního jídla).

Ve většině kontrolovaných školních jídelen byl vydán vnitřní řád, který stanovoval podmínky pro poskytování stravovacích služeb. Ve 14 případech (4,3 %) nebyl vydán nebo neupravoval podmínky pro poskytování školního stravování v souladu s právními předpisy (zejména neobsahoval údaje potřebné k odhlašování stravy). V několika případech s ním nebyli strážníci seznámeni a ve 2 případech nebyl pracovníky školského zařízení dodržován.

V oblasti evidence informací potřebných k vyhodnocení výživových norem nebyly v 9 případech (2,7 %) dostatečné podklady obsahující potřebné náležitosti.

Při kontrolách plnění odpovědnosti kontrolovaných osob za poskytované služby bylo zjištěno, že ve 27 subjektech (8,3 %) nebyly správně stanoveny finanční limity pro jednotlivé skupiny strážníků a ve 43 subjektech (13,2 %) nebyly rozsah poskytovaných služeb a stanovené finanční limity dodrženy.

Tabulka 64

Plnění výživových norem ve školním roce 2013/2014

	Maso	Ryby	Mléko	Mléčné výrobky	Tuky	Cukry	Zelenina	Ovoce	Brambory	Luštěniny
Limit dodržen (v %)	96,0	89,0	73,1	84,1	88,7	95,4	95,7	83,5	92,0	82,8

Sledování spotřebního koše z dlouhodobého hlediska ukazuje na přetrvávající problémy v jeho naplňování a tím v zajištění nutričně hodnotné stravy pro příslušné věkové kategorie strážníků. Z celkového počtu kontrolovaných školních jídelen i ve školním roce 2013/2014 se projevilo nejnížší plnění spotřeby potravin na strážníka a den v komoditách mléko, luštěniny, ovoce a ryby a v komoditách tuky a cukry byla naopak zjištěna vyšší spotřeba na strážníka a den. Přesto lze usuzovat na postupné zlepšování výživové hodnoty stravy a zlepšování nabízených služeb. Trendy ve vývoji spotřebního koše ukazuje následující přehled za školní roky 2007/2008–2013/2014.

Tabulka 65

Naplnění výživových norem – trendy*

Šk. rok	Limit	Maso	Ryby	Mléko	Mléčné výrobky	Tuky	Cukry	Zelenina	Ovoce	Brambory	Luštěniny
2007/2008	dodržen	95	71,6	73,2	72,2	82,7	88,3	76,7	65,4	89,9	59,8
2008/2009	dodržen	93,5	76,8	75,8	73,9	86,6	87,3	81	68	88,9	61,8
2009/2010	dodržen	94,4	74,9	66,8	73,8	96,8	85,3	73,1	64	90,6	44,9
2010/2011	dodržen	80,6	63,6	56,5	64,3	73,4	72,1	61,7	47,4	81,8	49,4
	nenaplněn/ překročen	-11/ +8,4	-27,3/ +9,1	-42,9/ +0,6	-20,8/ +14,9	-1,9/ +24,7	-21,4/ +6,5	-37/ +1,3	-49,4/ +3,2	-8,4/ +9,8	-50,6/ 0
2011/2012	dodržen	94,9	85,7	77,6	76,5	90,8	92	75,3	70,1	93,1	63,3
	nenaplněn/ překročen	-3,4/ +1,7	-10,3/ +4	-22,4/ 0	-18,4/ +5,1	0/ +9,2	0/ +1,1	-24,7/ 0	-28,2/ +1,7	-4,6/ +2,3	-35,6/ +1,1
2012/2013	dodržen	96,0	88,7	82,2	86,5	93,1	97,1	96,4	86,9	93,5	84,7
	nenaplněn/ překročen	-3,6/ 0,4	-9,8/ +1,5	-17,1/ +0,7	-9,1/ +4,4	0/ +6,9	0/ +2,9	-3,6/ 0	-12,4/ +0,7	-5,5/ +1,1	-15,3/ 0
2013/2014	dodržen	96,0	89,0	73,1	84,1	88,7	95,4	95,7	83,5	92,0	82,8
	nenaplněn/ překročen	-2,4/ +1,5	-9,78/ +1,22	-26,0/ +0,9	-11,0/ +4,9	-0,3/ +11,0	-1,5/ +3,1	-4,3	-16,5	-5,2/ +2,8	-16,5/ +0,6

* Údaje jsou uváděny v % z počtu kontrovaných subjektů.

Ve snaze o zlepšení hodnoty nabízených stravovacích služeb nabízejí školy a školská zařízení rozšiřující sortiment v rámci jiné alternativní nabídky ke zlepšení stravovacích návyků. Jedná se především o ovoce, mléko a mléčné výrobky.

Nabídku stravovacích služeb zejména ve školách doplňují prodejní automaty, bohužel neobsahují vždy potraviny a nápoje odpovídající nutričně vyvážené stravě. V 5 z kontrolovaných zařízení školního stravování (1,5 %) nebyl v době kontroly zajištěn pitný režim. Za pozitivum lze hodnotit nabídku svačinek zvláště pro žáky 1. stupně. Tato nabídka je v souladu s výživovými doporučeními a je vhodnou alternativou k prodejním automatům a bufetům.

Tabulka 66

Přehled doplňujících informací

Další nabídka školského zařízení (% z kontrolovaného počtu subjektů v uvedeném roce)	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Mléko do škol	20,1	24,0	28,7
Ovoce do škol	23,6	29,5	32,4
Svačinky pro 1. stupeň ZŠ	x	x	6,7
Automat/bufet	15,5	17,1	22,3
Obsahuje převážně slazené nápoje	x	x	27,4
Obsahuje převážně nevhodné potraviny	x	x	9,6
Nabídka více druhů jídel	8,6	15,6	19,9
Nesleduje spotřební koš	8,1	4,7	1,8
Není zajištěn pitný režim	2,3	1,5	1,5

Závěr

- Ve školním roce 2013/2014 probíhala kontrola školního stravování za účelem posuzování úrovně školního stravování a kontroly poskytování školských služeb v souladu s plánem hlavních úkolů ČŠI a dále na základě podnětů a stížností.
- V posledních několika letech se stále více zlepšuje úroveň školního stravování, zlepšuje se zejména nabídka poskytovaných služeb. Na základě plnění výživových norem v období několika let lze dovodit, že většina školních jídelen věnuje značnou pozornost sestavování nutričně vyvážených nabídek pokrmů.
- Přetrvávají však zařízení školního stravování, které výživové hodnoty nabízených pokrmů nesledují nebo nevěnují dostatečnou pozornost spotřebě tuků a cukrů. Nepodávají tak v dostatečné míře vyváženou stravu, která je tak důležitá v prevenci obezity, a to především u dětí v předškolním věku.
- Rozsah poskytovaných služeb, případně jejich kvalita v některých případech neodpovídají požadavkům vyhlášky o školním stravování.

Doporučení

- Pro zvýšení prestiže školního stravování věnovat zvýšenou pozornost rozsahu i kvalitě služeb a přípravě pestré a nutričně vyvážené stravy.
- Vzhledem ke značnému nárůstu „individuálního stravování“ umožnit právníkům osobám vykonávajícím činnost školského zařízení rozhodnout o poskytování školního stravování i těm strávníkům, u kterých odborný nebo ošetřující lékař shledal, že jejich zdravotní stav vyžaduje omezení podle dietního režimu.

ČÁST B

Tabulková část

Seznam tabulek

Tabulka B 1	Meziroční vývoj výkonových ukazatelů v mateřských, základních a středních školách
Tabulka B 2	Porovnání vybraných ukazatelů personálních podmínek v mateřských, základních a středních školách navštívených v letech 2011/2012 až 2013/2014
Tabulka B 3	Zapojení škol v družích DVPP – podíl škol, v nichž se ředitel nebo alespoň jeden učitel zúčastnil DVPP (za uzavřený školní rok 2012/2013)
Tabulka B 4	Zapojení učitelů v družích DVPP (za uzavřený školní rok 2012/2013)
Tabulka B 5	Hodnocení souladu ŠVP s RVP OV v oborech SOV
Tabulka B 6	Účast ČŠI na konkurzech ředitelů škol a školských zařízení
Tabulka B 7	Kvalifikační charakteristiky vyučujících sledovaných hodin – ZV
Tabulka B 8	Kvalifikační charakteristiky vyučujících sledovaných hodin – GV
Tabulka B 9	Kvalifikační charakteristiky vyučujících sledovaných hodin – SOV
Tabulka B 10	Zjištění z průběhu vzdělávacích činností v navštívených MŠ
Tabulka B 11	Systémová podpora rozvoje funkčních gramotností v předškolním vzdělávání
Tabulka B 12	Zjištění z průběhu vzdělávacích činností v navštívených ZŠ
Tabulka B 13	Zjištění z průběhu vzdělávacích činností v navštívených SŠ
Tabulka B 14	Analýza stížností
Tabulka B 15	Hodnocení klimatu na úrovni školy – rozhovor s vyučujícími a řediteli
Tabulka B 16	Úrazovost ve školním roce 2013/2014
Graf B 1	Index úrazovosti v krajském členění
Tabulka B 17	Souhrnný přehled o lhůtách, které ČŠI uložila školám k odstranění nedostatků zjištěných při kontrolní činnosti
Tabulka B 18	Přehled nedostatků zjištěných v oblasti BOZ
Tabulka B 19	Ekonomické ukazatele ve vzdělávání v meziročním srovnání
Tabulka B 20a	Porovnání ekonomických podmínek a předpokladů mateřských škol v letech 2008–2013
Tabulka B 20b	Porovnání ekonomických podmínek a předpokladů základních škol v letech 2008–2013
Tabulka B 20c	Porovnání ekonomických podmínek a předpokladů středních škol v letech 2008–2013
Tabulka B 21	Podíly výdajů SR na nákladech navštívených škol podle účelu v meziročním srovnání

Tabulka B 1

Meziroční vývoj výkonových ukazatelů v mateřských, základních a středních školách

Sledovaný parametr ČR (statistika MŠMT)	Mateřské školy			Základní školy			Střední školy		
	2012/2013	2013/2014	Trend	2012/2013	2013/2014	Trend	2012/2013	2013/2014	Trend
Počet škol celkem	5 011	5 085	+	4 095	4 095	0	1 347	1 331	-
Z toho počet škol pro žáky se SVP	110	113	+	409	397	-	145	146	+
Podíl soukromých škol (v %)	3,9	4,9	+	2,2	2,6	+	23,2	23,0	-
Podíl církevních škol (v %)	0,8	0,8	0	1,0	1,0	0	2,7	2,8	+
Podíl malých škol (MŠ do 50 dětí, ZŠ do 150 žáků)	51,9	51,7	-	53,3	52,9	-	-	-	x
Počet tříd	14 972	15 390	+	41 739	42 334	+	20 918	20 192	-
Počet dětí/žáků	354 340	363 568	+	807 950	827 654	+	470 754	448 792	-
z toho počet dětí/žáků zdravotně postižených	9 767	10 063	+	72 110	73 629	+	19 160	19 876	+
z toho počet cizinců	5 434	6 307	+	14 551	15 109	+	9 024	9 147	+

Tabulka B 2

Porovnání vybraných ukazatelů personálních podmínek v mateřských, základních a středních školách navštívených v letech 2011/2012 až 2013/2014

Sledovaný ukazatel	2011/2012			2012/2013			2013/2014		
	MŠ	ZŠ	SŠ	MŠ	ZŠ	SŠ	MŠ	ZŠ	SŠ
Ředitel školy splňuje kvalifikační předpoklady (v %)	96,2	97,6	97,7	95,4	96,6	98,9	95,1	96,6	96,7
Věkový průměr PP	43,9	43,5	45,1	43,3	44,2	45,8	43,4	44,7	45,9
Podíl kvalifikovaných PP ve sledované výuce (v %)	83,6	81,9	82,6	82,4	85,6	86,7	83,3	86,5	92,2
Podíl PP specialistů (v %)	7,2	49,3	54,2	18,9	47,0	39,6	12,6	47,7	38,7
Podíl začínajících PP do 3 let praxe (v %)	16,4	9,2	9,9	17,4	8,5	7,7	15,4	7,0	4,5
Podíl PP v důchodu (v %)	10,5	4,7	3,7	9,2	5,5	4,8	4,9	5,4	7,2

Tabulka B 3

Zapojení škol v družích DVPP – podíl škol, v nichž se ředitel nebo alespoň jeden učitel zúčastnil DVPP (za uzavřený školní rok 2012/2013)

Zapojení škol do DVPP – podle § 1 vyhlášky č. 317/2005 Sb. (v %)	MŠ		ZŠ		SŠ	
	Ředitel	Učitelé	Ředitel	Učitelé	Ředitel	Učitelé
Studium ke splnění kvalifikačních předpokladů	9,7	31,3	10,3	47,4	7,8	59,6
Studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů	12,8	17,3	13,4	34,7	11,6	49,8
Studium k prohloubení odborné kvalifikace (kurzy, semináře)	83,5	80,2	83,7	89,1	78,1	86,5
Studium alespoň v jednom druhu	90,9	86,0	91,4	98,5	87,3	98,4

Tabulka B 4

Zapojení učitelů v družích DVPP (za uzavřený školní rok 2012/2013)

Zapojení učitelů do DVPP – podle § 1 vyhlášky č. 317/2005 Sb. (v %)	MŠ		ZŠ	SŠ
Studium ke splnění kvalifikačních předpokladů			8,7	4,9
Studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů			4,6	2,8
Studium k prohloubení odborné kvalifikace (kurzy, semináře)			65,2	64,8
				43,0

Hodnocení souladu ŠVP s RVP OV v oborech SOV

Soulad ŠVP s RVP OV		Nesoulad (v %)			
Oblast	Ukazatel	2012/13 2 067	2013/14		
			SOV 528	SOVm 329	SOVz 199
Identifikační údaje	Název a adresa školy, zřizovatel	6,8	2,3	3,0	1,0
	Název ŠVP	1,8	0,2	0,3	0,0
	Kód a název oboru vzdělání	2,8	0,6	0,9	0,0
	Stupeň poskytovaného vzdělání	6,2	1,1	1,5	0,5
	Délka a forma vzdělávání	2,6	0,9	1,5	0,0
	Platnost ŠVP	1,9	1,1	1,8	0,0
Profil absolventa	Uplatnění absolventa v praxi	2,6	2,3	0,9	4,5
	Očekávané kompetence absolventa	7,9	4,0	2,4	6,5
	Způsob ukončení vzdělávání, potvrzení a stupeň dosaženého vzdělání	11,3	5,1	4,0	7,0
Charakteristika ŠVP	Popis celkového pojetí vzdělávání v ŠVP	3,3	2,8	3,3	2,0
	Organizace výuky	6,2	7,2	8,5	5,0
	Realizace praktického vyučování	12,1	7,6	9,7	4,0
	Realizace klíčových kompetencí	15,0	9,3	10,6	7,0
	Realizace průřezových témat	11,4	5,9	5,8	6,0
	Realizace dalších vzdělávacích a mimovyučovacích aktivit podporujících záměr školy	11,2	8,7	9,1	8,0
	Způsoby a kritéria hodnocení žáků	15,0	10,2	10,9	9,0
	Podmínky přijímání ke vzdělávání, včetně předpokladů zdravotní způsobilosti	12,9	12,5	12,5	12,6
	Organizace, forma a obsah přijímacího řízení	14,3	12,3	12,5	12,1
	Kritéria přijetí žáka ke vzdělávání	14,5	12,1	12,5	11,6
	Charakter. obsahu i formy ZZ nebo profil. části MZ	20,3	13,1	13,4	12,6
	Volitelné zkoušky společné části MZ	9,2	8,0	12,8	0,0
	Zabezpečení výuky žáků se zdravotním postižením	15,5	7,2	6,1	9,0
	Zabezpečení výuky žáků se zdravot. znevýhodněním	16,6	7,8	7,0	9,0
	Zabezpečení výuky žáků se sociál. znevýhodněním	15,3	10,8	10,6	11,1
	Zabezpečení výuky žáků mimoř. nadaných (jen DF)	12,3	6,4	7,0	5,5
Učební plán	Tabulka vyučovacích předmětů/modulů	11,4	6,3	7,3	4,5
	Závaznost vyuč. předmětů/modulů	14,3	4,4	4,0	5,0
	Forma a podíl praktického vyučování	11,5	8,0	8,2	7,5
	Dodržení předepsaného počtu hodin	12,5	9,5	10,9	7,0
	Rozvržení týdnů ve školním roce	9,8	7,2	9,7	3,0
Obsah	Přehled rozpracování obsahu vzděl. v RVP do ŠVP	23,5	17,6	16,7	19,1

Učební osnovy	Shoda názvů předmětů s učebním plánem	11,6	4,4	2,7	7,0
	Shoda počtu hodin s učebním plánem	16,5	8,7	9,1	8,0
	Popis cílů a didaktického pojetí předmětů	5,6	1,1	1,8	0,0
	Přínos k realizaci klíčových kompetencí, průřezových témat a mezipředmětových vztahů	15,2	6,4	7,0	5,5
	Popis metod a forem výuky preferovaných v předmětech a způsobu hodnocení žáků	11,3	6,6	6,1	7,5
	Předpokládané výsledky vzdělávání	13,1	9,1	7,6	11,6
	Vzdělávací obsah (učivo)	19,0	12,9	11,9	14,6
	Rozvržení do ročníků	7,0	4,0	3,6	4,5
	Vzdělávací moduly obsahují všechny součásti z RVP	0,4	0,2	0,3	0,0
Popis zajištění	Materiální zajištění	8,1	3,0	3,6	2,0
	Personální zajištění	11,1	4,7	4,9	4,5
Spolupráce	Charakter. spolupráce s partnery při realizaci ŠVP	8,4	4,2	4,3	4,0
Soulad ŠVP s RVP OV		2012/13 2 067	2013/14		
			SOV 528	SOVm 329	SOVz 199
Celkové hodnocení	nesoulad	53,3	32,2	30,7	34,7
	plně v souladu	46,7	67,8	69,3	65,3

Tabulka B 6

Účast ČŠI na konkurzech ředitelů škol a školských zařízení

	ČR	A	S	C	P	K	U	L	H	E	J	B	M	Z	T
Mateřská škola	231	14	35	6	6	4	21	28	17	26	8	35	10	6	15
Mateřská a základní škola	121	5	15	9	4	2	5	3	11	4	9	15	13	4	22
Mateřská, základní a střední škola	3	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Základní škola	155	14	25	15	8	0	17	10	5	12	8	13	3	8	17
Základní a střední škola	4	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0
Základní umělecká škola	41	0	2	3	2	1	2	0	4	5	5	4	3	3	7
Střední škola	114	4	6	14	7	3	7	6	11	10	5	15	4	7	15
Střední a vyšší odborná škola	22	2	0	3	1	1	1	2	2	1	2	3	0	2	2
Školské zařízení	59	1	6	3	1	3	5	3	4	8	6	13	0	3	3
Jazykové školy	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0

Legenda:

ČR – Česká republika

A – Pražský inspektorát

S – Středočeský inspektorát

C – Jihočeský inspektorát

P – Plzeňský inspektorát

K – Karlovarský inspektorát

U – Ústecký inspektorát

L – Liberecký inspektorát

H – Královéhradecký inspektorát

E – Pardubický inspektorát

J – Inspektorát v Kraji Vysočina

B – Jihomoravský inspektorát

M – Olomoucký inspektorát

Z – Zlínský inspektorát

T – Moravskoslezský inspektorát

Kvalifikační charakteristiky vyučujících sledovaných hodin – ZV

Ukazatel	Základní škola			
	1. stupeň – 4 377		2. stupeň – 4 020	
Vybrané ukazatele celkové pedagogické praxe a průměrný věk sledovaných vyučujících				
Průměrný věk (počet let)	44,8		44,5	
Věk 60 a více let (%)	2,2		4,5	
Průměrná praxe (počet let)	19,8		18,7	
Začínající – do 3 let (%)	7,3		9,4	
Průměrný věk/průměrná délka celkové pedagogické praxe PP vyučujících daný předmět/oblast				
Vzdělávací oblasti	Věk	Ped. praxe	Věk	Ped. praxe
Český jazyk a literatura	45,3	21,0	46,0	21,0
Cizí jazyk	41,8	15,5	42,8	16,7
Matematika	45,6	20,8	45,8	20,4
ICT	42,0	16,1	42,0	15,0
Člověk a jeho svět	45,1	20,2	–	–
Člověk a společnost	–	–	44,8	19,9
Člověk a příroda	–	–	44,2	17,8
Umění a kultura	43,2	18,2	44,6	19,0
Člověk a zdraví	43,0	17,2	42,7	17,3
Člověk a svět práce	46,3	22,0	46,1	20,7
Jiné výchovné předměty	43,5	16,1	47,6	22,4
Kvalifikovaná/aprobovaná výuka ve sledovaných předmětech/oblastech (v %)				
Vzdělávací oblasti	Kvalifikace	Aprobace	Kvalifikace	Aprobace
Český jazyk a literatura	87,6	85,6	96,2	93,2
Cizí jazyk	80,2	56,2	83,4	58,3
Matematika	87,1	84,1	91,6	85,1
ICT	75,5	30,2	81,6	31,6
Člověk a jeho svět	81,3	78,3	–	–
Člověk a společnost	–	–	89,8	68,8
Člověk a příroda	–	–	90,9	72,9
Umění a kultura	66,3	64,2	89,6	62,3
Člověk a zdraví	72,9	70,8	85,6	59,6
Člověk a svět práce	65,7	65,7	79,2	66,7
Jiné výchovné předměty	79,3	71,4	83,3	66,7
Průměrný počet žáků – zapsaných/přítomných				
Vzdělávací oblasti	Zapsaní	Přítomní	Zapsaní	Přítomní
Český jazyk a literatura	18,5	16,4	19,6	17,0
Cizí jazyk	15,9	13,9	16,2	14,0
Matematika	18,4	16,5	19,5	17,2
ICT	16,9	15,1	16,1	14,2
Člověk a jeho svět	18,6	16,8	–	–
Člověk a společnost	–	–	20,3	18,0
Člověk a příroda	–	–	20,2	17,8
Umění a kultura	17,9	16,2	19,3	17,1
Člověk a zdraví	18,1	15,8	20,3	17,3
Člověk a svět práce	18,0	15,2	13,0	10,5
Jiné výchovné předměty	17,3	14,8	17,1	15,3

Kvalifikační charakteristiky vyučujících sledovaných hodin – GV

Ukazatel		Gymnázium – 1 774
Vybrané ukazatele celkové pedagogické praxe a průměrný věk sledovaných vyučujících		
Průměrný věk (počet let)		44,8
Věk 60 a více let (%)		5,2
Průměrná praxe (počet let)		19,1
Začínající – do 3 let (%)		5,8
Průměrný věk/průměrná délka celkové pedagogické praxe PP vyučujících daný předmět/oblast		
Vzdělávací oblasti	Věk	Pedagogická praxe
Český jazyk a literatura	46,0	20,6
Cizí jazyk	44,1	18,0
Matematika	46,3	20,5
ICT	43,8	17,0
Člověk a společnost	43,8	18,4
Člověk a příroda	45,0	19,5
Umění a kultura	44,0	17,5
Člověk a zdraví	41,6	16,9
Kvalifikovaná/aprobovaná výuka ve sledovaných předmětech/oblastech (v %)		
Vzdělávací oblasti	Kvalifikace	Aprobace
Český jazyk a literatura	99,2	99,2
Cizí jazyk	94,3	92,3
Matematika	96,9	96,0
ICT	85,7	67,5
Člověk a společnost	99,6	93,1
Člověk a příroda	97,1	95,5
Umění a kultura	94,7	89,5
Člověk a zdraví	97,9	87,2
Průměrný počet žáků – zapsaných/přítomných		
Vzdělávací oblasti	Zapsaní	Přítomní
Český jazyk a literatura	24,2	20,7
Cizí jazyk	14,5	12,6
Matematika	24,2	21,0
ICT	15,8	12,9
Člověk a společnost	24,9	21,6
Člověk a příroda	25,0	21,8
Umění a kultura	15,6	13,6
Člověk a zdraví	19,3	16,4

Kvalifikační charakteristiky vyučujících sledovaných hodin – SOV

Ukazatel	Střední odborné vzdělávání			
	SOVm – 1 598*		SOVz – 441*	
Vybrané ukazatele celkové pedagogické praxe a průměrný věk sledovaných vyučujících				
Průměrný věk (počet let)	46,7		48,1	
Věk 60 a více let (%)	7,1		10,0	
Průměrná praxe (počet let)	18,5		18,3	
Začínající – do 3 let (%)	6,9		7,2	
Průměrný věk/průměrná délka celkové pedagogické praxe PP vyučujících daný předmět/oblast předmět/oblast				
Vzdělávací oblasti	Věk	Ped. praxe	Věk	Ped. praxe
Český jazyk	48,2	22,3	47,5	20,4
Cizí jazyk	45,2	18,5	45,8	13,6
Společenskovědní vzdělávání	46,0	20,0	46,9	17,9
Přírodovědné vzdělávání	45,6	17,8	46,9	18,5
Matematické vzdělávání	45,7	19,3	47,3	18,3
Estetické vzdělávání	35,4	10,8	–	–
Vzdělávání pro zdraví	48,5	22,8	–	–
Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích	48,4	18,4	42,2	10,7
Odborné vzdělávání	47,8	16,6	50,0	18,8
Kvalifikovaná/aprobovaná výuka ve sledovaných předmětech/oblastech (v %)				
Vzdělávací oblasti	Kvalifikace	Aprobace	Kvalifikace	Aprobace
Český jazyk	96,0	96,0	90,9	83,6
Cizí jazyk	88,5	79,3	82,2	48,9
Společenskovědní vzdělávání	93,3	82,1	89,7	51,3
Přírodovědné vzdělávání	90,4	75,8	90,2	76,5
Matematické vzdělávání	95,4	93,7	84,6	64,1
Estetické vzdělávání	100,0	87,5	–	–
Vzdělávání pro zdraví	100,0	84,6	–	–
Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích	70,0	57,5	60,0	40,0
Odborné vzdělávání	85,9	86,1	73,4	69,2
Průměrný počet žáků – zapsaných/přítomných				
Vzdělávací oblasti	Zapsaní	Přítomní	Zapsaní	Přítomní
Český jazyk	22,5	18,1	17,3	13,4
Cizí jazyk	14,5	11,5	15,4	11,6
Společenskovědní vzdělávání	22,8	18,9	21,2	15,8
Přírodovědné vzdělávání	23,3	19,8	21,1	16,5
Matematické vzdělávání	21,6	17,8	18,1	14,2
Estetické vzdělávání	13,2	12,2	–	–
Vzdělávání pro zdraví	15,6	11,3	–	–
Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích	14,7	11,0	14,2	10,2
Odborné vzdělávání	19,1	15,6	14,9	11,6

* Číslo prezentuje počet sledovaných vyučovacích jednotek v daném druhu škol.

SOVm = obory středního odborného vzdělávání zakončené maturitní zkouškou.

SOVz = obory středního odborného vzdělávání s výučním listem zakončené závěrečnou zkouškou.

Zjištění z průběhu vzdělávacích činností v navštívených MŠ

Sledované ukazatele		Podíl v %
(podíl vyučovacích jednotek, v nichž byl daný jev pozorován – údaj v %)		MŠ
Počet hospitací		2 591
Metody používané ve sledované výuce	Vyprávění učitele	62,4
	Vysvětlování (výklad) učitele	68,2
	Práce s textem	34,7
	Rozhovor	74,4
	Názorně-demonstrační metody (experiment)	45,2
	Dovednostně-praktické metody	75,8
	Aktivizující metody	54,0
	Komplexní metody	11,5
Formy sledované výuky	Hromadná (frontální) výuka	92,8
	Skupinová (kooperativní) výuka	54,5
	Samostatná práce dětí	60,4
	Individualizovaná výuka	32,0
Využití ICT	ICT nebyly využity	35,1
	ICT nebyly k dispozici	58,4
	jednoduchá prezentace učiva za využití ICT	3,5
	využití speciálních SW aplikací (3) – bez přímého užití dětmi	1,0
	podle (3) + přímá práce některých dětí s ICT	1,4
	podle (3) + přímá práce všech dětí s ICT	0,6
Kvalita výuky*	Využití situačního a prožitkového učení	78,8
	Využití učení hrou	90,6
	Prostor pro spontánní sociální učení	93,2
	Dostatek prostoru pro spontánní aktivity	89,6
	Prostor pro kooperativní učení	68,0
	Učení v přirozených souvislostech a vztazích	92,5
	Spontánní a řízené aktivity jsou vzájemně vyvážené	86,4
	Organizace vzdělávání respektuje vývojové i individuální potřeby	89,4
	Organizace vzdělávání respektuje psychohygienické zásady	94,2
	Tempo vzdělávání je přizpůsobené potřebám dětí	95,3
	Jsou využívány problémové situace	68,6
	Ve třídě panuje přátelské a podnětné klima	97,1
	Kompenzační cvičení (zdravotní, relaxační) jsou zařazována pravidelně	90,5
	Dostatečně pestré formy rozvoje hrubé motoriky	89,7

* Sečteny odpovědi „rozhodně ano“ a „spíše ano“.

Systémová podpora rozvoje funkčních gramotností v předškolním vzdělávání

Oblast	Ukazatel	Ano (v %)
Efektivita organizace vzdělávání	Základem motivačních aktivit je připravené prostředí	94,9
	Spontánní a řízené aktivity jsou vzájemně provázané	86,3
	Spontánní a řízené aktivity jsou vzájemně vyvážené	86,9
	Denní řád respektuje individuální potřeby dětí	93,3
	Organizace vzdělávání respektuje psychosociální zásady (pobyt venku, biorytmus)	93,3
	Uplatňování metod prožitkového učení	82,3
	Uplatňování metod kooperativního učení	66,9
Cizí jazyk	Děti jsou seznamovány s anglickým jazykem	
	<i>ano, součást ŠVP, zajišťují PP v průběhu vzdělávání</i>	13,6
	<i>ano, formou placených kroužků (externí lektor)</i>	37,8
	<i>ano, formou kroužků zdarma</i>	10,8
	<i>ne</i>	39,5
ICT – výsledky	Ve školách vybavených prostředky ICT je jejich využití při vzdělávání funkční	72,1
	Škola nemá při vzdělávání k dispozici prostředky ICT	58,0
Dítě a jeho psychika – část myšlenkové operace	Děti se orientují v prostoru a ploše, v chápání elementárních časových pojmů	98,3
	Děti řeší jednoduché problémy, konkrétní úlohy a hledají variace řešení	89,1
	Děti mají představu o číslech, orientují se v elementárním počtu do 10	97,2
Dítě a jeho psychika – část jazyk a řeč	Děti projevují zájem o knihy (prohlížení, „čtení“, vyhledávání informací – encyklopedie)	91,3
	Děti projevují kreativní činnost navazující na vylechnutý obsah textu	83,8
	Děti přirozeně vypráví to, co slyšely, viděly, nebo zažily	97,9
	Děti rozlišují některá písmena	94,3
Dítě a ten druhý Dítě a společnost	Děti respektují dohodnutá pravidla soužití ve třídě	94,1
	Děti uplatňují základní společenské návyky	98,4
	Dítě začíná hodnotit sebe sama (sebehodnocení)	49,0
Dítě a svět	Děti mají příležitost k experimentům	75,0
	Děti jsou vedeny k cílenému pozorování	94,2
	Děti mají elementární poznatky o okolním prostředí využitelné pro další učení a životní praxi	98,9
	Děti pečují o životní prostředí	89,8
Dítě a jeho tělo Výchova ke zdraví	Děti respektují pravidla o ochraně zdraví a bezpečí	98,0
	Děti uplatňují zdravotně-preventivní návyky a postoje	96,8

Zjištění z průběhu vzdělávacích činností v navštívených ZŠ

Sledované ukazatele (podíl vyučovacích jednotek, v nichž byl daný jev pozorován – údaj v %)		Podíl v %		
		1. stupeň	2. stupeň	ZŠ celkem
Počet hospitací		4 377	4 020	8 595*
Metody použité ve sledované výuce	Vyprávění učitele	32,0	19,4	26,4
	Vysvětlování (výklad) učitele	76,0	81,6	78,6
	Práce s textem	65,8	58,8	62,2
	Rozhovor	67,3	58,7	63,2
	Názorně-demonstrační metody (experiment)	32,6	27,1	30,1
	Dovednostně-praktické metody	53,7	38,1	46,7
	Aktivizující metody	61,6	42,9	52,7
	Komplexní metody	11,9	7,2	9,7
Formy sledované výuky	Hromadná (frontální) výuka	92,7	93,8	92,9
	Skupinová (kooperativní) výuka	46,6	33,3	39,9
	Samostatná práce žáků	77,5	65,6	71,7
	Individualizovaná výuka	19,2	9,6	15,5
Další	Ve výuce předmětu jsou v průběhu roku využívány i akce mimo školu	68,2	65,0	66,8
	V rámci předmětu jsou žáci v průběhu roku připravováni na účast v soutěžích	39,3	63,0	50,4
Využití ICT	ICT nebyly využity	48,0	39,1	43,9
	ICT nebyly k dispozici	14,2	14,7	14,5
	jednoduchá prezentace učiva za využití ICT	19,6	31,5	25,0
	využití speciálních SW aplikací – bez přímého užití žáky	7,1	6,4	6,8
	využití speciálních SW aplikací + přímá práce některých žáků s ICT	7,3	4,9	6,2
	využití speciálních SW aplikací + přímá práce všech žáků s ICT	3,8	3,4	3,6
Kvalita výuky**	Cíl hodiny je jasně stanoven a žáci s ním byli srozumitelně seznámeni	94,0	94,1	94,1
	Využité metody a formy práce jsou efektivní	93,9	89,0	91,6
	Formy a metody jsou vhodně voleny s ohledem na žáky	94,0	89,2	91,8
	Diferencované nároky a požadavky podle schopností a možností žáka	72,0	63,0	68,1
	Ve výuce jsou využívány vhodné pomůcky	94,4	87,3	91,1
	Výuka je vedena věcně a odborně správně	98,4	98,0	98,2
	Učivo je procvičováno, upevňováno	98,4	95,1	96,8
	Vzdělávání je propojeno s praxí a životními situacemi	91,7	86,4	89,3
	Vzdělávání souvisí s ostatními oblastmi/předměty	83,6	76,1	80,2
	Výuka vede k rozvoji klíčových kompetencí	95,8	90,4	93,2
	Hodnocení poskytuje žákům průběžnou zpětnou vazbu	95,0	90,0	92,6
	Ve výuce je využíváno sebehodnocení a/nebo vzájemné hodnocení žáků	48,0	33,4	41,2
	Chyby jsou využívány pozitivně	92,6	89,3	91,1
	Ve třídě panuje příjemná atmosféra	97,2	95,2	96,3

* Do celkového počtu jsou zahrnuty také hodiny zahrnující oba stupně a přípravné třídy při ZŠ.

** Sečteny odpovědi „rozhodně ano“ a „spíše ano“.

Zjištění z průběhu vzdělávacích činností v navštívených SŠ

Sledované ukazatele (podíl vyučovacích jednotek, v nichž byl daný jev pozorován – údaj v %)		Podíl v %			
		G	SOVm	SOVz	SŠ* celkem
Počet hospitací		1 774	1 598	441	3 877
Metody použité ve sledované výuce	Vyprávění učitele	14,1	14,4	13,1	14,2
	Vysvětlování (výklad) učitele	85,4	86,1	90,1	86,0
	Práce s textem	52,7	48,6	42,2	49,9
	Rozhovor	58,8	55,9	54,4	56,8
	Názorně-demonstrační metody (experiment)	19,0	15,3	17,3	17,5
	Dovednostně-praktické metody	36,7	31,7	29,7	34,1
	Aktivizující metody	38,3	30,0	23,3	33,5
	Komplexní metody	9,5	5,9	5,8	7,6
Formy sledované výuky	Hromadná (frontální) výuka	93,2	91,9	92,0	91,5
	Skupinová (kooperativní) výuka	27,3	19,9	15,3	23,0
	Samostatná práce žáků	57,7	52,5	45,0	53,5
	Individualizovaná výuka	6,1	6,3	9,4	7,2
Další	Ve výuce předmětu jsou v průběhu roku využívány i akce mimo školu	72,1	55,5	53,2	63,2
	V rámci předmětu jsou žáci v průběhu roku připravováni na účast v soutěžích	79,6	43,4	26,4	58,2
Využití ICT	ICT nebyly využity	44,9	38,0	33,1	40,9
	ICT nebyly k dispozici	11,4	14,9	19,6	14,1
	jednoduchá prezentace učiva za využití ICT	32,9	34,2	39,7	33,8
	využití speciálních SW aplikací – bez přímého užití žáky	4,4	4,8	2,7	4,4
	využití speciálních SW aplikací + přímá práce některých žáků s ICT	2,7	2,1	1,6	2,3
	využití speciálních SW aplikací + přímá práce všech žáků s ICT	3,7	5,9	3,2	4,6
Kvalita výuky**	Cíl hodiny je jasně stanoven a žáci s ním byli srozumitelně seznámeni	93,8	91,0	94,3	92,8
	Využité metody a formy práce jsou efektivní	92,9	87,4	83,5	89,7
	Formy a metody jsou vhodně voleny s ohledem na žáky	91,6	87,7	84,0	89,3
	Diferencované nároky a požadavky podle schopností a možností žáka	65,5	61,9	61,9	64,1
	Ve výuce jsou využívány vhodné pomůcky	89,2	81,3	78,3	84,7
	Výuka je vedena věcně a odborně správně	99,4	97,9	97,9	98,6
	Učivo je procvičováno, upevňováno	93,0	90,5	87,2	91,4
	Vzdělávání je propojeno s praxí a životními situacemi	82,5	83,8	87,0	83,8
	Vzdělávání souvisí s ostatními oblastmi/předměty	73,9	77,3	72,8	75,5
	Výuka vede k rozvoji klíčových kompetencí	94,2	88,7	87,0	91,2
	Hodnocení poskytuje žákům průběžnou zpětnou vazbu	83,0	78,3	76,9	80,6
	Ve výuce je využíváno sebehodnocení a/nebo vzájemné hodnocení žáků	21,9	24,5	20,8	23,7
	Chyby jsou využívány pozitivně	88,1	81,6	78,1	84,5
	Ve třídě panuje příjemná atmosféra	98,2	96,7	95,4	97,3

* Do celkového počtu jsou zahrnuty také hodiny z konzervatoří (64).

** Sečteny odpovědi „rozhodně ano“ a „spíše ano“.

Analýza stížností

Sledované ukazatele	MŠ		ZŠ		SŠ		VOŠ		Ostatní		Celkem 2013/2014		Celkem 2012/2013		Celkem 2011/2012		Celkem 2010/2011	
	C*	D**	C	D	C	D	C	D	C	D	C	D	C	D	C	D	C	D
Počet stížností	82	x	291	x	112	x	3	x	39	x	527	x	430	x	466	x	482	x
Počet bodů stížností	170	79	580	192	189	51	5	1	67	26	1011	349	752	285	755	287	1069	325
z toho podíl důvodných podnětů (v %)		46,5		33,1		27,0		20,0		38,8		34,5		37,9		38		30,4
Meziroč. změna (2012/13–2013/14) v počtu stížností	-18	x	-54	x	-23	x	0	x	-2	x	-97	x						
Meziroč. změna v počtu bodů stížností	-37	-20	-159	-27	-53	-13	1	1	-11	-5	-259	-64						
Meziroč. změna v podílu důvodných bodů		-2,1		6,1		0,9		13,3		-1,3		3,4						
Komunikace se zák. zástupci, rodiči apod.	37	2	17	4	17	-	-	-	5	1	166	61	133	57	133	51	161	65
Výchovná opatření a hodnocení chování	1	1	41	13	12	4	-	-	1	-	55	18	44	20	51	21	69	26
Hodnocení výsledků vzdělávání	1	-	33	11	21	4	2	-	1	-	58	15	30	10	45	28	65	22
Komisionální zkouška	-	-	3	-	4	2	-	-	-	-	7	2	7	3	10	5	19	6
Ukončování vzdělávání	-	-	-	-	1	5	-	-	-	-	1	5	12	2	15	5	8	3
Neřešení šikany	2	-	33	5	7	2	-	-	4	1	46	8	40	8	32	6	44	9
Tělesné trestání žáka	4	3	13	4	1	-	-	-	1	-	19	7	13	3	11	4	14	4
Bezpečnost dětí, žáků, studentů	23	14	35	12	8	4	-	-	12	6	78	36	68	27	67	33	73	33
Úroveň a průběh vzdělávání	15	5	51	2	2	5	2	-	1	1	89	31	66	30	68	19	72	20
Personální zabezpečení výuky	11	5	33	7	11	3	1	1	6	1	62	17	56	14	45	13	81	9
Materiální podmínky výuky	3	1	9	1	2	-	-	-	2	1	16	3	8	3	8	1	12	-
Provoz školy a org. zajištění výuky	25	11	42	11	2	8	-	-	9	3	96	33	63	26	44	20	84	26
Školní řád	2	1	6	3	3	1	-	-	2	1	13	6	13	9	15	8	14	5
Rozhodnutí ředitele o přijetí, přestupu apod.	6	3	11	1	3	2	-	-	2	-	22	6	23	9	19	7	13	5
Vzdělávání žáků se spec. vzděl. potřebami	3	1	42	23	8	-	-	-	1	-	54	24	28	8	35	9	56	22
Vzdělávání příslušníků národnostních menšin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Diskriminace	4	2	17	4	1	-	-	-	2	1	24	7	13	4	11	2	13	4
Úplata za vzdělávání a školské služby	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	7	7	6	2	9	4
Využívání finančních prostředků ze st. rozpočtu	2	-	5	-	-	-	-	-	-	-	7	-	7	2	9	1	14	1
Školní stravování	5	1	2	1	1	-	-	-	3	1	11	3	2	-	7	2	11	1
Politická činnost	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	8	2
Nevhodná reklama	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Neposkytnutí úkonů vyplýv. ze škol. legislativy	4	2	17	12	4	3	-	-	3	1	28	18	18	9	15	8	12	4
Jiné	19	7	79	24	35	8	-	-	12	8	145	47	100	33	108	42	216	53

* C = celkový počet bodů stížností (stížností).

** D = bod stížností byl vyhodnocen jako důvodný.

Hodnocení klimatu na úrovni školy – rozhovor s vyučujícími a řediteli

Sledované ukazatele*	MŠ		ZŠ		SŠ	
	Učitelé	Ředitel	Učitelé	Ředitel	Učitelé	Ředitel
Materiální vybavení školy						
<i>Ve škole je k dispozici dostatek vyhovujících vyučovacích pomůcek</i>	1,64	1,59	1,68	1,65	1,76	1,68
<i>Ve škole převládá spokojenost s pracovním zázemím pedagogických pracovníků (kabinety, sborovna)</i>	1,66	1,66	1,52	1,67	1,57	1,64
<i>Ve škole převažuje celková spokojenost s materiálně-technickým vybavením školy</i>	1,73	1,67	1,67	1,70	1,82	1,74
průměr	1,68	1,64	1,62	1,67	1,71	1,69
Personální složení						
<i>Učitelé jsou spokojeni s tím, co se žáci v jejich hodinách naučí</i>	1,40	1,61	1,84	1,88	2,03	2,03
<i>Žáci jsou motivováni k výuce, často se zapojují</i>	1,35	1,39	1,58	1,57	1,86	1,83
<i>Všichni učitelé přistupují k žákům spravedlivě</i>	1,29	1,31	1,46	1,41	1,66	1,56
průměr	1,35	1,44	1,63	1,62	1,85	1,81
Mezilidské vztahy						
<i>Většina žáků respektuje autoritu učitele, učitelé a žáci spolu dobře vycházejí</i>	1,32	1,34	1,53	1,45	1,57	1,47
<i>Mezi kolegy převládá spolupráce</i>	1,29	1,25	1,26	1,27	1,40	1,41
<i>Komunikace mezi vedením školy a učiteli je bezproblémová</i>	1,34	1,25	1,32	1,28	1,43	1,34
průměr	1,32	1,28	1,37	1,33	1,46	1,41
Kultura školy						
<i>Učitelé a žáci usilují o dobré jméno školy</i>	1,13	1,17	1,31	1,28	1,42	1,37
<i>Spolupráce mezi školou a zákonnými zástupci žáků je funkční</i>	1,34	1,37	1,56	1,48	1,63	1,52
<i>Škola efektivně spolupracuje s místní komunitou</i>	1,34	1,29	1,39	1,29	1,52	1,32
průměr	1,27	1,28	1,42	1,35	1,53	1,41

* Hodnocení proběhlo na škále 1–4, kde 1 = rozhodně ano a 4 = rozhodně ne.

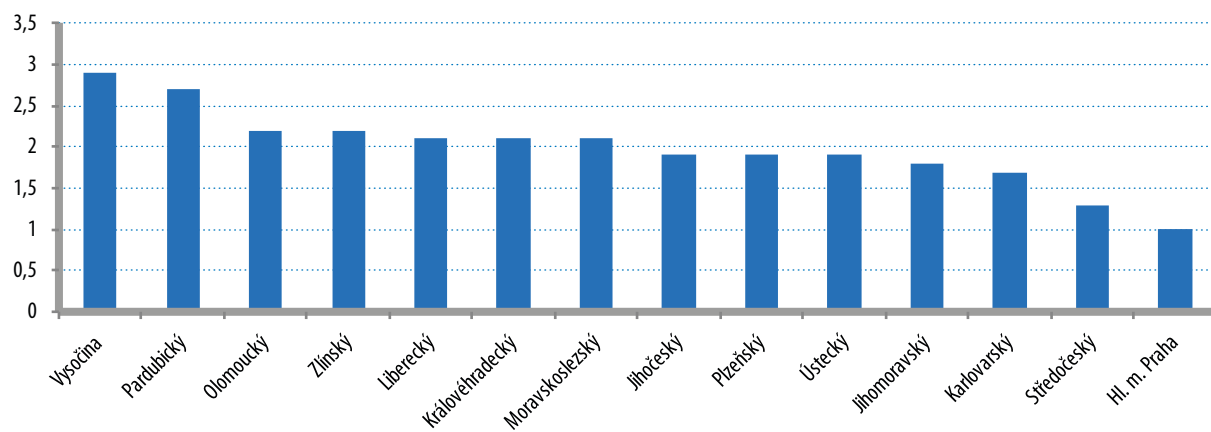
Úrazovost ve školním roce 2013/2014

Sledované ukazatele		Druh školy					Celkem	Index v kraji
		MŠ	ZŠ	SŠ	VOŠ	jiné		
Úrazy celkem	počet	1023	21 315	8 516	86	501	31 441	
	index úrazovosti*	0,3	2,6	1,9	0,3	x	1,9	
Úrazovost v krajích**	Hl. m. Praha	83	1 209	650	11	46	1 999	1,0
	Středočeský	108	1 844	604	7	37	2 600	1,3
	Jihočeský	55	1 506	395	-	15	1 971	1,9
	Plzeňský	46	1 074	542	5	31	1 698	1,9
	Karlovarský	26	506	221	-	11	764	1,7
	Ústecký	56	1 713	703	8	33	2 513	1,9
	Liberecký	48	1 136	283	3	19	1 489	2,1
	Královéhradecký	46	1 254	545	6	36	1 887	2,1
	Pardubický	65	1 520	647	22	63	2 317	2,7
	Vysočina	70	1 635	665	6	44	2 420	2,9
	Jihomoravský	144	2 215	958	4	69	3 390	1,8
	Olomoucký	74	1 480	713	1	23	2 291	2,2
	Zlínský	66	1 480	481	11	10	2 048	2,2
	Moravskoslezský	136	2 743	1 109	2	64	4 054	2,1
Nejvyšší frekvence**	měsíc	136	2 578	1 145	15	60	3 934	3 528
		86	2 712	1 225	18	56	4 097	3 736
	den v týdnu	239	4 669	1 834	17	104	6 863	6 099
		215	4 559	1 809	20	84	6 687	6 590
	hodina	305	3 584	1 328	22	26	5 265	4 986
		402	10 605	3 902	41	201	15 151	14 020
	zraněná část těla	133	5 913	3 063	33	180	9 322	8 731
		349	2 813	779	4	76	4 021	3 654
		1	86	23	-	4	114	73
		42	7 359	3 700	35	27	11 163	10 403
	činnost	18	5 242	764	8	8	6 040	5 763

* Index úrazovosti = počet úrazů na 100 osob příslušné školní populace.

** Podíly ve školách a krajích jsou uvedeny v %, dílčí i celkové počty a indexy v absolutních číslech.

Index úrazovosti v krajském členění

Souhrnný přehled o lhůtách, které ČŠI uložila školám k odstranění nedostatků zjištěných při kontrolní činnosti

Oblast	Sledované ukazatele – 911 kontrolních akcí	Četnosti	
Stanovení lhůty	Lhůta stanovena z inspekční činnosti	počet	%
	<i>institucionální hodnocení</i>	355	39,0
	<i>veřejnosprávní kontrola</i>	172	18,9
	<i>kontrola stravování</i>	115	12,6
	<i>kontrola vybraných ustanovení šk. zákona</i>	210	23,1
	<i>kontrola oblasti BOZ</i>	59	6,5
	Počet negativních zjištění, k nimž se lhůta vztahuje	počet	průměr
		892	2,42
	Oblasti, v nichž bylo porušení zjištěno	počet	%
	<i>jiné</i>	278	31,0
	<i>školní vzdělávací program</i>	260	29,0
	<i>vedení dokumentace</i>	247	27,6
	<i>dodržování ostatních ustanovení školského zákona</i>	194	21,7
	<i>bezpečné prostředí</i>	116	12,9
	<i>školní stravování</i>	115	12,8
	<i>finanční prostředky</i>	101	11,3
	<i>personální oblast</i>	93	10,4
	<i>výkonové výkazy</i>	57	6,4
	<i>přijímací řízení</i>	47	5,2
	<i>rejstřík</i>	43	4,8
	<i>ukončování vzdělávání</i>	41	4,6
	<i>materiální podmínky</i>	17	1,9
	Byla uložena lhůta pro odstranění nebo prevenci zjištěných nedostatků	počet	%
	<i>ano</i>	874	97,1
	<i>ne</i>	26	2,9
	Byla uložena lhůta pro realizaci návrhů na zlepšení stavu	počet	%
	<i>ano</i>	224	25,3
	<i>ne</i>	660	74,7
Následná inspekční činnost	Doporučení k plánování následné inspekce ve škole	počet	%
	<i>ano</i>	333	36,6
	<i>ne</i>	576	63,4

Přehled nedostatků zjištěných v oblasti BOZ

Sledované ukazatele, ve kterých byly zjištěny nedostatky	MŠ	ZŠ	SŠ
Počet škol, v nichž byla provedena kontrola v oblasti BOZ	62	65	32
Vymezení formálního rámce bezpečnosti a ochrany zdraví žáků	3	2	3
Pravidla BOZ nejsou uvedena ve školním/vnitřním řádu	3	–	1
Děti a žáci nebyli prokazatelně poučeni o pravidlech BOZ	–	1	1
Zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků nebyli informováni o pravidlech BOZ	–	1	1
Prevence rizik s ohledem na zajištění BOZ	10	2	7
Škola/školské zařízení se nezabývá prevencí rizik v oblasti BOZ	3	1	1
Žáci nebyli seznámeni s řady rizikových pracovišť	–	–	1
Žáci nebyli seznámeni se zákazy některých prací mladistvých (15–18 let)	–	–	1
Děti a žáci nebyli seznámeni s opatřeními při mimořádných situacích	1	–	1
Děti a žáci nebyli seznámeni s požární prevencí	–	–	1
Škola/školské zařízení nerealizuje praktické nácviky činností při mimořádných situacích a požáru	4	1	2
Škola/školské zařízení nepřijala jiná opatření ke snížení úrazovosti	2	–	–
Personální zabezpečení BOZ žáků	12	2	4
Pedagogičtí pracovníci nejsou v oblasti BOZ vzděláváni v souladu s právními předpisy	4	–	–
Není ustanovena osoba odpovědná za organizaci první pomoci	2	1	2
Dokumentace o školení zaměstnanců v oblasti BOZ není průkazná	3	–	–
Nebylo provedeno proškolení zaměstnanců organizujících první pomoc	3	1	2
Prostory školy/školského zařízení nejsou bezpečné	41	35	7
Třídy	8	12	2
Tělocvična	–	4	1
Herny	5	1	–
Hřiště a hrací plochy	2	5	1
Školní jídelna	1	1	–
Zahrada	7	–	–
Sociální vybavení, šatny	9	7	2
Nebyly prováděny revize a odborné prohlídky odborně způsobilými osobami	6	5	1
Nebyly odstraněny nedostatky zjištěné při revizích a odborných prohlídkách	3	–	–
Prostorové a materiální vybavení a zabezpečení včetně plnění podmínek pro BOZ	2	2	–
Vlastní sportoviště užívaná školou/školským zařízením nesplňují požadavky na BOZ	–	2	–
Sportoviště jiných subjektů užívaná školou/školským zařízením nesplňují požadavky na BOZ	1	–	–
Není zajištěna BOZ při přesunu účastníků vzdělávání na sportoviště a zpět	1	–	–
Zajištění BOZ účastníků při sportovních, sportovně-turistických a jiných aktivitách mimo školu/školské zařízení	–	1	–
Škole nebyl předložen posudek o zdravotní způsobilosti	–	1	–
Kontrola vedení evidence úrazů žáků včetně vyhotovení a zaslání záznamu o úrazu stanoveným orgánům a institucím	9	10	19
Kniha úrazů neobsahuje povinné údaje	5	1	2
Záznam o úrazu neobsahuje povinné údaje	–	–	1
Záznam o úrazu není zaslán v požadovaném termínu	2	4	9
Záznam o úrazu není zaslán stanoveným orgánům a institucím	2	5	7
Celkem zjištěno nedostatků ve sledovaných oblastech	77	54	44

Ekonomické ukazatele ve vzdělávání v meziročním srovnání

Předškolní vzdělávání

Sledovaný parametr ČR (podle MŠMT)	Stav v roce			Trend
	2011	2012	2013	
Veřejné výdaje na PV v mil. Kč	16 279,4	16 933,5	17 846,3	+
Podíl výdajů na PV z celkových veřejných výdajů na školství (v %)	9,4	9,9	10,4	+
Přepočtený počet učitelů v PV	26 780,6	27 739,2	28 583,0	+
Podíl nekvalifikovaných učitelů v PV (v %)	11,7	10,5	10,0	-
Průměrný plat PP v PV v Kč	20 910	23 171	23 218	+
Republikový normativ v Kč*	36 236	38 833	38 833	0
Výdaje na 1 dítě v Kč	41 709	43 104	42 398	-
Průměrný počet dětí na 1 PP	12,8	12,8	12,7	-
Týdenní počet nadúvazkových hodin	256	187	167	-

* Týká se škol zřizovaných územními samosprávnými celky.

Základní vzdělávání

Sledovaný parametr ČR (podle MŠMT)	Stav v roce			Trend
	2011	2012	2013	
Veřejné výdaje na ZV v mil. Kč	54 543,4**	52 983,4**	54 562,4**	+
Podíl výdajů na ZV z celkových veřejných výdajů na školství (v %)	31,4	30,9	31,6	+
Přepočtený počet učitelů v ZV	57 814,8	57 668,9	58 269,1	+
Podíl nekvalifikovaných učitelů v ZV (v %)	14,1	11,9	10,8	-
Průměrný plat PP v ZV (v Kč)	26 452	26 771	27 000	+
Republikový normativ v Kč*	46 110	49 825	49 825	0
Výdaje na 1 žáka (v Kč)	60 343**	60 594**	59 950**	-
Průměrný počet žáků na 1 PP	13,7	14,0	14,2	+
Týdenní počet nadúvazkových hodin	13 155	11 099	10 777	-

* Týká se škol zřizovaných územními samosprávnými celky.

** Počet včetně školních družin a klubů.

Střední vzdělávání

Sledovaný parametr ČR (podle MŠMT)	Stav v roce			Trend
	2011	2012	2013	
Veřejné výdaje na SV v mil. Kč	33 965,6	33 339,1	32 118,3	-
Podíl výdajů na SV z celkových veřejných výdajů na školství (v %)	19,6	19,5	18,6	-
Přepočtený počet učitelů v SV	43 875,8	41 788,8	40 214,1	-
Podíl nekvalifikovaných učitelů v SV (v %)	15,0	12,2	12,7	+
Průměrný plat PP v SV v Kč	26 986	27 356	27 537	+
Republikový normativ v Kč*	53 538	57 718	57 718	0
Výdaje na 1 žáka v SV	59 340	63 210	64 194	+
Průměrný počet žáků na 1 PP	11,4	11,3	11,2	-
Týdenní počet nadúvazkových hodin	25 741	20 550	18 446	-

* Týká se škol zřizovaných územními samosprávnými celky.

Porovnání ekonomických podmínek a předpokladů mateřských škol v letech 2008–2013

Sledované ukazatele	Mateřské školy								
	2008/224	2009/224	2010/379	2011/461*	2011/439**	2012/1192*	2012/1153**	2013/506*	2013/467**
Využití kapacity				0,93	0,93	0,962	0,953	1,068	1,061
NIV na 1 dítě	72 092	76 136	54 810	56 808	56 797	59 674	59 567	53 023	53 074
NIV ze SR na 1 dítě	48 186	51 887	37 891	38 235	38 326	40 901	41 253	36 439	36 738
z toho: základní dotace			36 690	37 550	37 639	40 359	40 688	36 387	36 711
rozvojové programy MŠMT			1 201	686	687	542	565	51	27
Dotace ÚJC na 1 dítě			10 139	x	10 647	x	10 878	9 181	9 820
Průměrný plat 1 PP	23 593	25 616	22 624	x	25 411	24 465	25 921	23 696	23 799
v tom: tarif + nárokové složky platu	19 094	20 279	19 449	x	21 261	x	23 411	21 640	21 734
pohyblivá složka na 1 PP	4 499	5 337	3 175	x	4 150	x	2510	2 056	2 065
Průměrný plat 1 PP v soukromé škole	15 443	16 400	20 992	16 945	x	21 362	x	21 490	x
Průměrný plat 1 PP v církevní škole	17 888	18 082	20 947	19 936	x	21 384	x	19 151	x
Přespočetné hodiny – roční odměna 1 PP	1 350	1 187	792	2 044	2 044	858	885	803	836
DVPP na 1 PP	1 230	1 410	537	1 030	1 019	775		1 374	1 217
DVPP na 1 dítě			71	83	82	72	71	99	88
IT na 1 dítě			197	61	60	209	215	139	141
Učební pomůcky na 1 dítě			459	572	550	666	644	548	514
Projekty ESF na 1 dítě			21	102	105	138	127	119	103

* Výstupy za všechny subjekty všech zřizovatelů.

** Výstupy ve veřejných základních školách (zřizovatel MŠMT; obec, kraj).

Porovnání ekonomických podmínek a předpokladů základních škol v letech 2008–2013

Sledované ukazatele	Základní školy								
	2008/454	2009/454	2010/863	2011/328*	2011/316**	2012/1126*	2012/1101**	2013/421*	2013/404**
Využití kapacity				0,63	1,02	0,656	0,665	0,825	0,823
NIV na 1 žáka	62 885	67 668	65 485	58 325	57 687	63 226	62 191	44 738	45 475
NIV ze SR na 1 žáka	45 787	50 259	46 820	40 493	39 967	43 455	43 353	31 146	31 963
z toho: základní dotace			44 378	39 206	38 705	42 208	42 098	31 002	31 802
rozvojové programy MŠMT			2 444	1 287	1 262	1 247	1 255	145	161
Dotace ÚSC na 1 žáka			11 191	x	11 157	x	11 093	x	8 247
Průměrný plat 1 PP	23 701	25 130	24 409	x	25 467	26 450	25 923	26 018	26 077
v tom: tarif + nárokové složky platu	19 362	20 424	19 801	x	21 245	x	23 342	x	23 809
pohyblivá složka na 1 PP	4 372	5 231	3 167	x	4 221	x	2 579	x	2 268
Průměrný plat 1 PP v soukromé škole			24 561	21 078	x	31 131	x	24 404	x
Průměrný plat 1 PP v církevní škole			24 529	21 470	x	20 863	x	25 740	x
Přespočetné hodiny – roční odměna 1 PP	47 680	46 955	87 638	34 581	34 484	43 862	44 373	6 009	4206
DVPP na 1 PP	1 251	1 347	715	1 375	1 324	1 244	1 722	1 511	1 359
DVPP na 1 žáka		112	109	113	108	114	112	95	90
IT na 1 žáka			389	601	593	1 049	1 041	497	510
Učebnice a učební pomůcky na 1 žáka		994	673	610	588	879	863	531	518
Projekty ESF na 1 žáka			832	1 666	1 679	2 741	2 724	1 322	1 349

* Výstupy za všechny subjekty všech zřizovatelů.

** Výstupy ve veřejných základních školách (zřizovatel MŠMT; obec, kraj).

Porovnání ekonomických podmínek a předpokladů středních škol v letech 2008–2013

Sledované ukazatele	Střední školy								
	2008/154	2009/154	2010/208	2011/269*	2011/198**	2012/365*	2012/271**	2013/222*	2013/177**
Využití kapacity	0,676	0,682	0,674	0,616	0,677	0,632	0,657	0,752	0,815
NIV na 1 žáka	65 185	67 380	65 037	78 144	78 047	78 309	76 711	63 561	64 528
NIV ze SR na 1 žáka	47 075	49 085	46 415	55 520	55 836	53 582	54 062	43 926	45 223
z toho: základní dotace			44 750	54 458	54 655	52 205	52 250	43 751	45 045
rozvojové programy			1 665	1 062	1 181	1 377	1 812	175	177
Dotace ÚSC na 1 žáka			8 620	x	13 676	x	11 914	10 454	10 281
Průměrný plat 1 PP	22 921	23 665	25 503	x	26 817	31 466	34 608	27 199	27 593
v tom: tarif + nárokové složky platu	21 807	22 281	23 763	x	21 454	x	27 928	x	24 833
Pohyblivá složka na 1 PP	5 671	6 346	3 270	x	5 364	x	6 680	x	2 760
Průměrný plat 1 PP v soukromé škole	24 361	24 471	25 482	24 465	x	28 840	x	23 857	x
Průměrný plat 1 PP v církevní škole	24 118	24 978	25 155	23 635	x	25 994	x	24 143	x
Přespočetné hodiny – roční odměna 1 PP	63 826	65 994	56 071	61 430	61 430	65 403	75 180	6 356	6 856
DVPP na 1 PP	990	953	472	1 053	927	964	609	1 273	1 240
DVPP na 1 žáka			59	111	98	93	62	102	102
IT na 1 žáka			465	1 187	1 055	770	679	797	791
Projekty ESF na 1 žáka			270	1 756	1 761	3 102	2 813	2 432	2 449

* Výstupy za všechny subjekty všech zřizovatelů.

** Výstupy ve veřejných středních školách (zřizovatel MŠMT, obec, kraj).

Podíl výdajů SR na nákladech navštěvovaných škol podle účelu v meziročním srovnání

Sledované ukazatele	2012	2013	Trend	2012	2013	Trend	2012	2013	Trend
	Mateřské školy			Základní školy			Střední školy		
Celkové výdaje	2 969 034 735	2 543 384 002	x	10 430 880 071	6 681 292 930	x	10 578 783 593	6 194 954 624	x
Celkové výdaje na jeden výkon	59 674	53 023	-	63 227	44 738	-	78 309	63 561	-
Dotace ze SR (333)	2 027 634 905	1 747 868 034	x	7 191 532 264	4 651 528 365	x	7 309 905 577	4 281 217 904	x
Dotace ze SR na jeden výkon	40 901	36 439	-	43 456	31 146	-	53 582	43 926	-
Podíl dotace ze SR na celkových výdajích	0,683	0,687	+	0,689	0,696	-	0,691	0,691	-
Ostatní zdroje	941 399 830	815 983 736	x	3 239 347 807	2 036 087 061	x	3 268 878 016	1 906 275 096	x
Ostatní zdroje na jednotku výkonu	19 568	17 011	-	19 611	13 634	-	27 692	19 559	-
Osobní náklady celkem	1 588 656 728	1 330 236 793	x	5 603 653 109	3 559 756 285	x	4 995 910 638	3 108 854 508	x
Osobní náklady SR	1 540 820 550	1 257 707 176	x	5 398 682 544	3 411 263 337	x	4 798 352 759	2 746 440 364	x
Průměrný plat PP	24 465	23 696	-	26 450	26 018	-	31 466	27 199	-
Podíl osobních nákladů hrazených ze SR	na celkových osobních nákladech	0,970	-	0,963	0,958	-	0,960	0,883	+
	na celkové dotaci ze SR	0,760	-	0,751	0,733	-	0,656	0,642	-
	na celkových nákladech	0,519	-	0,518	0,533	+	0,454	0,443	-
NIV – učebnice a učební texty, učební pomůcky, základní školní potřeby – CELKEM	31 594 182	26 307 537	x	121 566 785	79 347 955	x	92 052 696	59 712 693	x
NIV – učebnice a učební texty, učební pomůcky, základní školní potřeby – CELKEM na jednotku výkonu	667	548	-	879	531	-	677	613	-
NIV – učebnice a učební texty, učební pomůcky, základní školní potřeby – ze SR	28 529 546	23 834 628	x	113 664 944	71 175 115	x	84 688 480	52 501 191	x
NIV – učebnice a učební texty, učební pomůcky, základní školní potřeby – ze SR na jednotku výkonu	593	497	+	688	477	-	717	538	-

Podíl NIV ze SR na učebnice a učební texty, učební pomůcky, základní školní potřeby	na celkových výdajích za učebnice a učební texty, učební pomůcky, základní školní potřeby	0,903	0,906	+	0,935	0,897	-	0,920	0,879	-
	na celkové dotaci ze SR	0,014	0,014		0,016	0,015	-	0,012	0,012	
Neinvestiční výdaje – školení a vzdělávání – CELKEM	na celkových nákladech	0,010	0,009	-	0,011	0,011		0,008	0,008	
	Neinvestiční výdaje – školení a vzdělávání – CELKEM	4 300 480	4 743 075	x	19 127 922	14 255 791	x	16 723 653	9 930 040	+
Neinvestiční výdaje – školení a vzdělávání – CELKEM na jednotku výkonu		89	99	+	141	95	-	156	102	-
	Neinvestiční výdaje – školení a vzdělávání – ze SR	3 499 937	3 837 148	x	16 766 982	13 434 087	x	12 128 146	8 946 996	x
Neinvestiční výdaje – školení a vzdělávání – ze SR na jednotku výkonu		73	80	+	102	90	-	103	92	-
	Podíl nákladů na zdělávání ze SR	0,814	0,809	-	0,877	0,942	+	0,725	0,901	+
Ostatní provozní výdaje	na celkových nákladech na vzdělávání	0,002	0,002		0,002	0,003	+	0,002	0,002	
	na celkové dotaci ze SR	0,001	0,001		0,002	0,002		0,001	0,001	
Ostatní provozní výdaje na jednotku výkonu		1 380 378 007	797 971 928	x	4 827 226 962	3 121 536 645	x	5 582 872 955	3 086 100 116	x
	Ostatní provozní výdaje na jednotku výkonu	28 692	16 636	-	29 224	20 902	-	47 294	31 664	-
Podíl ostatních výdajů na celkových výdajích		0,465	0,313	-	0,463	0,467	+	0,528	0,557	+

* Označení „x“ – údaje nejsou srovnatelné.

Přílohy

Příloha 1 Kritéria hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání na školní rok 2013/2014

Schváleno na jednání porady náměstků ministra školství, mládeže a tělovýchovy dne 13. srpna 2013.

Kritéria pro hodnocení ⁷	Indikátory splnění kritéria ⁸	Základní právní východiska
1 Rovný přístup ke vzdělávání	- Škola/školské zařízení pravdivě informuje o vzdělávací nabídce a postupu při přijímání ke vzdělávání způsobem dostupným všem uchazečům, přijímání uchazečů je v souladu s platnými předpisy - Škola/školské zařízení správně identifikuje a eviduje děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, cizince a děti a žáky nadané v dokumentaci školy/školského zařízení - Škola/školské zařízení ve spolupráci se školskými poradenskými zařízeními poskytuje informace a poradenskou pomoc v záležitostech týkajících se vzdělávání - Škola zajišťuje pomoc při změně vzdělávacího programu, přijímá a realizuje opatření k odstranění sociálních, zdravotních a bezpečnostních bariér v průběhu vzdělávání, zajišťuje systematickou podporu žákům se SVP - Škola převádí žáky se SVP do jiného vzdělávacího programu v souladu s právními předpisy	§ 2 odst. 1 písm. a) a b) <i>Zásady a cíle vzdělávání</i>, § 5 Školní vzdělávací programy, § 16 <i>Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami</i>, § 17 <i>Vzdělávání nadaných dětí, žáků a studentů</i>, § 20 <i>Vzdělávání cizinců</i>, § 29 odst. 1 <i>Bezpečnost a ochrana zdraví ve školách a školských zařízeních</i>, § 30 Školní řád, vnitřní řád a stipendijní řád a § 49 <i>Průběh základního vzdělávání</i> školského zákona⁹ Další právní východiska Vyhláška č. 48/2005 Sb.,¹⁰ č. 73/2005 Sb.,¹¹ vyhláška č. 72/2005 Sb.,¹² antidiskriminační zákon,¹³ Úmluva o právech dítěte,¹⁴ příslušné RVP, § 150 <i>Výmaz z rejstříku škol a školských zařízení</i> školského zákona

⁷ Jednotlivá kritéria pro hodnocení se využijí v návaznosti na charakter posuzované školy nebo školského zařízení. Kritéria jsou vždy posuzována ve vzájemné souvislosti.

⁸ Oranžovou barvou jsou vyznačeny znaky, které jsou podmínkou požadovaného stavu a jejichž nenaplnění zároveň vyžaduje uložení lhůty. Červenou barvou jsou pak vyznačeny znaky, jejichž nenaplnění může být důvodem pro podání návrhu na výmaz ze školského rejstříku. Barevné rozlišení je orientační a musí být vždy posuzováno s ohledem na individuální případ a ve vztahu k dalším kritériím. Indikátory jsou vždy posuzovány ve vzájemné souvislosti.

⁹ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborním a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb.

¹² Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb.

¹³ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon).

¹⁴ Sdělení č. 104/1991 Sb. ve znění sdělení č. 41/2010 Sb. m. s., kterým se vyhláší Úmluva o právech dítěte.

	● Škola při realizaci vzdělávání zohledňuje individuální vzdělávací potřeby všech dětí a žáků. ● Škola/školské zařízení má účinné preventivní systémy zaměřené na omezení školních úrazů, školní neúspěšnosti a rizikového chování (zejména šikany, zneužívání návykových látek, záškoláctví, projevy agrese proti PP a žákům), průběžně sleduje a vyhodnocuje výsledky jejich naplňování	MŠ § 34 Organizace předškolního vzdělávání školského zákona ZŠ § 36 Plnění povinnosti školní docházky a § 37 Odklad povinné školní docházky školského zákona, § 15 odst. 9 vyhlášky č. 48/2005 Sb. SŠ, konzervatoře § 60 až 64 Přijímání ke vzdělávání ve střední škole, § 72 a násl. Ukončování středního vzdělávání, § 88 Přijímání ke vzdělávání v konzervatoři, § 90 Absolutorium v konzervatoři školského zákona, vyhláška č. 671/2004 Sb.,¹⁵ vyhláška č. 177/2009 Sb.,¹⁶ vyhláška č. 47/2005 Sb.,¹⁷ vyhláška č. 13/2005 Sb.,¹⁸ DZ ČR (2011–2015) § 5 Školní vzdělávací programy, § 142 odst. 1 Účinky zápisu do rejstříku škol a školských zařízení školského zákona Další právní východiska Vyhláška č. 74/2005 Sb.,¹⁹ vyhláška č. 108/2005 Sb.,²⁰ příslušné RVP, § 150 Výmaz z rejstříku škol a školských zařízení školského zákona
2 Školní vzdělávací programy	● Škola/školské zařízení poskytuje vzdělávání a školské služby v souladu s platným školským zákonem, nabídka školy odpovídá zápisu oborů vzdělání do rejstříku škol a školských zařízení ● ŠVP jsou zpracovány z hlediska cílů, plánovaných aktivit a očekávaných výsledků podle školského zákona a RVP ● Vzdělávací nabídka školy/školského zařízení zohledňuje reálné podmínky a možnosti školy/školského zařízení a vnější vlivy (sociální, regionální) ● ŠVP je naplňován v souladu s požadavky příslušného RVP ● Změny a inovace ŠVP vznikají na základě legislativních změn, úprav RVP a praxe, přijímaná opatření vycházejí ze zásad a cílů platného školského zákona a priorit rozvoje vzdělávání vyjádřených např. v DZ a DZK ● Vzdělávací nabídka střední školy umožňuje vertikální i horizontální propustnost oborů vzdělání.	

¹⁵Vyhláška č. 671/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o organizaci přijímacího řízení ke vzdělávání ve středních školách, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶Vyhláška č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷Vyhláška č. 47/2005 Sb., o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem, ve znění vyhlášky č. 126/2011 Sb.

¹⁸Vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 109/2011 Sb.

²⁰Vyhláška č. 108/2005 Sb., o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních, ve znění vyhlášky č. 436/2010 Sb.

3	Řízení školy	● Škola/školské zařízení splňuje požadavky na odbornou a pedagogickou úroveň poskytovaného vzdělávání a školských služeb ● Škola/školské zařízení pravidelně vykazuje údaje o činnosti (např. výkaznictví, výroční zpráva) ● Úroveň řízení odpovídá typu školy/školského zařízení, její/jeho velikosti a personálnímu složení, rozhodovací pravomoci jsou sladěny s následnými výkonnými kompetencemi a příslušnými zdroji ● Škola má stanoveny jasné a měřitelné cíle, ze kterých vychází systém plánování ● Na strategickém řízení a pravidelném hodnocení školy/školského zařízení se podílí další pracovníci školy/školského zařízení (pedagogická rada, metodické orgány, výchovný poradce, metodik prevence, apod.) ● Škola má vytvořeny kontrolní a hodnotící mechanismy sloužící k posouzení dosažených výsledků; přijímá opatření pro zlepšení, inovuje cíle a plány ● Organizační struktura podporuje aktuální potřeby a strategické záměry rozvoje školy/školského zařízení, ve vnitřních normách (např. školní řád) jsou dobře popsána práva a povinnosti všech účastníků vzdělávání, jejich dodržování se pravidelně monitoruje a vyhodnocuje (např. v pedagogické radě) ● Škola/školské zařízení monitoruje a vyhodnocuje sociální klima školy/školského zařízení a klima třídy/skupiny v oblasti primární prevence a vlivu na podmínky, průběh a výsledky vzdělávání ● Škola/školské zařízení zajišťuje dohled nad dětmi a nezletilými žáky ● Škola zajišťuje spolupráci při uskutečňování programů zjišťování výsledků vzdělávání vyhlášených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR ● Škola/školské zařízení pracuje s výsledky hodnocení České školní inspekce, v případě zjištěných nedostatků přijímá a realizuje opatření k jejich odstranění
---	--------------	---

§ 10 Výroční zprávy, § 12 odst. 2 Hodnocení škol, školských zařízení a vzdělávací soustavy, § 28 odst. 5 Dokumentace škol a školských zařízení, § 30 Školní řád, vnitřní řád a stipendijní řád a § 164 Ředitel školy a školského zařízení školského zákona

Další právní východiska

§ 150 Výmaz z rejstříku škol a školských zařízení školského zákona

4	Personální podmínky ● Škola/školské zařízení přijímá opatření k odstraňování personálních rizik (např. kvalifikovanost, věková struktura, fluktuace) ● Škola/školské zařízení systematicky podporuje začínající PP do 3 let praxe ● Školní systém odměňování PP podporuje realizaci ŠVP ● Struktura využití pracovní doby PP a jejího naplňování je v souladu s platnými předpisy (např. přímá a nepřímá pedagogická činnost) ● Škola/školské zařízení vytváří podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, školní systém DVPP prioritně podporuje realizaci ŠVP, u všech PP zejména podporuje zlepšení informační gramotnosti a schopnosti komunikace v CJ, osvojení metod hodnocení, možnost rozšíření specializací PP (např. výchovný poradce, koordinátor ICT, koordinátor ŠVP, speciální pedagog, školní metodik prevence) ● Škola/školské zařízení podporuje mobilitu PP (např. zahraniční stáže, EUROPASS, LEONARDO, výměnné pobyty)
---	---

§ 164 odst. 1 písm. c) a e) Ředitel školy a školského zařízení školského zákona, zákon o pedagogických pracovnících²¹

Další právní východiska

Výhláška č. 317/2005 Sb.,²² nařízení vlády č. 75/2005 Sb.,²³ příslušné RVP

²¹Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²²Výhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb.

²³Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění nařízení vlády č. 273/2009 Sb.

5	Materiální předpoklady ● Škola/školské zařízení zajišťuje bezpečné prostředí pro vzdělávání a zdravý sociální, psychický i fyzický vývoj dětí a žáků při všech činnostech pořádaných školou/školským zařízením ● Škola/školské zařízení realizuje opatření k udržení a zlepšování prostorových podmínek pro vzdělávání v souladu s oborovou skladbou a předpisy BOZ, PO, splňuje požadavky na bezbariérovost ● Škola/školské zařízení zajišťuje obnovu a rozvoj materiálně-technických podmínek pro realizaci ŠVP v souladu s RVP ● Škola/školské zařízení zajišťuje obnovu a modernizaci vybavenosti ICT a jejich vhodné využívání ve výuce a v administrativě ● Škola/školské zařízení průběžně zkvalitňuje vybavení potřebné k praktické výuce, zajišťuje modernizaci přístrojů a techniky a jejich vhodné a efektivní využívání ve výuce ● Škola/školské zařízení průběžně zkvalitňuje vybavení potřebné k výuce tělesné výchovy a zajišťuje jeho efektivní využívání ve výuce
---	--

§ 29 odst. 1 a 2 Bezpečnost a ochrana zdraví ve školách a školských zařízeních školského zákona

Další právní východiska

Vyhláška č. 410/2005 Sb.,²⁴ příslušné RVP, § 150 Výmaz z rejstříku škol a školských zařízení školského zákona

§ 23 Organizace škol školského zákona

MŠ vyhláška č. 14/2005 Sb.²⁵

ZŠ vyhláška č. 48/2005 Sb.

SŠ, konzervatoře vyhláška č. 13/2005 Sb.

²⁴Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění vyhlášky č. 343/2009 Sb.

²⁵Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 43/2006 Sb.

6	Finanční předpoklady	● Škola/školské zařízení používá efektivně a hospodárně finanční prostředky přidělené ze státního rozpočtu v souladu se ŠVP a s účelem, na který byly přiděleny ● Škola/školské zařízení určuje priority podle rozpočtových možností, sleduje dílčí výdaje školy ve vybraných oblastech podle priorit DZ, DZK (provázání rozpočtu se strategickými prioritami); koncepční záměry rozvoje školy jsou schváleny a podporovány zřizovatelem ● Škola/školské zařízení vhodně využívá možnosti rozvojových projektů MŠMT, projektů ESF (např. OP VK, krajské globální granty apod.) a dalších činností ● Na financování školy/školského zařízení se podílí další fyzické nebo právnické osoby v souladu s platnými předpisy (podíl příspěvku z rozpočtu zřizovatele, sponzorských darů, plateb rodičů a žáků)	§ 160 až 163 <i>Financování škol a školských zařízení ze státního rozpočtu</i> školského zákona, zákon č. 306/1999 Sb.²⁶ Další právní východiska Zákon č. 563/1991 Sb.,²⁷ § 23 <i>Organizace škol</i> školského zákona a vyhláška č. 14/2005 Sb., vyhláška č. 48/2005 Sb., vyhláška č. 13/2005 Sb., § 150 <i>Výmaz z rejstříku škol a školských zařízení</i> školského zákona
---	----------------------	---	---

²⁶Zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

7	Efektivní organizace vzdělávání	● Škola naplňuje učební plány podle schválených ŠVP v souladu se školským zákonem a RVP ● Organizace vzdělávání, volba vhodných vyučovacích metod a forem práce účinně podporují naplňování ŠVP ● Využití disponibilních hodin, nabídka nepovinných a volitelných vyučovacích předmětů je v souladu s profilací stanovenou ŠVP a podporuje úspěšnost žáka ● Škola organizuje teoretické a praktické vyučování v souladu s právními předpisy (začátek a konec vyučování, počet vyučovacích hodin v jednom dni, zařazení a délka přestávek, smlouvy o obsahu, rozsahu a podmínkách praktického vyučování, počty žáků ve třídách, odděleních a skupinách) ● Praktické vyučování škola zajišťuje také v reálném pracovním prostředí ve spolupráci se zaměstnavatelskou sférou ● Škola pro děti a žáky se SVP, cizince a děti a žáky nadané organizuje odpovídající vzdělávání vhodnými formami ● Škola má koncepci domácí přípravy žáků ve spolupráci s rodinou (účinná podpora rozvoje vzdělávání žáků, spolupráce s rodinou) ● Škola zajišťuje včasnou podporu dětem a žákům s riziky školní neúspěšnosti (opatření k vyrovnání vývoje dětí s odkladem povinné školní docházky, doučování, opatření v případě selhání spolupráce s rodinou, opatření vedení školy směrem k pedagogům při nezohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce atd.)	§ 7 odst. 2 Vzdělávací soustava, školy a školská zařízení, § 16 Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a § 17 Vzdělávání nadaných dětí, žáků a studentů školského zákona Další právní východiska Příslušné RVP, § 34 Organizace předškolního vzdělávání, § 46 Organizace základního vzdělávání, § 65 Organizace středního vzdělávání školského zákona, vyhláška č. 73/2005 Sb., vyhláška č. 14/2005 Sb., vyhláška č. 48/2005 Sb., vyhláška č. 13/2005 Sb., § 150 Výmaz z rejstříku škol a školských zařízení školského zákona
---	---------------------------------	--	---

8	Účinná podpora rozvoje osobnosti dětí a žáků	• Formy vzdělávání umožňují zdokonalování procesu vzdělávání na základě výsledků dosažených ve vědě, výzkumu a vývoji • V průběhu vzdělávání jsou uplatňovány účinné moderní pedagogické metody a přístupy • Aktivita při vzdělávání podporují rozvoj klíčových kompetencí dětí a žáků podle požadavků RVP • PP motivují děti a žáky k využívání různých vzdělávacích a zájmových aktivit včetně odborných soutěží a přehlídek apod. • PP diferencují nároky a požadavky podle schopností a možností dětí nebo žáků • PP vedou děti nebo žáky k samostatné práci a uplatňují individualizovanou výuku • PP uplatňují při výuce pravidla dle školního řádu • PP provádějí pedagogickou diagnostiku v hodnocení dětí a žáků • PP poskytují dětem a žákům a získávají od dětí a žáků zpětnou vazbu (rozvoj sebehodnocení, osvojování vhodných strategií učení, podpora celoživotního učení)	§ 2 odst. 1 písm. b), e) a f) <i>Zásady a cíle vzdělávání</i>, § 30 Školní řád, vnitřní řád a stipendijní řád a § 116 Školská poradenská zařízení školského zákona, vyhláška č. 72/2005 Sb. Další právní východiska příslušné RVP
---	--	--	--

9	Partnerství	• Škola/školské zařízení spolupracuje se zákonnými zástupci nezletilých dětí a žáků, rodiči zletilých žáků, popřípadě s osobami, které vůči zletilým žákům plní výchovaci povinnost (informovanost, zapojení v orgánech školy, komunikace se školou/školským zařízením, společné akce školy/školského zařízení a rodiny) • Škola vytváří podmínky pro práci školské rady, pokud je podle školského zákona zřízena, a umožňuje jí podílet se na správě školy • Škola podporuje vznik žákovské samosprávy a umožňuje jí podílet se na správě školy • Škola/školské zařízení spolupracuje i s dalšími partnery při vytváření vzdělávací nabídky, při tvorbě a inovacích ŠVP, při zajištění DVPP, při hodnocení dosažených výsledků odborného vzdělávání při ukončování vzdělávání a při zajištění praktického vyučování (např. zaměstnavatelé, partnerské školy, nestátní neziskové organizace, poradenská zařízení, výzkumné instituce) • Škola/školské zařízení podporuje mobilitu žáků (např. zahraniční stáže, EUROPASS, LEONARDO, výměnné pobyty)	§ 12 Hodnocení škol, školských zařízení a vzdělávací soustavy, § 21 Práva žáků, studentů a zákonných zástupců nezletilých žáků, § 167 a násl. Školská rada školského zákona Další právní východiska Příslušné RVP
---	-------------	---	--

10	Účinná podpora rozvoje funkčních gramotností dětí a žáků	• Školní vzdělávací strategie se zaměřují na podporu rozvoje funkčních gramotností dětí a žáků, včetně dětí a žáků se ŠVP, dětí a žáků nadaných a cizinců, a to zejména čtenářské, matematické, finanční, sociální, přírodovědné, informační gramotnosti a schopnosti komunikace v CJ podle RVP • PP, zákonní zástupci dětí a žáků a žáci jsou správně a včas informováni o průběhu a požadovaných výstupech v jednotlivých oblastech vzdělávání podle ŠVP a RVP • Škola/školské zařízení přijímá opatření ke zlepšování podpory funkčních gramotností (např. inovace obsahu vzdělávání, přizpůsobování organizačních struktur aj.) • Škola/školské zařízení nabízí programy pro nadané děti a žáky	§ 2 odst. 1 písm. g) Zásady a cíle vzdělávání školského zákona Další právní východiska Příslušné RVP
----	--	--	--

11	Systematické hodnocení individuálních a skupinových výsledků vzdělávání dětí a žáků	• Škola soustavně zjišťuje a vyhodnocuje úroveň výstupů a skupinových a individuálních výsledků v oblastech vymezených RVP a podle standardů příslušného stupně vzdělání (např. školní didaktické testy) • Škola dosahuje požadovaných výstupů ve vybraných povinných vyučovacích předmětech (ČJ, AJ, M) podle RVP, předčtenářskou a předmatickou gramotnost dle RVP PV • Škola plánovitě sleduje úspěšnost dětí a žáků při přechodu z nižšího na vyšší stupeň vzdělávání (přechod z 1. na 2. stupeň ZŠ, vstupní ročníky – přechody MŠ – ZŠ – SŠ – adaptace žáků) • Škola využívá příležitosti k porovnání hodnocení skupinových a individuálních výsledků žáků z více zdrojů (např. interní testování, testování 5. a 9. ročníků, jiné externí testování) • PP při vzdělávacích činnostech průběžně hodnotí výsledky a pokrok jednotlivých dětí a žáků v souladu s pravidly stanovenými v ŠVP a ve školním řádu; ve výuce využívají strategie formativního hodnocení	§ 2 odst. 1 písm. g) <i>Zásady a cíle vzdělávání</i>, § 30 Školní řád, § 51, § 52 § 53 <i>Hodnocení výsledků vzdělávání žáků</i> a § 69 <i>Hodnocení výsledků vzdělávání žáků</i> školského zákona Další právní východiska Příslušné RVP
----	---	---	---

12	Systémové hodnocení celkových výsledků vzdělávání školy	• Škola/školské zařízení sleduje a hodnotí celkovou úspěšnost dětí a žáků v realizovaných vzdělávacích programech a soulad výsledků vzdělávání podle ŠVP s požadavky stanovenými v RVP (ukončování vzdělávání a dosažení stupně vzdělání, případně uzlové body vzdělávací dráhy) • Škola sleduje počty a příčiny odchodů ze vzdělávání, vyhodnocuje je a přijímá opatření • Škola/školské zařízení sleduje efektivitu a úspěšnost školních systémů v oblasti BOZ, prevence rizikového chování a školní neúspěšnosti a přijímá opatření k nápravě zjištěných nedostatků • Škola využívá výstupy externích hodnocení výsledků vzdělávání (např. využití příležitostí srovnání výsledků s jinými školami, a to na regionální, národní nebo mezinárodní úrovni) • Škola sleduje další uplatnění svých absolventů (při dalším studiu, na trhu práce) • Škola/školské zařízení sleduje a hodnotí přínos realizovaných rozvojových projektů pro realizaci ŠVP • Škola prezentuje výsledky vzdělávání veřejně (např. www.veletrhy skol/)	§ 2 odst. 1 písm. g) <i>Zásady a cíle vzdělávání</i>, § 12 <i>Hodnocení škol, školských zařízení a vzdělávací soustavy</i> školského zákona Další právní východiska Příslušné RVP DZ ČR (2011–2015)
----	---	--	--

Příloha 2 **Změny v právních předpisech souvisejících se vzděláváním, které nabýly účinnosti ve školním roce 2013/2014**

Novely zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů:

- Zákon č. 241/2013 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o investičních společnostech a investičních fondech a s přijetím přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího vypořádání některých derivátů (účinnosti nabyl dne 19. srpna 2013).

Ve školském zákoně je touto novelou pouze upraveno názvosloví. Místo „investiční fond“ je nyní používán pojem „fond investic“.

- Zákonné opatření Senátu č. 344/2013 Sb., o změně daňových zákonů v souvislosti s rekodifikací soukromého práva a o změně některých zákonů (část, která nabyla účinnosti 1. ledna 2014).

Zákonné opatření Senátu umožnilo osvobození od daně z příjmů ze závislé činnosti v případě odměn za práci žáků a studentů z praktického výcviku a zavedlo i další možnosti snížení základu daně podporou vzdělávání. V daňovém přiznání je tedy nyní možné uplatnit i odpočet na podporu pořízení majetku na odborné vzdělávání. Toto zvýhodnění má umožnit, aby se žáci a studenti připravovali pro praxi na stejných typech strojů, jaké podniky aktuálně využívají. Dále lze uplatnit odpočet na podporu výdajů vynaložených na žáka nebo studenta v rámci odborného vzdělávání. Všechny tyto změny by měly přispět k získání praktických zkušeností žáků a studentů. V souvislosti s tímto došlo i k úpravě ve školském zákoně v § 103, týkající se smlouvy o obsahu, rozsahu a podmínkách odborné praxe na vyšší odborné škole.

- Zákon č. 64/2014 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím kontrolního řádu (účinnosti nabyl dne 1. května 2014).

Úprava školského zákona v části týkající se České školní inspekce v souvislosti s přijetím zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), za účelem odstranění duplicit a dvojí úpravy.

Novela zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů:

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a zákon č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva (účinnosti nabýly dne 1. ledna 2014).

Došlo ke zrušení části druhé zákona (která se zabývala změnami v zákoně o rodině, který byl rovněž zrušen) a k menším úpravám zbytku zákona.

Nově může diagnostický ústav umisťovat pouze děti s uloženou ochrannou výchovou do dětských domovů se školou nebo výchovných ústavů na základě výsledků komplexního vyšetření, zdravotního stavu dětí a volné kapacity jednotlivých zařízení. Dříve mohl diagnostický ústav umisťovat i děti s nařízeným předběžným opatřením, nařízenou ústavní výchovou, a to i do dětských domovů (bez školy).

Ředitel zařízení je nyní povinen předat dítě do péče před osvojením nebo do pěstounské péče až po rozhodnutí soudu. Ředitel musí ukončit pobyt dítěte v zařízení, jestliže uplynula stanovená doba trvání ústavní výchovy, s výjimkou případu, kdy ke dni uplynutí této doby není skončeno řízení soudu o prodloužení nebo zrušení ústavní výchovy.

Novela vyhlášky č. 47/2005 Sb., o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem, ve znění vyhlášky č. 126/2011 Sb.:

- Vyhláška č. 36/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 47/2005 Sb., o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem, ve znění vyhlášky č. 126/2011 Sb. (účinnost 15. března 2014).

Novela vyjasňuje některé sporné momenty původní právní úpravy. Reflektuje potřebu praxe a umožňuje úpravy v organizaci závěrečných zkoušek. Zavádí přesnou výši odměny pro předsedu zkušební komise ve výši 130 Kč za započatou hodinu.

Novela vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb.:

- Vyhláška č. 329/2013 Sb., kterou se mění vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb. (účinnost 1. listopadu 2013) stanovuje, že doplňujícím didaktickým studiem příslušného cizího jazyka získává jeho absolvent znalosti a dovednosti v oblasti oborové didaktiky cizího jazyka. Vyhláška dále uvádí minimální délku studia u některých studií. Nově lze studiem k výkonu specializovaných činností získat kvalifikační předpoklad pro výkon speciálního pedagoga v oblasti školské logopedie. Vyhláška také obsahuje ustanovení o tom, že doplňujícím studiem k rozšíření odborné kvalifikace se získává způsobilost vykonávat buď přímou pedagogickou činnost na jiném druhu školy, nebo na jiném stupni školy, anebo způsobilost vykonávat činnost speciálního pedagoga.

Novela vyhlášky č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních, ve znění vyhlášky 244/2011 Sb.:

- Vyhláška č. 124/2014 Sb., kterou se mění vyhláška č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 244/2011 Sb. (účinnost 15. července 2014) změnila územní působnost diagnostického ústavu v Praze 4 – Michli, nově je určen i pro správní obvody, které dříve spadaly pod ústav v Dobřichovicích.

Novela nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělání, ve znění nařízení vlády č. 367/2012 Sb.:

- Nařízení vlády č. 167/2014 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělání, ve znění nařízení vlády č. 367/2012 Sb. Tímto nařízením se soustava oborů rozšiřuje o obory vojenské lyceum, provozní technika, lesní mechanizátor.

Vyhláška č. 391/2013 Sb., o zdravotní způsobilosti k tělesné výchově (účinnost 31. prosince 2013):

Vyhláška vznikla na základě zmocnění zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů a stanovuje druhy, četnost a obsah lékařských prohlídek nezbytných pro zjištění zdravotního stavu, včetně rozsahu odborných vyšetření, a postupy při jejich zajišťování, seznam nemocí, stavů a vad vylučujících zdravotní způsobilost a náležitosti lékařského posudku, jde-li o posuzování zdravotní způsobilosti ke sportu, k vzdělávání nebo v průběhu vzdělávání ve školách se zaměřením na sport a tělesnou výchovu nebo pro uvolnění z vyučování v předmětu tělesná výchova.

Nariadení vlády č. 460/2013 Sb., o stanovení částky příspěvku na úhradu péče, částky kapesného, hodnoty osobních darů a hodnoty věcné pomoci nebo peněžitého příspěvku dítěti ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy (účinnost 1. ledna 2014):

Došlo ke zvýšení kapesného a příspěvku na úhradu péče, jakož i maximální hodnoty osobních darů, věcné pomoci a peněžitého příspěvku.

Příloha 3 **Přehled tematických zpráv a informací**

Česká školní inspekce ve školním roce 2013/2014 vydala následující tematické zprávy a souhrnné informace:

1. Tematická zpráva: Podpora rozvoje matematické, finanční a čtenářské gramotnosti. Porovnání zjištění z let 2009/2010 a 2012/2013, doplněné o šetření finanční gramotnosti v roce 2012/2013. Zveřejněno v listopadu 2013.
2. Závěrečná zpráva o přípravě, průběhu a výsledcích druhé celoplošné generální zkoušky ověřování výsledků žáků v počátečním vzdělávání (ve školním roce 2012/2013 pilotovaném na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol). Zveřejněno v listopadu 2013.
3. Zpráva o výsledcích výzkumu postojů rodičů žáků 5. ročníku k otázkám spravedlivého přístupu ke vzdělávání a překonávání školního neúspěchu. Zveřejněno v prosinci 2013.
4. Tematická zpráva: Střední odborné vzdělávání ve školním roce 2012/2013. Zveřejněno dubnu 2014.
5. Tematická zpráva: Kontrola bezpečnosti a ochrany zdraví ve školách a školských zařízeních ve školním roce 2012/2013. Zveřejněno v květnu 2014.
6. Tematická zpráva: Podpora inkluzivního vzdělávání v základních a středních školách ve školním roce 2012/2013. Zveřejněno v dubnu 2014.
7. Tematická zpráva: Výsledky zjišťování podpory výchovy ke zdraví v mateřských, základních a středních školách. Zveřejněno v květnu 2014.
8. Informace: Jednotné přijímací zkoušky v SŠ s maturitními obory a vybavenost škol prostředky ICT. Zveřejněno v srpnu 2014.

Dále poskytla ČŠI ve školním roce 2013/2014 Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy následující dílčí, dále nezveřejňované informace:

1. Maturitní zkouška v podzimním zkušebním období 2013. MŠMT předané v říjnu 2013.
2. Rychlé šetření: Žáci vzdělávání podle RVP ZV – upravujícího vzdělávání žáků s LMP. MŠMT předané v říjnu 2013.
3. Informace o výsledcích mezinárodního šetření PISA 2012. MŠMT předané v prosinci 2013.
4. Inspekční elektronické zjišťování: Platové tarify zaměstnanců. MŠMT předané v prosinci 2013.
5. Školní stravování. MŠMT předané v březnu 2014.
6. Inspekční elektronické zjišťování: Klienti s LMP ve školských poradenských zařízeních (PPP a SPC) ve školním roce 2012/2013. MŠMT předané v dubnu 2014.
7. Nekvalifikovaní učitelé v mateřských, základních a středních školách. MŠMT předané v květnu 2014.
8. Zpráva o výsledcích veřejnosprávních kontrol za rok 2012 provedených v roce 2013 ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT. MŠMT předané v březnu 2014.
9. Zpráva z kontroly průběhu maturitní zkoušky v jarním zkušebním období 2014. MŠMT předané v červenci 2014.

Česká školní inspekce ve školním roce 2013/2014 vydala následující výstupy z mezinárodních šetření:

1. Hlavní zjištění PISA 2012: matematická gramotnost patnáctiletých žáků. Zveřejněno v prosinci 2013.
2. PIRLS 2011 & TIMSS 2011: vybraná zjištění. Zveřejněno v prosinci 2013.
3. Šetření TALIS 2013: národní zpráva. Zveřejněno v červnu 2014.

Úlohy, analýzy, publikace:

1. Čtème nejen v hodinách českého jazyka: úlohy PIRLS 2011. Zveřejněno v říjnu 2013.
2. Zpráva o výsledcích šetření potřeb aktérů: posouzení systému evaluace a monitoringu v České republice. Zveřejněno v listopadu 2013.
3. PISA 2012: matematický koncepční rámec. Zveřejněno v prosinci 2013.
4. Čtenářské, matematické a přírodovědné úlohy pro první stupeň základního vzdělávání: náměty pro rozvoj kompetencí žáků na základě zjištění šetření TIMSS a PIRLS 2011. Zveřejněno v prosinci 2013.
5. Úlohy pro rozvoj čtenářské gramotnosti: utváření kompetencí žáků na základě zjištění šetření PISA 2009. Zveřejněno v prosinci 2013.
6. Úlohy pro rozvoj přírodovědné gramotnosti: utváření kompetencí žáků na základě zjištění šetření PISA 2009. Zveřejněno v prosinci 2013.
7. Úlohy pro rozvoj matematické gramotnosti: utváření kompetencí žáků na základě zjištění šetření PISA 2009. Zveřejněno v prosinci 2013.
8. Mezinárodní výzkum PISA 2012: matematická gramotnost. Úlohy z šetření PISA 2012. Zveřejněno v prosinci 2013.
9. Analýza současných systémů sledování a hodnocení kvality a efektivity ve vzdělávání. Zveřejněno v lednu 2014.
10. Rovný přístup ke vzdělávání v České republice: situace a doporučení. Zveřejněno v únoru 2014.
11. Posouzení systému evaluace a monitoringu v České republice: doporučení pro vzdělávací politiku. Zveřejněno v únoru 2014.
12. Úlohy pro rozvoj dovedností: metodická publikace pro učitele základních škol a víceletých gymnázií. Zveřejněno v březnu 2014.

Česká školní inspekce ve školním roce 2013/2014 podávala Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy náměty a připomínky mimo jiné v následujících oblastech a příslušnou problematiku s MŠMT konzultovala. Součástí přehledu nejsou připomínky v rámci vnitřního připomínkového řízení, které pouze upozorňují na nesrovnalosti a neprovázanost úpravy, formulační nejednoznačnost apod. (zpravidla byly v rámci vnitřního připomínkového řízení zapracovány). Dále nebyly do přehledu zařazeny připomínky, které nemají přímý vliv na školy a školská zařízení a účastníky vzdělávání, zahrnuty nejsou ani připomínky k návrhu služebního zákona.

1. Ohledně některých **dotačních programů** Česká školní inspekce obecně upozorňuje, že tento způsob financování není nejvhodnější tam, kde se jedná o prostředky na nezbytnou činnost škol. Financování prostřednictvím programů přenáší administrativní nároky spojené se sledováním vyhlášených programů a podáváním žádostí na školy/školská zařízení. V některých případech pak může poskytnutí dotace na omezenou dobu (např. jednoho roku) být překážkou dlouhodobějších koncepcí na straně škol/školských zařízení. Česká školní inspekce upozornila též na vhodnost umožnit i elektronické podávání žádostí.
2. V rámci vznesení připomínek k návrhu **novely vyhlášky č. 47/2005 Sb., o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem**, ve znění vyhlášky č. 126/2011 Sb. (projednáváno v listopadu 2013) Česká školní inspekce upozorňovala na požadavky monotematických otázek v rámci závěrečné zkoušky, které neodpovídají potřebám praxe. Je pravda, že právě navržená novela přinesla určitý posun, ale i tak je možnost vícetematických otázek jen omezená.

V souvislosti se zadáním jednotné závěrečné zkoušky Česká školní inspekce dle poznatků z praxe také upozornila na riziko omezených možností pro zajištění pomůcek ke konání závěrečné zkoušky, budou-li popsány již v jednotném zadání bez možnosti úpravy dle podmínek dané školy.

Dále Česká školní inspekce navrhla doplnit úpravu konání závěrečných zkoušek dle jednotného zadání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Při této příležitosti Česká školní inspekce doporučila navrhované změny, které reflektují vhodně potřeby praxe, upravit obdobně i pro maturitní zkoušku. Stejně tak uplatnila svá doporučení i v květnu 2014, kdy byl předložen do vnitřního připomínkového řízení návrh **novely vyhlášky č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou**, ve znění pozdějších předpisů. Jednalo se o zvážení změny koncepce témat maturitní zkoušky (ve smyslu monotematických otázek). Vhodná se zdá být úprava, kdy náhradní zkouška by se měla konat ještě do 30. 6. (samozřejmě u maturitní zkoušky s omezeními vyvolanými procesem společné části), vhodné je i omezení zákazu losovat v jednom dni dvakrát totéž téma pouze na jednu komisi (§ 6 odst. 6, § 8 odst. 5 a § 16 odst. 3 vyhlášky č. 177/2009 Sb.). Dále Česká školní inspekce doporučila upravit postup pro případ, že se hodnotitelé neshodnou na výsledném hodnocení ústní zkoušky společné části.

3. Česká školní inspekce měla výhrady k zavádění pokusného ověřování **Matematika+**. Podpora matematického, technického a přírodovědného vzdělávání a podpora kvality výuky je nepochybně opodstatněná v průběhu výuky, ovšem podpora v závěru studia formou zkoušky již není prvkem vedoucím přímo ke zvýšení kvality vzdělávání. Jako motivace je jen velmi okrajovým prvkem, který by neměl odůvodnit pokusné ověřování, které si vyžádá výdaje ze státního rozpočtu.

4. V listopadu 2013 byla do vnitřního připomínkového řízení předložena **Strategie vzdělávací politiky České republiky 2020**. Česká školní inspekce připomínala absenci některých zásadních témat. Jedná se např. o otázku spolupráce školy a rodiny, spolupráce se zaměstnavateli, důraz na aktivní roli žáka v procesu vzdělávání a jeho odpovědnost za vlastní učení, problematiku řešení kapacity škol. Nutná je specifikace možností uznání vzdělávání získaného mimo školu. V rámci prioritních cílů nebyla akcentována myšlenka efektivity celého vzdělávacího systému, která se místy v dokumentu sice objevuje, nicméně není jasně vydefinováno, co je efektivním systémem myšleno. V prioritních cílech ale nebyla vůbec zmíněna otázka kvality učitelů, např. v kontextu prestiže nejen školy, ale rovněž učitelského povolání. Doporučena byla širší diskuse ohledně možností a dopadů zavádění tzv. mistrovské zkoušky.

Česká školní inspekce poukázala na potřebu mezirezortní spolupráce a nalezení vhodné koncepce vzdělávání dětí mladších 3 let.

Upozorněno bylo též na problematičnost záměru zavést systematické ověření školní zralosti „*v dostatečném předstihu před zápisem do povinné školní docházky*“. Včasná intervence ohledně cílené podpory např. logopedické, grafomotorické atd. je zcela namístě, nicméně samotné posouzení školní zralosti je nutné provést až v době určené pro zápis, resp. podání žádosti o odklad. Vývoj dítěte je velmi rychlý a s větším předstihem tak není možné relevantně posoudit připravenost na povinnou školní docházku. Základní posouzení včetně přijetí příslušných opatření nutných pro vývoj dítěte je v kompetenci mateřské školy a je nutné důsledně dbát na plnění této funkce a neslučovat ji s posouzením zralosti.

Dále byla zmíněna nejednotnost terminologie užívané v resortních koncepčních a strategických dokumentech. Je třeba jednoznačně stanovit, nakolik může být funkce předškolního vzdělávání naplněna v případě dětí mladších tří let a následně vyřešit vzdělávání těchto dětí či péči o tyto děti (příčemž řešení bude v každém případě přesahovat rezort MŠMT).

5. Ve školním roce 2013/2014 probíhala další jednání o **podobě a realizaci maturitní zkoušky**. Česká školní inspekce dlouhodobě hodnotí stávající systém jako neúměrně nákladný, logisticky komplikovaný a zatěžující jednotlivé školy. Naopak kladně hodnotí snahy o elektronizaci zadávání společné části maturitní zkoušky.
6. Česká školní inspekce poukazovala v souvislosti s připomínkovým řízením k úpravě postupu při **povolování výuky a některých předmětů v cizím jazyce** (listopad 2013) na nedostatečnou úpravu ohledně cizího vyučovacího jazyka v mateřských školách.
7. V červnu 2014 byl předložen do vnitřního připomínkového řízení **návrh změn v přijímacím řízení pro obory vzdělání s maturitní zkouškou s využitím centrálně zadávaných zkoušek**. Česká školní inspekce zdůraznila, že „přijímání kvalitnějších uchazečů“ je nutné řešit v kontextu počtu škol a míst pro nové uchazeče. Mají-li být díky tomuto systému přijímáni „kvalitnější uchazeči“, pak to ale nutně musí znamenat nižší obsazenost některých typů škol. Za nezbytnou je považovaná důsledná analýza před zavedením nového systému, a to zejména ekonomická rozvaha před zahájením realizace a přijetím dalších kroků a posouzení realizace v praxi a možných dopadů.

Výhrady měla Česká školní inspekce vůči navrženému systému centrálně zadávaných zkoušek s tiskem materiálů ve školách. Uvedený proces je nákladný a administrativně zatěžující. Přitom řešení cestou elektronického testování by bylo možné již v této chvíli realizovat např. s využitím jiných resortních nástrojů.

Česká školní inspekce poukázala též na neadekvátní řešení dvou termínů přijímací zkoušky a možnosti náhradního termínu (jak požaduje zákonná úprava).

Zásadní je pro pojetí celého systému odpověď na otázku, kdo bude určovat hranici úspěšnosti (MŠMT, ředitel školy, případně další subjekty). Tuto klíčovou otázku celé koncepce je třeba jednoznačně zodpovědět před zahájením realizace (právě odpověď na tuto otázku je zásadní též pro posouzení dopadů celého návrhu).

Česká školní inspekce v připomínkách dále uvedla, že je nutné jednoznačně stanovit hrazení nákladů a případné navýšení finančních prostředků určených školám.

8. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy průběžně přijímá, sleduje a vyhodnocuje opatření přijatá v návaznosti na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva v **případu D. H. a ostatní proti České republice**. Česká školní inspekce v této oblasti s MŠMT spolupracuje, účastní se pracovních skupin a setkání a provádí také jeden z dlouhodobých úkolů – pravidelné sledování dle požadavků MŠMT. Zároveň však poukazuje, že vypovídací hodnota zjištění etnicity žáků vzdělávaných podle přílohy RVP ZV – LMP je velmi omezená, pokud chybí korelační vzorek – tj. celkový počet romských žáků (resp. počet romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV a podle RVP ZV – LMP). Viz připomínky z června 2014.
9. Navržena byla **novela vyhlášky č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů**, ve znění vyhlášky č. 57/2010 Sb. Novela by měla přinést určitá zjednodušení, nicméně vzhledem k tomu, že účinnost nebyla navržena se začátkem školního roku (2014/2015), doporučila Česká školní inspekce odložení až na školní rok 2015/2016, aby nebylo zasahováno do postupů v průběhu roku a aby měly dostatečný prostor se změnami se včas seznámit nejen školy a školská zařízení, ale i komerční subjekty, které poskytují služby školám za účelem snížení administrativní zátěže.

Další náměty a doporučení jsou obsaženy v jednotlivých tematických zprávách a informacích.

Příloha 5 **Slovník pojmů užívaných v rámci činnosti ČŠI**

Aby všichni čtenáři výroční zprávy vnímali pojmy užívané v rámci tohoto dokumentu a šířili také v rámci inspekční činnosti jednotně, zpracovala Česká školní inspekce následující slovník vybrané terminologie. Vzhledem k tomu, že pedagogická terminologie není vždy zcela jednotná, pracuje slovník s nejčastějšími charakteristikami pojmů v přímé návaznosti na jejich užívání v rámci hodnotících a kontrolních činností České školní inspekce. Definice jednotlivých pojmů a jejich validita prošly odbornou externí supervizí provedenou akademickými experty.

A

Autoevaluace (sebehodnocení/vlastní hodnocení) školy

Slouží k systematickému posuzování činnosti školy plánované ve *→školním vzdělávacím programu*, ve kterém škola vymezuje cíle, nástroje a kritéria autoevaluace a časové rozvržení *→evaluačních činností*. Výsledky autoevaluace slouží jako zpětná vazba ke korekci vlastní činnosti a jako východisko pro další práci školy. Autoevaluaci provádějí účastníci vzdělávacího procesu – vedení školy, učitelé, žáci²⁸.

Asistent pedagoga

Asistent pedagoga je zaměstnancem příslušné mateřské, základní nebo střední školy a působí ve třídě nebo studijní skupině, ve které se vzdělávají žáci se *→speciálními vzdělávacími potřebami* (tj. žáci se zdravotním postižením, zdravotním nebo *→sociálním znevýhodněním*). Podle § 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, je pedagogický asistent zařazen mezi pracovníky, kteří vykonávají přímou pedagogickou činnost.

Č

Čtenářská gramotnost

Porozumění psanému textu, používání psaného textu a přemýšlení o něm s cílem rozvoje poznání a celkového potenciálu jedince, aby byl aktivním členem společnosti. Literární gramotnost je schopnost nalézt a porozumět informaci z textů, které nejsou přímo určeny pro sdělení nějaké jednoduché informace. Dokumentová gramotnost je schopnost potřebná k vyhledávání a využití přesné informace obsažené v nějakém dokumentu.

E

Evaluace škol

Hodnocení výsledků a fungování jednotlivých škol na základě přesných ukazatelů a procedur monitorování. Je součástí celkové pedagogické evaluace.

Evaluace externí

Hodnocení škol prováděné orgány inspekce, agenturami pro srovnávání škol, na základě národních srovnávacích zkoušek aj. V České republice realizuje oficiální externí evaluaci škol Česká školní inspekce, srovnávací evaluace je možná na základě externího testování.

Evaluace interní

Hodnocení činností (procesů, výsledků apod.) samotnou školou, *→ evaluační činnosti*. *→ Autoevaluace (sebehodnocení/vlastní hodnocení) školy*

²⁸ Pro účely slovníku pojem žáci zahrnuje účastníky všech stupňů vzdělávání hodnocených Českou školní inspekci, tedy děti v mateřských školách a žáky v základních a středních školách.

Evaluační činnosti

Veškeré plánované a cílené aktivity směřující k ověřování, měření, posuzování a hodnocení výsledků a změn dosažených ve všech činnostech školy vymezených ve → *školním vzdělávacím programu*. → *Hodnocení formativní* → *Hodnocení sumativní*

Evropská škola

Škola určená žákům z různých etnických, jazykových a kulturních prostředí Evropy. Evropské školy poskytují 5leté primární (ekvivalent 1. stupně ZŠ) a 7leté sekundární vzdělávání (ekvivalent 2. stupně ZŠ a úplného středního vzdělání ukončeného maturitní zkouškou). Každá škola zahrnuje několik oddělených jazykových sekcí, ve kterých jsou žáci vyučováni ve svém mateřském jazyce.

F

Finanční gramotnost

Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků, s ohledem na měnící se životní situace (Národní strategie finančního vzdělávání, květen 2010).

Pro účely šetření PISA 2012 byla finanční gramotnost definována následovně: Finanční gramotnost zahrnuje znalost a porozumění finančním konceptům a rizikům, dále dovednosti, motivaci a sebedůvěru potřebnou pro uplatnění těchto znalostí a porozumění s cílem činit efektivní rozhodnutí v různých situacích souvisejících s financemi, zlepšit finanční situaci jedince či celé společnosti a umožnit zapojení do ekonomického života (Koncepční rámec PISA 2012).

Frontální vyučování

Nejběžnější organizační forma výuky ve škole. Učitel řídí učební činnost velké skupiny žáků současně, proces učení probíhá však převážně individuálně. Předností je jeho možnost působení na celou skupinu. Frontální vyučování je vhodné v situacích, kdy je časově úsporné a didakticky účinné využít takové vyučovací metody (např. výklad), které zprostředkují nové poznatky všem žákům najednou.

Funkční gramotnost

Funkční gramotnost (angl. functional literacy) je pojímána dvěma způsoby:

1. Znalosti, dovednosti a postoje, které jsou potřebné k plnému zapojení a účasti člověka v hospodářském, společenském a kulturním životě společnosti, ve které žije. Označení určitého způsobu chování, jmenovitě schopnost rozumět tištěným informacím a využívat je v každodenních činnostech, v osobním životě, v zaměstnání a v komunitě k tomu, aby jednotlivec dosáhl svých cílů, rozvinul svoje znalosti a potenciál. V mezinárodním výzkumu funkční gramotnosti dospělých (Literacy, Economy and Society, 1955) je tato gramotnost členěna do tří složek: literární, dokumentové a numerické. Opakem je funkční ngramotnost (angl. functional illiteracy).
2. V užším pojetí: schopnosti, znalosti a dovednosti potřebné k úspěšnému vykonávání pracovní činnosti (funkce).

Zaměření inspekčního hodnocení na zjišťování podpory funkčních gramotností je prostředkem k hodnocení zaměření školy na klíčové kompetence požadované v RVP na jednotlivých stupních vzdělávání. ČŠI v rámci inspekční činnosti ve školách a školských zařízeních zjišťuje zejména úroveň a podporu rozvoje vzdělávání v cizích jazycích, → *Informační gramotnost*, → *Čtenářská gramotnost*, → *Matematické gramotnosti*, → *Přírodovědné gramotnosti*, → *Sociální gramotnosti* a → *Finanční gramotnosti*.

G

Gramotnost

Schopnost číst, psát a zvládat základní početní úkony. Při absenci těchto schopností hovoříme o analfabetismu nebo negramotnosti. O pologramotnosti hovoříme v případě, že člověk umí číst, ale neumí psát. Zapomínáním dochází k tzv. druhé negramotnosti. Většina definic gramotnosti formulovaných v poslední době je většinou orientována na zpracování informací, jejich použití v běžném životě pro efektivní začlenění člověka do společnosti, na zvládnutí každodenních činností a situací, kdy jedinec přetváří informace pro vlastní účely a cíle. V přeneseném smyslu (ve smyslu něco umět, znát) se používá i pojem → *funkční gramotnost*, jazyková gramotnost (schopnost číst a psát v cizím jazyce), → *informační gramotnost* apod.

H

Hodnocení formativní

Hodnocení průběžné, podstatou je časté hodnocení pokroku žáka v učení a porozumění učebním potřebám žáků. Žák je do hodnocení zapojován. Důležitá je častá zpětná vazba, aby žák porozuměl tomu, jak si prozatím vede a jaké výukové strategie povedou k pokroku v jeho učení.

Podstatou úkolů (individuálních, skupinových, krátkodobých, dlouhodobých apod.), které jsou využívány v rámci průběžného hodnocení, je smysluplná činnost žáka, podpora porozumění a osvojení učební látky tím, že se jí žák průběžně zabývá, nikoli pouze v krátkém čase memoruje.

Formativní hodnocení může mít různé formy. Cílem je získat informace o průběhu procesu, jevu, o aktuálním stavu, momentální výkonnosti, diagnostikovat případné závady, odchylky, typické chyby tak, aby bylo možné včas poskytnout zpětnou vazbu všem zúčastněným, provést potřebné změny a odstranit případné nedostatky.

Hodnocení slovní

Posouzení žáka v jeho vlastním vývoji, ve vztahu k minulosti i s naznačením dalších možností vývoje, včetně způsobu překonání nedostatků. Slovní hodnocení poskytuje informaci především žákovi a napomáhá k utváření sebepoznání a sebehodnocení. Zároveň informuje rodiče a zákonné zástupce o výsledcích vzdělávání. Slovní hodnocení může být průběžné (→ *hodnocení formativní*) nebo závěrečné (→ *hodnocení sumativní*).

Hodnocení sumativní

Závěrečné hodnocení, většinou formou klasifikace (udělením známky) nebo slovního hodnocení. Zámka vyjadřuje splnění dlouhodobých cílů, tedy jak se žákovi podařilo splnit cíle vyučování určitého předmětu na konci daného období. Může docházet i ke kombinaci slovního hodnocení a závěrečné klasifikace. Slovní hodnocení se může využít také jako hodnocení závěrečné (sumativní), a to v písemné formě na vysvědčení. → *Hodnocení slovní*

Hospitace

Návštěva vyučovací hodiny, přednášky apod. s cílem poznat stav a úroveň výchovné a vzdělávací práce. Hospitace se mohou lišit svým zaměřením, cílem, účelem i osobou, která hospituje. Hospitaci může provádět ředitel školy, učitelé navzájem (z dané školy i v rámci spolupráce mezi školami), uvádějící učitel, studenti pedagogických oborů, školní inspektor apod. → *Hospitace inspekční*

Hospitace inspekční

Návštěva vyučovací jednotky (hodiny, bloku) v rámci → *inspekční činnosti* ve škole hodnocené Českou školní inspekcí. Hospitaci provádí školní inspektor s příslušnou nebo související aprobací. Bývá doplněna pohospitačním rozhovorem. Inspekční hospitace se zaměřuje na

sledování a hodnocení procesu vzdělávání se zaměřením na jeho kvalitu a účinnost a naplňování → *školního vzdělávacího programu* v praktických podmínkách školy (nejvíce jsou sledovány klíčové dovednosti učitele, organizace vyučovací jednotky včetně forem vyučování, vyučovací metody – jejich kvalita, účinnost a správné využití učitelem, vytváření klimatu ve třídě, interakce mezi aktéry vzdělávání). Dále se hospitace zaměřuje na výsledky a plnění stanovených cílů vzdělávání (získané znalosti a dovednosti, jejich uplatňování, hodnocení vzdělávacího procesu učitelem a žáky, hodnocení stanovených cílů).

Plán hospitací (výběr předmětů, počet hospitací apod.) v rámci → *inspekční návštěvy* se odvíjí od druhu školy, stupně vzdělání a zaměření inspekční činnosti. → *Hospitační záznam (inspekční)*

Hospitační záznam (inspekční)

Formulář pro záznam inspekční hospitace. Školní inspektor sleduje organizační formy vyučování, vyučovací metody, aktivity žáků, pedagogický proces z hlediska naplňování → *školního vzdělávacího programu*, přístupu k dětem nadaným a k dětem se → *speciálními vzdělávacími potřebami* apod. Tato zjištění zaznamenává do hospitačního záznamu v elektronickém systému pro záznam dat. Zjištění z hospitační činnosti jsou souhrnně uvedena v inspekční zprávě. Je tak umožněna souhrnná analýza informací získaných z hospitační činnosti dle různých kritérií a potřeb České školní inspekce, např. za určitý stupeň (předškolní, základní, střední vzdělávání apod.), druh a typ školy, období atd.

Individualizace výuky

Způsob rozlišení výuky, kdy se výuka proměňuje ve vztahu ke schopnostem a vzdělávacím potřebám každého žáka. Ve školním prostředí lze využívat typy individualizace, případně jejich kombinace, které jsou založené na individualizaci prostřednictvím obsahu (látky), vyučovacích metod a strategií a tempa učení.

Informační gramotnost

Soubor základních znalostí a dovedností, které umožňují používat informační a komunikační technologie. Podle koncepce státní informační politiky zahrnuje: schopnost používat počítač a jeho základní periferie jako pracovní nástroj s použitím aplikačního programového vybavení, schopnost vytvořit multimediální dokument (tj. dokument, v němž je spojen textový, statický či pohyblivý grafický a zvukový záznam), schopnost používat počítač v rámci sítě (e-mail, web), schopnost orientovat se ve vlastním počítačovém systému (práce s operačním systémem, se soubory atp.) a schopnost vyhledávat a filtrovat informace.

V současné době se začíná hovořit o tzv. digitální gramotnosti, digitálním vzdělávání. Ve veřejném připomínkovém řízení je Strategie digitálního vzdělávání. Účelem veřejné diskuse je získat zpětnou vazbu k nastavení strategie, k jejímu zacílení i k navrhovaným postupům. (Oficiální diskuse proběhla od 27. 8. 2014 do 21. 9. 2014.)

Inkluzivní vzdělávání

Jeden ze základních prostředků cesty k inkluzivní společnosti. Základním principem je zapojení všech žáků do vzdělávacího procesu, bez ohledu na zdravotní, sociální, kulturní či jiné znevýhodnění. Případná znevýhodnění jsou vyrovnávána různými podpůrnými opatřeními a cestou individualizace (variabilní výukové metody, využití → *Asistent pedagoga*, osobní asistence, úprava učiva apod.).

Inspekční akce

Inspekční akce se v rámci → *inspekční činnosti* dělí na typy inspekčních akcí. Slouží ke specifikaci inspekční činnosti, která je v dané škole/školském zařízení uskutečněna. Mezi inspekční akce patří hodnotící činnost, kontrolní činnost, šetření stížnosti, účast na konkurzním řízení

na ředitele školy, účast při ukončování středního či vyššího odborného vzdělání, inspekční činnost zaměřená na posouzení odstranění nedostatků zjištěných při inspekční činnosti, řešení podnětu, → *inspekční elektronické zjišťování (INEZ)* apod.

V rámci daného typu inspekční akce se následně odlišují témata akcí, např. v rámci kontrolní činnosti je to veřejnosprávní kontrola, kontrola dodržování právních předpisů souvisejících s poskytováním školního stravování apod.

Souhrnnou analýzou se získává přehled o celkovém počtu akcí vykonaných za požadované časové období. Od školního roku 2014/2015 přistupuje Česká školní inspekce v rámci standardizace procesů a zlepšování kvality inspekční činnosti k nové koncepci a organizaci typů inspekční činnosti.

Inspekční činnost

Česká školní inspekce v rámci inspekční činnosti kontroluje a hodnotí kvalitu vzdělávacích veřejných služeb z hlediska dodržování zákonnosti, ochrany žáků, kvality výchovy a vzdělávání, cílů politiky výchovy a vzdělávání. Inspekční činnost provádí ve všech školách a školských zařízeních zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, bez ohledu na zřizovatele, a to v pravidelných intervalech (tzv. inspekční cyklus). Pro tyto účely jsou zpracovávány koncepční záměry inspekční činnosti a systémy hodnocení vzdělávací soustavy.

Vlastní inspekční činnost je pak vykonávána na základě plánu hlavních úkolů na příslušný školní rok, který schvaluje ministr školství, mládeže a tělovýchovy. Komplexní hodnotící činnost je vykonávána zejména na základě veřejně známých kritérií, která pro daný školní rok schvaluje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Inspekční činností se rozumí tematické šetření, hodnotící nebo kontrolní činnost. Hodnotící a kontrolní činnost je vykonávána zejména ve formě šetření na místě (→ *inspekční návštěva*) a dále pak formou → *inspekčního elektronického zjišťování* (vyplnění elektronického dotazníku v online systému České školní inspekce).

Inspekční činnost se dále provádí na základě podnětů, stížností a petic, které svým obsahem spadají do působnosti České školní inspekce, a dále na základě žádosti pro účely přiznání dotací dle zvláštního předpisu. ČŠI provádí kontrolu plnění povinností a podmínek stanovených školským zákonem v zahraničních školách na území České republiky, provádí inspekční činnost v Evropských školách, zajišťuje součinnost školních inspektorů při konání komisionálních zkoušek a účast zástupců při konkurzních řízeních na ředitele škol a školských zařízení. Vymezení činnosti České školní inspekce je dáno zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Podrobné informace o činnosti České školní inspekce jsou dostupné na www.csicr.cz. → *Inspekční akce*

Inspekční elektronické zjišťování (INEZ)

Dříve tzv. rychlé šetření, metoda zjišťování dat a informací s předem stanoveným cílem šetření. Spočívá ve vyplnění elektronického dotazníku/formuláře v online systému České školní inspekce oslovenou školou/školským zařízením.

Inspekční návštěva/inspekční činnost na místě

Inspekční činnost na místě v konkrétní škole/školském zařízení, uskutečněná na základě pověření k inspekční činnosti. Inspekční návštěvu realizuje → *inspekční tým*, v čele s vedoucím týmu. Závěry inspekční návštěvy jsou následně vyhodnoceny dle stanovených kritérií (soulad či nesoulad s právními předpisy, soulad → *školního vzdělávacího programu s → rámcovým vzdělávacím programem*, hodnocení v souladu s příslušným stupněm hodnotící škály apod.). Jednotlivé činnosti v rámci konkrétní inspekční návštěvy se odvíjí od předmětu inspekční činnosti a typu → *inspekční akce*. V rámci školního roku může nastat situace, že se inspekční návštěva v dané škole/školském zařízení odehraje několikrát. Nastává to např. v případech, kdy

při inspekční činnosti bylo nalezeno porušení právních předpisů či takové závažné nedostatky, které vyžadují další inspekční návštěvu s cílem zjistit, zda byl stav napraven. Z tohoto důvodu tak může nastat situace, kdy při souhrnné analýze za dané období celkový počet inspekčních návštěv převyšuje počet navštívených škol/školských zařízení. → *Inspekční výstup* → *Inspekční zpráva* → *Protokol o kontrole*

Inspekční tým

Skupina inspekčních pracovníků provádějící inspekční činnost v počtu zpravidla nejméně dvou osob, vedená vedoucím inspekčního týmu, složená ze školních inspektorů, kontrolních pracovníků a případně → *přizvaných osob*. → *Inspekční činnost* → *Inspekční výstup*

Inspekční výstup

Výstupem z inspekční činnosti je v případě hodnotící činnosti → *inspekční zpráva*, v případě kontrolní činnosti → *protokol o kontrole* a v případě tematického šetření tematická zpráva. Inspekční zprávu a protokol o kontrole zhotovuje → *inspekční tým* pod vedením vedoucího inspekčního týmu v příslušném inspektorátu. Tematická zpráva je souhrnné zjištění z tematického šetření a vydává ji Česká školní inspekce. Každoročně ČŠI zveřejňuje výroční zprávu České školní inspekce, která obsahuje souhrnné poznatky o stavu vzdělávání a vzdělávací soustavy vycházející z inspekční činnosti za předchozí školní rok. Výroční zprávy, tematické zprávy a další dokumenty jsou dostupné na stránkách České školní inspekce (www.csicr.cz). → *Inspekční činnost*

Inspekční zpráva

Je výstupem hodnotící činnosti ve škole/školském zařízení. Vyhotovuje se ve dvou stejnopisech, z nichž jeden je uložen u České školní inspekce a druhý obdrží kontrolovaná osoba. Inspekční zpráva je veřejná a je uložena po dobu 10 let na místně příslušném inspektorátu ČŠI. Některé školy uveřejňují své inspekční zprávy na webových stránkách. Inspekční zprávy lze dohledat na webovém portálu ČŠI. → *Inspekční činnost*; → *Inspekční výstup*

InspIS

Informační systém České školní inspekce pro multikriteriální hodnocení škol, ukládání a zpracování dat z výstupů a výsledků činnosti ČŠI, plánování činnosti (včetně lidských a dalších zdrojů), vlastní hodnocení školy a komunikaci se školami. Skládá se z několika systémových modulů: InspIS DATA – modul pro záznam inspekčních dat, → *inspekční elektronické zjišťování (INEZ)* a zasilání záznamů o úrazech, InspIS ŠVP – modul pro zadávání a hodnocení → *školních vzdělávacích programů*, InspIS PORTÁL – modul pro prezentaci škol a InspIS SET – modul pro elektronické testování. Systém vznikl v rámci projektu ESF NIQUES, jehož nositelem je Česká školní inspekce. Více na www.csicr.cz.

Integrace žáků

Smysl integrace (sjednocení, spojení, zařazení) je v začlenění znevýhodněného jedince do společnosti, kdy je plně respektována odlišnost a rovnoprávnost tohoto jedince. Z pedagogického hlediska se integrace zmiňuje především v souvislosti se zařazováním žáků se → *speciálními vzdělávacími potřebami* do běžných tříd a jejich vzděláváním v souladu s individuálními vzdělávacími potřebami.

K

Kooperativní učení

Způsob uspořádání výuky na základě několika principů: a) pozitivní vzájemná závislosti při dosahování cílů učení ve skupině (kooperace), b) interakce tváří v tvář při učení ve skupině, c) užití mezosobních a skupinových dovedností, d) osobní odpovědnosti/skládání účtů za učení, e) vnímání a reflektování skupinových procesů. Kooperativní učení vede k vyššímu učebnímu výkonu žáků, rozvoji sociálních dovedností a podporuje motivaci k učení. Ne každé skupinové vyučování je zároveň kooperativní.

Kritérium hodnocení

Kritéria pro celkové hodnocení školy mají podat výpověď o tom, zda škola naplňuje své poslání a dosahuje cílů vzdělávání v souladu s požadavky školské legislativy. Inspekce poskytuje v inspekční zprávě informace ke zlepšování kvality a efektivity školy a účinnosti podpory rozvoje osobnosti dětí, žáků a studentů školou/školským zařízením. Zohledňují se specifické rysy, např. socioekonomické a územní. Kritérium vymezuje kvalitu ve zvolené oblasti činnosti školy, charakterizuje žádoucí stav. Pro inspekční hodnocení jsou kritéria pojata jako legislativní zkratky a žádoucí stav je popsán znaky úspěšného naplnění kritéria v souladu s normou. Výčet znaků umožňuje identifikovat rizikové a úspěšné školy. Jejich uspořádání v logickém rámci monitoruje stav podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání. Česká školní inspekce využívá pro hodnocení kritéria hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání a školských služeb.

Kurikulární dokumenty

Pedagogické dokumenty, které vymezují legislativní a obsahový rámec potřebný pro tvorbu → *školního vzdělávacího programu*. Systém kurikulárních dokumentů je vytvářen a uplatňován na státní úrovni ve dvou rovinách: Národní program vzdělávání a → *rámcové vzdělávací programy*. Zjednodušeně řečeno kurikulární dokumenty vymezují a popisují program vzdělávání.

Kurikulum školní

Program vzdělávání na konkrétní škole. Je vymezen v → *kurikulárních dokumentech*.

M

Matematická gramotnost

Schopnost jedince identifikovat a pochopit úlohu, kterou matematika hraje ve světě, provádět dobře podložené matematické soudy a zabývat se matematikou způsobem, který bude splňovat potřeby současného a budoucího života jedince jako konstruktivního, zainteresovaného a přemýšlivého občana. Numerická gramotnost je dovednost manipulovat s čísly, aplikovat aritmetické operace na údaje obsažené často v různých složitých materiálech, grafech, tabulkách apod.

Málotřídní škola

Základní škola 1. stupně, která má méně než pět tříd, kde jsou alespoň v jedné třídě společně vyučováni žáci z více ročníků. Tyto třídy se pak označují jako spojené ročníky nebo také kombinované třídy.

Montessoriovská škola

Typ alternativní školy (mateřská, základní, střední) nazývané podle italské lékařky M. Montessoriové, která byla reprezentantkou reformního pedagogického hnutí, především v oblasti předškolní výchovy. Mezi nejzásadnější myšlenky Montessori pedagogiky patří požadavek, aby výchova a vzdělávání respektovaly přirozený rozvoj dítěte. Tato pedagogika se soustřeďuje mj. na smyslový rozvoj dítěte, je známá také svými didaktickými hračkami a pomůckami.

O

Oblast hodnocení

Pro potřeby České školní inspekce je oblast hodnocení chápána jako prvek struktury hodnocení školy/školského zařízení. Oblasti hodnocení vycházejí ze zásad a cílů vzdělávání v souladu se školským zákonem. Zaměření jednotlivých oblastí umožňuje identifikovat dobré výsledky vzdělávání a potřeby ke zlepšení úrovně vzdělávání. Oblasti jsou stanoveny s ohledem na cíle, které stanovuje škola/školskému zařízení zejména školská legislativa a národní

strategické dokumenty pro oblast vzdělávání, s přihlédnutím k dalším cílům uvedeným zejména v → *rámcových vzdělávacích programech* a odpovídajících právních předpisech. Tato kategorizace kritérií umožňuje také agregování inspekčních zjištění na úrovni regionů, na úrovni národní, podle stupňů vzdělávání nebo podle vybrané skupiny žáků. To je zároveň nástrojem pro zvýšení efektivnosti inspekčních postupů.

P

Partnerství

Partnerství a rozvoj strategického partnerství školy zčásti vymezuje školský zákon. Inspekce zjišťuje, kteří další partneři jsou pro školy a školská zařízení přínosem, jaké jsou možnosti aktivního zapojení do činnosti školy a jak přínosné jsou partnerské vztahy pro zvýšení kvality výsledků vzdělávání. Partnerem školy mohou být zaměstnavatelé, partnerské školy, nestátní neziskové organizace, poradenská zařízení, výzkumné instituce apod.

Pedagogicko-psychologická poradna – PPP

→ *Školské poradenské zařízení*, které se zabývá poradenskou činností v oblasti vývoje, výchovy a vzdělávání dětí a mládeže. Poskytuje služby školám, výchovným poradcům a psychologům ve školách, rodičům aj. Provádí pedagogicko-psychologická vyšetření a pomáhá při profesionální orientaci žáků.

Polytechnické vzdělávání

Vzdělávání poskytující vědomosti o vědeckých principech a odvětvích výroby, znalosti z technických oborů a všeobecně technické dovednosti.

Protokol o kontrole

Je výstupem kontrolní činnosti ve škole/školském zařízení prováděné Českou školní inspekcí. Vyhotovuje se ve dvou stejnopisech, z nichž jeden je uložen u České školní inspekce a druhý obdrží kontrolovaná osoba. Protokol o kontrole je uložen po dobu 10 let na místě příslušného inspektorátu ČŠI. → *Inspekční činnost* → *Inspekční výstup*

Přizvaná osoba

Osoba přizvaná k → *inspekční činnosti* v zájmu odborného posouzení věci. Česká školní inspekce vede seznam přizvaných osob (interní), který je každoročně aktualizován. Přizvaná osoba je členem → *inspekčního týmu* a účastní se inspekční činnosti v rámci stanovených úkolů. *Výstupem* činnosti je odborný posudek, který je využit jako podklad pro inspekční hodnocení. Přizvaná osoba vykonává svou činnost zpravidla v rámci dohod o spolupráci s jinými orgány a organizacemi, kdy přizvané osoby vykonávají svou činnost v rámci pracovního vztahu k tomuto orgánu nebo organizaci, na základě dohody o provedení práce nebo na základě již uzavřeného pracovního vztahu k ČŠI.

Přírodovědná gramotnost

Schopnost využívat přírodovědné vědomosti, klást otázky a na základě důkazů vyvozovat závěry, které vedou k porozumění a usnadňují rozhodování týkající se přirozeného světa a změn, jež v něm nastaly v důsledku lidské činnosti. V inspekčním hodnocení je sledováno prioritně získávání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně, které vycházejí ze zásad trvale udržitelného rozvoje a bezpečnosti a ochrany zdraví. → *Gramotnost* → *Funkční gramotnost*

R

Rámcové vzdělávací programy – RVP

→ *Kurikulární dokumenty* státní úrovně, které normativně stanovují obecný rámec pro jednotlivé etapy vzdělávání a jsou závazné pro tvorbu → *školních vzdělávacích programů*. Vymezují cílové zaměření vzdělávání na daném stupni nebo pro daný obor vzdělávání a očekávané výstupy.

Skupinové vyučování

Organizační forma výuky, v níž žáci pracují ve skupinách vytvořených podle různých kritérií. Dvojice či skupiny žáků společně řeší zadané úkoly. Výsledky učební činnosti žáků jsou hodnoceny jako výsledky skupinového učení. → *Kooperativní učení*

Sociální gramotnost

Z hlediska společenského musíme gramotnost posuzovat v širších souvislostech, které zvyšují rozsah sociálních rolí – hovoříme o sociální gramotnosti. Jedná se o širší pozadí hodnot, znalostí i zcela konkrétních univerzálních, obecných dovedností. Můžeme hovořit o čtyřech základních typech gramotnosti, které spolu úzce souvisí: demokratická gramotnost (schopnost občanů chápat podstatu demokracie, pochopení a uplatňování zásad demokracie a právního státu, základních lidských práv a svobod spolu se zodpovědností a smyslem pro sociální soudržnost), tržní gramotnost (znalosti a dovednosti nutné pro zvládnutí osobního i profesního života v tržních vztazích), metodologická gramotnost (zvládnutí základních operací klasické logiky a obecné metodologie řešení problémů, práce s daty, informacemi, výběr variant, týmová práce, elementární statistické metody atp.) a existenciální gramotnost (schopnost klást si základní otázky smyslu a hodnoty lidské existence, hledat řešení, akceptovat toleranci, umění plánovat svůj život, nalézat vztah k okolí, budování osobní a společenské odpovědnosti atd.). V inspekčním hodnocení do této oblasti zařazujeme i výchovu ke zdraví, zejména vytváření návyků podpory vlastního zdraví, budování pozitivních vztahů mezi lidmi a respektování pravidel vzájemného soužití. Porozumění změnám v životě člověka a jejich reflexe (puberta, dospívání, sexuální dospívání), podpora zdravého způsobu života (výživa, hygiena, pohyb, prevence úrazů a nemocí) a prevence rizik ohrožujících zdraví (stres, návykové látky, šikana, sexuální násilí...). Podpora osobnostního a sociálního rozvoje jedince.

Sociální znevýhodnění

Sociálním znevýhodněním je podle § 16, odst. 4 školského zákona:

- a) rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy,
- b) nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova, nebo
- c) postavení azylanta, osoby požívající doplňkové ochrany a účastníka řízení o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky podle zvláštního právního předpisu.²⁹

Speciálně pedagogické centrum – SPC

→ *Školské zařízení*, které zabezpečuje pedagogickou a psychologickou péči dětem a žákům se zdravotním postižením. Zajišťuje odbornou pomoc při integraci těchto dětí ve spolupráci s rodinou, školami a odborníky. Centrum zabezpečuje speciálně pedagogickou diagnostiku a zpracovává podklady k zařazení dětí a žáků do škol a školských zařízení.

Speciální vzdělávací potřeby – SVP

Podle § 16 odst. 1 školského zákona je dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo → *sociálním znevýhodněním*.

²⁹ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů.

Škála

Škála je prostředek (grafický či jiný) sloužící k záznamu jednotlivých vlastností posuzovaného subjektu (v rámci metody škálování), a to způsobem, který zajišťuje určitou objektivnost a dovoluje kvantitativní zachycení jevu. Posuzovací škála hodnotí zkoumaný jev přiřazením určité charakteristiky nebo číselného skóre. → *Škála hodnocení ČŠI*.

Škála hodnocení ČŠI

Pro účely hodnotící činnosti byla ve školním roce 2013/2014 používána čtyřstupňová hodnotící škála:

- a) Krizový stav odpovídající výmazu ze školského rejstříku. Činnost školy není v souladu se školským zákonem, je ohrožena bezpečnost a zdraví účastníků vzdělávání nebo zaměstnanců školy, škola nemá personální, materiální nebo finanční předpoklady pro činnost podle školského zákona. Právnícká osoba vykonávající činnost školy úmyslně uvedla nepravdivé údaje v povinných výkazech.
- b) Rizikový stav s možností nápravy v dané lhůtě. V posuzované oblasti jednoznačně převažuje negativní stav, při probíhajících činnostech dochází k porušování právních předpisů, nedodržování školního vzdělávacího programu (schválených učebních dokumentů). Plánování a řízení kvality a trvalého rozvoje dané oblasti nejsou účinné nebo je nelze prokázat, vyskytují se závažné nedostatky. Systém vnitřní kontroly a vlastního hodnocení je nedostatečný, neúplný nebo neúčinný.
- c) Požadovaný stav. V posuzované oblasti převažuje běžný (standardní) funkční stav, činnosti probíhají v souladu s právními předpisy, školním vzdělávacím programem (schválenými učebními dokumenty), k jejich porušení dochází výjimečně. Zjištěné nedostatky jsou převážně zanedbatelné a je možné je odstranit ve velmi krátké lhůtě nebo v průběhu inspekční činnosti na místě. Systém vnitřní kontroly a vlastního hodnocení je dostatečný a úplný.
- d) Nadstandardní stav. V hodnoceném kritériu jednoznačně převažuje výborný stav, činnosti probíhají v souladu s právními předpisy, školním vzdělávacím programem (schválenými učebními dokumenty). Škola má funkční systém vnitřní kontroly a vlastního hodnocení na všech úrovních. Je úspěšná v projektech národních i mezinárodních (např. rozvojové programy, projekty ESF). V případě dílčích nedostatků škola průběžně přijímá opatření a daří se je realizovat.

V případě soukromých škol je následně hodnocení převedeno do vymezení podle zvláštního právního předpisu.

Školní vzdělávací program – ŠVP

Podle školních vzdělávacích programů se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách. ŠVP si vytváří každá škola podle zásad stanovených v příslušném → *Rámcové vzdělávací programy – RVP*. ŠVP je povinnou součástí dokumentace školy, vydává jej ředitel školy a musí být přístupný veřejnosti.

Školská poradenská zařízení – ŠPZ

Podle § 3 vyhlášky č. 72/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů rozlišujeme tyto typy školských poradenských zařízení:

- a) → *pedagogicko-psychologická poradna*
- b) → *speciálně pedagogické centrum*

Školské poradenské zařízení zpracovává záznamy o vyšetření a péči individuální i skupinové a záznamy o spolupráci se školami a školskými zařízeními.

Školská zařízení

Školské zařízení poskytuje služby a vzdělávání, které doplňují nebo podporují vzdělávání ve školách nebo s ním přímo souvisejí, nebo zajišťuje ústavní a ochrannou výchovu anebo preventivně výchovnou péči. Druhy školských zařízení jsou zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, → *školská poradenská zařízení*, školská zařízení pro zájmové vzdělávání (středisko volného času, školní klub, školní družina), školská účelová zařízení, školská výchovná a ubytovací zařízení, zařízení školního stravování, školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a školská zařízení pro preventivně výchovnou péči.

U

Uzlový bod vzdělávání

Uzlový bod vzdělávání je zahájení nebo závěr vzdělávací etapy, pro něž stanovuje školský zákon nebo jiná norma očekávané výstupy jako závazné nebo orientační. Česká školní inspekce předpokládá, že budou postupně zaváděny srovnávací metody hodnocení výsledků vzdělávání v těchto uzlových bodech do praxe jako nový prvek hodnocení žáků, skupin i celých škol.

W

Waldorfská škola

Typ alternativní školy (mateřské, základní, střední) založený na waldorfské pedagogice (zakladatel R. Steiner). Důraz je kladen vedle intelektu na rozvíjení citů, estetických postojů pracovních návyků. Odlišuje se v architektuře (vybavení, výzdoba školy a tříd), osnovách, vyučovacích metodách, používání pomůcek (přírodní materiály) i rozvrhu. Má netradiční organizaci výuky (např. epochy – dvouhodinové bloky výuky pro některé předměty).

Použité materiály

PRŮCHA, J. (ed.). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.

Příloha č. 2 Výroční zprávy ČŠI za školní rok 2012/2013 – Základní pojmy ke Kritériím hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání.

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. et al. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.

Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů.

Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2011/2012.

Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2012/2013.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Příloha 6 Seznam zkratk

AJ	anglický jazyk
ADHD	hyperkinetická porucha (HKP) – porucha pozornosti s hyperaktivitou
BESIP	bezpečnost silničního provozu
BOZ	bezpečnost a ochrana zdraví
CJ	cizí jazyk
ČJ, ČJL	český jazyk a literatura
ČR	Česká republika
ČŠI	Česká školní inspekce
DD	dětský domov
DDM	dům dětí a mládeže
DDŠ	dětský domov se školou
DF	denní forma
DÚ	diagnostický ústav
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
DZ	dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky
DZK	dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
EŠ	Evropská škola
FKSP	fond kulturních a sociálních potřeb
G	gymnázia
GV	gymnaziální vzdělávání
GB CERI	řídící rada Centra pro inovace ve vzdělávání (OECD)
GV	gymnaziální vzdělávání
HO	hudební obor
ICILS	International Computer and Information Literacy Study
ICT	informační a komunikační technologie
IEA	International Association for the Evaluation of Educational Achievement
InspIS	inspekční informační systém
ISCED	Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání
IVP	individuální vzdělávací plán, resp. v předškolním vzdělávání individuální vzdělávací program
LDO	literárně-dramatický obor
LMP	lehké mentální postižení
M	matematika
MŠ	mateřské školy

MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZ	maturitní zkouška
NIQES	Národní systém inspekčního hodnocení vzdělávací soustavy v České republice
NIV	neinvestiční výdaje
NRP	národní rozvojový program
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OOPP	osobní ochranné pracovní prostředky
OP VK	operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost (ESF)
PC	osobní počítač
PIRLS	Progress in International Reading Literacy Study
PISA	Programme for International Student Assessment
PP	pedagogický pracovník
PPP	pedagogicko-psychologická poradna
PROD	program rozvoje osobnosti dítěte
PV	předškolní vzdělávání
RVP	rámcový vzdělávací program
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
RVP OV	Rámcový vzdělávací program pro odborné vzdělávání
RVP ZŠS	Rámcový vzdělávací program pro základní školu speciální
RVP ZUV	Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
ŘŠ	ředitel školy
SEN	Special Educational Needs
SICI	Stálá mezinárodní konference inspektorátů
SOŠ	střední odborné školy
SOV	střední odborné vzdělávání
SOVm	obory středního odborného vzdělávání zakončené maturitní zkouškou
SOVz	obory středního odborného vzdělávání s výučním listem zakončené závěrečnou zkouškou
SPC	speciálně pedagogické centrum
SR	státní rozpočet
SŠ	střední školy a konzervatoře
SV	střední vzdělávání
SVČ	středisko volného času
SVP	speciální vzdělávací potřeby
SW	software
ŠD	školní družina

ŠK	školní klub
ŠPZ	školské poradenské zařízení
ŠVP	školní vzdělávací program
TALIS	Teaching and Learning International Survey
TIMSS	Trends in International Mathematics and Science Study
TO	taneční obor
TV	tělesná výchova
ÚSC	územně samosprávný celek
VO	výtvarný obor
VOŠ	vyšší odborné školy
VSK	veřejnosprávní kontrola
VÚ	výchovný ústav
ZŠ	základní školy
ZUŠ	základní umělecké školy
ZUV	základní umělecké vzdělávání
ZV	základní vzdělávání
ZZ	závěrečná zkouška

VÝROČNÍ ZPRÁVA **České školní inspekce** **za školní rok 2013/2014**

Autoři:

Mgr. Tomáš Zatloukal

PhDr. Ondřej Andrys, MAE, Ing. Jiří Bartoš, PhDr. Josef Basl, Ph.D., Ing. Lada Bednárová,
PaedDr. Alice Bláhová, Mgr. Radovan Bogdanowicz, PhDr. Irena Borkovcová, MBA,
Bc. Eva Brabcová, Bc. Petr Buday, Mgr. Bc. Jana Cipínová, Mgr. Vladislava Coufalová, MBA,
Ing. Miroslava Debnárová, Mgr. Petr Drábek, Ing. Alena Fürstová, Mgr. Michal Hlaváček, Mgr. Jiří Holomek,
Mgr. Eva Jelínková, Ing. Jiří Koc, Lucie Kovaříková, PhDr. Vlastislav Kožela, Mgr. Iva Lauermannová,
Mgr. Jaroslav Loučka, Mgr. Kateřina Lukschová, Mgr. Lubomír Martinec, Bc. Kamil Melichárek,
Mgr. Zdeněk Modráček, Mgr. Lucie Mokrý, Bc. Lubomír Mráček, PhDr. Dana Musilová, Mgr. Lenka Olbertová,
RNDr. Jana Palečková, Ing. Varja Paučková, Mgr. Tomáš Pavlas, Mgr. Marie Picková, Mgr. Lenka Rusnoková,
Mgr. Zdenka Spalová, Mgr. Petr Suchomel, Dr., Mgr. Martina Ševců, Ing. Michaela Šojdrová,
Mgr. Vladislav Tomášek, Ing. Markéta Tomečková, Mgr. Václav Zemek, Mgr. Helena Zrůstová

Korektury: PhDr. Jana Bartošová

Obálka: Oldřich Pink

Grafická úprava a zlom: David Cícha

Náklad: 300 ks

ISBN : 978-80-905632-7-8

V roce 2014 vydala Česká školní inspekce, Fráni Šrámka 37, 150 21 Praha 5.